B 25

Est liber iste [illegible] veteri de monte marie

Epistola beati Ignatii episcopi ad beatum Johannem apostolum et evangelistam.

Johanni sancto seniori suus Ignatius et qui cum eo sunt fratres. De tu-
a mora dolemus graviter consolationibus et allocutionibus tuis roborandi.
Si tua absentia protendatur multos de nostris destituet. Properes igitur venire
quia credimus. Sunt et multe de nostris mulieres Mariam Jhesu videre
cupientes et cotidie a nobis discurrere volentes ut eam contingant et ubera eius
contrectent que dominum Jhesum aluerunt et quedam eius secretiora percunctentur. Ipsa
enim Salome quam diligis filia Anne Jerosolimis quinque mensibus apud eam
commorans et quedam alia nota referunt eam omnium gratiarum habundantem et omnium virtutum
fecundam et ut dicitur in tribulationibus et persecutionibus est hilaris in penuriis et indi-
gentiis non querula iniuriantibus grata molestata letatur miseris et afflictis co-
afflicta dolet et subvenire non pigritatur humilibus quidem devota devotis devo-
tius humiliatur. Est nove religionis et penitentie magistra et apud fideles
omnium pietatum operum est ministra et mirifice ab omnibus magnificatur cum a scribis
et phariseis ei detrahatur. Preterea multi multa referunt de eadem. Sed tamen
non audemus per omnia omnibus fidem concedere nec tibi referre. Sed sicut nobis a fidedignis
narratur Maria Jhesu mater sancta nature angelice sociatur. Et hec omnia ex-
citaverunt viscera nostra et cogunt valde desiderare aspectum eius. Tu autem in te
desiderio nostro dispone et vale.

Epistola beati Ignatii episcopi ad gloriosam virginem Mariam.

Christifere Marie suus Ignatius. Me neophitum Johannisque discipulum confortare et
consolari debueras. De Jhesu enim tuo percepi mira dictu et stupefactus sum
ex auditu. A te autem que sibi semper familiaris fuisti et secretorum eius conscia desidero
ex animo certior fieri de auditis. Valeas et neophiti qui mecum sunt per
te et ex te et in te confortentur.

Epistola gloriose virginis Marie ad beatum Ignatium episcopum.

Ignatio dilecto et condiscipulo humilis ancilla Christi Jhesu. De Jhe-
su que a Johanne audisti et didicisti vera sunt. Illa credas,
illis inhereas. Caritatis votum firmiter teneas et mores et vi-
tam voto conformes. Sta et viriliter age in fide. Nec te commo-
veat persecutionis austeritas. Sed valeat et exultet spiritus tuus in
deo salutari tuo.

Item quedam devota veteris et novi testamenti
Item vita magistri Hervei

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Incipit op' domni bnardi abbis de claraualle; De consi-
deratione lib' prim' ad eugenium papam;

Subit animũ dictare aliquid qđ te papa beatis-
sime eugeni uel edificet uel delectet uel cõ-
soletur. S; nescio quomodo uult & ñ uult
exire leta quidem s; lenta oratio. dum certa-
tim illi contraria impare contendunt maiestas atque
amor; Nempe urget ille. inhibet illa; S; interuenit
dignatio tua. quia hoc ipsum ñ pcepisti. s; petis cum pre-
cipere magis te deceat; Maiestate ḡ tam dignanter ce-
dente qđ ni cedat pudor. Quid enĩ si cathedram ascen-
disti. Nec si ambules sup pennas uentoꝝ subduceris af-
fectui; Amor dñm nescit agnoscit filium & in infulis;
Ipse satis subiectus est. obsequit' sponte. gratis obtempat;
libere reueret'; Non sic aliqui non sic. s; aut timore ad
ista impelluntur. aut cupiditate; hi sunt qui in facie
benedicunt mala autē in cordib; eoꝝ; Blandiuntur
coram. in necessitate deficiunt; At numquã caritas
excidit; Ego ut uerum fatear matris sum liberatus
officio. s; non depdatus affectu; Olim mĩ inuisceratus
es. ñ tam facile erueris; Ascende in celos descende in
abyssos. non recedes a me. sequar te quocũq; ieris; Ama-
ui pauperem amabo paupum & diuitum patrē; Non

enim si bene te noui quia pat̃ pauperum fact̃ es ideo
ñ paup spũ es. Jn te hanc mutationẽ factam ẽẽ cõ
fido. ñ de te. ñ priori statui tuo successisse pmotio
nem s; accessisse. Monebo pinde te. non ut magister.
s; ut mater plane et amans; Amens magis uidear. s;
ei qui non amat. ei qui uim ñ sentit amoris; Unde iã
ꝗ incipiam. Liberi ab occupationib; tuis. quia in his max
ime condoleo t̃; Condoleo dixerim si tamẽ doles et tu;
Alioquin doleo magis dixisse debueram. q̃a non est con
dolere ubi nemo qui doleat; Itaq; si doles condoleo: Si non.
doleo tamen et maxime. sciens a salute longius absistere
mbrum qd obstupuit. et egrum sese ñ sentientẽ. piculo
sius laborare; Absit autẽ ut de te id suspicer; Non
quib; deliciis dulcis quietis tue ñ longe ante hac frue
bare. ñ potes dissueuisse tam cito. ita subito non dolere
nup subtractas; Plaga recens dolore non caret; Neque
enĩ tam occaluit uulnus nec in tam breui uersum in insen
sibile est. Quãquam si non dissimules non deest tibi iugis
materia iusti doloris a cottidianis iacturis; Jnuitus ni
fallor auelleris a tue rachelis amplexib; et quociens id pati
contigerit. tociens dolor tuus renouetur necesse est; At quan
do non contingit. Quociens uis et in cassum. quociens mo
ues nec pmoues. quociens conaris et non datur ultra;

uite

enitteris et non parturis. temptas et abrumpis. et ubi inci
pis. ibi deficis. et dum adhuc ordiris succidunt te.
Venerunt filii usque ad partum ait propheta. et vires non ha
bet parturiens. Nosti hoc? Nemo te melius. Attritae
frontis es. et instar vitulae effraim doctae diligere tri
turam: si pace tua sic se res tuae habent. Absit. Haec
est pars illius qui datus est in reprobum sensum. Ab his sa
ne cupio te pacem non habere cum his. Nihil plus metuo tibi
pace ista. Miraris si umquam possit accidere? Etiam dico
te. si res ut assolet per consuetudinem in incuriam venerit.
noli nimis credere affectui tuo qui nunc est. Nil tam firmum
animo: quod neglectu et tempore non absolescat. Vulneri
vetusto et neglecto callus obducitur: et eo insanabile
quo insensibile fit. Denique dolor continuus et acerbus
diuturnus esse non patitur. Nam si aliunde non extinguitur:
necesse est cedat ut sit. Enimvero cito aut de remedio con
solationem recipiet: aut de assiduitate stuporem. Quid
non invertat consuetudo? Quid non assiduitate dure
tur? Quid non usui cedat? Quanti quod prius amaritudine
prius exhorrebant usu ipso malo in dulce versum est?
Audi iustum quid lamentetur sub his modis; Quae prius
tangere nolebat anima mea nunc prae angustia cibi mei sunt;
Primum tibi importabile videbitur aliquid; processu temporis

si assuescas. iudicabis non adeo grave; Paulo post et leve sen
ties. paulo post nec senties. paulo post et delectabit; Ita
paulatim in cordis duriciam itur. et ex illa in adversionem.
Sic est gravis et continuus dolor. cito ut dixi habiturus est
exitum. aut sanitatem profecto. aut insensibilitatem; hinc pr's
hinc t timui semper et timeo. ne dilato remedio dolorem
non sustinens periculo te irrevocabiliter desperatus immergas
Vereor inquam. ne in mediis occupationibus quoniam multe
sunt. dum diffidis finem. frontem dures. et ita sensim te
ipsum quodammodo sensu prives utili isto que dolore. Multo
prudentius te illis subtrahas vel ad tempus. quam patiare
trahi ab ipsis. et certe paulatim duci quo tu non vis.
Queris quo? Ad cor durum. Ne pergas querere quid illud sit.
Si non expavisti. tuum est hoc. Solum est cor durum quod
semetipsum non exhorret. quia non sentit. Quid me inter
rogas? Interroga pharaonem. Nemo duri cordis salutem
umquam adeptus est. nisi quem forte miseratus deus abstulit ab eo
cor lapideum et dedit illi cor carneum; Quid ergo cor durum?
Ipsum est quod nec compunctione scinditur. nec pietate mollitur.
nec movetur precibus; minis non cedit. flagellis duratur; Ingratum
ad beneficia est. ad consilia infidum. ad iudicia sevum. inverec
cundum ad turpia. impavidum ad pericula. inhumanum ad hu
mana. temerarium ad divina. preteritorum obliviscens. pre

sentiū negligens· futura n̄ puidens; Ipsū est cui pteritoꝝ
pter solas iniurias nichil omnino n̄ pterit· psentium
nichil n̄ pit· futuroꝝ nulla nisi forte ad ulciscendum pro
spectio seu pparatio est; Et ut breui cuncta horribilis ma
li mala cōplectar· ipsum est qd nec dm̄ timet· nec hominē
reueretur; En quo trahere te habent occupationes hee
maledicte· si tam̄ pgis ut cepisti dare ita totum te illis nil
tui t relinquens; Pdis temp̄· et si licet nc alterū me t exhi
bere ietro· tu quoq; nihil stulto labore consumeris· que non
st nisi afflictio spc· euisceratio mtis· euacuatio gre; Nam
fructus hoꝝ qd nisi aranearum tele· Queso te quale est istud·
de mane usq; aduespam litigare aut litigantes audire·
Et utinā sufficeret diei malicia sua; Non sunt libere noctes;
Vix relinquit necessitati nature qd corpusculi pausationi
sufficiat· et rursum ad iurgia surgitur; Dies diei eructat
lites· et nox nocti indicat maliciā· usq; adeo n̄ ē respirare in
bonis· n̄ est alternam capessere requiē· n̄ ul rara inseri ocia;
Non ambigo te quoq; ista deplorare· at frustra istud si n̄ et emen
dare studueris; Interim tam̄ sic semp facias hortor· nec
te umq̄ ad ista duraueris qlibet usu ul assiduitate; Pcussi
eos et non doluerunt· ait dns; Nichil tibi et illis; Isti potius
tibi aptare curato et affectionē et uocē· qui ait; Que est
enī fortitudo mea ut sustineā· aut quis finis meus ut pa

enter agam. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec
caro mea enea est. Magna virtus patientie, sed non hanc tamen addicta
obtaverim. Interdum impatientem esse probabilius. Tu ne approbes illorum patientiam quibus Paulus dicebat: libenter suffertis
insipientes cum sitis ipsi sapientes? Ni fallor yronia erat
et non laus, sed suggillatio quorundam mansuetudinis, qui quasi
datis manibus pseudo apostolis a quibus et seducti erant, adeo quequae
ipsorum peregrina et prava documenta trahi se patientissime
ferrent. Unde et subdens: Sustinetis enim inquit, si quis vos
in servitutem redigit. Non bona patientia, cum possis esse liber,
servum te permittere fieri. Nolo dissimules servitutem in qua certe
indies dum nescis redigeris. Hebetati cordis indicium est propriam
non sentire continuam vexationem. Vexatio dat intellectum auditui,
ait quidam. Verum est, si nimia non fuerit. Nam si sit, non
plane intellectum dat, sed contemptum. Denique impius cum venerit
in profundum malorum, contempnit. Expergiscere ergo et pessime servitutis
iugum tam iamque imminens, immo iam non modice premens, non tantum
cave, sed horre. An ideo non servus, quia non uni servus, sed omnibus?
Nulla turpior servitus graviorve quam iudeorum, qui quocumque
ierint post se trahunt, et ubique dominos inveniunt suos. Tu quoque
dic queso, ubi tu umquam sis liber, ubi tutus, ubi tuus? Ubique strepitus,
ubique tumultus, ubique iugum servitutis tue te premit. Nec
tu reponas michi apostoli vocem qua ait: Cum essem liber ex omnibus

omnium me servum feci; Longe est istud a te; Numquid hac
ille servitute hominibus inserviebat in adquisitione turpis
questus. Numquid ad eum de toto orbe confluebant ambiciosi.
avari. symoniaci. sacrilegi. concubinarii. incestuosi. et queque
istiusmodi monstra hominum. ut ipsius apostolica auctoritate vel
obtinerent honores ecclesiasticos vel retinerent. Ergo servum se
fecit homo. cui vivere christus erat et mori lucrum. ut plures
lucrifaceret christo. non ut lucra augeret avaricie; Non est
ergo quod de sollertissima pauli industria et caritate tam li-
bera quam liberali servili conversationi tue patrocinium sumas;
Quanto tuo dignius apostolatui. quanto salubrius tue conscientie.
quanto fructuosius ecclesie dei audias potius ipsum dicentem; Precio
empti estis. nolite effici servi hominum. Quid servilius indig-
niusque; presertim summo pontifici. quam non dico omni die sed pene
omni hora insudare talibus rebus et pro talibus. Deinde quando
oramus. Quando docemus populos. Quando edificamus ecclesiam.
Quando meditamur in lege. Et quidem cotidie perstrepunt
in palatio leges. sed iustiniani non domini; Iuste ne est istud. Tu
videris; Nam certe lex domini inmaculata convertens ani-
mas; Hee autem non tam leges quam lites sunt. et cavillati-
ones subvertentes iudicium; Tu ergo pastor et episcopus animarum.
qua mente obsecro sustines coram te semper silere illam. istas
garrire. Fallor si non movet tibi scrupulum perversitas

hec; Puto quod et invitum compellat clamare ad dominum cum
propheta; Narraverunt michi iniqui fabulationes. sed non ut
lex tua; Ergo et te liberum audeo profiteri. sub tam gravi
mole inconvenientie huius. et cui fas non sit cervicem subducere;
Nam si potes et non vis. multo magis servus huius ipsius tam prave
voluntatis tue; Aut non servus cui dominatur iniquitas. Et
maxime turpi. Tu forte indignum iudicas hominem vel quemcumque
dominari. Quid interest. volens servias an invitus. Nam et si coacta
servitus miserabilior. sed affectata miserior est; Et quid me vis
facere inquis. Ut vel ab his occupationibus parcas. Impossibile
fortasse respondebis. facilius cathedre valedicere posse; Recte
hoc si rumpere. et non magis ista interrumpere hortarer; Audi ergo quid
redarguam et quid suadeam; Si totus vivis et sapis totum das acti
oni. considerationi nichil. laudo te. in hoc non laudo; Puto quod et
nemo qui a Salomone audierit. qui minorat actum percipiet sa
pienciam; Certe nec ipsi actioni expedit consideratione non preveni
ri; Si item totus vis esse omnium. instar illius qui omnibus omnia
factus est. laudo humanitatem. sed si plena sit; Quomodo autem plena
te excluso. Et tu homo es; Ergo ut integra et plena sit hu
manitas. colligat et te intra se sinus qui omnes recipit; Alio
quin quid tibi prodest iuxta verbum domini si universos lucreris te unum
perdens. Quamobrem cum omnes te habeant. esto et tu ex ha
bentibus unus. Quid solus fraudaris munere tui. Usque quo

uadens spe et non rediens. Usque quo non recipis te et ipse inter alios in ce tua; Sapientibus et insipientibus debitor es et soli negas te tibi. Stultus et sapiens. seruus et liber. diues et pauper. uir et femina. senex et iuuenis. clericus et laicus. iustus et impius. omnes parti participant te. omnes de publico fonte bibunt pectore. et tu seorsum siciens stabis. Si maledictus qui partem suam facit deteriorem. quid ille qui se penitus reddit expertem. Sane deriuentur aquę tuę in plateas. homines et iumenta et pecora bibant ex eis. quin et camelis pueri abrahę potum tribuas. sed inter ceteros bibe tu de fonte putei tui; Alienus inquit non bibat ex eo; Numquid tu alienus. Cui non alienus si tibi es. Denique qui sibi nequam cui bonus. Memento proinde. non dico semper non dico sepe sed uel interdum redde te ipsum tibi; Utere tu quoque te inter multos aut certe post multos; Quid indulgentius. Hoc enim dico secundum indulgentiam non secundum iudicium; Puto et ipso apostolo indulgentiorem me in hac parte; Ergo plus quam oportet inquis; Non inficior; Quid si ita oportet. Nam tu ut confido circa non eris meticulosa informatione contentus. sed habundabis magis; Sane sic decet te. scilicet et habundantiorem quam me auidatiorem esse; Ego quoque non tutius iudico apud maiestatem timiditate quam temeritate periclitari; Et fortassis non secus moneri oportuit sapientem. ut sit quod scriptum est; Da occasionem sapienti et sapien

tior erit; Audi tamen apostolum quid de huiusmodi sentiat; Sic non
est sapiens inter uos aut ille qui iudicet inter fratrem et fratrem?
Et infert; Ad ignominiam uobis dico; Contemptibiliores qui sunt in
ecclesia illos constituite ad iudicandum; Itaque secundum apostolum indigne tu
usurpas tibi apostolicus officium uile, gradu contemptibilium; Unde et dicebat
episcopus episcopum instruens; Nemo militans deo implicat se negotiis se
cularibus; Ego autem parco tibi; Non enim fortia loquor sed possibilia; Putas
ne hec tempora sustinerent si hominibus pro terrena hereditate liti
gantibus, flagitantibus abs te iudicium uoce domini tui responde
res; O homines quis constituit me iudicem super uos? In quale mox
iudicium ueniretis; Quid dicit homo rusticanus et imperitus ig
norans primatum tuum, ignorans summam et precelsam sedem tuam,
derogans apostolice dignitati? Et tamen non monstrabit puto qui
hoc dicerent ubi aliquando quispiam apostolorum iudex sederit
hominum aut diuisor terminorum aut distributor terrarum;
Stetisse denique lego apostolos iudicandos sedisse iudicantes non
lego; Erit illud non fuit; Ita ne imminutior est dignita
tis seruus si non uult maior esse domino suo aut discipulus si
non uult maior esse eo qui se misit aut filius si non transgre
ditur terminos quos posuerunt patres sui? Quis me constitui
t iudicem aut ille magister et dominus et erit iniuria seruo
discipuloque nisi iudicet uniuersos? Michi tamen non uidetur
bonus estimator rerum qui indignum putat apostolis seu

apostolicis viris non iudicare de talibus, quibus datum est iudicium
in maiora? Quid ni contempnant iudicare de terrenis
possessiunculis hominum, qui in celestibus et angelos iudicabunt?
Ergo in criminibus, non in possessionibus potestas vestra. Propter illa
siquidem et non propter has accepistis claves regni celorum, prevari
catores utique exclusuri, non possessores. Ut sciatis ait quia
filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata, et cetera.
Que nam tibi maior videtur dignitas et potestas, dimittendi
peccata an predia dividendi? Sed non est comparatio. Habent
hec infima et terrena iudices suos, reges et principes terre.
Quid fines alienos invaditis? Quid falcem vestram in alienam
messem extenditis? Non quia indigni vos, sed quia indignum
vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis. Denique
ubi necessitas exigit, audi quid censeat apostolus: Si enim in
vobis iudicabitur hic mundus, indigni estis qui de minimis
iudicetis? Sed aliud est incidenter excurrere in ista causa
quidem urgente, aliud ultro incumbere istis, tamquam mag
nis dignisque tali et talium intencione rebus. Itaque hec
et innumera talia dicerem, si forcia dicerem, si recta, si
sincera. Nunc autem quia dies mali sunt, sufficit interim
ammonitum esse non totum te nec semper dare actioni
sed considerationi aliquid tui et cordis et temporis seques
trare. Hoc autem dico necessitatem intuens, non equitatem.

quanquam non sit preter equum cedere necessitati; Nam si licet quod decet absolute per omnia et in omnibus preferenda et solam vel maxime colendam eam que ad omnia valet id est pietatem. prorsus irrefragabilis ratio monstrat; Quid sit pietas queris. Vacare considerationi; Dicas forsitan in hoc dissentire me ab illo. qui pietatem diffinivit cultum dei; Non est ita; Si bene consideras. illius sensum meis expressi verbis. et si tamen ex parte; Quid tam pertinens ad cultum dei. quam quod ipse hortatur in psalmo. vacate et videte quoniam ego sum deus. Quod sane in partibus considerationis precipuum est; Quid deinde tam valens ad omnia. que ipsis quoque actionis partes benigna quadam presumptione suas facit preagendo quodammodo et preordinando que agenda sunt; Necessarie sane. ne forte que visa et premeditata poterant esse proficua. precipitata magis periculo fiant; Quod tibi timet si recordaris in ipsis actionibus causarum et in magnis quibusque negociis magnarum vel consiliis rerum frequenter accidisse non ambigo. Et primum quidem ipsum fontem suum id est mentem de qua oritur purificat consideratio; Deinde regit affectus. dirigit actus. corrigit excessus. componit mores. vitam honestat et ordinat. postremo divinarum pariter et humanarum rerum scienciam confert; Hec est que confusa disterminat. hiancia cogit. sparsa colligit. secreta rimatur. vera vestigat. veri similia examinat. ficta et fucata explorat; Hec est que agenda

preordinat. acta recogitat. ut nichil in mente resideat
aut incorreptum aut correptione egens. hec est que in
prosperis adversa presentit. in adversis quasi non sentit. quorum
alterum fortitudinis alterum prudentie est. Ibi etiam
advertere tibi est suavissimum quendam concentum complex
um quo virtutum atque alteram pendere ex altera sicut hoc
loco vides fortitudinis matrem esse prudentiam. nec fortitudi
nem quelibet esse sed temeritatem ausum. quem non parturivit
prudentia. Hec item est que inter voluptates et necessita
tes media. quasi quedam arbitra sedens. utrimque cunctis li
mitibus discriminat fines. istis assignans et prebens quod satis est.
illis quod nimis est demens. et sic ex alterutro tertiam formans
virtutem. quam dicunt temperantiam. Nempe intemperantem
ipsa consideratio censet. tam eum qui necessariis penitus
demit. quam qui indulget superfluis. Non est ergo temperantia in
solis resecanda superfluis. est et in admittendis necessariis.
Cuius sententie apostolus non fautor tantum sed auctor esse videtur.
qui curam carnis vere docet non perfici in desiderio. Docens
siquidem curam carnis non perfici et superflua cohibet. addens in de
siderio et necessaria non excludit. Unde michi videtur non
omnino absurde diffinire temperantiam. qui hanc nec precidere
necessitatem nec excedere dicat. iuxta illud philosophi.
ne quid nimis. Iam de iusticia que una ex quatuor est.

nonne constat consideratione mentem peruenire · ut se formet
inea: Sed enim necesse est prius cogitet ut ex se normam
ducat iusticie · nec facturam utique alteri · quod sibi fieri nolit · ne
quod sibi uelit fieri negaturam; In his nempe duobus liquet in
tegrum esse iusticie statum; Sed nec ipsa solitaria est; In
tuere etenim nunc mecum etiam huius pulchram conexionem
et coherentiam cum temperantia · et item ambarum cum duabus
superioribus id est prudentia uel fortitudine; Nam cum iusticie
dicatur portio · quod sibi non uult fieri quis alii non facere · porro
perfectio quod ait dominus; Quecumque uultis ut faciant uobis
homines et uos facite illis · neutrum horum erit nisi ipsa uolu
ntas de qua tota ducitur forma sic ordinata fuerit ut nec ue
lit aliquid superfluum · nec necessarium quod supersticiose nolit ·
quod quidem temperantie est; Denique et ipsi iusticie ut iusta
sit temperantia modum inponit; Noli nimium esse iustus ·
ait sapiens · ostendens per hoc minime approbandam iusticiam
que temperantie moderamine non frenetur; Quid quod et ipsa sa
pientia hoc frenum temperantie non respuit · dicente apostolo
paulo secundum sapientiam sibi a deo datam · non plus sapere quam oportet
sapere · sed sapere ad sobrietatem; Sed et econuerso quod temperantia
necessaria iusticie sit · ostendit dominus in euangelio arguens illorum
temperantiam · qui abstinebant · ut uiderentur hominibus ie
iunantes; Erat in cibo temperantia sed non iusticia in animo ·

quia n̄ d̄o placē s; hominib; intendebant; Quonī rursu
ul̄ illa ul̄ ista sine fortitudine cū constet fortitudinis esse.
& ī medio c̄ris. cohibē uelle & nolle suum. inter angustias
parium & minus ut sit contenta uoluntas modo illo medio.
nudo puro. solo constante sibi. equali undiq; sui. ut pote
ex omī parte pariter circumcisio. quā solam constat esse
uirtutis. Dicito michi queso si potes. cui nam potissimū
triū harū uirtutum meditullium hoc dandum censeas.
quod ita cunctis commune est. ut uideatur proprium eē
singlorum; An ipsum uirtus est & nichil aliud. S; sic uirtus n̄
eēt multiplex. s; eēnt om̄s una; An potius quia sine eo uir
tus non est omnium quodā m̄ intima uis una est & medulla
uirtutum. in qua sic uniunt. ut una p inde uideantur om̄s.
p̄sertim qd̄ n̄ illud participando communicant. s; totum a
singulis atque integrum possidetur; Uerbi causa. quid
tam iusticie quā modus. Alioquin siquid extra modum
reliquit. non plane cuiq; tribuit qđ suum est. qđ tamen
sui ipsius est facere; Quid tam rursum temperantie. que
non aliunde p̄fecto temperantia est. nisi qd̄ nil inmode
ratū admittit. S; puto fatebere. etiam n̄ minus esse
fortitudinis. cum ul̄ maxime ipsa sit. que abirruentib;
uiciis & quasi suffocare hinc inde conantib; purum
illud potenter eruit. & uendicat in quodā stabile

fundamentū boni· sedemq; uirtutis; Ergo modum tenē:
iusticia est· tempantia est· fortitudo est; S; uide ne in hoc
differant· ut iusticie quidē in affectu res sit· a fortitudi
ne autē efficacia eius porro possessio atque usus apud
tempantiā; Restat ut doceam̄ ab hac communione pru
denciam n̄ excludi; Non ne ipsa est que modum dudū ani
mi neglectū post habitum & uicior̄ inmundicia quasi in abditis
reclusum & coopertum quadam uetustatis caligine primo repit
& aduertit· Ppterea dico tibi a paucis aduertitur· quia paucor̄
prudencia est; Itaque iusticia querit· prudencia inuenit· uen
dicat fortitudo· tempantia possidet; Non michi hoc loco
ppositum de uirtutib; disputare· s; hoc dixerim hortans
ad uacandū consideracioni· cui beneficio hec & similia aduer
tuntur; Cui tam pio tamq; utili ocio nullam intuita opam
dare· nonne uitam pdē est· Quid tam̄· Si te philosophie huic
totum repente deuoueris· ꝑdecessores tui n̄ ita ↄsueuerunt·
eris molestus quā plurib; quasi qui a patrum uestigiis de
uiaris; Nempe id uideberis agere in suggillationē eor̄ S;
& notabe uulgari puerbio· qui hoc facit qđ nullus· mirant
om̄s· ueluti qui cupias ammirationi fore; Nec potes eor̄
om̄ia simul & subito ul' errata corrigē· ul' excessus redigē
in modum; Erit cum acceperis tempus· ut scđm sapientiā
tibi a dō datam paulatim & oportune id studeas; Interim

sane· malo alteri· utē inbonū quod potes; Quamq̄ si de
bonis ñ de nouis sumamus exempla· ñ defuere romani
pontifices· qui sibi ocia inter maxima negocia inuenirent;
Obsidio urbi & barbaric̄ ensis ciuiū ceruicib; imminebat; Nū
quid tam̄ istud t̄ruit beatū papam gregoriū· quo minus sa
pienciā scriberet inocio· Eo nempe tempis qđ ex ipsi᷒ uerbis
liquet· obscurissimā & extremā parte iezechielis tam dilige
nter quā eleganť exposuit; S; esto; Alius inoleuit mos· dies
alii sunt· & alii hominū mores· & tempora piculosa ñ instant
tam s; exstant· fraus & circumuentio & uiolentia inualuere
sup t̄ram; Calūpniatores multi· defensor rarus; Ubiq; poten
ciores opp̄imunt pauperiores· ñ possum᷒ de esse opp̄ssis· ñ nega
re iudiciū iniuriam pacientib; Ni si agitent̄ cause· audiant̄
partes· int̄ partes iudicari quid potest· Agitent̄ cause· s; sicut
oportet; Nam is modus qui frequentat̄· execrabilis plane· et
qui ñ dico ecclam· s; nec forum decet; Miror namq; quē admo
dū religiose aures tuę audire sustinent hui᷒ modi disputaciones ad
uocatoꝝ· & pugnas uerboꝝ· q̄ magis ad subuersionē· quā adin
uentionē pficiunt ueritatis; Corrige p̄uum morē· & p̄scide
linguas naniloquas· & labra dolosa claude; Hi ñ sunt qui docu
erunt linguas suas loqui m̄dacium· diserti aduersus iusti
ciam· eruditi pfalsitate; Sapientes sunt ut faciant ma
lum· eloquentes ut inpugnent uerum; Hi ñ sunt qui

instruunt· a quibus fuerant instruendi· astruunt non conperta
sed sua· struunt de proprio calumpnias innocentie· destruunt
simplicitatem ueritatis· obstruunt iudicii uias; Nichil ita
absque labore manifestam facit ueritatem· ut breuis et pura
narratio; Ergo illas quas adire necesse erit intrare causas· neque
enim omnes necesse erit· diligenter uelim sed breuiter decidere assues
cas· frustratoriasque et uenatorias precide dilationes; Causa uidue
intret ad te· causa pauperis· et eius qui non habet quod det; Alius
alias multas poteris committere terminandas· quam plures ne di
gnas audientia iudicare; Quid enim opus est admittere illos
quorum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium· Tanta
est inpudentia nonnullorum ut cum manifeste ambitionis pru-
rigine scateat tota facies cause eorum· non erubescant audientiam
flagitare· publicantes semetipsos ad multorum conscientias·
in quo uel sue solius satis poterant confundi iudicio; Non fuit
qui retunderet attritas frontes· et ideo plures facti sunt· et
magis induruerunt; Sed et nescio quomodo uiciosius conscientias
uiciosorum non refugit· et ubi omnis sordet unius fetor minime
sentitur; Quis enim uerbi causa unquam auarus auarum·
inmundus inmundum· luxuriosus luxuriosum erubuit·
Plena est ambitiosis ecclesia· non est iam quod horreat in studiis
et molitionibus ambitionis· non plus quam spelunca latronis
in spoliis uiatorum; Si Christi discipulus es· ignescat zelus tuus·

exurgat auctoritas aduersus inpudentiam hanc et generalem
pestem; Intuere magistrum sic facientem. et audi dicentem.
qui michi ministrat me sequatur; Non parat aures ut
audiat. sed flagellum quo feriat; Verba nec facit nec reci-
pit. nec eum sedet iudicans. sed insequitur puniens; Causam tamen
non tacet. quod uidelicet domum orationis negotiationis feci-
ssent; Ergo et tu fac similiter; Erubescant uultum tuum
istiusmodi negotiatores si fieri potest. si non timeant; Et tu
flagellum tenes; Timeant nummularii. nec fidant innummis.
sed diffidant. abscondant es suum ante scientes effundendum quam
accipere paratiorem; hoc studiose et constanter agendo. multos
lucrifacies turpium honestioribus lucrorum sectatores officiis uen-
dicando multos ne uel audeant huiusmodi attemptare
seruabis; Adice illud quod non parum proficiet. et adferias
quas tibi suadeo; Ita nempe non pauca tibi momenta tempo-
rum redimes ad uacandum considerationi. quedam ut dixi ne-
gocia nec audiendo. quedam aliis committendo. que tua digna
putaueris audiencia. fideli quodam et accommodo ipsi cau-
se compendio terminando; De qua consideratione his addere
aliqua cogito. sed sub alterius sane principio libri; Atque hic
sit finis istius. ne duplo te oneret minus suauis
oratio. si et longa fuerit Explicit liber primus; Incipit
Memor promissi mei. secundus De consideratione

quo ecce iam aliquandiu teneor apud te uir obtime
papa eugeni, uolo ipso absoluere me uel sero; Pudet di
lationis. si tamen conscius fore incurie aut contemptus; Non est ita;
Sed incidimus ut ipse nosti tempus graue. quod et ipsi pene usui uiuen
di uisui uidebatur indicere cessationem. nedum studiis. cum scilicet
dominus prouocatus peccatis nostris ante tempus quodam modo uisus sit iudi
casse orbem terre in equitate quidem. sed misericordie sue oblitus; Non
pepercit populo suo. non suo nomini; Nonne dicunt in gentibus;
ubi est deus eorum? Nec mirum; Ecclesie filii. et qui christiano censentur
nomine prostrati sunt in deserto. aut interfecti gladio. aut
fame consumpti; Effusa est contentio super principes. et dominus errare
fecit eos in inuio et non in uia; Contritio et infelicitas in uiis
eorum; Pauor et meror et confusio in penetralibus regum ipsorum.
Quam confusi pedes annuntiantium pacem. annuntiantium bona.
diximus pax et non est pax; promisimus bona et ecce turbatio; Quasi uero
temeritate in opere isto aut leuitate usi fuerimus; Cucurrimus
plane in eo. non quasi in incertum. sed te iubente. immo per te
deo; Quare ergo ieiunauimus et non aspexit. humiliauimus animas
nostras et nesciuit. Nam in his omnibus non est auersus fu
ror eius. sed adhuc manus eius extenta; Quam patienter interim
adhuc audit uoces sacrilegas et egiptios blasphemantes.
quia callide eduxit eos ut occideret in deserto; Et quidem
iudicia domini uera; Quis nesciat. At iudicium hoc abyssus

tanta ut videar michi non inmerito pronuntiare beatum qui
non fuerit scandalizatus in eo; Et quomodo tamen humana te
meritas audet reprehendere quod minime comprehendere valet.
Recordemur superiorum iudiciorum que a seculo sunt. si forte sit conso
latio; Nam quidam ita dixit; Memor fui iudiciorum tuorum a
seculo domine et consolatus sum; Rem dico ignotam nemini. et
nec nemini notam; Nempe sic se habent mortalium corda.
quod scimus cum necesse non est. in necessitate nescimus; Moyses
educturus populum de terra egypti. meliorem illis pollicitus est
terram; Nam quando ipsum aliter sequeretur populus. solam
sapiens terram. Eduxit. eductos tamen in terram quam promiserat
non introduxit; Nec est quod ducis temeritati imputari que
at tristis et inopinati eventus; Omnia faciebat domino impe
rante. domino cooperante et opus confirmante sequentibus sig
nis; Sed populus ille inquis dure cervicis fuit. semper conten
tiose agens contra dominum et moysen servum eius; Bene illi
increduli et rebelles. hii autem quid. Ipsos interroga;
Quid me opus dicere est. quod fatentur ipsi; Dico ego unum;
Quid proficere poterant. qui semper revertebantur cum ambu
larent. Quando et isti per totam viam non redierunt
corde in egyptum. Quod si illi ceciderunt et perierunt propter
iniquitatem suam. miramur istos eadem facientes eadem
passos. Sed numquid illorum casus adversus promissa dei.

Ergo nec istorum; Neque enim aliquando presumptiones dei iusticie
dei preiudicant; Et audi aliud; Peccavit beniamin; accinguntur
reliquie tribus ad ultionem, nec sine nutu dei; Denique ipse de
signavit ducem preliaturis; Itaque preliantur freti et manu validi
ori et causa potenciori et quod his maius est favore divino;
At quam terribilis deus in consiliis super filios hominum; Terga
dedere sceleratis ultores sceleris et paucioribus plures; Sed
recurrunt ad dominum et dominus ad eos; Ascendite inquit; Ascen
dunt denuo, denuoque fusi et confusi sunt; Ita primo quidem deo
favente, secundo iubente, iusti iustum certamen ineunt et
succumbunt; Sed quo inferiores certamine eo fide supe
riores inventi sunt; Quid putas de me facerent isti, si meo
hortatu iterato ascenderent, iterato succumberent? Quan
do me audirent monentem tercio repetere iter, iam repetere
opus in quo semel iam et secundo fraudati essent? Et tamen
israhelite unam et alteram non reputantes frustracionem tercio
parent et superant; Sed dicunt forsitan isti; Unde scimus quod a domino sermo egres
sus sit? Que signa tu facis ut credamus tibi?
Non est quod ad ista respondeam, parcendum verecundie
mee; Responde tu pro me et pro te ipso secundum ea que audisti
et vidisti, aut certe secundum quod tibi inspiraverit deus; Sed forte
miraris me prosequi ista, qui aliud proposueram; Facio non ob
litus propositi, sed quod appositio non iudicem alienum; Nempe
de consideratione ut memini sermo michi actitatum digna

tione; Et sane magna ista res et egens consideratione non
minima; Quod si res magnas a magnis considerari oportet
cui equius quam tibi id studii competit, qui parem super terram non
habes. Sed tu secundum sapientiam et potestatem datam tibi de-
super facies de hoc; Non est meę humilitatis dictare tibi
sic uel sic fieri quicquam; Sufficit intimasse oportere aliquid
fieri, unde et ecclesia consoletur, et obstruatur os loquentium
iniqua; Hec pauca uice apollogie dicta sint, ut ipsa qua-
liacumque habeat conscientia tua ex me, unde me habeat excu-
satum et te pariter; Et si non apud eos qui facta ex euen-
tibus estimant, certe apud te ipsum; Perfecta cuique et ab-
soluta excusatio testimonium conscientię suę; Michi pro
minimo est ut ab illis iudicer qui dicunt bonum malum
et malum bonum, ponentes lucem tenebras et tenebras lucem;
Et si necesse sit unum fieri e duobus, malo in nos murmur
hominum quam in deum esse; Bonum michi si dignetur me
uti pro clipeo; Libens excipio in me detrahentium linguas
maledicas et uenenata spicula blasfemorum, ut non ad ip-
sum perueniant; Non recuso inglorius fieri, ut non irru-
atur in dei gloriam; Quis michi det gloriari in uoce illa, quoniam propter
te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam; Gloria
michi est consortem fieri Christi, cuius illa uox est: obprobria
exprobrantium tibi ceciderunt super me; Nunc iam recur

rat stilus ad suam materiam, et in ea que proposueram suo tra
mite gradiatur oratio. Et primo quidem ipsam considerationem
quid dicam considera. Non enim idipsum omnino quod contemplationem
intelligi volo, quod hec ad rerum certitudinem, illa ad inqui
sitionem magis se habeat. Iuxta quem sensum potest con
templatio quidem diffiniri verus certusque intuitus animi
de quacumque re, sive apprehensio veri non dubia. Consideratio
autem intensa ad investigandum cogitatio, vel intensio ani
mi investigantis verum. Quamquam soleant indifferenter pro
invicem usurpari. Iam quod ad considerationis attinet fructum,
quattuor ut tibi occurrunt consideranda reor: te, que sub te, que
circa te, que supra te sunt. A te tua consideratio inchoet,
ne frustra extendaris in alia te neglecto. Quid tibi pro
dest si universum mundum lucreris, te unum perdens? Et
si sapiens sis, deest tibi ad sapientiam, si tibi non fueris. Quan
tum vero? Ut quidem ego senserim, totum. Noveris licet
omnia mysteria, noveris lata terre, alta celi, profunda maris,
si te nescieris, eris similis edificanti sine fundamento, ru
inam non structuram faciens. Quicquid extruxeris extra te,
erit instar congesti pulveris, ventis obnoxium. Non ergo
sapiens qui sibi non est. Sapiens sibi sapiens erit, et bibet
de fonte putei sui primus ipse. A te proinde incipiat tua
consideratio, non solum autem, et in te finiatur. Quocumque

euagetur· ad te reuocaueris eam· cum salutis fructu; Tu primus
tibi· tu ultimus; Sume exemplum de summo omnium patre·
uerbum suum emittente et retinente; Verbum tuum
consideratio tua; Que si procedit non recedat; Sic progredi
atur· ut non egrediatur; Sic exeat· ut non deserat; In ad
quisitione salutis nemo tibi germanior unico matris
tue; Contra salutem propriam cogites nichil; Minus dixi
contra· preter dixisse debueram; Quicquid se considerationi
offerat· quod non quoquo modo ad tuam ipsius salutem pertineat·
respuendum; Et hec tua consideratio in tria quedam di
uiditur· si consideres quid sis· et quis et qualis sis; Quid
in natura· quis in persona· qualis in moribus; Quid uerbi gratia
homo· quis papa uel summus pontifex· qualis· benignus· man
suetus· uel quicquid tale; Quamquam illud primum philosophicum
sit magis quam apostolicum inuestigare; At tamen est in diffi
nitione hominis quam dicunt animal rationale mortale·
quod diligentius intueri si libet licet; Non est quod tue uel meo
aut professioni obuiet aut dignitati· est uero quod saluti
afferre queat; Nam consideranti duo hec simul rationa
le mortaleque· is tibi exinde occurrit fructus· ut et mortale
quod inest rationale humiliet· et rursum rationale mor
tale confortet· quod neutrum neglectum erit homini cir
cumspecto; Si qua adhuc presens consideranda requirit

locus· tractabuntur infra· et forte utilius ex partium collatione;
Nunc quis sis· et de quo is factus aduertendum; Quamquam quod
dixi de quo id mihi pretereundum putem· tue potius relinquen-
dum agnitioni; Illud dico indignum tibi citra perfectum agere·
de tanta assumpto perfectione; Quin tu erubescas minimum
inueniri in magnis· qui recordaris magnum in minimis ex-
stitisse; Non es oblitus prime professionis· non excidit menti· quod
subducta est manui· sed ne affectui quidem; Ipsam ad singu-
la tua impia· iudicia instituta· habere pre oculis non erit inutile;
Hec te consideratio facit honoris contemptorem in honore ipso·
atque id magnum; Non recedat a pectore clipeus tibi est· uel a sagitta
illa; homo cum in honore esset non intellexit; Loquere ergo tibi;
Abiectus eram in domo dei mei; Quale est hoc de paupere·
et abiecto· leuari super gentes et regna; Quis ego
aut que domus patris mei ut sedeam excelsis
sublimior· Sane qui dixit mihi amice ascende superius·
amicum fore fidit; Si minus inueniar· non expedit quidem; Qui
eleuauit et deicere potest; Sera querela· quia eleuans allisi-
sti me; Non est quod blandiatur celsitudo. sollicitudo maior;
Illa discrimen intendit· hec animum probat; huic accingamur·
si nolumus tandem cum rubore nouissimum locum tenere;
Factum superiorem dissimulare nequimus· sed enim adde quid omni-
modis ad intendendum; Non enim ad dirimendum opinor; Nam

et propheta cum similiter leuaretur audiuit; Ut euellas et destruas.
et disperdas et dissipes. et edifices et plantes; Quid horum fac
tum sonat. Rusticani magis sudoris scemate quodam labor
spiritalis expressus est; Et nos igitur ut multum sentiamus
de nobis. impositum senserimus ministerium non dominium datum;
Non sum ego maior propheta. et si forte par potestate. sed meritorum
non est comparatio; Hec loquere tibi et doce te ipsum. qui
alios doces; Puta te uelut unum aliquem de prophetis; An non
satis ad te. Et nimium; Sed gratia dei es id quod es; Quid.
Esto quod propheta. numquam plusquam propheta; Si sapis eris con
tentus mensura quam tibi mensus est deus; Nam quod amplius
est a malo est; Disce exemplo prophetico presidere non tam adim
peritandum quam adfactitandum quod tempus requirit; Disce
sarculo tibi opus esse non sceptro. ut opus facias prophete;
Et quidem ille non regnaturus ascendit. sed extir
paturus; Putasne et tu inuenias aliquid elaborandum
in agro domini tui. Et plurimum; Non plane totum quiuere
emundare prophete. aliquid filiis suis apostolis quod agerent
reliquerunt. aliquid ipsi parentes tui tibi; Sed nec tu ad omne
sufficies; Aliquid profecto tuo relicturus es successori. et ille a
liis et alii aliis usque in finem; Circa undecimam denique horam.
et operarii otii arguuntur. et mittuntur in uineam; Ante
cessores tui apostoli audierunt. quia messis quidem multa.

operarii vero pauci; Patrum tibi vendicato hereditatem; Nam
si filius et heres; Ut probes heredem evigila ad curam et non
ocio torpeas ne et tibi dicatur; Quid hic stas tota die ociosus.
Multo minus inveniri oportet aut deliciis resolutum aut
resupinum pompis; Nil horum tibi testatoris tabule assignant;
Sed quid. Si illarum tenore contentus sis curam pocius
hereditabis et operam quam gloriam et divicias; Blanditur
cathedra. Specula est; Inde denique super intendis sonans
tibi episcopi nomine non dominium sed officium; Quid ni loceris
in eminenti ut (unde) omnia perspectes qui speculator super omnia
constitueris. Verum prospectus ille procinctum parit non ocium;
Quando libet gloriari ubi ociari non licet. Nec locus est ocio ubi
sedula urget sollicitudo omnium ecclesiarum; Nam quid tibi
aliud dimisit sanctus apostolus. Quod habeo inquit hoc tibi do; Quid
illud. Unum scio non est aurum neque argentum cum ipse dicat.
argentum et aurum non est michi; Si habere contingat utere non pro libitu
sed pro tempore; Sic eris utens illis quasi non utens; Ipsa quidem
quod ad animi bonum spectat nec bona sunt nec mala; Usus
tamen horum bonus abusio mala sollicitudo peior questus
turpior; Esto ut alia quacumque ratione hec tibi vendices
sed non apostolico iure; Nec enim tibi ille dare quod non habuit potuit;
Quod habuit hoc dedit sollicitudinem ut dixi super ecclesias;
Numquid dominationem. Audi ipsum; Non dominantes ait in clero.

sed forma facti gregis. Et ne dictum sola humilitate putes.
non etiam veritate, vox domini est in euangelio: Reges gentium do-
minantur eorum, et qui potestatem habent super eos benefici voca
ntur. Et infert: Vos autem non sic. Planum est: apostolis in
terdicitur dominatus. Et ergo tu et tibi usurpare aude, aut
dominans apostolatum, aut apostolicus dominatum. Plane ab alterutro
prohiberis. Si utrumque simul habere voles, perdes utrumque. Alio-
quin non te exceptum numero illorum putes de quibus queritur
deus sic: Ipsi regnaverunt et non ex me, principes extiterunt
et ego non cognovi illos. Iam si regnare sine deo iuvat, ha
bes gloriam, sed non apud deum. At si interdictum tenemus audi
amus edictum: Qui maior est vestrum, fiat sicut minor,
et qui precessor est, sicut qui ministrat. Forma apostolica hec est:
dominatio interdicitur, indicitur ministratio. Que et commen
datur ipsius exemplo legislatoris, qui secutus adiungit: Ego
autem in medio vestrum sum tanquam qui ministrat. Quis se iam
titulo hoc inglorium putet, quo se prior dominus glorie insignivit?
Merito paulus gloriatur in eo dicens: Ministri Christi sunt, et ego.
Et addit: Ut minus sapiens dico, plus ego. In laboribus plu
rimis, in carceribus habundantius, in plagis supra modum,
in mortibus frequenter. O preclarum ministerium. Quo non
id gloriosius principatu? Si gloriari oportet, forma tibi sanctorum
prefigitur, apostolorum proponitur gloria. Parva ne tibi illa videtur?

Quis michi tribuat similes fieri in gloria sanctorum; Clamat propheta;
Michi autem nimis honorificati sunt amici tui deus; nimis confor
tatus est principatus; Clamat apostolus; Michi autem absit gloriari
nisi in cruce domini nostri ihesu christi; hoc glorieris opto· semper obtineo
genere glorie· quod apostoli· quod prophete· delegere sibi· transmisere
tibi; Agnosce hereditatem tuam in christi cruce· in laboribus plurimis;
Felix qui dicere potuit plus omnibus laboraui; Gloria est· sed nichil in
ea inane· nil molle· nil resupinum; Si labor terret· merces
inuitet; Unusquisque enim secundum suum laborem mercedem accipiet;
Et si ille plus omnibus laborauit· non tamen totum elaborauit; Et
adhuc locus est; Exi in agrum domini tui· et considera diligenter
quantis hodieque adhuc de ueteri maledicto siluescat spinis ac
tribulis; Exi inquam in mundum· ager est enim mundus qui tibi
creditus est; Exi in illum non tanquam dominus sed tanquam uillicus· ui
dere et procurare unde exigendus es rationem; Exi dixerim
quibusdam tue passibus intente sollicitudinis· et sollicite inten
tionis; Neque enim ipsi qui iussi sunt ire in orbem uniuersum
orbem circuierunt presentia corporis· sed mentis prudentia; Et
tu leua oculos quosdam considerationis tue· et uide regiones·
si non sint magis sicce ad ignem· quam albe ad messem;
Quam multe quas putaueras fruges diligenter in
specte· uepres potius apparebunt; Immo ne uepres qui
dem annose et ueternose arbores sunt; Sed non perfecto

fructifere. nisi forte glandium. aut siliquarum quas porci manducant; Quo usque occupant terram. Nonne si exis in certus ista pudebit ociosam iacere securim. pudebit sine causa falcem apostolicam accepisse. In illum nunc quondam agrum ysaac patriarcha exierat. cum primo rebecca occurrit ei. et ut scriptura habet. exierat ad meditandum; Ille ad meditandum. tu ad exstirpandum egrediaris necesse est; Tibi iam p̃cessisse meditacio debet. tempus faciendi p̃minet; Si nunc hesitare incipias. id quidem sero; Attu non iuxta consilium salvatoris sedisse debueras. an non estimasse opus ineunti vires. ponderasse sapientiam. merita comparasse. sumptus computasse virtutum; Age ergo puta tempus putacionis adesse. si tamen meditacionis p̃ivit; Si cor movisti movenda iam lingua movenda est et manus; Accinge te gladio tuo. gladio spiritus. quod est verbum dei; Glorifica manum et brachium dextrum in faciendo vindictam in nationibus increpationes in populis. in alligando reges eorum in compedibus; et nobiles eorum in manicis ferreis; Si hec facis. honorificas ministerium tuum. et ministrum te; Non mediocris est iste principatus; Exturbare est hoc malas bestias a finibus tuis. quo greges tui securi in pascua educantur; Domabis lupos. sed ovibus non dominaberis; Pascendas utique non premendas suscepisti; Si bene considerasti quid sis. hec te opor-

tere facere non ignoras; Porro scienti et non facienti peccatum
est tibi; Non es oblitus ubi legis servus sciens voluntatem domini
sui et non faciens digna plagis vapulabit multis; Sic prophete
sic apostoli factitabant; Fortes fuere in bello non molles in sericis;
Si filius apostolorum es et prophetarum et tu fac similiter; Vendica tibi
nobile genus similibus moribus; quod non aliunde nobile quam
morum ingenuitate et fidei fortitudine fuit; Per hanc vice
runt regna operati iusticiam adepti promissiones; hoc cyrogra
phum paterne tue hereditatis quod tibi evolvimus ubi inspi
cias portionem que te contingit; Induere fortitudine et
hereditasti; Posside fidem posside pietatem posside sapien
ciam; sed sanctorum sapientiam ipsa est timor domini et habes quod tuum
est; habes sine defraudatione integrum patrium fundum;
Preciosissimus fundus virtus est; Bonus fundus humilitas in
quo omne edificium spiritale constructum crescit in tem
plum sanctum in domino; Per hanc non nulli possedere etiam portas
inimicorum; Que enim virtutum eque potuit demonum omnem
debellare superbiam tyrannidem hominum. Ceterum cum
omni indifferenter persone hec sit quedam turris fortitudi
nis a facie inimici nescio quo pacto tamen vis eius maior in maio
ribus et in clarioribus clarior comprobatur; Nulla splendidi
or gemma in omni precipue ornatu summi pontificis; Quo
enim celsior ceteris eo humilitate apparet illustrior et se ipso;

Arguar forsitan quod non satis primus explicitis partibus
in sectas nescio quorum stilus excurrit. describere inchoatis quale
te oporteat esse. cum nec dum quis sis plenius expressisset.
Credo erubescens in summo positum apice videri hominem
nudum. festinavit induere insignibus suis. Ab his nempe
eo deformior. quo illustrior pares. Numquid potest abscon
di civitatis supra montem posite desolatio. aut latere fumus
lucerne exstincte super candelabrum? Simia in tecto. rex
fatuus in solio sedens. Et nunc audi canticum meum minus
suave. sed salutare. Monstruosa res gradus summus et animus
infimus. sedes prima. sed vita ima. lingua magniloqua. et ma
nus ociosa. sermo multus. sed fructus nullus. vultus gravis.
et actus levis. ingens auctoritas. et nutans stabilitas. Ad
movi speculum. fedus se in eo vultus agnoscat. tu tuum
gaude dissimilem inveniri. Inspice tamen et tu ne forte et si
sit unde merito placeas tibi. et in quo debeas displicere
non desit. Volo glorieris testimonio conscientie. sed nichilominus
ut eodem ipso humilieris. Rara vox. nichil michi conscius sum.
Cautior in bonis ambulans. si et mala non lateant. Quam ob
rem ut dixi noveris te. ut inter angustias que non desunt
fruaris conscientie bono. magis autem ut scias quid desit
tibi. Nam cui non desit? Omnia illi desunt. qui nil sibi de
esse putat. Quid si summus pontifex sis? Numquid quia summus

pontifex. ideo summus? Infimum noveris esse si putas quod summum;
Quis summus? Cui addi non possit; Graviter erras si te illum existi
mas; Absit; Non tu de illis es qui dignitates virtutes putant;
Tibi ante experta virtus quam dignitas fuit; Augustis relinquito
illam sententiam aliisque qui divinis coli honoribus non timuerunt.
Verbi gratia; Nabuchodonosor. alexandro. antiocho. herodi;
Tu vero considera non consummatione summum te dici sed conparati
one; Nec me putes conparatione dicere meritorum sed ministeriorum;
Sic te existimet homo ut ministrum Christi. et quod absque preiudicio
sanctitatis cuiuspiam dixerim. summum plane inter ministros; Alias
niti te ad summum venire non putare summum aut velle putari
antequam sis; Nam quo tu proficis iam sufficis tibi; Non sit prorsus
unde aut pigrum vestigare quid desit. aut fateri quod desit.
verecundum; Loquere quoque et tu voce antecessoris tui. non quod
iam acceperim. aut quod iam perfectus sim; Et rursum; Ego me
non arbitror comprehendisse; Hec est scientia sanctorum. hec longe ab illa
que inflat; Hanc qui apponit. apponit et dolorem. sed dolorem
hunc nemo umquam sapiens subterfugit; Est quippe medicina
lis dolor per quem stupor ille letalis animi duri et inpenitentis
extinditur; Et ideo sapiens qui dicere potuit et dolor meus in con
spectu meo semper; Nunc iam repetende reliquie si que sunt
loci illius a quo paulo ante divertimus; Age indaginem adhuc
diligentius quis sis quid geras videlicet pro tempore personam in ecclesia

27 ꝓz. q̄ue

dei; Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu princeps
episcoporum, tu heres apostolorum, tu primatu abel, gubernatu noe, patriar
cha tu abraham, ordine melchisedech, dignitate aaron,
auctoritate moyses, iudicatu samuel, potestate petrus,
unctione christus; Tu es cui claves tradite, cui oves commisse sunt;
Sunt quidem et alii celi ianitores et gregum pastores, sed tu
tanto gloriosius quanto et differentius utrumque pre ceteris nomen
hereditasti; Habent illi sibi assignatos greges, singuli sin
gulos; tibi universi crediti uni unus; Nec modo ovium, sed et pas
torum tu omnium pastor unus; Unde id probem queris? Ex
verbo domini; Cui enim non dico episcoporum sed et apostolorum sic absolute et
discrete tote commisse sunt oves? Si me amas petre pasce
oves meas; Quas? Illius vel illius populos civitatis, aut regio
nis aut regni? Oves meas inquit; Cui non planum non designasse
se aliquas, sed assignasse omnes? Nichil excipitur ubi distin
guitur nichil; Et forte presentes ceteri condiscipuli erant, cum
committens uni unitatem omnibus commendaret in uno grege
et uno pastore, secundum illud; Una est columba mea, formosa mea
perfecta mea; Ubi unitas, ibi perfectio; Reliqui numeri perfecti
onem non habent, sed divisionem, recedentes ab unitate; Inde
est quod alii singuli singulas sortiti sunt plebes, scientes sa
cramentum; Denique iacob, qui videbatur columpna ecclesie,
una est contentus iherosolima, petro universitatem concedens;

f. Iacobi   .i. domino salvatore

Pulchre vero ibi positus est suscitare semen defuncti fratris, ubi
occisus est ille. Nam dictus est frater domini. Porro cedente domino
fratre, quis se alter ingerat Petri praerogativae? Ergo iuxta ca-
nones tuos alii in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem pote-
statis vocatus es. Aliorum potestas certis artatur limitibus, tua exten-
ditur et in ipsos qui potestatem super alios acceperunt. Nonne
si causa extiterit, tu episcopo caelum claudere, tu ipsum ab episcopatu
deponere, etiam et tradere Sathanae potes? Stat ergo inconcussum
privilegium tuum tibi tam in datis clavibus quam in ovibus commendatis.
Accipe aliud quod nichilominus praerogativam confirmat tibi. Discipuli
navigabant et dominus apparebat in litore, quodque iocundius erat,
in corpore redivivo. Sciens Petrus quia dominus est, in mare
se misit et sic venit ad ipsum, aliis navigio venientibus. Quid
istud? Nempe signum singularis pontificii Petri, per quod
non navem unam ut ceteri quique suam, sed saeculum ipsum suscepit guber-
nandum. Mare enim saeculum est, naves ecclesiae. Inde est quod altera
vice instar domini gradiens super aquas unicum se Christi vicarium de-
signavit, qui non uni populo sed cunctis praeesse deberet. Siquidem
aquae multae populi multi. Ita cum quisque ceterorum habeat suam,
tibi una commissa est grandissima navis, facta ex omnibus ipsa
universalis ecclesia toto orbe diffusa. Tu quis es? Sed noli ob-
livisci etiam quod. Nam et ego non sum oblitus id me promisisse
repetiturum in opportunitate. Quam oportune cum eo qui

es· etiam quod ante eras consideras; Quid dico eras? Et nunc
es; Quid desinas intueri quod non desisti esse? Una sane con
sideratio est· quid fueris et quid sis; Nam qui sis altera; Non
oportet ut ista extundat illam inscitiam tui; Es enim ut dixi
adhuc quod eras· et non minus hoc es· quam quod factus es post·
forte et magis; Denique illud natus es· mutatus hoc· non in
hoc mutatus; Non reiectum illud sed istud adiectum; Tracte
mus utrumque simul· natum ut prelatum ne mutuo collate
ex inuicem ambe res· illustriores fient; Dixi super consideranti quod
sis naturam occurrere qua es homo; Nam homo natus es; Por
ro percunctanti quis persone respondebitur nomen quod est episcopus· quod
quidem factus non natus es; Quid tibi horum uidetur ad primum esse
tui principalius pertinere? quod factus an quod natus? Nonne quod
natus? Hoc ergo consulo consideres maxime quod maxime es·
hominem uidelicet quod et natus es; Nec modo quod natus sed
qualis natus oportet attendas· si non uis tue considerationis
fructu et utilitate priuari; Tolle proinde nunc hereditaria hec
perizomata ab initio maledicta; Disrumpe uelamen foliorum ce
lantium ignominiam non plagam curantium; Dele fucum
fugacis honoris huius et male colorate nitorem glorie· ut nu
de nudum consideres quia nudus egressus es de utero
matris tue; Numquid infulatus? Numquid micans gem
mis aut floridus sericis aut coronatus pennis· aut suffar-

cinatus metallis. Si cuncta hec velut nubes quasdā matu
tinas velociter transeuntes & cito ptransituras dissipes et ex
suffles a facie considerationis tue. occurrit tibi homo nudus.
paup̄ & miser & miserabilis. homo dolens qđ homo sit. erubescens
quod nudus sit. plorans quod natus sit. murmurans quid sit;
Homo natus ad laborē non ad honorē; Homo natus de mulie
re & ob hoc cum reatu. brevi vivens tempore iđo q; cū metu.
repletus multis miseriis et ppterea cū fletu. et vere cū multis.
quia corporis & anime simul. Quid enī calamitate vacat.
nascenti in peccato. fragili corpore & mente sterili. Vere ğ;
repletus cui infirmitas corporis et fatuitas cordis cumulatur
tradúce sordis. mortis addictione; Salubris copula. ut cogitās
te summū pontificē. attendas pariť vilissimum cinerē non
fuisse s; eē; Imitetť cogitacio naturā imitetť & qđ dignius est;
auctorē nature. summa ima q; consocians; Homine natura in p
sona hominis vili limo vite spiraculū colligavit. Homine auc
tor nature in sua psona verbū limumq; contemperavit. Ita tibi
sume formā tam de tue concretione originis quā de sacram
to redemptionis. ut altus sedens. n̄ alta sapiens sis. s; humilia
de te senciens. humilib; q; consentiens; Proinde si consideras   Rualib
quantus es. cogita et qualis & maxime; hec te sane considera
tio tenet in te. nec a te avolare sinit. n̄ ambulare in magnis.
neq; in mirabilib; super te; In te consisto; Non infra deici. non

attolli supra non evadere. in longius non extendi. in latius. Tene
medium si non vis perdere modum. Locus medius tutus est. Me-
dium sedes modi et modus virtus. Omnem extra modum
mansionem sapiens exilium reputet. Propterea non est illi ha-
bitare in longo quod ultra modum sit. scilicet ne in lato quidem quod
extra sit. Porro nec in alto vel imo quorum alterum supra alterum
infra sit. Denique et longitudo extenuationem habere solet. et di-
latatio scissuram et altitudo ruinam. et profundum absortionem. Dico
hec planius ne me putes ea loqui. que apostolus comprehendere hortatur
cum omnibus sanctis. longitudinem. latitudinem. sublimitatem. et profundum.
quod alterius erit et disputacionis et temporis. Nunc autem longum
dico. cum sibi homo longiorem promittit vitam. latum autem cum
in superfluas animus distenditur curas. altum cum de se plus presu-
mit. profundum cum se plus deicit. Qui igitur longa sibi me-
titur tempora. nonne vere ingreditur iter extremum transi-
ens vite terminos productiori sollicitudine. Inde est quod homi-
nes in presenti a sese exules per oblivionem. in alia per inanem solli-
citudinem migrant secula non profutura. immo nec futura. Simi-
liter autem distentus in multa. multis laceretur curis nece-
sse est. Nempe immoderata extensio extenuationem. et exte-
nuatio nimia scissionem facit. Iam vero alta presumptio quid
nisi ruinosa precipitacio est. Legisti namque ante ruinam
exaltatur cor. Quid ex regione nimie pusillanimitatis de-

rectio nisi desperata quedam absorptio est. In hanc fortis non deicietur;
Prudens longioris vitę non abducetur incerto; Modestus mo-
derabitur cibis; temperabit a superfluis; non deerit a necessariis;
Porro iustus altiora se non presumet, sed loquetur cum iusto; Si iustus
fuero non levabo caput; Tu ergo in hac consideratione tui
caute ambules, et tota equitate verseris, ut nec plus vero tibi
tribuas nec plus iusto parcas; Porro plus vero tribuis non modo
arrogando tibi quod non habes bonum, sed et quod habes asscri-
bendo; Vigilanter discerne qualis ex te, et qualis sis dono dei et non
sit in spiritu tuo dolus; Erit autem nisi fideliter partiens tua tibi,
et quę sunt dei deo sine fraude resignes; Ex te mala, bona a domino
esse persuasum tibi non ambigo; Sane inter considerandum quis
sis etiam qualis fueris ad memoriam revocandum. Conferen-
da priora posterioribus; Profeceris ne in virtute, in sapientia, in
intellectu, in suavitate morum, an ab his forte quod absit defeceris;
Patientior sis an impatientior solito, iracundior, lenior, insolentior an humilior, affabilior aut austerior, exorabilior an di-
fficilior, pusillior animo an magnanimior, serius magis an
plusculum dissolutior, timoratior an forte fidentior quam opor-
tet; Quam latus tibi patet campus in hoc genere considerandi;
Memoro ego pauca veluti quedam seminaria proferens, non
tam ipse serens, sed dans semen serenti; Oportet innotescat
zelus tuus, clementia tua, discretio moderatrix earumdem

uirtutum. qualis uidelicet in donandis ueniis. qualis sis in
ulciscendis iniuriis. quam in utroque prouidus. modi loci temporis obseruator;
Prorsus consideranda tria hec in usu uirtutum harum. ne non
sint uirtutes. si preter hec reperiantur; Nempe eas suo non natu
ra uirtutes. sed usus facit; Nam ex se indifferentes esse noscuntur;
Tuum est aut abutendo et confundendo facere uicia. aut bene
ordinateque utendo uirtutes; Solent discretionis oculo calig
ante alterutrum sibi preripere loca. tamquam occupare; Porro
caliginis due sunt cause. ira et mollior affectus; Is iudicii
censuram eneruat. illa precipitat; Quomodo ab altero non
precludetur aut pietas clementie aut zeli rectitudo? Turbatus
pre ira oculus clementer nil intuetur. suffusus fluxa quadam
et muliebri mollicie animus rectum non uidet; Non eris inno
cens. si aut punias eum cui forte parcendum esset. aut parcas
ei qui fuerat puniendus; In tribulationibus quoque qualem te
inueneris nolo dissimules; Si constantem in tuis. condolentem
in alienis gaude; Recti cordis hoc; E regione peruersissimum.
si cum in propriis deprehendaris fortasse inpaciens. insuper tamen
in alienis conpaciens sentiaris; Quid in prosperis. nichil ne est quod
consideratione sollicitet? Est utique si diligenter attendas. quam
rarus semper extiterit. qui non uel modice in prosperitate animum
relaxarit a sua custodia et disciplina; Quando hec in cautis
non fuit ad disciplinam. quod ignis ad ceram. quod solis radius

ad nivalem glaciem. Sapiens David, sapientior Salomon fuit, sed
blandientibus nimis secundis rebus alter ex parte alter ex toto desipuit.
Magnus qui incidens in adversa non excidit vel parum a sapientia,
nec minor cui praesens felicitas si arrisit non irrisit. Quamquam facilius
invenerís qui sapientiam retinuerunt contraria sibi fortuna quam
qui propitia non perdiderunt. Praeferendus ille et magnus est, cui — no
inter prospera saltem risus indecentior aut sermo insolentior aut
immoderatior cura vestis vel corporis non irrepsit. Et si recte
hortatur sapiens sapientiam scribi in otio, cavendum et in otio otium
est. Fugienda proinde otiositas mater nugarum, noverca vir-
tutum. Inter saeculares nugae sunt, in ore sacerdotis blasphemiae.
Interdum tamen si incidant, ferendae fortassis, referendae numquam.
Magis interveniendum caute et prudenter nugacitati. Praerumpen-
dum sane inseri aliquid quod non modo utiliter sed libenter audiant,
et supersedeant otiosis. Consecrasti os tuum evangelio; talibus iam — Nō bn
aperire illicitum, assuescere sacrilegium est. Labia sacerdotis
ait custodiunt scientiam, et legem requirunt de ore eius; non
nugas profecto aut fabulas. Verbum scurrile, quod faceti urba-
nive nomine colorant, non sufficit peregrinari ab ore, procul et
ab aure relegandum. Foede ad cachinnos moveris, foedius mo-
ves. Porro detrahere aut detrahentem audire, quid horum dam- — Avaricia
nabilius sit, non facile dixerim. De avaricia non est quod
tuum fatigem intuitum, cum pecuniam tanquam paleam

De Avaricia

dicaris habere; Non prorsus non est quod in illa timeatur a iudi
ciis tuis. sed est quod timeatur. nec noxie minus insidiari iudi
cantibus solet. de quo maxime quid intra lateat conscientia
latere nolim; Quid illud sit queris. Acceptio personarum; Non
parum te reum peccati existimes. si facies peccatorum sumis
et non potius causas diiudicas meritorum; Est autem vicium
cuius si te immunem sentis. inter omnes quos novi ex his qui
cathedras ascenderunt. sedebis me iudice solitarius. quia vera
citer singulariter quia levasti te super te iuxta prophetam; Facilitas
credulitatis hec est. cuius callidissime vulpecule magnorum ne
minem comperi satis cavisse versucias; Inde eis ipsis pro nichilo
ire multe. inde innocentium frequens addictio. inde preiudi
cia in absentes; Gratulor autem tibi. nec enim absentacionis apud
te vereor incurrere notam. gratulor inquam presidere te usque ad
huc absque horum omnium querela. Multa an et sine culpa tu vide
ris; Nunc ad ea que sub te sunt consideratio intendenda;
At alterius principium hoc. siquidem tantis occupationibus sermo bre
vior competentior est. Explicit liber II. Incipit liber III De
consideratione

Finitus superioris libri
huic principium posuit; Itaque iuxta promissum illius
considerandaque sub te sunt; Que nam sunt illa non est quod a
me querendum putes sacerdotum optime Eugeni. rectius
fortasse que non sunt queris; Orbe exeundum ei qui forte

uolet explorare que non ad tuam pertinent curam; Parentes tui destinati sunt in aliquas regiones s; ipsum debellaturi orbem; Ite in orbem uniuersum dictum est illis; Ipsi uero uendentes tunicas emere gladios ignitum eloquium et spiritum uehementem arma potencia deo; Quo non peruenere uictores incliti filii excussorum? Quo non sagitte potentium acute cum carbonibus desolatoriis? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum et in fines orbis terre uerba eorum; Penetrabant et incendebant uerba illa incensa ignique dominus misit in terram; Occumbebant strenuissimi bellatores sed non succumbebant triumphabant et mortui; Nimis confortatus est principatus eorum constituti sunt principes super omnem terram; His tu successisti in hereditatem; Ita tu heres et orbis hereditas; At quatenus hec porcio te contingit aut contingerit illos id sobria consideratione pensandum; Non enim per omnem reor modum sed sane quodammodo ut michi uidetur dispensatio tibi credita est super illum non data possessio; Si pergis usurpare et hanc contradicit tibi qui dicit; Meus est orbis terre et plenitudo eius; Non tu ille de quo propheta et erit omnis terra possessio eius; Xpc hic est qui possessionem sibi uendicat et iure creationis et merito redemptionis et dono patris; Cui enim alteri dictum est postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terre? Possessionem et dominium cede huic tu curam illius habe; Pars tua hec ultra ne extendas manum;

Quid inquis? Non negas preesse et dominari uetas? Plane sic. Quasi
non bene presit, qui preest in sollicitudine; Numquid non et uilla
uillico, et paruulus dominus subiectus est pedagogo? Nec tamen uille
ille nec is sui domini dominus est; Ita et tu presis ut prouideas, ut consulas,
ut procures ut serues; Presis ut prosis. presis ut fidelis seruus et pru-
dens quem constituit dominus supra familiam suam; Ad quid? Ut
des illis escam in tempore; hoc est ut dispenses non imperes; hoc
fac et dominari ne affectes hominum homo, ut non dominetur tibi omnis
iniustitia; At satis superque id intimatum supra, cum
quis sis disputaretur; Addo tamen et hoc nam nullum tibi uenenum,
nullum que gladium plus formido quam libidinem dominandi; Certe ut
multum tibi tribuas, si multum deceptus non es, nil te existimas
accepisse amplius ab apostolis; Recordare nunc uocis illius; Sapientibus
et insipientibus debitor sum; Et si non indebitam tibi ipsam
censes. Hoc quoque similiter memento debitoris molestum nomen
seruienti potius quam dominanti congruere; Seruus meus e-
uangelio audit; Quantum debes domino meo? Ergo si te ag-
noscis sapientibus et insipientibus non dominatorem sed debi-
torem, curandum summopere tibi et tota uigilantia consideran-
dum quomodo et qui non sapiunt sapiant, et qui sapiunt non desipiant.
et qui desipuere resipiscant; At nullum genus insipientie in-
fidelitate ut sic loquar insipientius; Ergo et infidelibus debitor
es iudeis, grecis et gentibus; Interest proinde tua dare operam quam

possis. ut increduli conuertantur ad fidem. conuersi non auertantur.
auersi reuertantur; Porro peruersi ordinentur ad rectitudinem. sub-
uersi ad ueritatem reuocentur. subuersores inuictis rationibus
conuincantur. ut uel emendentur ipsi si fieri potest. uel si non perdant
auctoritatem facultatemque alios subuertendi; Non omnino et ab
hoc insipientium genere pessimo tibi dissimulandum; Dico autem he
reticos scismaticosque. nam hii sunt subuersi et subuersores. canes
ad scissionem. uulpes ad fraudem; Et iure inquam eiusmodi maxime tuo
studio aut corrigendi ne pereant. aut ne perimant cohercendi; Esto;
de iudeis excusat te tempus. habent terminum suum qui preteriri non
poterit; Plenitudinem gentium preire oportet; Sed de ipsis gen
tibus quid respondebis? Immo quidem tua consideratio respondet
tibi percunctanti sic; Quid uisum est patribus ponere in euangelio metam
uerbum suspendere fidei donec infidelitas durat; Qua ratione
putamus substitit uelociter currens sermo? Quis primus inhibu-
it hunc salutarem cursum? Et illis causa forte quam nescimus aut
necessitas potuit obstitisse; Nobis que dissimulandi ratio? Qua
fiducia qua conscientia xpm non uel offerimus eis qui non habent?
An ueritatem dei in iniusticia detinemus? Et quidem quandoque perueniat
gentium plenitudo necesse est; Expectamus in eas incidat fides? Cui
credere casu contingit? Quomodo credent sine predicante? Petrus
ad cornelium philippus ad eunuchum missi sunt; Et si exemplum
recentius querimus. augustinus a beato gregorio destinatus;

formam fidei tradidit anglis; Et de his tu ita tecum; Ego ad-
do et de pertinacia grecorum qui nobiscum sunt. et nobiscum
non sunt. iuncti fide pace diuisi. quamquam et in fide ipsa
claudicauerunt a semitis rectis; Et item de heresi que clam
pene ubique serpit. apud aliquos seuit palam; Nam paruu-
los ecclesie passim et publice deglutire festinat; Queris ubi
sit hoc? Uiri qui terram austri tam sepe uisitant. ecce hi
sciunt et possunt dicere tibi; Eunt et redeunt per medium illorum.
aut transeunt secus. et qui boni adhuc egerint nec dum au-
diuimus; Et forsitan audiuissemus. nisi pauro hispanie salus
populi inhibuisset; Tantum est et plage huic remedium prouidere;
Sed est insipientia que ipsam quoque iam propemodum stultam
fecit sapientiam fidei; Quomodo et ipsam catholicam pene
totam uirus hoc infecit; Nam dum et ipsa quique que sua
sunt querimus. fit ut inuicem inuidentes inuicem prouocantes.
exerceamur ad odia. animemur ad iniurias. armemur ad
lites. cauillemur ad dolos. feriemur ad detractiones. precipitemur
ad maledicta. opprimamur a fortioribus; opprimamus infirmiores;
Quam digne et laudabiliter occupatur meditacio cordis tui
aduersus tam pestilens insipientie genus. quod corpus ip-
sum christi quod est multitudo credentium occupasse consi-
deras; O ambicio ambientium crux. quomodo omnes torquens
omnibus places? Nil acerbius cruciat. nil molestius inquietat;

nil tam apud inferos mortales celebre quam negociis eius? An non
limina apostolorum plus iam ambicio quam deuocio terit? An non
uocibus eius usque in tota die resultat palatium? An non questibus eius
tota legum canonumque disciplina insudat? An non spoliis
eius omnis italica inhiat inexplebili auiditate rapacitas? Quid
ita tua ipsius spiritalia studia non saltem intercidit, sed
etiam abscidit? Quociens sancta et fecunda tua abortiri ocia fecit
inquietum et inquietans malum? Aliud est quod ab oppressis
appellatur ad te, aliud autem quod ambitio in ecclesia per te reg-
nare molitur. Hec de esse illis ne hinc aliquatenus assentire
oportet. Quare uero inque fouetur illa, spernuntur illi? Utrisque
tamen debitor es: illis ut erigas, istis ut reprimas. Et quoniam incidit
de appellationibus, prosequi aliquatenus non erit abre. Magno
in his et pio opus est intuitu, ne quod magna fuit necessitate
prouisum male utendo reddatur inutile. Michi uidetur in
multam posse eas deuenire perniciem, si non summo mode-
ramine actitentur. Appellatur de toto mundo ad te. Id
quidem in testimonium singularis primatus tui. At tu si sapis
non primatu gaudebis sed fructu. Apostolis dictum est: In hoc
nolite gaudere quod spiritus subiciuntur uobis. Appellatur ad te
ut dixi, et utinam tam fructuose quam necessarie. Utinam
cum oppressus clamat sentiat oppressor, et non superbiat impius
unde incenditur pauper. Quid tam decorum ut in aduocatione

..tii nocentes oppressi effugiant, uersuti non refugiant? Quid
e regione tam peruersum, tam recti alienum, ut letetur qui
male fecit, et qui tulit inaniter fatigetur? Inhumanissime non
moueris erga hominem, cui illate iniurie cumulauere dolorem,
et labor itineris et dampna expensarum. Sed nichilominus
ignauissime nullum non moueris, qui huic tot calamitatum
partim auctor, partim exstitit causa. Euigila homo dei, cum
hec contingunt: moueatur miseratio, moueatur et indignatio
tua. Alteram leso, alteram ledenti debes. Consoletur ille damp-
norum resarcitu suorum, satisfactione iniuriarum, fine calum-
pniarum. Cum isto ita agatur, ut fecisse peniteat quod non ti-
muit facere, et non de penis innocentis rideat. Arbitror idem
debere pati illum, qui sine causa forte appellauit. Formulam
hanc iusticie prefigit tibi et diuine incommutabilis ratio equi-
tatis, et ni fallor ipsa appellationum lex, ut illicite usurpata
appellatio nec prosit appellanti, nec obsit appellato. Ut quid
enim frustra appellatus sit homo? Quam plenum iusticie, ut se
se pocius leserit, qui uoluit proximum? Appellasse utique inique
est inique, et impune iniquarum appellationum fomes. Ini-
qua autem omnis appellatio, ad quam iusticie inopia non coegit.
Appellare non ut graues, sed si graueris, licet. Appellandum
a sententia. Ante sententiam improbo omnino, nisi ob manifestum
grauamen presumitur appellatio. Qui igitur non grauatus

appellat. liquet quia aut grauare intendit. aut tempus redimere;
Non est autem suffugium appellatio; sed refugium; Quantos no-
uimus appellasse pulsatos quos interim liceret. quod numquam liceret;
Nonnullis et quoad uixerunt. licuisse appellationis suffragio ne-
faria scimus. uerbi gratia; incestum adulterium; Quale est hoc
turpitudini patrocinari. quod uel maxime formidari a turpibus opor-
tet. Quousque murmur uniuerse terre aut dissimulas aut non
aduertis. Quousque dormitas. quousque non euigilat consideratio tua
ad tantam appellationum confusionem adque abusionem. Preter ius
et fas preter morem et ordinem fiunt; Non locus. non modus. non
tempus discernitur aut persona; Presumuntur leuiter passim plerumque
et nequiter; Uolentes malignari non ne his potissimum terreri
solebant. Nunc terrori ipsi ex his magis fiunt. atque id bonis; An
udotum uersum inuenenum. non mutacio dextere excelsi hec;
Appellantur boni a malis ut non faciant bona. et supersedent a uoce
tonitrui tui formidantes; Denique appellantur episcopi ne illicita
audeant matrimonia soluere uel prohibere; Appellantur ne ra-
pinas ne furta ne sacrilegia et que huiusmodi sunt punire
uel lateriusuel prohibere presumant; Appellantur ne indignas et
infames personas a sacris officiis beneficiisue repellere seu amo-
uere queant; Quod tu inuenis remedium morbo huic ne
quod repertum ad remedium fuit. reperiatur ad mortem; Zelatus
est dominus domum orationis factam speluncam latronum; Tu eius

minister dissimulas miserorum refugium data arma iniquita
ti. Videas passim preripi partes oppressorum et prorumpere ad appellan
dum non tam gravatos quam gravare volentes; Quid hoc mis
terii. Tuum est considerare non meum commentari istud; Et cur
inquis male appellati non veniunt ostensuri suam innocenciam.
maliciam convicturi. Dico quod adhuc dicere solent; Nolumus
vexari frustra; In curia esse qui perclive faveant appellan
tibus foveant appellationes; Cessuris rome domi cedere sacius;
Fateor me omnino decredere his; Quem das michi in tam crebris
appellationibus que hodie fiunt. qui pro expensis itineris vel num
mum restituerit illi quem forte appellavit. Mirum nisi ita omnes
et appellantes iusti et appellati rei vestro examine inventi sunt;
Diligite inquit iusticiam qui habitatis terram; Parum est ius
ticiam tenere nisi et diligas; Qui tenent tenent. qui diligunt
zelantur; Amator iusticie inquirit iusticiam et persequitur
eam; Porro omnem iniusticiam persequitur; Nichil tibi et illis qui
appellationes venationes putant; Pudet elogii quod apud
ethnicos iam vertitur in parabolam duos invenimus cervos pin
gues; Ut iocius loquar. plus facecie quam iusticie hic; Tu si
amas iusticiam appellationes non affectas sed sustines; Ve
rum quid emolumenti affert ecclesiis dei tua unius hominis
iusticia. ubi sententia prevalet alter affectorum. At istud loci
istius erit. cum ceperit versari que circa te sunt; Nunc vero

non te existimes ociose vacare considerationi huic qua apella
tiones ad legitimum si fieri potest revoces usum; Et si hunc
mea querat vel pocius curet sententia. dico appellationes
non contempnendas sed nec usurpandas omnino; Porro horum
quid insolentius censeam haut facile dixerim nisi quod usurpatio
quandoque videtur inducere contemptum necessitate ac per hoc forte
acrius insectanda que amplius nocet; Aut ut non vere nocentior
est. mala in se. in partu peior; Homne ipsa est que ipsum ius
quoque nature aut extenuat aut exterminat. Nam sepe rebus
etiam preciosissimis gratiam non modo demit sed etiam adimit;
Quid sacramentis acceptius? Usurpata tamen ab indignis indim
gne ve [illegible] tractata minime acceptantur;
Magis habent dampnationem quia debitam venerationem non
habent; Fateor grande et generale mundo bonum esse appel
lationes. idque tam necessarium quam solem ipsum mortalibus;
Revera quidam sol iusticie est. prodens ac redarguens opera tene
brarum; Prorsus fovende et manu tenende. sed quas extor
sit necessitas non calliditas adinvenerit; Usurpatorie sunt
eiusmodi omnes. non subvenientes in necessitate sed opitulan
tes iniquitati; Quid in veniant in contemptum? Quanti
ut talibus quoque deferrent. etiam de proprio cessere iure ne
longo et casso itinere fatigarentur; Plures tamen sua amittere
non ferentes appellationes nimis oportunas et cessationum

na importunius contempserit. Dico aliquid quod ad rem pertinet
exempli causa. Quidam sibi publice desponsavit uxorem.
Adest dies celebris nuptiarum. Parata omnia. Invitati multi.
Et ecce homo concupiscens uxorem proximi sui in voce appel
lationis inopinate prorupit, affirmans sibi traditam prius suam
potius esse debere. Stupet sponsus, heret omnis, sacerdos non audet
progredi. Frustratur omnis apparatus ille. Discedit unusquisque in
domum suam, suam cenam manducaturus. Sponsa a mensa et thalamo
sponsi suspenditur quousque Roma reditum est. Parisius con
tigit hoc nobili Galliarum civitate sede regia. Rursus in
civitate eadem quidam desponsata sibi uxore diem constituit
nuptiarum. Interim emergit [illegible] calumnia
dicentibus quibusdam non debere coniungi. Ad iudicium ecclesie
causa dilata est. Sed exspectata sententia appellatum est
sine causa sine gravamine solo frustratorie dilationis intuitu.
At ille sive pro expensis que paraverat, sive dilecte tam diu frustrari con
sortio nolens, nichilominus quod proposuerat contempta seu dis
simulata appellatione peregit. Quid illud quod in Autissiodo
rensi ecclesia nuper a quodam adolescente presumptum est? Nempe
defuncto sancto episcopo, volentibus clericis alium ut moris est eligere
sibi, intervenit ille appellans et vetans ne fieret quousque isset
et redisset ab urbe. Cum tamen appellationi nec ipse detulit. Nam
cum videret se contempni tanquam qui irrationabiliter appellas-

set ascitis quos potuit sibi tercia die post factam ab aliis electio
nem fecit suam; Cum itaque ex his et huiusmodi talibus liqueat non
ex contemptu gigni usurpationem, sed ex usurpatione contemptum
videris tu quid sibi ~~vidit~~ velit quod zelus tuus assidue pene vindi
cat illum, istam dissimulat; Vis denique perfectius cohibere con
temptum? Cura in ipso utero pessime matris suffocari germen
nequam; Quod ita fiet si usurpatio digna animadversione
mulctetur; Tolle usurpationem et contemptus excusationem non habet;
Porro inexcusabilitas ausum explodet; Non fit perinde usur
pator et contemptor nullus erit aut admodum rarus; Bene
facis tu quod appellationum negato suffragio, immo suffugio,
multa remittis negocia ad cognoscentes vel qui nosse cicius
possint; Ubi enim cercior aut facilior nocio ibi decisio tucior
expediciorque esse potest; Quam plenum gratie quod multorum parcis
et laboribus et sumptibus; At quibus sic credas id tibi omni
modis attendendum; Poteram multa de eodem utiliter addere
his, sed memor propositi mei contentus iterum occasionem de
disse ad alia transeo; Et primum quod occurrit transeundum reor; nō
Preces et singularitatem; At quid? Exiget dico tibi considerationem; principale iterum [illegible]
Numquid ut de subditis crescas? Nequaquam, sed ut ipsi de te; Prin
cipem te constituerunt, sed sibi non tibi; Alioquin quo pacto
te reputas superiorem his a quibus beneficium mendicas? Audi
dominum; Qui potestatem habent super eos benefici vocantur;

At istud de his qui foris sunt; Quid ad uos? Tu id mendaciū
diceris· si non tam beneficus ēē· quam beneficiis p̄ esse intendas;
Parui deiectiq; animi est· de subditis n̄ profectum querere sub
ditorum· s; questum proprium in summo p̄sertim omnium nich
turpius; Quā pulchre magister gentium· parentes filiis·
n̄ filios debē censuit parentib; thesaurizare; Non medio
cris glē uox illa identidē ipsius· non requiro datum s; fruc
tum; At iam transeam[us] & hinc· ne quis morā nimis meā aua
ricie notam mihi interp̄tetur· Que q̄ longe sit a me superiori
libro testatus sum· sciens quanta et in quanta tua necessi
tate respueris; At de te proinde scripserim ista non propter te;
Nempe quod tibi scribitur soli prodesse non debet; Hic locus
auariciā carpit· a quo uicio immunis satis tua opinio est· an
et opus tu uideris; Uidimus tn̄ ut oblata a superiorib; taceam·
quę tangē n̄ adquiescis· germanicos detinuisse saccos· sed
p̄cio non massa; Argentum reputatū est fenū· summarii non
leuatis sarcinis honusti nichilominus repatriant uel inuiti;
Noua res; Quando acten[us] aurū roma refudit? & nc̄ romanorum
consilio id usurpatū non creditur; Duo uenerunt· ambo
locupletes & ambo rei· siquidē unus moguntin[us]· et colonien
sis alter; Alteri grā gratis reddita est· alter indignus credo
cui gracia redderetur· audiuit; Cū quali ueste intrasti· cum
tali egrederis; O uocē magnificā· uocē prorsus ap̄licę dignā

tis uel libertatis; Quid minus ab illa sibi habuit pecunia tua tecum
sit inpeditione. nisi quod nulla plus zeli. iusta plus modestie sonuit;
Quid ille de transmarinis partibus pene a finibus terre. terra et mari
currens pro episcopatu suo suis et alienis facultatibus rursus emendo.
Iam enim emerat prius; Tulit multa. sed retulit non omnia tamen; In
cidit miser in manus alias accipere quam dare potenciores; Bene
fecisti tuas utroque seruans innoxias. nec imponere scilicet
ambitioso. nec subponere iniquo mammone adquiescens; Non
sic a paupere episcopo contempnisti. dans quod daret ne immunificus
notaretur. Accepit clam. quod palam dedit; Sic de tuo sac
culo consultum uerecundie uiri; Sic quoque curie morem geres.
tuo beneficio inuidiam declinauit eorum qui diligunt mune
ra; Non potes abscondere et factum notum et personam; Audire
grauat. Et ego eo libentius predico. quo tu molestius audis;
Si tibi sic expedit. et michi sic; Tamen non oportet Christi gloriam
silere me. quam nec te querere tuam; Et si pergis murmurare. ad
huc respondebitur tibi ex euangelio; Quanto eis precipiebat tan
to magis plus predicabant dicentes; Bene omnia fecit; Audi
aliud si tamen aliud; Addicere fortassis pertinere quis dicat; Tua
consideratio uiderit hoc; Michi uidetur non longe a uero
dissentire. qui id forte inter auaricie species locandum pu
tauerit; Ego uero illius aut speciem esse. aut speciem habere
non negarim; Sane interest tue perfectionis et malas

res et malas pariter species deuitare; In altero conscientie:
in altero fame consulis; Puta tibi non licere et si alias forta
sse liceat quicquid male fuerit coloratum; Denique interroga
maiores tuos et dicent tibi; ab omni specie mala abstinete
uos; Sane minister domini imitetur dominum quia ipse ait; Qui
michi ministrat me sequatur; et habes de illo; Dominus regna
uit decorem indutus est. indutus est dominus fortitudine; Tu quoque
esto fortis in fide. decorus in gloria. et probasti te imitatorem dei;
Fortitudo tua et fiducia fidelis conscientie decor tuus et splendor
bone opinionis; Ita queso induere fortitudine. et enim gau
dium domini fortitudo tua; Porro specie tua et pulchritudine
tua nichilominus tamquam propria similitudine delectatur; In
duere uestimentis glorie tue. uestire duplicibus quibus domesticos
suos fortis illa mulier induere consueuit; Non sit in consci
entia tua infirmitas modice fidei non sit in fama neuus
male speciei et uestitus duplicibus; Et gaudebit sponsus super
sponsam animam tuam et gaudebit super te deus tuus; Queris
quorsum hec ignarus usque adhuc quid dicere uelim; Non te
tollo diutius murmur loquor et querimoniam ecclesiarum;
Truncari se clamitant ac demembrari; Vel nulle uel pauce
admodum sunt que plagam istam aut non doleant aut
non timeant; Queris quam? Subtrahuntur abbates episcopis
episcopi archiepiscopis archiepiscopi patriarchis siue primatibus; Bona

Nō de plenitudine potestatis
[illegible]

ne species hec. Utrum si excusari queat uel opus. Sic factitan
do probatis uos habere plenitudinem potestatis sed iusticie forte non
ita. Facitis hoc quia potestis. sed utrum debeatis questio est. Ho
norum ac dignitatum gradus et ordines quibusque suos seruare po
siti estis non inuidere ut quidam uestrorum ait. Cui honorem honorem.
Spiritualis homo ille qui omnia diiudicat ut ipse a nemine iudi
cetur. omne opus suum trina quadam consideratione preueniet. Pri
mum quidem an liceat. deinde an deceat. postremo an expediat.
Nam etsi constet in christiana utique philosophia non decere nisi
quod licet non expedire nisi quod decet et licet non continuo
tamen omne quod licet decere aut expedire consequens erit.
Age aptemus si possumus tria ipsa operi huic. At quomodo indecens
tibi uoluntate pro lege uti. et quia non est ad quem appelleris
potestatem exercere negligere rationem. Tu ne maior domino
tuo qui ait. non ueni facere uoluntatem meam. Quamquam non minus
deiecti quam elati animi est. ueluti rationis expertem non pro ratio
ne sed pro libitu agere nec iudicio agi sed appetitu. Quid tam bestiale.
Et si indignum cui uis intentu ratione uiuere pecus quis uite rec
tore omnium tantam contumeliam nature honoris iniuriam
ferat. Sic degenerando quod absit generale opprobrium fecisti
proprium tibi. Homo cum in honore esset non intellexit. comparatus est iumentis insipientibus et similis
factus est illis. Quid uero tam indignum tibi quam ut totum tenens
non sis contentus toto nisi minutias quasdam atque exiguas

portiones ipsius tibi creditę uniuersitatis tanquam non sint
tuę, satagas nescio quomodo adhuc facere tuas. Ubi etiam memi
nisse te uolo parabolę nathan de homine qui centum
oues habens, unam quę erat pauperis concupiuit; Huc quoque
ueniat factum immo facinus regis achab. qui rerum sum
mam tenens unam uineam affectauit; Auertat deus
[A] te quod ille audiuit. occidisti et possedisti; Nolo autem pretendas
fructum modo emancipationis illius. nullus est enim nisi quod
inde episcopi insolentiores et monachi dissolutiores fiunt. Quid
quod et pauperiores. Inspice diligentius talium ubique li
berorum et facultates et uitas. si non pudenda admodum
et tenuitas in his. et in illis secularitas inuenitur; Matris
noxię libertatis gemina soboles hec; Quid ni peccet licentius
uagum et male liberum uulgus cum non sit qui arguat.
Quid ni licentius quoque spolietur aut depredetur inermis re
ligio. cum non sit qui defendat. Quo enim refugium illis. Num
quid ad episcopos. dolentes iniuriam. Ridentibus profecto aspici
unt oculis siue quę faciunt mala siue quę patiuntur; Quę
demum utilitas in sanguine isto. Vereor ne illa quę in propheta
comminatur est deus. ille iniquus in iniquitate sua morietur;
sanguinem autem eius de manu tua requiram; Si enim et extollitur
qui subtrahit et cui subtrahitur urtur qui subtrahit quomodo
innocens. Parum est; Inuoluum ignem; Audi apertius; Si

is qui uiuit uiuat. secundum animam mortuus est. qui instigat quo
modo uiuit. Quo in uero non reus mortis amborum et sue
pariter qui gladium dedit unde ambo morerentur; Hoc est
quod dixeram occidisti et possedisti; Adde quod qui audiunt scan
dalizentur. indignantur detrahunt et blasphemant. hoc est
uulnerantur ad mortem; Non est bona arbor faciens fructus
tales. insolentias. dissolutiones. dilapidationes. simultates.
scandala. odia quoque; quodque magis dolendum est. inter ecclesias
inimicicias graues. perpetesque discordias; Vides quam uerus
sit sermo ille. omnia michi licent sed non omnia expediunt. Quid
si forte nec licet. Ignosce mihi non facile adducor licitum con
sentire. quod tot illicita parturit; Tu ne denique tibi licitum
censeas. suis ecclesias mutilare membris. confundere ordinem
perturbare terminos quos posuerunt patres tui. Si iusticie
est ius cuique seruare suum. auferre cuique sua iusto quomodo
poterit conuenire. Erras si ut summam ita et solam insti
tutam a deo uestram apostolicam potestatem existimas; Si hoc
sentis dissentis ab eo qui dicit; Non est potestas nisi a deo;
Proinde quidem sequitur. qui potestati resistit dei ordina
tioni resistit. et si principaliter pro te facit. non tamen singulariter;
Denique idem ait; Omnis anima potestatibus sublimioribus
subdita sit; Non ait sublimiori tamquam in uno. sed sublimi
oribus tamquam in multis; Non tua ergo potestas sola a domino

sunt et mediocres sunt & inferiores; Et quo(m) quos d(eu)s con
iunxit n(on) sunt separandi sic nec quos subiunxit co(m)parandi;
Monstrum facis si manu submouens digitum facis pendere
de capite superiore manu brachio collaterale; Tale est si in
xpi corpore membra aliter locas qua(m) disposuit ipse; Ni tu
facile putas alium esse qui posuit in ecclesia quosda(m) quidem
ap(osto)los· quosda(m) aute(m) p(ro)ph(et)as· alios uero euangelistas· alios docto
res et pastores· ad consummatione(m) s(an)c(t)or(um) in opus ministerii· in
edificatione corporis xpi; Atque hoc corpus quod tibi ipse
paulus suo uere ap(osto)lico figurans eloquio· & capiti conueni
entissime aptans· totum ex eo compactu(m) p(er)hibet et conexum
p(er) om(n)e(m) iuncturam subministracionis· s(e)c(un)d(u)m op(er)atione(m) in
mensura(m) uniuscuiusq(ue) membri augmentu(m) corporis faciens
in edificatione(m) sui in caritate; Nec uile reputes forma(m) hanc.
quia in t(er)ris est· exemplar habet e celo; Neque enim filius po
test facere quicqua(m) nisi q(uo)d uiderit patre(m) faciente(m)· p(rae)sertim
cum ei sub moysi nomine dictum sit; Uide ut om(n)ia faci
as s(e)c(un)d(u)m exemplar q(uo)d tibi in monte monstratum est; Ui
derat hoc qui dicebat; Uidi ciuitatem s(an)c(t)am iherusalem
nouam descendente(m) de celo a d(e)o paratam; Ego enim p(ro)pter
similitudine(m) dictum reor· q(uo)d sicut illic seraphim et che
rubim ac ceteri quiq(ue) usq(ue) ad archangelos & angelos ordinant(ur)
sub uno capite d(e)o· ita hic quoq(ue) sub uno summo pontifice

primates vel patriarche · archiepiscopi · episcopi · presbiteri · vel abbates · et
reliqui in hunc modum; Non est paruipendendum · quod et deum
habet auctorem et de celo ducit originem; Quod si dicat episcopus ·
nolo esse sub archiepiscopo · aut abbas nolo obedire episcopo hoc de celo
non est · nisi tu forte quempiam angelorum dicentem audisti nolo
sub archangelis esse · aut ex alio quolibet inferiorum ordinum ali
quem non ferentem sub esse cuiquam nisi deo; Quid inquis? Prohibes
dispensare? Non · sed dissipare; Non sum tam rudis ut ig
norem uos positos dispensatores · sed in edificationem non in
destructionem; Denique queritur inter dispensatores ut fi
delis quis inueniatur; Ubi necessitas urget · excusabilis dis
pensatio est; Ubi utilitas prouocat dispensatio laudabilis est;
Utilitas dico communis non propria; Nam cum nichil horum est ·
non plane fidelis dispensatio est · sed crudelis dissipatio;
Nonnulla tamen monasteria sita in diuersis episcopatibus quod specialius
pertinuerint ab ipsa sui fundatione · ad sedem apostolicam pro uo
luntate fundatorum quis nesciat? Sed aliud est quod largitur
deuocio · aliud quod molitur ambitio impatiens subiectionis;
Et hec dicta de his; Superest ut generaliter super uniuersum ecclesie
statum intendat consideratio tua · si plebes clericis · si laici sacer
dotibus; si sacerdotes deo · in ea qua oportet humilitate subiecti
sint · si in monasteriis et religiosis locis seruetur ordo · uigeat
disciplina · si super praua opera et doctrinata censura ecclesiastica

uigeat. si floreant uinee honestate et scientia sacerdotum.
si demum flores fructus parturiant. obedientiam fidelium po
pulorum. futuram ipsorum apostolica mandata. et instituta ea qua dig
num est sollicitudine obseruent. ne quid in agro domini tui,
aut neglectu incultum. aut fraude subreptum inueniatur;
Posse inueniri ne dubites; Ob id in promptu est. ut multa et
innumera pretermittam. que passim neglecta iacent. non
nulla etiam ex his que plantauit dextera tua conuulsa mo
nstrare; Nonne os tuum in remensi concilio subiecta capi
tula promulgauit. Quis ea tenet. Quis tenuit. Falleris.
si teneri putas; Si non putas ipse peccasti. aut statuens que
non tenerentur. aut quod non tenentur dissimulans; Pre
cepisti ut tam episcopi quam clerici neque in superfluitate. seu
inhonesta uarietate colorum aut scissura uestium. neque in tonsu
ra intuentium quorum forma et exemplum esse debent offen
dant aspectum. sed potius ita in suis actibus errata condemp
nent. et amore innocentie conuersatione demonstrent. sicut
dignitas exigit ordinis clericorum; Quod si moniti ab episcopis suis
infra xl. dies non obtemperauerint. ecclesiasticis beneficiis eorundem
pontificum auctoritate priuentur; Episcopi uero si prefixam penam
irrogare neglexerint quia inferiorum culpe ad illos magis refe
rende sunt quam ad desides negligentesque rectores. tam diu ab
officio pontificali abstineant. donec penam a nobis constitutam

clericis sibi subiectis imponatur; Illud etiam duximus annecten
dum ut nullus in archidiaconum uel decanum nisi diaconus et presbiter
ordinetur; Archidiaconi uero decani et prepositi qui infra or
dines prenominatos sunt si inobedientes ordinari contempserint
honore suscepto priuentur; Prohibemus autem ne adolescentibus uel in
fra sacros ordines constitutis sed qui prudentia et uite merito
clarescunt predicti concedantur honores; Verba tua hec sanxisti
Quid effectui mancipatum. Adhuc adolescentes adhuc qui
infra sacros ordines sunt in ecclesia promouentur; Quod ad primum
capitulum pertinet luxus uestium interdictus sed non restrictus; Pena
dictata sed minime secuta est; Iam quartus annus ex quo datum
mandatum audiuimus et neminem adhuc clericorum priuatum beneficio
neminem episcoporum suspensum officio uiximus; At luctu amarissimo dig
num quod secutum est; Quid enim. Impunitas incurie sobo
les insolentie mater radix imprudentie transgressionum nutrix;
Et beatus fionum satagas cura omnium primam parentem cauere incu
riam; Sed ad hoc tu operam dabis; Et nunc leua oculos tuos et uide.
si non eque ut prius pellicula discolor sacrum ordinem decolorat.
si non eque ut prius fissura enormis pene inguina nudat;
Solent dicere; Numquid de uestibus cura est deo. et non magis de moribus?
At forma hec uestium deformitatis mentium et morum indicium
est; Quid sibi uult quod clerici aliud esse aliud uideri uolunt;
Id quidem minus castum minusque sincerum; Nempe habitu

milites, questu clericos, actu neutrum exhibent. Nam neque
pugnant ut milites, neque ut clerici euangelizant. Cuius ordinis sunt?
Cum utriusque esse cupiunt, utrumque deserunt, utrumque confundunt.
Unusquisque inquit in suo ordine resurget. Isti in quo? An qui sine
ordine peccauerunt, sine ordine peribunt? Aut si summe sapiens
deus ueraciter creditur a summo usque deorsum nichil inordinatum re
linquere, uereor non alibi ordinandos quam ubi nullus ordo sed sempi
ternus horror inhabitat. O miserandam sponsam talibus creditam
paranimphis, qui assignata cultui eius proprio retinere questui non ue
rentur. Non amici profecto sponsi sunt, sed emuli sunt. Et de his satis que
sub te sunt. Et si non ad materie copiam que est multa nimis,
certe ad id quod proposui ego. Visenda iam que circa te sunt, sed
ad ea ostium nobis liber quartus aperiat.

Incipit liber IIII de consideratione

Si michi innotuisset plenius amantissime
Eugeni priora qualiter acceptaris, forsitan hoc uel fidentius in reliquum
processissem uel cautius, aut certe substitissem omnino. Nunc uero quia ob
locorum distantiam id minime datur, non mireris si prodit ex hoc ser
mo anceps, uerecunde fateor ad medium ueniens. Primus
itaque considerationis partibus libris prioribus pertractatis imminet ut
de his addam que circa te sunt, et ipsa que sub te, sed quo propiora,
eo importuniora tibi. Nempe coram posita incuriam non
admittunt, non dissimulationem, non obliuionem. Vehementius
urgent, turbulentius irruunt, uerendum ne obruant. Circa

huiusmodi quam sobria consideratione opus sit, proprio te experimen-
to edoctum non ambigo; Alioquin si non cauta oportunaque
inveniat consideratio, occupatio continuabitur et vexationis
non erit modus, et sollicitudinis non erit finis; Non tempus
vacuum, non liberum cor, plus laboris et minus utilitatis; Dico
autem instancia tua illa cotidiana ab urbe et a curia et a domes-
tica specialiter ecclesia tua; Hec in qua circa te sunt, clerus et populus
tuus, cui specialiter episcopus es, ac per hoc specialis cure teneris de-
bitor; Hii quoque qui tibi cotidie assistunt, seniores populi, orbis
iudices, et qui item de domo et mensa tua sunt, capellani, cu-
biculariі, ministri quique diversis deputati officiis in obsequium
tuum; hii te familiarius visitant, frequentius pulsant, molestius
que sollicitant; Hii sunt qui non verentur suscitare dilectam
et ante quam velit; Et primo quidem clerum illum ordinatissimum
esse decet, ex quo precipue in omnem ecclesiam cleri forma processit;
Deinde omne quod perperam agitur te presente id turpius; Interest glorie
sanctitatis tue ut quos pre oculis habes ita ordinati, ita sint infor-
mati, quatinus totius honestatis et ordinis ipsi speculum, ipsi sint
forma; Inveniantur pre ceteris oportet expediti ad officia, idonei
ad sacramenta, ad plebes erudiendas solliciti, circumspecti ad
semet custodiendos in omni castitate; Quid de populo loquar?
Populus romanus est; Nec brevius potui nec expressius tamen aperire de
tuis parrochianis quod sentio. Quid tam notum seculis quam

proteruia & fastus romanorum. Gens insueta paci. tumultui assueta;
Gens immitis et intractabilis usque adhuc. subdi nescia. nisi cum non
ualet resistere; Tu plaga & tibi incumbit cura hec. dissimulare
non licet; Rides me forsitan fore incusabilem persuasus; Noli
diffidere & curam exigeris non curationem; Denique audisti curam illius
habe & non cura uel sana illum; Verum dixit quidam. non est
in medico semper releuetur ut eger; At melius de tuis propono tibi;
Paulus loquitur plus omnibus laboraui; Non ait plus omnibus profui aut
plus omnibus fructificaui uerbum insolens religiosissime uitans;
Alias autem nouerat homo (paulus) quem docuit deus. quia unusquisque secundum
suum laborem accipiet non secundum prouentum; Et ob hoc in laboribus potius
quam in profectibus gloriandum putauit. sicut alibi quoque habes dicen
tem in laboribus plurimis; Ita queso fac tu quod tuum est. nam deus
quod suum est satis absque tua sollicitudine & anxietate curabit;
Planta. riga. fer curam & tuas explicuisti partes; Sane incremen
tum ubi uoluerit dabit dominus. non tu; Ubi forte noluerit tibi deperit
nichil. dicente scriptura; Reddet deus mercedem laborum sanctorum suorum;
Securus labor quem nullus ualet euacuare defectus. et hoc dixerim
absque preiudicio diuine potencie & bonitatis; Scio induratum cor
populi huius sed potens est dominus de lapidibus istis suscitare filios abrahe;
Quis scit si reuertatur & ignoscat et conuertat et sanet eos. Sed
non est propositi mei dictare deo quid facere debeat. tibi utinam possim
que oportet & prout oportet suadere; At locus dubius & scrupu-

losa incidit disputatio; Nam ubi adoriar dicere quod sentio. video
satis quod imminet; Clamabunt insuetum nec iustum negare non
poterunt; Ergo non ne insuetum quidem esse assenserim. nempe assuetum scio
fuisse. ac per hoc indissuetum potuisse venire. sed non redire in-
insuetum; Quod non nisi assuetum quis neget. quod constat non nisi aliquan-
do factum. sed aliquandiu factitatum. Quid illud sit dicam.
et non proderit; Cur? Quia non placebit satrapis. plus ma-
iestati quam veritati faventibus; Fuerunt ante te. qui se totos
ovibus pascendis exponerent. pastoris opere et nomine glorian-
tes nil sibi reputantes indignum. nisi quod saluti ovium obviare
putarent; Non quaerentes quae sua sunt. sed impendentes;
Impendere curam. impendere substantiam. impendere et se
ipsos; Unde unus illorum [pauli] et ego autem superimpendar pro animabus;
Et tanquam dicerent. non venimus ministrari sed ministrare.
ponebant quotiens oportuisset sine sumptu evangelium; Unus
erat de subditis quaestus. una pompa. unaque voluptas si
quomodo possent eos parare domino plebem perfectam; Id om-
nimodis satagebant etiam in multa contritione cordis et
corporis in labore et erumpna. in fame et siti. in frigore
et nuditate; Ubi quaeso nunc consuetudo haec? Subiit
dissimilis valde. longe in aliud mutata sunt studia. et
utinam non in peius; Cura tamen et anxietas et emulatio.
et sollicitudo fateor perseverant; Translata haec non immi-

tata; Testimoniū uob̄ ꝑhibeo · qđ nec substancie parcitis non
magis quā ante; Diuersa autē locatio dissimilitudinē
facit; Magna abusio: pauci ad os legis latoris · ad manus
omīs aspiciunt; Non inmerito tn̄; Omne papale negocium
ille agunt; Quē dabis in tota maxima urbe qui te in papā
receperit · ꝓcio siue spe ꝓcij non interueniente? Et tūc potis-
simum uolunt dominari · cū ꝓfessi fuerint seruitutē; fide-
les se spondent · ut oportunius fidentib; noceant; Ex hoc non
erit consiliū tibi · a quo se arcendos putent · non secretum qđ
se n̄ ignorant; Si stante ꝓforib; quoquā illoꝝ morā fecit ut
modicā hostiarius ego tunc ꝑillo eē nolo; Et nūc expiire paucis
nouerim ne & ego aliquatenus mores gentis; Ante omnia sa-
pientes sunt ut faciant malum; bene autē facē nesciunt;
Hi sunt inuisi terre & celo · utriq; iniecere manus · impii in deum · teme-
rarii in sca · sediciosi in inuicē · emuli in uicinos · inhumani in
extraneos; Quos neminē amantes amat nemo · & cū timeri
affectant ab omnib; omnis timeant necesse est; Hi sunt qui sub
eē non sustinent · pesse non norunt · superiorib; infideles · infe-
riorib; importabiles; Hi sunt inuerecundi ad petendū · ad negan-
dum frontosi; Hi sunt inportuni ut accipiant · inquieti donec
accipiant · ingrati ubi acceperint; Docuerunt linguā suā gran-
dia loqui · cū operentur exigua · largissimi pmissores · et parcissi-
mi exhibitores; Blandissimi adulatores · & mordacissimi

Rom

No de moribus romanorum

detractores; Simplicissimi dissimulatores, et malignissimi pro
ditores; Excurrimus huc plenius te atque expressius admonendum
putantes, horum quae circa te sunt in hac parte; Iam ad ordi
nem recurramus; Quale est quod de spoliis ecclesiarum emuntur.
qui dicunt tibi euge euge. Pauperum uita in plateis diuitum
seminatur; Argentum micat in luto. accurritur undique;
tollit illud non pauperior sed fortior. aut qui forte citius praecurrerit;
A te mos iste uel potius mors ista non cepit utinam in te desinat;
Sed reliqua prosequamur; Inter haec tu pastor procedis deauratus.
tam multa circumdatus uarietate oues quid capiunt. Si
auderem dicere. demonum magis quam ouium pascua sunt; Scilicet
sic factitabat petrus. sic paulus ludebat; Uides omnem ecclesia
sticum zelum feruere sola pro dignitate tuenda. Honori
totum datur. sanctitati nichil aut parum; Si causa requirente
paulo summissius agere. aut socialius te habere temptaueris. absit
inquiunt. non decet. tempori non congruit. maiestati non
conuenit. quam geras personam attendito; De placito dei ultima
mentio est. pro iactura salutis nulla cunctatio; Nisi quod sublime
est. et hoc salutare dicamus. et quod gloriam redolet id iustum
est; Ita omne humile probro ducitur inter palatinos. ut facilius
qui esse quam qui apparere humilis uelit inuenias; Timor
domini simplicitas reputatur non dico fatuitas; Uirum circum
spectum et amicum propriae conscientiae calumpniantur ypocritam;

Porro amatorem quietis et sibi interdum vacantem inutilem dicunt;
Quid ergo? Tu evigilas necdum adhuc ad istos qui circumdederunt
te laqueis mortis? Queso sustine paulisper et sub porta me;
Immo da veniam non tam temere quam timide loquenti hec. Zelor
te emulatione bona et utinam quam vehementer tam uti
liter; Scio ubi habitas incredulis et subversores sunt tecum; Lupi
non oves sunt talium tamen tu pastor; Utilis consideratio qua
forte inveneris quomodo si fieri possit convertas eos ne ipsi
subvertant te; Quid diffidimus posse reverti in oves e quibus ver
iiii ti in lupos potuerunt? Hic hic non parco tibi ut parcat deus; Pasto
rem te populo huic certe aut nega aut exhibe; Non negabit
ne cuius sedem tenes te neget heredem; Petrus hic est qui nescitur
processisse aliquando vel gemmis ornatus vel sericis non tectus auro
vel vectus equo albo nec stipatus milite nec circumstrepentibus
septus ministris; absque his tamen credidit satis posse impleri
salutare mandatum; Si amas me pasce oves meas; In his suc
cessisti non petro sed constantino; Consulo toleranda pro tempore
non affectanda pro debito; Ad ea te potius incito quorum scio te
debitorem; Et si purpuratus et deauratus incedens non est tamen quod
horreas operam curamque pastoralem pastoris heres; Non est quod
erubescas evangelium; Quamquam si volens evangelizes inter apostolos quod est
etiam gloria tibi est; Evangelizare pascere est. opus fac evangeliste
et pastoris opus implesti; Dracones inquit me mones pascere.

et scorpiones non oves. Propter hoc inquam magis aggredere eos, sed
verbo non ferro. Quid tu denuo usurpare gladium temptes,
quem semel iussus es reponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat,
non satis mihi videtur attendere verbum domini dicentis sic: Conver
te gladium tuum in vaginam. Tuus ergo et ipse tuo forsitan nutu,
et si non manu tua evaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertine
ret et is, dicentibus apostolis: Ecce gladii duo hic, non respondisset dominus:
satis est, sed nimis est. Uterque ergo ecclesie et spiritualis scilicet gla
dius et materialis. Sed is quidem pro ecclesia, ille vero et ab ecclesia exeren
dus. Ille sacerdotis, is militis manu, sed sane ad nutum sacerdotis
et iussu imperatoris. Et de hoc alias. Nunc vero arripe illum qui
tibi ad feriendum creditus est, et vulnera ad salutem si non omnes,
si non vel multos, certe quos possis. Non sum inquis melior quam
patres mei. Quem illorum dominus non dico exasperavit audivit, sed non
terruit? Ideo tu insiste magis, si forte audiant et quiescant.
Insiste et resistentibus. Dicendo hec forte nimius dicar. Numquid non iusta
illa vox iusta: Oportune importune. Nunc si audes, nimium ap
pellato. Prophete precipitur: Clama ne cesses. Ad quos nisi ad scele
ratos et peccatores? Annuntia inquit populo meo scelera eorum, et
domui Iacob peccata eorum. Prudenter adverte et sceleratos
perhiberi et populum domini. Puta idem de his, et si scelerati et si iniqui;
vide ne audias: quod uni ex his meis non fecisti, nec mihi fecisti.
Fateor populum istum exstitisse usque adhuc dura fronte et indo

trito corde est; utrum ne etiam indomabili nescio. liquido tamen
scire possis. potest fore quod nec dum fuit; Si diffidis tu. est;
apud deum non erit impossibile omne uerbum; Si dura fronte
sunt. durato et tu econtra tuam; Nil tam durum quod duriori
non cedat; Dominus ad prophetam; Dedi frontem tuam duriorem fron-
tibus eorum; Unum est quod te absoluit. si egisti cum populo illo ut
possis dicere. popule meus quid tibi debui facere et non feci. Si sic feci-
sti. nec profecisti. est denique quod facias. et quod dicas; Exi de hur
chaldeorum et dicito. quia oportet me et aliis ciuitatibus euangeliza-
iiii re; Puto nec penitebit exilii. orbe pro urbe commutato; Veni-
mus iam ad collaterales et coadiutores tuos; Hii seduli tibi
hii intimi sunt; Quam obrem si boni sunt. tibi potissimum sunt.
si mali. eque plus tibi sunt; Ne te dixeris sanum dolentem late-
ra. hoc est. ne te dixeris bonum malis innitentem; Aut si bonus
sis. bonitas tua solus quem fructum afferre queat. Sicut in
superiori libro dixisse me memini; Quid inquam emolumenti
affert ecclesiis dei. tua unius hominis iusticia. ubi sententia
preualet aliter affectorum. Sed nec tuta tibi tua bonitas ob-
sessa malis non magis quam sanitas uicino serpente; Non
est quo te subducas malo intestino et e regione bonum dome-
sticum eo amplius quo sepius iuuat; Sed siue leuent. siue
grauent. cui rectius inputandum quam tibi. qui tales aut elegisti
aut admisisti. Non de omnibus dico. nam sunt quos non ele-

gisti sed ipsi te ac potestatem non habent: nisi quam tu eis aut tri-
bueris aut permiseris; Ad idem ergo revertimur; Tibi imputa quicquid
patieris ab eo qui sine te potest facere nichil; Nisi exceptis de
cetero non inconsiderate ut vides eligendi quique seu colligendi sunt
in opus ministerii huius; Tuum est undique evocare et ascisce-
re tibi exemplo Moysi senes non iuvenes sed senes non tam etate
quam moribus quos tu nosti quia senes populi sunt; An non eligendi
de toto orbe orbem iudicaturi. Sane huic negocio non se inge-
rat rogans; Consilio non prece agendum est; Sunt que necessario
a nobis rogantium aut extorquet importunitas aut necessitas
meretur; At istud nihil que nostra sunt; Ubi autem non licet quod
volo facere quis locus roganti. Nisi forte qui me rogat hoc ro-
gat ut quod vult velle liceat michi et non magis ut velim; Alius
pro alio; Alius forte et ipse rogat; Pro quo rogatur sit suspectus;
Qui ipse rogat per se iam iudicatus est; Nec inter est per se an per
alium quis roget; Clericum curiam frequentantem qui non sit de
curia; Ad idem moris pertinere ambientium genus; Adulantem et
ad placitum cuique loquentem unum de rogantibus puta etiam si ni-
chil rogaverit; Scorpio non est in facie quod formides sed pungit
a cauda; Si ad talium blandicias cor tuum ut assolet molliri
senseris memineris scriptum; Omnis homo primum bonum vinum
ponit et cum inebriati fuerint tunc id quod deterius est;
Pari pondere estimaveris eius humilitatem qui timet et eius qui

sperat; Viri callidi et dolosi proprium esse solet tunc pretendere humi-
litatem cum aliquid obtinere voluerint; De qualibus dicit scriptura;
Est qui se humiliat nequiter et interiora eius plena sunt dolo;
De vobis ipsis fame sententie huius evidens ac familiare ex-
emplum; Quantos quos supplices admisisti postmodum sustinu-
isti graves insolentes contumaces rebelles; Quod quidem interius
malum tegunt principia posteriora produnt; Verbosulum adole-
Nota scentem et studentem eloquentie cum sapientie sit inanis non
aliud quam iusticie hostem reputes; Pro huiusmodi tamen falsis fratribus dicit tibi
magister; Manus cito nemini imposueris; Excluso itaque hoc uni-
verso pestifero genere hominum cure tibi maxime sit introducere
tales quos postmodum introduxisse non peniteat; Turpe est tibi
sepius retractare quod feceris et iudicium tuum frequenter
precipitari non decet; Diligenter provide omne quod faciendum erit
tracta apud te et cum his qui te diligunt; Tracta ante factum;
quia post factum sera retractatio est; Sapientis consilium est;
Omnia fac cum consilio et post factum non penitebis; Et hoc tibi
persuade qui admittendi sunt difficile in curia posse probari et
ideo si fieri potest viros probatos oportere deligi non probandos;
Hos in monasteriis omnes recipimus spe meliorandi; At curia
bonos facilius recipere quam facere consuevit; Quod si plures in ea
defecisse bonos quam malos profecisse probavimus querendi sane
quibus nec defectus timeatur nec profectus optetur ut pote

iam pfectis;] taq; n̄ uiolentes nec currentes assumito; s; cunctantes
s; renuentes; ł etiam coge illos & compelle intrare;] in talib; ut opi
nor requiescet sp̄c tuus qui non sunt atrite frontis · s; uerecundi
s; timorati · p̄ter dn̄m tam̄ timeant nichil · nichil sperent nisi a dō ·
qui aduentantiū non manus attendant s; necessitates; Qui
stent uiriliť p afflictis · & iudicent in equitate p mansuetis t̄re; Nota
Qui sint compositi ad mores · pbati ad sc̄imoniā · parati ad obedi
entiam · mansueti ad patienciā · subiecti ad disciplinā · rigidi ad
censuram · catholici ad fidem · fideles ad dispensationē · concor
des ad pacē · conformes ad unitatē; Qui sint in iudicio recti ·
in consilio pudi · in iubendo discreti · in disponendo industrij ·
in agendo strenui · in loquendo modesti · in aduersitate securi ·
in psp̄itate deuoti · in zelo sobrij · in misc̄dā n̄ remissi · in ocio
n̄ ociosi · in hospitio n̄ dissoluti · in conuiuio n̄ effusi · in cura rei
familiaris n̄ anxij · aliene n̄ cupidi · sue n̄ pdigi · ubiq; & in omib;
circūspecti · qui legatione p xp̄o fungi · q̄ciens opus erit nec ipsi
renuant · nec n̄ ipsi affectent; Qui qđ uerecunde excusant
obstinatius n̄ recusent; Qui missi p̄ aurū non eant · s; xp̄m se
quant̄ · qui questū legationē n̄ estiment · nec requirant datū
s; fructū; Qui regib; iohannē exhibeant · egyptiis moysen ·
fornicantib; finees · heliam idolatris · helyseum auaris · petrū
mentientib; · paulū blasphemantib; · negotiantib; xp̄m;
Qui uulgus n̄ spnant s; doceant · diuites n̄ palpent · paupes

non grauent. s; foueant minas principum n timeant. s; contemp
nant; Qui n cu turba intrent & cu yra exeant qui ecclas n
spolient s; emendent; Qui mas suppia n exhauriant. s; corda
reficiant & crimina corrigant; fame sue pudeant. nec inui
deant aliene; Qui orandi studium gerant & usum habeant
ac de omi re orationi plus fidant qua sue industrie ul labori;
Quorum ingressus pacificus modestus exitus sit; Quorum sermo
edificatio quorum uita iusticia. quorum psentia gra. quorum memo
ria inbenedictione; Qui se amabiles pbeant n uerbo s; ope
reuerendos exhibeant. s; actu non fastu; Qui humiles cu hu
milib; & cu innocentib; innocentes; Duros dure redarguat
malignantes coherceant. reddant retributione supbis; Qui
non de dote uidue & patrimonio crucifixi se ul suos ditare
festinent. gratis dantes qd gratis acceperunt; Gratis facientes
iudicium iniuria pacientib; uindictam in nationib; increpati
ones in ppłis; Qui de tuo quoq; spu demq; spu adinstar illorum.
62 .lxx. moysi accepisse cernantur. p que siue psentes siue absentes
contendant placere tibi placere deo; Qui adte redeant fatigati
quide s; non suffarcinati; Similiter & gstantes qd n curiosa seu
preciosa queq; terrarum attulerunt. s; quod reliquerunt pace regnis.
lege barbaris. quiete monasteriis. ecclis ordine. clericis discip
vi lina; deo pplm acceptabile sectatorem bonorum operum; Dignum
uenire admedium factum dulcis memorie martini nri; Nosti

hoc s; an meminerit ignoro; Is cardinalis pbr. functus aliquando lega
tione in dacia tam paup remeauit ut pene expensis et equis
deficientib; uix perueniret florentiã; Ibi eps loci donauit ei
equũ. quo pisas usq; ubi tũc eram9 puectus est; Post triduum
credo sequut9 eps. erat enĩ illi causa cũ adũsario. et agendi
aderat dies. cepit requirere suffragia amicor; Cũq; p singulos
sollicitarent uentum est ad martinũ; fiducia erat maior in
illo qui n̄ posset inmemor ee recentis beneficii; Tũc martin9
decepisti me inquit. nesciebã tibi imminere negotium; Tolle
equũ tuum ecce in stabulo est; Et hora eadẽ resignauit illi;
Quid dicis mi eugeni? Nonne alteri9 seculi res est redisse legatũ
de terra auri sine auro transisse p t̃ram argenti. et nescisse ar
gentum. donũ insup quod poterat ee suspectum ilico reiecis
se; Sed o michi locũ suauẽ. ubi incidit occasio memorandi et no
minandi suauissimi odoris uirum; Epm loquor karnotensẽ
gaufridũ qui legationẽ in partib; aquitanie ppriis sũptib9 stre
nue amministrauit idq; annos plures; Rem loquor quã uidi ipse; vii
Eram cũ eo in t̃ra illa. cum a q̃dam pbr̃o p̃sentatus est illi piscis;
quẽ uulgo uocant sturgionẽ; Percunctat9 legatus quanti ue
nierit n̄ accipio inquit nisi recepis p̃cium et resignauit illi
solidos quinq; inuito et uerecundo; Item cũ essem9 in quodã
oppido dn̄a illius oppidi obtulit ei p deuocione. cũ mantiligio
duas ul' tres parabsides pulchras ligneas tamẽ; Quas aliquando

diu intuens homo scrupulose conscientie laudavit eas quidem, sed non
adquievit accipere; Quando argenteas recepisset qui ligneas
refutavit? Non fuerunt qui legato possent dicere: dittauimus abra
ham; Ipse vero cum samuhele libere contionabatur ad eos; Loquimi-
ni de me coram domino et coram christo eius: utrum bovem cuiusquam
aut asinum tulerim, aut si quempiam calumpniatus sum, si oppressi
aliquem, si de manu cuiusquam munus accepi, et contempnam illud
viii hodie vobisque restituam; O si talium daretur copia virorum, qua
les perstrinximus nunc, quid te felicius, quid illo iocundius seculo?
Nonne secunda a beatitate illorum tibi temporum brevitudo videretur,
cum te quaquaversum procedens stipatum videres tam incli-
to agmine beatorum? Si te novi heres, et altum trahens suspi-
rium tecum loqueris; Putas fore posse quod dicitur? Putas
hic sumus quousque hec fiant? Quis det vivere ut videre con-
tingat? O si viderem in vita mea ecclesiam dei talibus innixam
columpnis; O si domini mei sponsam cernerem commissam fidei,
tante creditam puritati? Quid me beatius, quid ve securius,
cum eiusmodi circa me vite mee et custodes spectarem simulter
et testes? Quibus omnia mea secreta secure committerem, commu
nicarem consilia, quibus me totum refunderem tamquam alteri mihi;
Qui si vellem aliquatenus deviare non sinerent, frenarent preci
pitem, dormitantem suscitarent; Quorum me reverentia et
libertas extollentem reprimerent, excedentem corrigerent;

Quorum me reverentia et fortitudo nutantem firmaret, erige
ret diffidentem; Quorum me fides et sanctitas adquaeque sancta, adquaeque
honesta, adquaeque pudica, adquaeque amabilia, et bone fame provo
caret; Et nunc reduc oculos tuos eugeni ad eum qui nunc est curie
seu ecclesie statum, et studia prelatorum, eorum presertim qui sunt in circui
tu tuo; Sed de his hactenus ego; Palpavi non fodi parietem; tibi
licet fodere et videre ut potentem prophete filio; Mihi progredi fas non
est; Unum dico quod in facie est; Ridicule ministri nostri vestris se con
presbiteris anteferre conantur; Non hoc ratio habet, non antiqui
tas habuit, non consentit auctoritas; Et si de sua consuetudine ca
lumpnia fruitur, melius profecto illa qua summus ordo contemp
nitur; Frivolum tamen satis, unum maxime obtinere id volunt; Nos
sumus inquiunt, qui momi celebritate domno pape comin
ctiores assistimus, sedenti propriores assidemus, procedentem posteriores
precedimus; Hoc totum dignitatis privilegium non est, sed sedulita
tis debitum, diaconi nomen sollempni ipsa administratione in
terpretans; Denique presbiteris ordinata confessione ambientibus
maiestatem, vos ad pedes sedetis; Propiores assistitis ut habeatis
paratiores; In evangeliis legimus quia facta est contentio inter di
scipulos quis eorum videretur esse maior; Beatus esses si sic certa
circa te tenerentur; Tedet iam curie, exeundum palatio. ix
Domi exspectant nos; Hi non modo circa, sed quidam etiam intra
te sunt; Non est supervacua consideratio qua intendis dispo

nere domui tue. prouidere his qui in sinu tuo et gremio tuo sunt;
Ego dico et necessariam; Paulum audi; Si quis domui sue preesse
nescit. quomodo ecclesie dei diligentiam adhibebit. Item; Si quis
suorum et maxime domesticorum curam non habet. fidem negauit et
est infideli deterior; Et hec dicens non te moneo summis occupa
tum intendere infimis et quasi minutum fieri minimis impendere
quod maximis debes; Quid te intricas unde te eripuit deus; Hec
inquit omnia adicientur uobis; Unde tamen et hoc oportet facere
et illa non omittere; At in illa parte agens per te etiam oportet prouide
as qui pro te de his prouideant; Nam si unus seruus per se non sufficit
simul et custodie iumentorum et cure mensarum tu per te quomodo in
tendere ualeas. et tue domui et domini patris de qua scriptum est;
O israel quam magna est domus dei; Uacuum prorsus a sollicitudine
rerum minorum et uilium oportet esse animum tam magnis et tam
multis intentum rebus; Oportet liberum quem nulla sibi uendi
cet uiolenta occupacio; Oportet ingenuum. quem nulla deorsum
trahat indigna affectio; Oportet rectum quem nulla seorsum
auertat sinistra intentio; Oportet cautum. quem nulla subeat
furtiua suspicio; Oportet uigilem. quem nulla a sese abducat
peregrina et curiosa cogitacio; Oportet firmum. quem nulla concu
tiat repentina turbatio; Oportet inuictum. quem nulla fati
get uel continua tribulatio; Oportet amplum quem nulla co
artet rei temporalis amissio; His iste non te dubites et bonis

priuandum ac feriendum malis. Si animum diuidens et diuinis rebus
et tuis partitum rebus uolueris impertiri, procurandus quem implices, qui
pro te molat. Pro te dico non tecum. Quedam per te facies, quedam
per te et alios simul, quedam per alios et absque te. Quis sapiens et in
telliget hec? Non est quod inter ista dormitet consideratio tua.
Ergo uero agenda domus tue sub eo genere quo nouissimum posui
locanda censuerim. Per alium ut dixi illa facies. At is si fidelis
non fuerit fraudabit. Si non fuerit prudens fraudabitur. Que
rendus proinde fidelis ac prudens quem constituas super familiam tuam.
Adhuc inutilis est si tertium ei desit. Queris quid hoc? Auctori
tas. Quid enim prodest et uelle et scire queque disponere prout necesse
est, si quod scit ac uult non potest? Danda ergo facultas agen
di pro libitu. Si in preiudicium rationis putas hoc fieri, memento
fidelem qui agere nichilominus pro ratione uolet. Attende pru
dentem qui agere nichilominus pro ratione sciet. Sed fidelis sollers
que uoluntas tunc proderit cum ei affatim suppetet unde tota
facultate mancipetur effectui cunctis sine cunctatione parentibus.
Subdendi igitur omnes. Nullum patiatur contradictorem. Nemo
qui dicat cur fecisti sic. Potestatem habeat excludendi et admittendi
quos uoluerit, mutare ministros, transferre ministeria ad quos
et quando uoluerit. Ita timori sit omnibus ut sit et utilitati; presit om
nibus ut omnibus prosit ac de omnibus. Clandestinas et susurratas de
lationes non suscipias aduersus eum, magis detractiones

censueris; Et hanc uelim generalē tibi constituas regulā ut
omnē qui palam ueretur dicē qd̄ in aure locutus est. suspectū
habeas; Quod si te iudicante dicendū coram ille retulit dela
torē tu iudices non accusatorē; Itaq; unus omnib; facienda iu
iungat et uni omnis respondeant; Tu illi habeas fidē uacans
tibi 7 ecclē dī; Si quomin⁹ aut fidelis inueniatur aut prudens
fideli pocius committendū; Sane e duob; tucius hoc; Quāq̄
si idoneus non repitur· et minim⁹ fidelem sustinere poci⁹ consulo·
quā te inmergē laberinto huic; Memento saluatorē iudam
echonomū habuisse; Quid epō turpi⁹ q̄ incumbē suppellectili
et substanciole suę scrutari omnīa a singulis sciscitari de omnib;
mordeni suspicionib; moueri ad queq; pdita ut neglecta.
Ad uerecundiā dico quorūdā ei⁹modi scrutantiū cotidie omnē
subam suam· numerantiū singlā de minutis & quadrātib; ex
igentium rationē. Non ita ille egyptius qui ioseph omnib; tra
ditis ignorabat quid habēt in domo sua· Erubescat xpiān⁹ xpi
ano sua non credens: homo sine fidē fidem tamē habuit seruo·
sup omnīa bona sua constituens eum; Et hic erat alienigena
Mira res; Satis sup q; epī ad manū habent quib; animas credāt
et cui suas committant facultatulas n̄ inueniunt; Optimi uidē
licet estimatores rerum· qui magnā de minimis paruā aut
nullam de maximis curā gerunt; Sed ut liquido datur in
telligi patienci⁹ ferimus xpī iacturam quā nrām; Cotidianas

expensas cotidiano recuperamus scrutinio· et continua dominici
gregis detrimenta nescimus? De pretio escarum et numero panum
cum ministris cotidiana discussio· rara admodum cum presbiteris cele
bratur collatio de peccatis populorum; Cadit asina et est qui sub-
levet eam· perit anima· et nemo est qui reputet; Nec mirum
cum nec nostros quidem assiduos sentiamus defectus; Nonne ad sin
gulas supputationes istas irascimur· urimur· anxiamur; Quanto
tolerabilius rerum quam mentium sustinemus iacturam; Quare
inquit non magis fraudem patimini? Queso tu qui alios doces
doce te ipsum si tamen non iam docuisti pluris te habere quam tua;
Transitoria ista que stare tibi nullo pacto queunt· fac ut a te
transeant non per te; Rivus qua fluit cavat terram sic decursus
temporalium conscientiam rodit; Si potest torrens in agro discurrere
sine lesione satorum· et tu te ista sine vulnere mentis posse tracta
re confidito; Quomodo consulo studeas a te avertere concursum
horum; Multa nescias plurima dissimules· non nulla obliviscaris;
Sunt tamen que ignorare te nolim mores quorumque et studia; XI
Non oportet ut vicia domus tue ultimus scias quod quam plu
rimis novimus contigisse; Quapropter ut diximus alius
alia dispenset de disciplina tu provide; Illud neminem credas
si insolentior coram te aut sermo sonuerit vel habitus
apparuerit· manus tua super eiusmodi tu ulciscere iniuriam tuam;
Impunitas ausum parit ausus excessum; Domum episcopi,

decet sanctitudo, decet modestia, decet honestas; horum disciplina
custos. Sacerdotis domestici aut ceteris honestiores aut fabula
omnibus sunt. In vultu, in habitu, in incessu illorum qui circa te sunt,
nil residere impudicum, nil indecens patiaris. Discant a te
coepiscopi tui comatulos pueros et comptos adolescentes secum non
habere. Certe inter mitratos discurrere calamistratos non decet.
Et memento quod sapiens admonet: Filie tibi sunt, noli faciem
tuam hilarem ad eas ostendere. Nec austeritatem tamen suadeo tibi, sed
gravitatem. Illa infirmiores fugat, hec reprimit leviores. Illa
si adsit odibilem, hec si desit contemptibilem reddit. In omnibus
tamen modus melior. Ergo nec severius velim nec dissolucius.
Quid hac mediocritate gratius, ubi nec de severitate sis oneri,
nec de familiaritate contemptui? In palatio papam, domi te patrem
familias exhibe. Ament te domestici tui; si non, facito ut timeant.
Ut tibi semper custodia oris, que tamen affabilitatis gratiam non exclu-
dat. Ergo ubique frenanda lingua, precipue maxime autem in convi-
vio. Ille convenientior habitus, si actu quidem severus sis, vultu
xii serenus, verbo serius. Capellani quoque qui tecum iugiter divinis
intersunt officiis non sint sine honore. Tuum est tales tibi provi-
dere qui digni sint. Serventur eis ab omnibus tanquam tibi. Necessa-
ria de manu tua accipiant. His contenti sint que tu provideris
illis, ut inde ne egeant. Super hoc quem forte ab advenientibus
petere deprehendes, Gyezitam iudica. Id de ostiariis, id de ceteris

officialibus decernendum. Verum hoc ex habundanti. tuam formam
etiam iam olim ante positam recordamur. Quid tuo dignius apostolatu?
Quid salubrius ad conscientiam. honestius ad famam. utilius ad exem
plum? Optimus canon qui procul avaritiam ex calumpnia hoc est
non a conscientia tantum. Libet iam et hunc claudere librum sed in
calce aliqua velim vel antedicta quasi epylogando repetere vel addere
pretermissa. Consideres ante omnia sanctam romanam ecclesiam cui deo xiii
auctore prees. ecclesiarum matrem esse non dominam. te vero non dominum episcoporum
sed unum ex ipsis. Porro fratrem diligentium deum et participem timentium
eum. De cetero oportere te esse considera formam iusticie. sanctimonie spe
culum. pietatis exemplar. assertorem veritatis. fidei defensorem. doc
torem gentium. christianorum ducem. amicum sponsi. sponse paranimphum.
cleri ordinatorem. pastorem plebium. magistrum insipientium. refu
gium oppressorum. pauperum advocatum. miserorum spem. tutorem pupillorum.
iudicem viduarum. oculum cecorum. linguam mutorum. baculum senum.
ultorem scelerum. malorum metum. bonorum gloriam. virgam potentium.
malleum tyrannorum. regum patrem. legum moderatorem. cano
num dispensatorem. sal terre. orbis lumen. sacerdotem altissimi.
vicarium christi. christum domini. postremo deum pharaonis. Intellige
que dico. Dabit tibi dominus intellectum. Ubi malicie iuncta
potentia est. aliquid tibi supra hominem presumendum. Vultus tuus
super facientes mala. Timeat spiritum ire tue qui hominem non ve
retur. gladium non formidat. Timeat orationem qui contempsit

ãmonitione; Cui irascens tu. dñi sibi iratum n̄ hominē putet;
Qui te non audierit auditurū dñm. & contra se paueat; Quod
reliquum est de his quę supra te sunt iam incumbit dispu-
tacio; Quā uno libro dō adiuuante soluē spo. & me pariter
absoluē pmissione mea; Incipit lib. v. BERNAR-
i Libri superiores & si de DI Abbis De consideratione
consideratioē inscribant̄. plurimū tam̄ habent actionis ad-
mixtum dum res aliquas n̄ c̄siderandas tantū s; agendas
docent ul monent; At quę in manib; n̄ est. sola in c̄sideratio-
ne uersabit̄; Quę enī sup sunt id quidē instat actu n̄ indiget
s; inspectu; Non est quod in eis actites quę uno modo semp sunt
et in eternū; Porro aliqua et ab eterno; Et hoc uelim sollerter
aduertas uir sagacissime eugeni. quia quotiens pegrinatur
consideratio tua. quotiens ab illis reb; ad ista deflectitur. infe-
riora & uisibilia siue intuenda ad noticiam siue competenda
ad usum siue p officio disponenda ul actitanda; Sed tam̄ ita
uersatur in his ut p hec illa requirat haut pcul exulat; Sic con-
ii siderare appropiare est; Sublimior iste psentium ac dignior usus
rerum. cū iuxta sapientiā pauli inuisibilia dī p ea quę facta sunt
intellecta conspiciunt̄; Sane hac scala ciues non egent s; exules;
Quod uidit ipse qui huius sententie auctor. qui cum dicēt
inuisibilia p uisibilia conspici signant̄ posuit a creatura mun-
di; Et uere quid opus scalis. tenenti iam solium. Creatu-

ra celi illa est presto habens per quod potius ista intueatur; Videt ver
bum et in verbo factum per verbum. nec opus habet ex his que facta
sunt factoris noticiam mendicare; Neque enim ut vel ipsa noverit.
ad ipsa descendit. que ibi illa videt ubi longe melius sunt quam
in se ipsis; Unde nec medium ad ea requirit corporis sensum.
sed sensus ipsa sibi se ipsa sentiens; Optimum videndi genus si nullius
egueris ad omne quod libuerit te contentus; Alioquin iuvari ali
unde obnoxium fieri est. minusque a perfecto istud et minus liberum;
Quid quod inferioribus eges? Nonne praeposterum hoc et indi
gnum? Plane superiorum quedam iniuria est inferiorum operam de
siderare; A qua iniuria nemo perfecte homo vindicabitur
nisi cum quisque evaserit in libertatem filiorum dei; Nempe erunt hi omnes
docibiles dei et nulla interveniente creatura solo beati deo; Re
patriasse erit hoc exisse de patria corporum in regionem spirituum;
Ipsa est deus noster maximus spiritus maxima mansio spirituum beatorum et ne
quid hic sibi usurpet sensus seu imaginatio veritas est. sapientia
est. virtus. eternitas. summum bonum; Unde interim absumus.
et ubi sumus vallis est. in valle lacrimarum in qua sensualitas
regnat. et consideratio exulat; In qua libere quidem et potesta
tive se exerit sensus corporeus. sed intricatus caligat oculus
spiritualis; Quid igitur mirum si ope indigene advena indi-
get? Et felix secundum tempus viator. qui civium beneficium
sine quo transire non potest in obsequium convertere potuit iii

utens non fruens, urgens non petens, exactor non supplex. Magnus
ille qui usum sensuum quasi quasdam veluti civium opes ex
pendere satagit, dispensando in suam et multorum salutem. Nec
ille minor qui hunc sibi gradum ad illa invisibilia philosophan
do constituit, nisi quod hoc dulcius, illud utilius, hoc felicius, illud
fortius esse constat. At omnium maximus qui spreto ipso usu rerum
et sensuum quantum quidem humane fragilitati fas est non ascenso
riis gradibus sed inopinatis excessibus avolare interdum contemplan
do ad sublimia consuevit. Ad hoc ultimum genus illos pertinere
reor excessus Pauli. Excessus non ascensus. Nam raptum potius
fuisse quam ascendisse ipse se perhibet. Unde est quod dicebat:
Sive mente excedimus, Deo. Porro hec tria ita contingunt, cum
consideratio et si in loco peregrinationis sue virtutis studio et ad
iutorio gracie facta superior sensualitatem aut premit ne insoles
cat, aut cogit ne evagetur, aut fugat ne inquinet. In primo
potencior, in secundo liberior, in tercio purior. Puritatis siquidem
et alacritatis pariter alis fit ille volatus. Vis tibi has considera
tionis species propriis distingui nominibus? Dicamus si placet primam
dispensativam, secundam estimativam, terciam speculativam. Horum no
minum rationes diffinitiones declarabunt. Dispensativa est con
sideratio sensibus sensibilibusque rebus ordinate et socialiter utens
ad promerendum Deum. Estimativa est consideratio prudenter ac
diligenter queque scrutans ac ponderans ad investigandum

iij

dm̄; Speculatiua est c̄sideratio se inse colligens et quantū diui-
nitus adiuuat̄ reb; humanis eximens ad contēplandū dm̄; Puto
uigilant̄ aduertis aliarum hanc ee̅ fructum ceteras si non referan
tur ad istam · quod dicit̄ uideri posse s; non est · et prior quidē absq;
intuitu hui⁹ multa serit ꝯ nichil metit; Sequens uero nisi ad
istam se dirigat · uadit s; n̄ euadit; Ergo qđ prima optat secđa
adorat · tercia gustat; Ad quē tamē gustum ꝑducunt ꝯ ceteræ in-
uestigando tardius · nisi qđ ꝑma laboriosi⁹ · secđa quietius ꝑuenit̄; Dixisti v
inquis satis qua ascendat̄ etiā quo ascendendū dicē habes; Fal-
leris si hoc sꝑas ineffabile est; Tu me existimas loqui qđ ocłs non
uidit nec auris audiuit ꝯ in cor hominis n̄ ascendit? Nobis
inquit reuelauit dš ꝑ spm̄ suū; Ergo q̄ supͣ sūt non uerbo
docent̄ s; spū reuelant̄; Verū qđ sermo n̄ explicat · c̄sidera
tio querat · oratio expetat · mereat̄ uita · puritas assequat̄;
Sane eoꝝ ammoneo q̄ supͣ st̄ · non te existimes mitti ante susci
pere solē · lunā stellas non ipsum firmamentum n̄ aquas q̄ sup
celos sunt; Ista siquidē omnia ꝯ si supͣ loco ꝑcio infra sunt et di-
gnitate naturę; Sunt enī corꝑa; Tu portio sp̄s est · quo
supi⁹ quippiā frustra queris qđ n̄ sit sp̄s; Porro sp̄s est dš · sūt
ꝯ angli sc̄i · Et hij supͣ te sunt; Sed dš natura · angli grā supi
ores sūt; Unde siquidē tu ꝯ angli optimū est ratio est; vi
Deus uero n̄ sui aliquid optimū habet · unū optimū totus;
Is et qui cum eo sunt beati sp̄s trib; modis ueluti uis torquē·

ista sunt consideratione uestiganda· opinione fide intellectu;
Quorum intellectus rationi innititur· fides auctoritati· opinio sola
ueri similitudine se tuetur; Habent illa duo certam uerita-
tem sed fides clausam et inuolutam intelligentia nudam et manifestam;
Ceterum opinio certi nil habens uerum per ueri similia querit
potius quam apprehendit; Omnino uitanda confusio ne aut
incertum opinionis fides figat· aut quod firmum fixumque est·
fidei opinio reuocet in questionem; Et hoc sciendum quia
opinio si habet assertionem temeraria est· fides si habet hesi
tationem infirma est; Item intellectus si signata fidei temptet
irrumpere reputatur et fractor scrutator maiestatis; Multi
suam opinionem intellectum putauerunt et errauerunt· et qui
dem opinio potest putari intellectus· intellectus opinio non
potest; Unde hoc accidit? Profecto quia hec falli potest· ille
non potest; Aut si falli potuit intellectus non fuit· sed opinio;
Uerus nempe intellectus· certam habet non modo ueritatem sed
noticiam ueritatis; Possumus singula hec ita diffinire; Fides est uo
luntaria quedam et certa prelibatio nec dum propalate ueritatis;
Intellectus est rei cuiusque inuisibilis certa et manifesta noticia;
Opinio est quasi pro uero habere aliquid quod falsum esse nescias;
Ergo ut dixi fides ambiguum non habet· aut si habet fides
non est sed opinio; Quid igitur distat ab intellectu? Nempe quod
etsi non habet incertum non magis quam intellectus· habet tamen

inuolucrum quod non intellectus; Denique quod intellexisti non est de eo
quod ultra queras aut si est non intellexisti; Nil autem malumus scire.
quam que fide iam scimus; Nil superest ad beatitudinem. cum que iam
certa sunt nobis eque erunt et nuda; His ita expeditis age iam vii
dirigatur consideratio mea que sursum est ierusalem mater nostra. ac
totis tribus memoratis uiis caute et uigilanter uestigemus inuestiga
bilia. quatenus tamen licet uel magis quatenus nobis donabitur; Et primo
quidem ciues sanctos esse illic potentes gloriosos. beatos distinctos in perso-
nas. dispositos in dignitates. ab initio stantes in ordine suo. perfec
tos in genere suo. corpore ethereos. immortalitate perpetuos inpassi
biles non creatos sed factos. idem gratia non natura. mente puros. affe
ctu benignos. religione pios. castimonia integros. unanimitate
indiuiduos. pace securos. a deo conditos. diuinis laudibus et obsequiis
deditos. hec omnia legendo comperimus fide tenemus; Quamquam de corpo
ribus horum non tam unde sint. sed an aliquatenus sint heret sententia ali
quorum; Unde siquis inter opinabilia magis id ponendum censuit
non contendo; Porro intellectu preditos non fide. non opinione sed in
tellectu capimus quia non possunt huius expertes et dei simul partici
pes esse; Sunt et nomina quedam nota nobis similiter exauditu per que
harum beatitudinum et que non liquido mortalium percepit auditus.
officia merita gradus ordines utcumque a nobis conici et discerni
queat; Sed enim quod exauditu est iam non ex fide; Nam fides exau
ditu; Itaque opinando ista diximus; Ad quid enim celestium nomina

innotuerunt. siue opinari quidem salua fide aliquid licet. quarum
nomina sunt. Angeli. archangeli. uirtutes. potestates. princi
patus. dominationes. troni. cherubin atque seraphin hec nomina.
Que significata eorum. Nulla ne inter illos spiritus qui simpliciter
angeli et eos qui archangeli nuncupantur distantia. Quid sibi
ergo uult gradalis distinctio hec. Putemus angelos dici nisi
tu conuenienti aliquid considerasti. qui singuli singulis homi
nibus dati creduntur. missi in ministerium secundum pauli doctrinam
propter eos qui hereditatem capiunt salutis. De quibus saluator.
Angeli eorum semper uident faciem patris. Putemus his preesse archan
gelos. qui conscii mysteriorum diuinorum non nisi ob precipuas et max
imas causas mittuntur. E quibus magnus ille archangelus gabriel
missus legitur ad mariam. ob causam utique qua maior esse non potuit.
Putemus super istos uirtutes esse. quarum nutu et opere signa et prodi
gia in elementis siue ex elementis facta apparent ad commo
nitionem mortalium. Unde est fortassis quod cum in euangelio le
gas esse signa in sole et luna et stellis. paulo post habes. Nam
uirtutes celorum mouebuntur. Hi sunt nimirum spiritus per quos signa
fiunt. Putemus potestates superiores istis. quarum uirtute po
testas tenebrarum comprimitur. et coercetur malignitas aeris huius
ne quantum uult noceat. ne malignari nisi ut prosit possit. Pu
temus principatus his quoque prelatos. quorum moderamine et sapientia
omnis in terris principatus constituitur. regitur. limitatur. transfertur.

mutilari, mutari. Porro dominationes adeo cunctis super eminere
prefatis ordinibus, ut respectu horum ceteri videantur administratorii spiritus,
et ad illos tanquam ad dominos referri regimina principatuum, tu
tamina potestatum, operationes virtutum, revelationes archan
gelorum, cura et providentia angelorum. Porro thronos alto etiam
ab his evolasse recessu, qui ex eo quod sedent troni dicuntur.
et ex eo sedent quod sedet in eis deus. Neque enim sedere in eis qui non
sederent posset. Queris quid illam sentiam sessionem? Summam
tranquillitatem, placidissimam serenitatem, pacemque exuperat omnem
intellectum. Talis est qui sedet in thronis dominus sabaoth iudicans
omnia cum tranquillitate placidissimus serenissimus pacatissimus. Et
tales sibi constituit thronos simillimos sibi. Porro ex ipso che
rubin sapientie fonte ore altissimi haurientes et refunden
tes fluenta scientie universis civibus suis. Et vide ne is sit
quem propheta loquebatur: Fluminis impetus letificat civitatem dei.
Porro seraphin spiritus totos divino igne succensos succendere uni
versa, ut singuli cives singule sint lucerne ardentes et lucentes.
ardentes caritate, lucentes cognitione. O eugeni quam bonum
est nos hic esse. quam fore melius si quando totum sequamur quo
ex parte precessimus. Precessimus animo et ne ipso quidem toto sed parte.
et parte modica nimis. Affectus iacent mole corporea pregravati.
luto herentibus desideriis sola interim arida et tenuis conside
ratio pervolat. et tamen ex tantillo quod iam datur libet exclamare.

dn̄e dilexi decorē domus tuę & locū habitacionis glę tuę; Quid
si totam se colligat anima. et reductis affectib; e cunctis locis
quib; captiui tenentr̄ timendo qđ non oportet amando qđ
non decet. dolendo uane gaudendo uanius. cū his meat tota
libertate uolatum pulset in impetu sp̄s. & in pinguedine gr̄ę
illabatur; Donec cū cepit circuire lucidas mansiones. & sinū
illum abstrahe curiosius p̄scrutari. & sub altari qđcumq; est illud.
martyrum reuisere animas in prima stola sedām patientis-
sime exspectantes. multo magis tunc instabit. ut loquens
cū p̄pha. unā peciī a dn̄o hanc requirā ut inhabitē in domo
dn̄i omnib; dieb; uitę meę. Ut uideam uoluntatē dn̄i & uisitē
templū eius. Quid in ibi uideat cor dī. qđ in ibi p̄betur quę sit
uoluntas dī bona & beneplacens et p̄fecta; Bona in se placēs
in effectib; bene placens fruentib; p̄fecta p̄fectis. & nichil ult̄r
viij querentib; Patent uiscera misedie. patent cogitaciones
pacis. diuicię salutis. mysteria bone uoluntatis. benignita-
tis archana q̄ clausa mortalib; etiā ipsis electis suspecta sūt;
Id quidē salubrit̄ ne desinant timere. dum nec digna ama-
re idonei inueniuntr̄; Cernere est nimis quę seraphin appe-
llantur quom̄ amet. qui unde amet non habet. s; est & qui
nichil hoꝝ quę fecit odit quos saluandos fecit quom̄ foueat
quom̄ p̄ueat quom̄ amplexetur quomodo delicta electę
iuuentutis & paleas ignorantiarū eius ignis ille c̄sumens

ipsam sibi purgatissimam & suo amore dignissimam reddat; Cernere
est in cherubin quae plenitudo scientie dicitur. dominum scientiarum
dominum esse qui solus solam nesciat ignorantiam qui totus sit lux.
et tenebre in eo non sint ulle totus sit oculus & qui minime
aliquando fallitur. quia minime clauditur qui extra se non que
rat lumen cui ammoveat ut videat. ipse qui videt ipse unde
videt; Cernere est in tronis quam non suspectus omnino inno
centie iudex sedeat nihil qui circumvenire nolit. circumve
niri non possit. quippe sic amans (i. seraphi) & sic videns (i. cherubi). Hec vacat
sessio (vel quo sedet) tranquillitatis insigne est; O e vultu tali iudicium
meum prodeat opto cui insit amor. error absit absit & pertur
batio; Cernere est in dominationibus quante sit dominus maie
statis cuius nutu initium constat. et in quo universitas atque
eternitas terminum sunt; Cernere est in principatibus principium
ex quo omnia & quomodo a cardine ostium sic ab ipso regi
universitatem; Cernere est in potestatibus quam potestative
idem princeps quos regit protegit. contrarias potestates ar
cens & propulsans; Cernere est in virtutibus unam ubique equaliter
presto esse virtutem. per quam omnia vivificantem efficacem invisi
bilem immobilemque omnia tamen moventem utiliter. tenentem for
titer; Que cum minus usitata effecta. apud mortales erumpit.
miracula sive prodigia vocant; Cernere postremo & mirari
est in angelis & archangelis veritatem atque experientiam vocis

illius quam ipsi cura est de nobis· qui talium nos et tantorum non desi-
nit visitare· omnibus iocundare instruere revelationibus sug-
ix gestionibus commonere sedulitate solatiari; Haec omnia contulit
illis spiritibus ipse qui condidit illos· unus atque idem summus spiritus·
dividens singulis prout voluit; haec operatur in illis haec dedit opera-
ri et illis· sed aliter; Ardent seraphim sed igne dei vel potius igne deo;
Quod praecipuum est in eis amant· sed non quantum deus nec quomodo;
Lucent cherubim et in scientia eminent sed participio veritatis·
ac per hoc non ut veritas nec quantum; Sedent throni sed insiden-
tis beneficio; Iudicant et ipsi cum tranquillitate sed non ad mensuram
mocitu ne pacis pacantis pacisque exuperat omnem sensum; Do-
minantur dominationes sed sub domino dominantur et serviunt pariter;
Quid hoc ad summum sempiternum singulare dominium? Prae-
sunt principatus et regunt sed reguntur et ipsi· ita ut regere iam
non norint si regi desierint; Praecellit in potestatibus forti-
tudo sed cui debent quod fortes sunt· et aliter est fortis et plus;
Haec tamen fortis quam ipsa fortitudo est; Virtutes per suo mini-
sterio satagunt excitare corda torpentia hominum inno-
vatione signorum virtus vero in eis manens ipsa facit opera·
faciunt et ille· sed in comparatione eius non faciunt; Denique tantum
interest ut quasi singulariter propria dicat ad eum; Tu es deus qui
facis mirabilia; Et item de eo; Qui facit mirabilia magna
solus; Adsunt angeli et archangeli· sed ille germanior nobis·

quod non modo adest. sed inest; Quod si dicas posse inesse et angelum
non inficior; Meminimus scriptum et angelus qui loquebatur in me;
At quae differentia in hoc; Inest angelus suggerens bona non ingerens;
inest hortans ad bonum non bonum creans; Deus sic inest ut afficiat.
ut infundat vel pocius ut infundatur et participetur ita ut unum
proinde cum ipso spiritum esse dicere quis non timuerit. et si non unam
personam unam tamen substantiam habes cum; Qui adheret deo unus spiritus
est; Angelus quasi cum anima deus in anima; Ille ut contubernalis
anime inest. deus ut vita; Itaque sicut anima videt in oculis au-
dit in auribus; odorat in naribus; in faucibus gustat. tangit in
toto reliquo corpore. sic deus diversa in diversis spiritibus operatur.
verbi causa in aliis amantem se exhibens. in aliis agnoscentem.
in aliis alia facientem. sicut unicuique datur manifestacio spiritus ad
utilitatem; Quis est iste tam communis in vocibus tam longe
rebus? Quomodo quem nostris loquimur verbis. insita reconditur
maiestate nostros petit et aspectus effugit et affectus? Audi
ipsum quid loquatur hominibus; Sicut exaltantur celi a terra. sic
exaltate sunt vie mee a viis vestris. et cogitaciones mee a co-
gitacionibus vestris; Dicimur amare et deus. dicimur nosse et deus.
et multa in hunc modum; Sed deus amat ut caritas. novit
ut veritas. sedet ut equitas. dominatur ut maiestas. regit
ut principium. tuetur ut salus. operatur ut virtus. revelat ut
lux. assistit ut pietas; Que omnia faciunt et angeli faciunt

et nos, sed longe inferiori modo; Non utique bono quod sumus;
sed quod participamus; Hunc iam transi, si potes, et istos, si forte cum
sponsa dicere possis et tu; Paululum cum pertransissem eos, inveni
quem diligit anima mea; Quis est? Non sane melius occurrit,
quam qui est; Hoc ipse voluit de se responderi, hoc docuit dicen
te moyse ad populum, ipso quidem iniungente: qui est misit me ad
vos; Merito quidem; Nil competentius eternitati quod deus est.
Si bonum, si magnum, si beatum, si sapientem, vel quicquid tale dixeris
de deo, in hoc verbo instauratur quod est est; Nempe hoc est ei esse:
quod hec omnia esse; Si et centum talia addas, non recessisti ab esse;
Si ea dixeris nichil addidisti; Si non dixeris nichil minuisti;
Iam si invenisti hoc singulare tam summum esse, nonne in
comparatione huius quicquid hoc non est, iudicas potius non esse
quam esse? Quid item deus? Sine quo nichil est; Tam nichil
esse sine ipso quam nec ipse esse sine se potest; Ipse sibi, ipse
omnibus est; ac per hoc quodammodo solus ipse est, qui suum ipsius
est et omnium esse; Quid est deus? Principium; et hoc ipse de
se responsum dedit; Multa in rebus dicuntur principia, sed respe
ctu posteriorum; alioquin si ad aliquid precedens respicias, ip
sum potius principium dabit; Quamobrem si queras verum
simplexque principium, invenias oportet quod principium non
habuerit; Ex quo universum cepit, profecto ipsum minime
cepit; Nam si cepit, aliunde cepit necesse est; Aliunde enim

cepit nichil; Et si forte quis putauerit quod non erat dare
sibi potuisse ut esse inciperet aut fuisse aliquid antequam esset; Quod
utrumque quia ratio non consentit constat nichil sibimet exsti
tisse principium; Quod non aliud principium habuit primum non
fuit; Verum ergo principium nequaquam cepit sed totum ab
ipso cepit; Quid est deus? Cui sancta nec accesserunt nec deces
serunt nec coeterna tamen; Quid est deus? Ex quo omnia per quem
omnia in quo omnia; Ex quo omnia creabiliter non seminaliter;
Per quem omnia ne alium auctorem atque alium opificem arbitre
ris; In quo omnia non quasi in loco sed quasi in uirtute; Ex quo omnia
tamquam uno principio auctore omnium; Per quem omnia ne alterum
inducatur principium artifex; In quo omnia ne tertium inducatur
locus; Ex quo omnia non de quo quia non est materia deus; Efficiens
causa est non materialis; Frustra philosophi materiam que
runt non erit materia deus; Non officinam quesiuit non
artificem; Ipse per se in se omnia fecit; Unde? Ex nichilo;
Nam si ex aliquo fecit illud non fecit ac per hoc nec omnia; Absit;
ut de sua incorrupta incorruptibilique substantia tam multa
fecit et si bona corruptibilia tamen; Queris si in ipso omnia
ipse ubi? Nichil mirum inueniam; Quis capiet locus? Que
ris ubi non sit? Ne hoc quidem dixerim; Quis sine deo locus?
Inconprehensibilis est deus sed non parum apprehendisti si hoc tibi de eo
conpertum est quod nusquam sit qui non clauditur loco et nusquam non sit

qui n̄ excludit̄ loco; Suo aut̄ sublimi atq; inp̄hensibili m̄;
sic omnia inipso sic inomnib; ipse est; Deniq; sicut ait augustin
inmundo erat; Alias n̄ ubi erat anteq̄ mund' fieret ibi est;
Non est qđ ultra queras ubi erat. p̄ter ipsum nichil erat; Ergo
inse ipso erat; Quid est ds̄. Quo nichil meli' cogitari po-
test; Si approbas non oportet assentiaris esse aliquid qđ ds̄ sit.
& quod ds̄ n̄ sit. hoc enī sine dubio meli'; Quonī n̄ meli' dō.
si ds̄ non est quod dat dō ut sit. Ac meli' illā diuinitatē qua
dicunt dm̄ ēē non aliud quā dm̄ esse fatem̄; Non est nidō
nisi ds̄; Qđ inquiunt. Negas dm̄ habē diuinitatē. Non. s;
qđ habet hoc est; Negas diuinitate dm̄ ēē. Non. s; n̄ alia
quāq; ipse est; Aut situ aliam inuenisti. aduuet me trinitas ds̄.
aduersus illam tota me contumacia erigo; Quaternitas orbē
distinguat n̄ signat d̄itatē. ds̄ trinitas est ds̄ trium singula p̄
sonarū; Si ı.ıııı̄. diuinitatē addicē placet interim ego hanc
q̄ ds̄ non est p̄suasi michi minime adorandā; Puto qđ & tu;
Nempe dm̄ dm̄ tuū adorabis & illi soli seruies; Glosa uero
diuinitas q̄ sibi honorē n̄ audeat arrogare diuinū. At
meli' quartū hoc omnino respuimus q̄ sine honore recipim';
Multa dicunt̄ ēē in dō. & quidē sane catholice q. s; multa
unum; Alioquin si diuersa putem' n̄ quaternitatē habem'.
s; centenitatē; Verbi causa. dicim'. magnū. bonū. iustum
& innumera talia s; nisi omnia unū in dō & cum dō consi-

deres habebis multiplicē dm̄; Michi uero n̄ de esse qđ cogitē·
melius eius modi đo tuo; Queris quid? Mera simplicitas;
Uero iudicio natura simplex multiplici antefertur; Scio qđ
ad hec respondere solent; Non multa uiquiunt s; unā tantū
diuinitatē q̄ omnia illa sunt đo ut sit conferre asserimus;
Asseris ergo & si non multiplicē duplicē dm̄ et non admerū
simplex peruenistis· neq; ad id quo melius cogitari n̄ potest;
Tam n̄ est simplex quod uł uni fuerit obnoxium forme· q̄
nec uirgo uł uni cognita uiro; Securus loquor ne is·
quidē qui uł duplex est erit m̄s· habeo eum meliorē; Isto qđ
hē numeroso et multiplici anteponā· s; plane p̄ simplici sponso;
Meus đs ipse catholice est· tam n̄ habet hoc & illud· q̄ non hec
& illa; Est qui est· non que est purus· simplex· integer· pfectus·
constans sibi· nichil de tēporib; nichil de locis· nichil de reb;
trahens in se· nichil ex se deponens meis· n̄ habens qđ ad nume
rū; diuidat· n̄ que colligat ad unū; Unū quippe est s; n̄ unitū;
n̄ partib; constat ut corpus· non affectib; distat ut
anima· n̄ affectib; distat ut anima n̄ formis substat ut omē
qđ factum; S; neq; forme ut istis uisum est; Magna laus
uidelicet đo ut se ab uniformitate uendicet forma una esse
contentū hoc est dicē; Ceterā plurib; dm̄ non nisi uni debē
quod est; Quid? Cuius beneficio sunt que sunt· ipse p̄ suo
esse alteri benefico inclinabit· Laus ista ut uulgo dicit·

blasphemiā ualet; An non pluris est nullo egere quā uno.
Habe reuerentiā deo ut quod pluris est illi tribuas; Si cor
tinū usq; huc ascendē potuit. dm̄ tuum infra quoniam collo
cabis. Ipse sibi forma ipse sibi essentia est; In hoc interim
gradu suspicio illum. et si alter pocior appareret. illi pocius
darē; Nunquid uerēdum ne cogitacio transuolet illum. Quan
tumcumq; inaltū pficiat. ult' est; Infra qd homo cogitare possit.
altissimū querere ridiculū est. statuē inpium; Ultra non citra
querendus est; Ascende adhuc si potes ad cor alci. et exaltabitur
deus; Non est formatus deus. forma est; Non est affectus deus. affec
tio est; Non est composit' deus merum simplex est; Et ut liqui
do noueris quid simplex dicam. idem qd unū; Tam simplex
deus quā unus est; Est autē unus & quomodo aliud nichil; Si dici
possit unissimus est; Unus est sol. quod non sit alter; una luna
qd eque altera n̄ sit; atq; id quidē deus s; plus; Quid plus?
Unus est etiā sibi & hoc uis tibi declarari. Idem est semp et
uno modo; Non sic unus sol. non sic una luna; Cla
mat uterq; non esse se unū sibi. ille motib; illa et defectib;
suis; Deus autē non tm̄ unus sibi et in se unus est; Nichil
in se nichil se habet; Non ex tempe alterationē habet. non
in subā alteritatē; Hinc de eo boecius; Hoc uere unum
in quo null' est numerus nullū in eo aliud pter id qd est;
Neq; enī subiectū fieri potest. forma enī est; Compara uni

huic omne quod unum dici potest, in unum non erit; Trinitas est tamen
deus; Quid ergo? Destruimus quod dictum est de unitate, quia inducimus
trinitatem? Non, sed statuimus unitatem; Dicimus patrem, dicimus filium,
dicimus spiritum sanctum, et tamen tres deos sed unum; Quid sibi vult iste
ut sic loquar absque numero numerus? Si tria, quomodo non numerus?
Si unum, non numerus? Si habeo in quibus quid numerem, et quod non nume-
rem; Substantia una est, persone tres sunt; Quid mirum vel quid
obscurum in hoc? Nichil si persone seorsum a substantia cogi-
tentur; Nunc vero cum tres ille persone illa substantia sint, et illa
una substantia tres persone, quis numerum neget? Nam vere
tres sunt; Quis numeret tamen? Nam vere unum sunt; Aut
si tu id putas facile explicatu dicendo tres dicito; Naturas?
Una est; Essentias? Una est; Substantias? Una est; Deitates?
Una est; Non hec, sed personas numero in quibus, que non sunt illa
una natura, illa una essentia, illa una substantia, illa una di-
vinitas; Catholicus es; Minime hoc dabis; Personarum proprieta-
tes non aliud quam personas ipsas, quia non aliud quam unum deum, unam divinam
naturam, unam divinam et summam maiestatem catholica confitetur;
Numera igitur si potes, aut sine substantia personas, que ipsa sunt,
aut sine personis proprietates que ipse sunt; Aut si dividere quis
conetur vel personas a substantia, vel proprietates a personis, nescio quo
modo trinitatis se profiteri cultorem possit, qui in tanta rerum
numerositatem excesserit; Dicamus itaque tres, sed non ad providi-

cum unitatis· dicamus unum· sed non ad confusionem trinitatis; Neque
enim nomina vacua sunt nec absque significantia casse voces;
Querit quis quomodo possit esse· sufficiat ei tenere sic esse; atque
hoc non rationi perspicuum· nec opinioni ambiguum· sed fidei persuasum;
Sacramentum hoc magnum est· et quidem venerandum non scrutan
dum; Quomodo pluralitas in unitate et hac unitate aut ipsa in plu
ralitate; Scrutari hoc temeritas est· credere pietas est· nosse vita
et vita eterna est; Unde si operepretium censes o eugeni percur
rat nunc consideratio multa una· quo eminentia huius singu
laris unius· fiat evidentior; Est unitas que collectiva potest
dici· cum verbi causa multi lapides faciunt acervum unum;
Et est unitas constitutiva· cum multa membra unum corpus vel
multe partes unum quodcumque totum constituunt; Est et coniu
gativa qua fit ut duo iam non duo sint· sed una caro; Et est na
tiva· qua anima et caro unus nascitur homo; Est unitas po
testativa· qua homo virtutis non instabilis· non dissimilis·
sed unus sibimet semper nititur inveniri; Est consentanea cum
per caritatem multorum hominum est cor unum et anima una; Est
et votiva cum anima votis omnibus adherens deo unus spiritus est;
Et est dignativa unitas qua limus noster a dei verbo in unam as
sumptus est personam; Verum hec omnia quid ad illud summum
atque ut ita dicam unice unum· ubi unitatem consubstantialitas
facit; Hinc unum quod vis illorum si assimiles erit quomodo unum·

si compares nullo; Igitur inter om̄ia quę unū recte dicunt᷑ arcē
tenet unitas trinitatis· qua tres ꝑsonę una subā sunt; Scđo
loco illa p̄cellit· qua econuerso tres substantię· una in xp̄o ꝑsona
sunt; Porro hec & quecūq; alia dici possunt· una summę illi⁹
unitatis unitacione n̄ compatione una appellari· uera sobriaq;
ꝓbat consideratio; Nec abducunt ab hac unitatis ꝓfessione asser
tione trium cū in hac trinitate n̄ recipiam⁹ multiplicitatē sic
nec solitudinē in unitate; Quā obrē cū dico unum· non me
trinitatis turbat numerus· qui essentiā n̄ multiplicat n̄ uariat
non partit᷑; Rursum cū dico tria· non me arguit intuitus tri
nitatis quę illa quecūq; tria seu illos tres nec in confusionē
cogit· nec in singularitatē redigit; Idem me sentire fateor
& de illa unitate· cui secđm abista inter cet̄a una honorē dedi;
Dico in xp̄o uerbū animā et carnē sine confusione essentia
rum unā eē̄ ꝑsonā et item absq; p̄iudicio ꝑsonalis unitatis·
in sua numerositate manere; Nec negauerim hanc ad illud
quoq; genus unitatis ꝑtinere· qua anima & caro unus est
homo; Decuit quippe familiari⁹ similius q; cū hominis
ꝯuenire constitucione· qđ ꝑ homine constitutum est sa-
cramentū; Decuit & cū summa quę in deo est & deus est
unitate congruere· ut quomodo ibi tres ꝑsonę una essentia·
ita hic ꝯuenientissima quadā contrarietate tres essentię
sunt una ꝑsona; Uides ne pulchre inter utramq; unitatē

hanc collocari in eo utique qui constitutus est mediator dei homi-
nis que homo xpc ihc. Pulcherrima in qua convenientia ut sa-
lutare sacramentum congrua quadam similitudine ambobus
respondeat et salvanti videlicet et salvato; Ita hec unitas
duarum consistens media unitatum. alteri succumbere alteri premi-
nere cognoscit. quantum superiore inferior. tantum inferiore su-
perior; Tantam denique tamque expressam unionis vim in se profert
ea persona in qua deus et homo unus est xpc. ut si duo illa de se in-
vicem predices. non errabis deum videlicet hominem. et hominem
deum vere catholiceque pronuntians; Non autem similiter vel carnem
de anima. vel animam de carne nisi absurdissime predicas. et
si similiter anima et caro unus sit homo; Nec mirum si non
eque potius anima sit. sua illa vitali et sua valida intencione
conectere atque suis affectibus astringere sibi carnem. ut sibi divini-
tas hominem illum qui predestinatus est filius dei in virtute;
Longa catena et fortis adstringendum divina predestinatio;
A beterno est enim; Quid longius eternitate. Quid divi-
nitate potencius. Inde est quod nec morte intercidente
ullatenus intercidi hec unitas potuit. et si carne et anima
ab invicem separatus; Et fortassis hoc sensit ille qui se indi-
gnum professus est solvere corrigiam calciamenti huius; Sed et
illa tria sata de euangelio mixta et fermentata in panem unum.
si quis dixerit ad hec tria pertinere. non incongrue id mihi

facere uidebit'; Quā bene ea mulier fermentauit· ut nec diuisi
one quidē facta carnis et animę a carne uł anima uerbū
diuideret; Mansit & in separatione inseparabilis unitas; Neq;
enī quę ex parte contigit separatio potuit unitati p̄scribe
re p̄manenti in totis trib; Siue coniunctis siue disiunctis
duob; nichilominꝰ p̄seuerauit in trib' unitas p̄sonalis· Ł que
unus xp̄c· una q; p̄sona uerbū anima & caro· ę̄ mortuo
homine p̄durauit; In utero uirginis ut sentio ego com
mixtio hec et fermentatio facta est· et ipsa mulier quę
miscuit & fermentauit; Nam fermentū non inmerito for
tasse dixerī fidē marię; Plane beata quę credidit qm̄ p̄fec
ta sunt mea quę dicta sunt ei a dn̄o; Perfecta autē ñ eēnt·
si quo minus iuxta uerbū dn̄i eēt fermentatū totum· et
p̄petuo fermentatū· seruans nobis tam in morte quā in uita
parit' unū atq; integrum mediatorē dī & hominū cū sua
deitate hominē xp̄m ihm̄; Aduertē est in hoc mirabili sacra
mento iuxta numerū satorū triū· & decentissime distincti
onis gradus· nouum· antiquum· eternum; Nouum animam
que de nichilo tunc creata credit' eum infusa; Antiquū car
nē· quę a p̄mo usq; hominū id est ex adam transducta cog
noscitur; Eternum· uerbū quod ab eterno patre coeternum
illi genitū· indubitata ueritate asseritur; Et mihi si di
ligenter aduertas triplex diuinę potentię genus q̄d

factum sit de michilo aliquid, de uetusto nouum, eternum beatumque de dampnato et mortuo; Quid hoc ad nostram salutem? Multum per omnem modum; Primo quidem quod peccato redacti in nichilum, per hoc quoddam non iterato creati sumus ut simus initium aliquod creature eius; deinde quod ex uetusta seruitute in libertatem filiorum dei translati, in nouitate spiritus ambulantes; Postremo quod de potestate tenebrarum uocati ad regnum claritatis eterne, in quo iam et consedere nos fecit in christo; Alieni sunt a nobis qui christi a nobis carnem alienare conantur, nouam creatam in uirgine et non de uirgine sumptam impie asserentes; Pulchre propheticus longe ante occurrit huic sententie, immo blasphemie impiorum: egredietur inquiens uirga de radice iesse et flos de radice eius ascendet; Dixisse poterat et flos de uirga, sed maluit de radice, ut unde uirgam inde florem duxisse originem demonstraret; Inde ergo sumpta caro unde orta uirgo, nec noua in uirgine que prodiit ex radice; Forte substomacharis si adhuc pergimus querere quid est deus, tum quia totiens iam quesitum est, tum quia diffidis inueniri; Dico tibi pater eugeni, solus est deus qui frustra numquam queri potest, nec cum inueniri non potest; Doceat te de hoc experimentum tuum; aut si non experto credito, non tamen sed sancto qui ait: Bonus es domine sperantibus in te, anime querenti te; Quid ergo est deus? Quod ad uniuersum spectat finis; quod ad electionem salus; Quod ad

se ipse nouit; Quid est deus? Voluntas omnipotens beniuolentissi-
ma uirtus lumen eternum incommutabilis racio summa
beatitudo; Creans mentes ad se participandum uiuificans ad sen-
ciendum afficiens ad appetendum dilatans ad capiendum
iustificans ad promerendum accendens ad zelum fecundans ad
fructum dirigens ad equitatem formans ad beniuolentiam mo-
derans ad sapientiam roborans ad uirtutem uisitans ad consola-
tionem illuminans ad cognitionem perpetuans ad inmortalitatem
implens ad felicitatem circumdans ad securitatem; Quid est deus?
Non minus pena peruersorum quam humilium gloria; Est etiam rationa-
bilis quedam equitatis directio inconuertibilis atque indeclina-
bilis quippe attingens ubique cui illisa omnis prauitas conturbetur
necesse est; Quid non in hanc omne tumidum uel distortum impin-
gat et conquasset? Ve uniuerso quod obuium forte offenderit
cedere nescia rectitudo; Nam et fortitudo est; Quid iniquis uo-
luntatibus tam contrarium et aduersum quam semper conari impi-
ngere semper et frustra? Ve oppositis uoluntatibus solam profecto
sue auersionis referentibus penam; Quid tam penale quam
semper uelle quod numquam erit et semper nolle quod numquam non
erit? Quid tam dampnatum quam uoluntas addicta huic nece-
ssitati uolendi nolendique ut ad utrumlibet iam sic non nisi
peruerse ita non nisi misere moueatur? In eternum non obtinebit
quod uult et quod non uult ineternum nichilominus sustinebit;

Digno omnino ut qui ad nichil afficitur umquam quod deceat ad nichil umquam quod libeat euadat; Quis hoc facit? Rectus dominus deus noster: qui et cum peruerso peruertitur; Numquam recto prauoque conueniet. hec enim sibi inuicem aduersantur. et si non inuicem ledant; Lesio alterius est. absit ut sit dei; Durum tibi est inquit contra stimulum calcitrare. hoc est non stimulo durum sed calcitranti; Est et turpium pena dei; Lux est enim; Vel quid tam inuisum obscenis flagitiosisque mentibus? Perfecto omnis qui male agit odit lucem; Sed dico; Numquid poterit declinare? Minime omnino; Lucet omnino ubique et si non in omnibus; Denique in tenebris lucet et tenebre eam non conprehenderunt; Videt tenebras lux. cui est hoc uidere quod lucere sed non uicissim a tenebris ipsa uidetur. quia tenebre eam non comprehenderunt; Et uident ergo ut confundantur. et non uident ne consolentur; Nec modo a luce et in luce uidentur; A quo uel a quibus? A bonis uidentur ut pro multitudine intuentium sit confusio multa; At nullus de tanta numerositate spectancium molestior oculus suo cuique. Non est aspectus siue in celo siue in terra. quam tenebrosa conscientia suffugere magis uelit tanto minus possit; Non latent tenebre uel se ipsas; Se uident. que aliud non uident; Opera tenebrarum sequuntur illas. nec est quo se abscondat ab illis ne in tenebris quidem; hic est uermis qui non moritur memoria preteritorum. Semel iniectus uel potius

innatus per peccatum hesit firmiter. nequaquam deinceps auellendus;
Nec cessat rodere conscientiam eaque pastus esca utique inconsump
tibili perpetuat uitam. horreo uermem mordacem. et mortem uiuacem;
horreo incidere in manus mortis uiuentis et uite morientis; hec
secunda mors que numquam peroccidit sed semper occidit; Quis det illis
semel mori. et non moriantur in eternum; Qui dicunt montibus
cadite super nos et collibus operite nos quid nisi mortem mortis bene
ficio aut finire aut euadere uolunt. Denique inuocabunt mortem
et non ueniet; Intuere id clarius; Constat immortalem ani
mam esse nec aliquando absque sua memoria uiuere. ne non ani
ma aliquando esse contingat; Itaque durante anima durat et
memoria; Sed qualis? feda flagitiis. horrida facinoribus.
uanitate tumida. contemptu hispida et neglecta; Que porro
transierunt. et non transierunt; Transierunt a manu sed non a
mente; Quod factum est factum non esse non potest; Proinde
et si facere in tempore fuit sed fecisse in sempiternum manet; Non
transit cum tempore quod tempora transit; In eternum ergo ne
cesse est cruciet. quod perperam te egisse in eternum memineris; Ex
persona erit hoc ueritatem uocis illius arguam te et statuam contra
faciem tuam; Dominus locutus est cui omne aduersum et sibi aduer ps
sari necesse est ut sit sera querela; O custos hominum quare
me posuisti contrarium tibi et factus sum michi met ipsi
grauis; Ita est eugeni non potest deo esse contrarium quid et

sibimet coherere sed qui arguetur a deo · arguetur et a semetipso; Non est sane iam tempus · quod aut ueritatem dissimulet ratio · aut rationis intuitum anima declinet · abrupta metibus corporis in se collecta; Quo enim ualeat sopitis · conclusisque in morte sensibus; per quos utique curiosius exire · et a se ire solebat in eam que preterit mundi huius figuram. Uides turpibus nichil deesse · ad confusionem cum producentur spectaculum fieri deo · angelis hominibus sibi ipsis; O quam male mali omnes locati sunt utique oppositi torrenti hinc directe equitatis · et hinc lumini propalate ueritatis expositi; Nonne hoc est perpetuo tundi · perpetuoque confundi.

Duplici contricione ait ille contere eos domine deus noster; Quid est deus. longitudo · latitudo · sublimitas et profundum; Quid inquis. Tenemus te quaternitatis que abhominatur es professorem; Minime; abhominatus sum et abhominor; Uisus sum protulisse plura sed unum est; Unus deus significatus est pro captu nostro · non pro suo statu; Diuisus est hic non ille; Uoces diuerse sententie multe sed unum per eas significatur unus queritur; Non diuisiones substantie in quaternario isto expresse sunt · non diuisiones quales in corporibus intuemur non distinctio personalis qualem in trinitate adoramus · non nomen proprietatum · qualem personis ipsis inesse fatemur · et si non aliud a personis; alioquin hoc singulum hoc modo quod · una simulter hoc · una ipsa quod singulum est; Nobis autem quia non possumus cum deo simplicitate contendere dum contendimus apprehendere unum occurrit;

ueluti quadruplicatum; Facit hoc speculum et enigma per quod solum in
terim uidere datur; Cum autem uidebimus facie ad faciem uidebimus si
cuti est; Non enim tam tunc fragilis acies mentis nostre quantumlibet
uehementer intendens aliquatinus resilet dissilietue in suam plura
litatem; Colliget se magis adunabit conformabitque unitati illi
uel potius unitati illi. et una uni facies respondeat faciei; Nempe
similes ei erimus quia uidebimus eum sicuti est; Beata uisio ad quam
merito suspirabat qui ait; Exquisiuit te facies mea faciem
tuam domine requiram; Et quia adhuc inquerendo res est. interim
ascendamus quadrigam istam. ut pote infirmi et rebelles indigen
tes tali uehiculo. si forte uel sic apprehendamus. in quo apprehensi
sumus id est huius uehiculi rationem; Nam hoc monitum habemus ab
ipso auriga et primo currus huius exhibitore. ut studeamus compre
hendere cum omnibus sanctis. que sit longitudo. latitudo. sublimi
tas et profundum; Comprehendere dicit non cognoscere. ut non curiosi
tate contenti sciencie. tota cura fructum inhiemus; Non in cogni
cione est fructus sed in comprehensione; Alioquin scienti bonum
et non facienti ut ait quidam peccatum est ei. et ipse paulus alio
loco. sic currite ut comprehendatis inquit; Quid sit comprehendere
inferius declarabo; Quid est deus? Longitudo inquam; Quid ipsa?
Eternitas; Hec tam longa ut non habeat terminum. non magis
loci quam temporis; Est et latitudo; Et ipsa quid? Caritas;
Quibus? Et ista terminis angustetur in eo qui nichil odit

horum que fecit. Deniq; solem suum oriri facit sup bonos et malos
et pluit sup iustos et iniustos; Ergo et inimicos includit sinus
ille; Nec hoc quoque contentus euadit in infinitum; Omnem non
tantum affectionem sed et cognitionem excedit adiciente apostolo et dicente;
Scire etiam supereminentem scientie caritatem christi; Quid plus dicam;
Eterna est; Nisi quod hoc plus forsitan est. quia eternitas est;
Vides tantam esse latitudinem quantam et longitudinem. Utinam sic
uideas non tantam esse sed ipsam. id esse unam quod alteram. nec minus
quam duas. nec plus duas quam unam; Deus eternitas deus caritas
est; Longitudo sine protensione. latitudo sine distensione; In
utroque pariter locales quidem excedit temporalesque angustias sed li
bertate nature. non enormitate substantie; Taliter immensus est.
qui omnia fecit in mensura. et quamuis immensus. hic tamen modus
et ipsius immensitatis; Quid item deus? Sublimitas et profundum;
In altero super omnia in altero intra omnia; Liquet in diuinitate nus
quam claudicare equalitatem stare undique firmiter constare immo
biliter sibi; Sublime potenciam profundum sapientiam eius con
sidera; Ex quo ista respondent sibi dum et sublimitas inattin
gibilis et profunditas eque inscrutabilis cognoscatur paulo admiran
te et exclamante; O altitudo diuiciarum sapientie et scientie dei quam
incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles uie eius; Libet et
nos exclamare cum paulo horum utcumque intuentes mirando et cum deo
simplicissimam unitatem; O sapientia potens attingens ubique fortiter. o sa

piencia potens disponens omnia suaviter; Res una effectus multiplex operationesque diverse et illa una res est longitudo propter eternitatem latitudo propter caritatem sublimitas propter maiestatem profunditas propter sapientiam; Nonnumquid hec tu ideo et arbitramur nos comprehendisse? Non ea disputacio comprehendit sed sanctitas. si quomodo tamen comprehendi potest quod incomprehensibile est; At nisi posset non dixisset apostolus ut comprehendamus cum omnibus sanctis; Sancti ergo comprehendunt; Queris quomodo? Si sanctus es comprehendisti et nosti; Si non esto et tuo experimento scies; Sanctum facit affectio sancta et ipsa gemina timor domini sanctus et sanctus amor; His perfecte affecta anima veluti quibusdam duobus brachiis suis comprehendit amplectitur stringit tenet et ait; Tenui eum nec dimittam; Et timor quidem sublimi et profundo amor lato longoque respondet; Quid tam timendum quam potestas cui non potes resistere quam sapientia cui abscondi non potes? Poterat minus timeri deus alterutro carens; Nunc autem perfecte oportet timeas illum cui nec oculus deest omnia videns nec manus potens omnia; Quid item tam amabile quam amor ipse quo amas et quo amaris? Amabiliorem tamen iuncta eternitas facit que dum non excidit foras mittit suspicionem; Ama igitur perseveranter et longanimiter et habes longitudinem; Dilata amorem tuum usque ad inimicos et latitudinem tenes; Esto etiam omnino sollicitudine timoratus et sublime profundumque apprehendisti; At si mavis uni eque tuis divinis uni respondere facis hoc si;

stupes. si paues. si ferues. si sustines. Stupenda plane sublimitas
maiestatis. pauenda abyssus iudiciorum. feruorem exigit caritas.
eternitas perseuerantiam sustinendi. Quis stupet nisi qui contem
platur gloriam dei. Quis pauet nisi qui scrutatur profundum sapientie
dei. Quis feruet nisi qui meditatur caritatem dei. Quis sustinet
et perseuerat in amore nisi qui emulatur eternitatem caritatis. Nem
pe eternitatis quandam imaginem perseuerantia prefert. Denique so
la est cui eternitas redditur. uel potius que eternitati hominem red
dit dicente domino. Qui perseuerauerit usque in finem hic saluus erit.
Et nunc aduerte in iiii istis contemplationis species iiii. Prima
et maxima contemplatio est ammiratio maiestatis. Hec requi
rit cor purgatum ut a uiciis liberum atque exoneratum peccatis
facile ad superna leuet. interdum quoque uel per aliquas morulas
stupore et extasi suspensum teneat admirantem. Secunda autem
necessaria est huic. Est enim intuens iudicia dei. Quo sane pa
uido aspectu dum uehementius concutit intuentem. fugat uicia.
fundat uirtutes. initiat ad sapientiam. humilitatem seruat. Vir
tutum siquidem bonum quoddam ac stabile fundamentum humilitas.
Nempe si nutet illa uirtutum aggregatio non nisi ruina est.
Tercia contemplatio occupatur. uel potius ociatur circa memoriam
beneficiorum. et ne dimittat ingratum sollicitat memorantem ad
amorem benefactoris. De talibus dicit propheta loquens ad dominum.
Memoriam habundantie suauitatis tue eructabunt. Quar

ta que retro sunt obliviscens in sola requiescit expectatione pro
missorum; Que cum sit meditacio eternitatis, siquidem que promittuntur
eterna sunt, longanimitatem alit et perseverantie dat vigorem;
Proinde iam facile est quatuor ista hec illis apostoli assignare dum
longanimitatem comprehendit meditacio promissorum, latitudinem re
cordatio beneficiorum, sublimitatem contemplacio maiestatis, profun
dum inspectio iudiciorum; Querendus adhuc fuerat qui nec
satis adhuc inventus est nec queri minus potest; Sed orando for
te quam disputando dignius queritur et invenitur facilius; Proinde
is sit finis libri, sed non finis querendi; Lib(er) sce Marie de berge

Explicit liber quintus de consideratione b. Bernardi abbatis ad Eugenium papam

Opusculum s. Bernardi Abb. De Contemptu mundi seu de vita & moribus Religiosorum

Ut tibi dilectissime presentes exhortationis scedulas destinarem,
que ociosa esse non patitur, nimirum credens omnia et omnia sperans
caritas persuasit; Ubi sane non tibi me propria tradidisse putes, nec
tamquam ista suscipias, sed e multis sermonibus patrum nostrorum
quorum digna satis laus est in ecclesia, que huic videbantur apte nego
ciis decerpsisse sententias et sub una ut cumque formula redigen
do, copiosi cuiusdam declamatorum sermonis instar, hunc tue dile
ctioni edidisse libellum; Hoc nimirum scribendi genus ad persuaden
dum efficacius arbitrabar, quod soleat amplius movere lectorem, vivas
magis voces quam mutos apices representans; Ceterum quoniam suspecta
michi ignorantia propria proprieque oblivio est, hortor et moneo ut si qua
deprehenderis digna reprehensione ipse ea corrigere studeas aut si -

id forsitan ex humilitate refugis, tu saltim quecumque te mouerunt non dissimules amicabiliter intimare. atque id quidem de sententia dixerim. Nam de uerbis erit forsitan inuenire non nullos ad quorum aures si uenerint subsannent ea dicentes: Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis. Verumtamen nil tale tibi super tua eruditione reor uerendum. Quippe et motum hunc et pudorem suspicione carens caritas foras mittit. affectum nimirum quam uerba ni fallor pensabit amicus. presertim quod non ostentationis sed edificationis ecclesie paginam cohortarum. optans magis si possibile uideretur et sine uerbis hec imprimere cordi tuo. Faciat hoc qui inuisibiliter operatur in cordibus electorum et pia dignatione sua suam hanc uocem reputans uocem ei uirtutis et efficatie largiatur. Agit enim quod potest caritas oposita opportune instans fortassis et importune. Nulla sane huic operi idonea magis occurrit dignior ue materia quam euangelica lectio. ubi felicissimum illud symonis et ihesu eulogium continetur.

Hanc suscipere libuit sed exhortacionis gratia quam exponis. ut ex ea scilicet sermonis occasio sumeretur. Sed et sententiis breuibus distinguere studui lectionem. ut distinctio ipsa fastidium non admittat.

.I. De colloquio symonis et ihesu
.II. De relinquendis omnibus;
.III. De eo qui iuga boum emit. V.
.IIII. De multiplici dono uictorum.
.V. De duabus sanguisuge filiabus;
.VI. De diuiciis patrum ueteris t.
VII Quomodo incedens inter aquas petrus super aquas;
.VIII. De remedio imperfectorum;
.IX. De periculo clericorum;

·x· Quomodo clerici a singulis gradib; hominum quod delectet usurpet

·xi· De officio clericorum

·xii· Excusatio quorundam nisi manifesta loq̃t.

·xiii· Quomodo intrent ecclesiastica beneficia

·xiiii· De loculis iude

·xv· De quatuor uirtutibus t̃ bñt

·xvi· Quomodo deseruiant clerici q̃ de ecclesiis

·xvii· Quomodo eosdem reddit' expendant

·xviii· De uirga et baculo

·xix· Quis sit amicus mundi

·xx· De impudencia ·xx·

De miseratione crudeli ·xxi·

·xxii· De commutatione humane penitencie

·xxiii· De iudicio abrahe; t̃ p diabolica

·xxiiii· Quomodo reliquerit omnia qui nil fere habebat ex omnib;

·xxv· De immani et inexplebili fame;

·xxvi· De circuitu temporum;

·xxvii· De accelerancia conuersione

·xxviii· De tribus responsionib; domini ad eos; qui promittebant sequi eum;

De secta regeneratione; ·xxix·

Ut tempus sue regenerationis corpus expectet, ·xxx·

Ut non resideamus uiua; ·xxxi·

Quomodo nec nulla ex parte sedeamus; ·xxxii·

De imperfecta sessione; ·xxxiii·

De sessione domini ·xxxiiii·

De gradibus scale ·xxxv·

De uia orientali que a beati benedicti cella procedit ·xxxvi·

De basibus scale ·xxxvii·

De iudicio ·xxxviii·

De lateribus scale ·xxxviiii·

De capitellis ·xl·

De grossis ficuum ·xli·

Querimonia saluatoris ·xlii·

De excusatione sanctarum ·xliii·

De duplici promissione ·xliiii·

De incredulitate ·xlv·

De labore ficto ·xlvi·

De ingredine et decore sponse ·xlvii·

De sepulchris dealbatis ·xlviii·

xlix Quoniam egestas unior foras eiciat
l De uerme qui non moritur
li Quod aliter oblectent spiritum spiritualia quam carnalia
lii De trib; in cruce & trib; in carcere
liii Quod sine exceptione centuplum promittitur
liiii De his qui uident omnia reliquisse tunc centuplum habent;

lv Quod celesti consolatione se priuant qui resilire parati sunt ad terrena;
lvi De centuplo et uita eterna
lvii Quod centuplum hoc spirituale sit
lviii Quid sit hoc centuplum,
lix Exhortacio breuis;
lx De uita eterna;

Expliciunt capitula; Incipiunt dicta bernardi abbatis claræuallensis super uerba euangelii. Dixit symon petrus ad ihesum.

De colloquio symonis et ihesu.

Dixit symon petrus ad ihesum; Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te; Fidelis sermo et dignum omni acceptione colloquium symonis petri et ihesu; Familiaris siquidem et amica saluti obediencia est. Sed obediencia firma et stabilis que fundata est super petram; Melior est enim obediencia quam uictime. et item obedienciam inquit uolo et non sacrificium; Unde & uite quoque ipse saluator pretulit hanc uirtutem. eligens magis animam ponere quam obedienciam non implere; Postremo et ipsum nomen ihesu quod est super omne nomen et in quo flectitur omne genu apostolo teste. obediencie remuneratio est; Libet proinde sacratissimo huic interesse colloquio. et intenta cordis aure percipere que dicuntur; Arbitror enim uerba lectionis huius ea esse de quibus ad immortalem sponsum a finibus terre clamat ecclesia.

propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras. Haec nempe sunt
verba quae contemptum mundi universo mundo et voluntariam
persuasere hominibus paupertatem. Haec sunt quae monachis claustra replent,
deserta anachoritis. Haec inquam sunt verba quae Egyptum spo-
liant et optima quaeque eius vasa diripiunt. Hic sermo vivus et efficax
convertens animas felici emulatione sanctitatis et veritatis promissi-
one fideli. **De relinquendis omnibus. ·ii· capitulum**

Dixit enim Symon Petrus ad Ihesum: Ecce nos reliquimus omnia.
Bene optime et non ad insipientiam tibi. Nam et mundus transit et concupi-
scentia eius, et relinquere haec magis expedit quam relinqui. Ecce inquit
nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Nimirum quia exultavit
ut gygas ad currendam viam, nec currentem sequi potest oneratus.
Sed nec inutilis commutacio pro eo qui super omnia est omnia reliquisse.
Nam et simul cum eo donantur omnia, et ubi apprehendis eum erit
unus ipse omnia in omnibus qui pro eo reliquerunt omnia. Omnia sane
dixerim non tantum possessiones sed etiam cupiditates et eas maxime.
Plus enim mundi concupiscentia quam substantia nocet. Et haec fugiendarum
diviciarum causa precipua est, quod aut vix aut numquam sine amore
possideri valeant. Limosa siquidem et glutinosa nimis non modo
exterior verum et interior terrena substancia videtur et facile cor
humanum omnibus quae frequentat adheret. **De eo quod iuga boum emi v. ·iii·**

a Age ergo qui reliquisti universa disponis te quoque inter
relinquenda numerare memento. Immo vero maxime et

principaliter abnega temet ipsum. si deliberas sequi eum qui exinani-
uit propter te semet ipsum; Pone grauissimam sarcinam pone asinariam
molam. terrenam molem. pone illa quinque non hominum plane
iuga. sed boum que tibi insipienter emisti; Alioquin sequi spon-
sum et uenire ad nuptias spirituales quinaria hac pressus et oppressus
corporis sensualitate non poteris; Sed et si nouissime ueneris et pul-
saueris. minime perfecto aperietur tibi. sed respondebitur deintus.
quod non sit de bubus; et asinus ceterisque iumentis insipientibus; cura
deo; An uero comparatum iumentis esse quis dubitet hominem qui
sibi iuga emit iumentorum. nisi quod eo sane ipsis quoque iumentis
conuincitur esse stolidior et bestialior bestiis comprobatur quod iuga neces-
sitatis earum propria ipse subeat uoluntate; Quod enim illis natura
est. huic est culpa. dum tamquam unum ex his que ratione carent sine
ratione degens. et ipse sub corporeis similiter sensibus incuruatur; Sed
quid enim iuga subisse causaris? Arguaris magis emisse; Illud enim stoli-
ditatis miserande. istud extreme demencie est. Dignus est ope-
rarius mercede sua. Nam ut mercedem pro opere tribuat inauditum;
De quo loquitur super hoc uerbo dominus per prophetam sub typo mulieris
fornicarie scelera arguens israelis. Omnibus inquit meretricibus dantur
mercedes. tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis et do-
nabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum; factumque
est in te contra consuetudinem mulierum in fornicacionibus
tuis. et post te non erit fornicatio; In eo enim quod dedisti

mercedes. et non accepisti factum est uite contrarium; Plane et in
eo qui iuga boum emit contrarium fieri manifestum est; Quid
enim iuga emit et iuga boum, cui iugum suaue gratis offertur;
Nam iugum christi iugum hominis est. siquidem et christus homo; Nec
non gratis tribuitur. sed et copiosa his qui tulerit remuneratio est. ut
aduenientie non dico eum sed quantus sustineri queat; Quid ergo pro iugo
boum distrahis animam tuam qui iugum christi suscipiens emere potes
regnum dei. mercari uitam lucri facere christum; Nam sine iugo interim
esse non potes homo miserrime qui natus es ad laborem; Sed graue iugum
super omnes filios adam utique qui secuntur eum. nam super eum qui christum
sequitur leue est et suaue; Postremo ut cetera sileam cum sine iugo esse
non possim. quale hoc ipsum est eligere potius quinque quam unum. Quis
enim potest seruire quinque dominis. ne dum quinque tirannis. quinque
predonibus; Si quidem oculus meus depredatur animam meam; Ac non sepe
aliud gula exigit. an aliud pruritus aurium uocat. Sic et odoratus
et tactus. diuersa interdum imperant. forsitan et aduersa. dum uter
que sibi commune gestit preripere seruum et trahit sua quemque uolup
tas; Vides excusationem hominis. qui propterea christum non sequitur propterea
excusat amplius quod iuga boum emit quinque. De multiplici
Quid si eorum laborem et dolorem consideres. dominio uiciorum ·iiii·
Quinque sunt iuga qui uariis seruiunt uiciis morum magis quam
corporum sensibus; Erit profecto iam inuenire homines qui mul
to magis in labore hominum non sunt. sed longe amplius aliena ab

homine flagella sustineant. erit inuentus e euentes non in quinque
sed plus quam quinquaginta quinque non utique iumentorum iuga sed demo
num; Contendunt ambitio et elatio cordis. alta tumidum. alta fouea
parat. uolare alta iubet. repere monet alta cum neutrum perfecto
sit hominis; Quis est. es ut ait hec. quis uero ille ut ille est. aut
que domus patris eorum ut eis in aliquo cedas. ut reuerearis eos. ut
eis aliquid blandiaris. At bonus sermo bonum inuenit locum aut am-
bicio et timidum quoque qui prodesse non potest potest obesse; Dissi
mula primum. primum unum bonum pone donec ueniat hora tua; Aua-
ricia quoque et appetitus laudis sibi inuicem aduersantur. et quod hec
congregat hec dispergit; Hec minus contraria sunt. que simulatio et
pusillanimitas fugerunt impudencie inpacientieque clamoribus;
et utraque labor et dolor et afflictio spiritus; De duabus sanguisuge filiabus

Hec autem omnia similiaque ac dissimilia mala ex una radice pul-
lulant proprie scilicet uoluntatis; Huius enim sanguisuge due sunt
insaciabiles filie clamantes affer affer; Siquidem nec animi uani-
tate nec uoluptate corpus aliquando saciatur. ut scriptum est; Non saci
atur oculus uisu nec auris impletur auditu; Fuge sanguisugam
hanc. et omnia reliquisti hec est. omnia trahit ad se; Pone hanc et iugum
tam importabile quam multiplex abiecisti; Non est dominus crudelis
ad illam non est tirannus impius et inhumanus. sic urgens seruulum;
et non parcens fatigatum magis instigat. subditum premit durius
inquietum malum quod spiritui semper incubans inexcogitabilia medi-

tatur; O custos hominum quare posuisti me contrarium tibi et factus sum
michimet ipsi grauis. Nullum enim onus importabilius nulla sarcina
grauior est; factus sum enim talentum plumbi. et resedit iniquitas super
illud; Sed audiam uocem solacii audiam quid loquatur magni consilii
angelus; Uenite inquit ad me qui laboratis et onerati estis. et ego uos
reficiam. tollite iugum meum super uos. et inuenietis requiem animabus
uestris; Uerum hec alas inuenient forte in nouissimis sibi locum;
Interim sane felices esse liquet qui exonerati sunt et secuntur dominum
expediti; Quid enim prodest portare sarcinas. Artissimum enim uos
foramen exspectat. si quem sequimini consequi uolumus per artissimam
contendamus ingredi portam necesse est; Quid tu camele gibbum. quid
tu pecuniose proditoris loculos tollis. Non sic impie non sic ingre
dieris foramen acus. huiusmodi sarcinas non admittit; **De diuitijs**

Excusant se aliqui fortasse dicentes; **patrum ueteris testamenti.** .vi.
Abraham. ysaac. Iacob. ceterique sancti numquid non terrenas diuicias habu
isse leguntur; Sufficit nobis esse sicut illi fuerunt; Neque enim
sumus patribus meliores; Si culpabilis esset possessio diuiciarum numquam
illi in diuiciis tantam gratiam a domino optinuissent. aut tantam gratiam consecuti
diuicias nichilominus possiderent; Quid respondebimus nouis imi
tatoribus scilicet ueterum. Imponant certe uitulos super altare domini.
mactent arietes. hircos immolent. quia et hoc abraham fecit. et hic
ritus patrum quibus non modo meliores non sumus sed ne digni qui
dem soluere corrigiam calciamentorum eorum; Sed hec inquiunt statum

ultra non habent· ubi reuelata est ueritas transire; Quid ipsas sanctorum
quoque diuicias temporales umbram fuisse dixerim futurorum. In figu
ra siquidem eis omnia legimus contigisse; Denique quid in terrenas
palmam primitererunt a domino. Sicut enim sacrificiis istis· sic et diuiciis car
nalibus ad huc populis dispensatio diuina morem gerebat· nimirum ut
tamquam paruuli paulatim a gentilium ritu secederent· eadem quę
gentes demoniis· domino immolantes eadem quę et illi· sed a domino non
demoniis exspectantes; Ubi sane celestis promissio sonuit· spiritualia
iam necesse est spiritualibus conparari et mutari sacrificium spe mu
tata; Nouerant hęc quicumque ut eo tempore fuere perfecti sed ex carita
te populo coherebant· ut in manifesto quidem et agere eadem et eadem
quęrere uiderentur; An forte uiolenta uidetur extorsio· quod de umbra
dicimus et significatione. Olim alter scripserat super hoc in hunc
modum; Nullus michi opponat aurum templi iudeorum; Tunc
erat· hoc fuit quando sanguis immolabatur· quod totum fuit figura;
Aurum ergo repudiemus cum ceteris superstitionibus iudeorum aut si pla
cet placeant et iudei; Postremo non multos legisse me recolo aut
non grauiter in paupertatem sancti huius prosperitate temptatos· Quomodo iudeis
forte et periclitatos; inter aquas· petrus super aquas
vii. Nimirum longe aliud est in luto aquarum multarum diuisi
fundo maris iter carpere· terrena licite possidendo· aliud ip
sam nouis gressibus undam calcare omnia relinquendo; Sed tempori
gracię prerogatiua hęc debebatur· petro nouum iter et noui

itineris typus seruabatur; Antiquorum sane patrum diebus: donec
in terris uideretur et conuersaretur inter homines dominus maiesta-
tis non erat euangelice forma perfectionis. sed spiritum domini solo inte-
rum spiritu sequebantur; At ubi uerbum caro factum est. et habitauit
in nobis. iam nobis in eo tradita est imago uite. et conuersationis
exemplar quod oporteat etiam corporaliter imitari. ut utroque sequen-
tes uestigio non ulterius cum patriarcha iacob altero femore
claudicemus; Ubi enim audiuimus quia dictum est antiquis nisi quis
abrenunciauerit omnibus que possidet. non potest meus esse disci-
pulus et item si uis esse perfectus uade et uende omnia que habes
et da pauperibus et habebis thesaurum in celo et ueni sequere me;
Neque id dicimus tamquam saluari quis uel hoc tempore nequeat si secus
egerit. sed ut gradum agnoscat proprium et locum perfectionis aut
discipulatus officium non usurpet; **De remedio imperfectorum.** xiii.

Habent enim euangelia et perfectionis consilium et remedium
infirmitatis; Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra.
hec perfectio est; Siquidem filius hominis ubi caput reclinaret non
habebat. petro et iohanni nec argentum nec aurum erat. paulus
uictu simplici. uestituque contentus. hec ipsa labore manuum
acquirebat; Sed non omnes capiunt uerbum. sicut nec consilium
castitatis; Quid dicitur populo. facite uobis amicos de mammona
iniquitatis. ut cum defeceritis recipiant uos in eterna taber-
nacula; Uerba domini sunt. et quod loquitur tale est; Firma

equidem stat inmobilisque sententia. eos qui uolunt in hoc seculo
diuites fieri incidere in temptacionem laqueumque diaboli; Sed quia
misereor super turbam et ipsum quoque camelum quem homo non potest per
foramen acus traducere possum cauere saltem a uerbo aspero. qui laque
um uenantium minime declinatis; Vestite nudum egenum alite.
uisitate infirmum. ne forte audire contingat sermonem durum. asperum
uerbum. audicionem malam. ite maledicti in ignem eternum. et cetera;
Facite uobis amicos de mammona iniquitatis; Ac si manifestius
dicat; Ve uobis diuites quia habetis consolationem uestram; At tamen
unum iam super esse uidetur communicate eam pauperibus. quorum est
regnum dei. ut cum uenerit hora eorum reminiscantur et deficientes uos
recipiant in tabernacula sua. et consolationem suam quam modo prudenter
exspectant. dum uestram preripitis misericordiam et communicent deso-
latis; Mensuram et bonam et coagitatam et superefluentem dabunt in
sinus eorum nec illud pallium breue erit quod duos operire non possit.
aut stratum coangustatum unde decidat alter;

De periculo clericorum

h ·x· Hinc est quod dotatas et ditatas uidemus ecclesias
a potentibus et diuitibus huius seculi. qui in operibus bonis diuites.
iuxta pauli ammonicionem. amicos sibi facere studuerunt de mammo
na iniquitatis a quibus in eterna tabernacula reciperentur; Quid ni spe
rarent ab his recipi qui claues uidentur habere. Sed heu data est
ipsa prudentia eorum in occasionem carnis et qui sibi pariter atque
aliis in celo tabernacula eterna parare debuerant in terra coniungunt

domum ad domū. & copulant agrum agro; Quis rapuit ab
ore aplorum temporis huius uerbū grē fiducie uerbū; Ecce nos
reliquimꝰ omīa et secuti sumus te; Ecce enī ut pplꝰ sic sacerdos;
Similiter uolunt diuites fieri similiter uno et habundanciꝰ suā hīi
perceperunt consolationē. similiter amicis egerent et ipsi. ut in alie
na saltem tabernacula suscipientur ut pote ppria non habentes.
Beati enī pauperes spū. quī ipsorum est regnū celorum; Ceterum ho-
minib; qui pfectionis obtinent locum. dignitate pollent. auc
toritate pminent funguntur officio an inter hec infirmita
tis et inpfectionis quā usq; adeo diffitentur. liceat saltem spare
remediū ipsi hunc quoq; sunt iudices. nam quod nomine de
ceat manifestum nobis sane liceat uel audire dicentē; Si sal
infatuatū fuit in quo salietur. Ad nichilum ualet ultra nisi
ut mittatur foras et conculcetur; Si et pbro cui forsitan dero-
gare timebunt qui scs est. ut liceat solita sps libtate. nulli
blandiri palpare neminē. sed nudenudā pmere ueritatē. clericꝰ
inquit qui partē habet in terra. non habebit partē in celo;
Item q: clericus si quippiam huit pter dnm. pars eius non
erit dns; Verbi grā si aurum si argentum. si possessiones.
si uariam supellectilem cum istis dns pars eiꝰ fieri non
dignatur; Qm̄ clerici a singlis gnib; boni qđ delectent usur-
pent; x.
Videtur et scs dauid cautio grauī in tīre qsdam ipsi uide-
runt quos hec pabola tangat; In labore inquit hominū non

sunt; 7 cum hominib; non flagellabunt̃ ideo tenuit eos sup
bia habent enĩ singula queq; grã hominũ laboris aliquid ali-
quid uoluptatis; Sed aduerte est prudentiã aliquorum 7 mira
ri quē admodũ nouo inter hec artificio discernentes & abinuicē
sequestrantes ea totum qđ delectat eligunt 7 amplectunt̃ qđ
molestum est fugiunt et declinant; Cum militib; nempe sup
bie fastus amplam familiam 7 nobiles apparatus equorum faleras
accipitres aleas 7 similia queq; frequentant aliqui forte et
dependentes a collo rubricatas murium pelles ornatos thalamos
balneas 7 molliciem atq; glam uestium a mulierculis mutuant̃.
caute omnino lorice pondus et insomnes in castris noctes in-
certaq; discrimina p̄liorum muliebrē quoq; uerecundiam 7 dis
ciplinã aut siquid aliud sexus ille laboris habere cernunt̃
declinantes; Sudant agricole putant & fodiunt uinitores
7 qui inter h' torpent ocio accedente fructuum tempore
innouari sibi horrea iubent 7 promptuaria eorum plena utinã
non p̄ illis utinam uel cum illis; Viuunt tritico bibunt uinē
sanguinē meracissimũ; Parum est inpinguant̃ 7 dilatant̃
adipe frumenti herbarum uirib; pigmentum mutuant̃ in ista
saporē 7 additur oleum chamino; Sed considera 7 negotia
tores; Circuierunt mare et aridam in labore corporis 7 periculo
uite pituras sibi diuicias congregantes; Dura sunt hec caue
ant prudentes uiri interea capiant somnos ne dicant instatis

lasciuiant suis; Erit tamen inuenire in die festo quosuis uasis aureis
et argenteis ministrorum dextras refertas uariis opibus manticas
pacticas oneratas et scutis tam multiplices loculos ut si mensas ad
hibueris nummularios putes; Quid fabros aut cementarios ceteros
que eius operarios necesse est numerare; Uictum sibi multo labo
re querunt illi madent deliciis copiis affluunt ociosi; An non
merito tales poeta subsannet ne non forte suas repetitum
uenerit olim grex auium plumas moueat cornicula risum;
furtiuis nudata coloribus; Magis autem magnus ille propheta et plusquam
propheta terribiliter increpat dicens; Genimina uiperarum quis de
monstrauit uobis fugere a uentura ira; Ubi enim sunt penitencie
fructus; Cum resurgere ceperint homines unusquisque in ordine
suo ubi putas generatio ista locabitur; Si ad milites forte diuer
terint exsufflabunt eos quod minime secuti laborem aut pericula
tolerarunt; Sic agricole sic negociatores et singuli quique ordines
hominum a suis eos finibus arcebunt finibus; ut pote qui in homi
num labore non fuerunt; Quid igitur restat nisi ut quos omnis
ordo repellit pariter et accusat eum sortiantur locum ubi nullus est ordo
sed sempiternus horror inhabitat; De offitio clericorum .xi.

An forte ad electionem cleri audeant aspirare; Magnus enim
uere eorum locus in regno dei et bonum sibi; qui bene ministrauerit
gradum acquirit; Ceterum sinus et ipsis nec modicus labor esse
uidetur; Et dicebat qui plus omnibus laborauit; Qui non laborat

non manducet; Et petro dictum est; Symon iohannis amas me?
Pasce oues meas; Idemque tercio repetitum tercio dictum pasce
nec mulge seu tonde semel additum est; Sumpsit ergo discipuli
locum. gradum ministri qui dominicum pascere gregem satagit quam
tundere; Pascere uero tripliciter exemplo conuersationis. uerbo predi-
cationis fructu orationis; Et pascere id mandatum christi. ut ne-
mo hunc sibi sumat honorem. sed qui uocatus fuerit a deo tanquam
aaron; Per eum nempe siquis introierit saluabitur. et inueniet
pascua sin uero ascendit aliunde plane fur est et latro; Atque
utinam uel queratur iam inter dispensatores ut fidelis quis in-
xii uematur; Excuso quod non nisi manifesta loquatur
Nemo tamen indignetur nobis aut moleste accipiat que dicimus;
Si sanctus est et minime sibi conscius horum congratulatum ei. doleat
et ipse nobiscum in pluribus hec inueniri; Hec est reuelamus ne occu-
lta dedecoris nec parietem fodimus. ut abhominatio maior appa-
reat; Nullum adhuc de fornicatione fecimus uerbum. quamuis et hec
in multis etiam et multipliciter regnet qui puritatis auctori impu-
ro corde et corpore ministrantes. non uerentur stare ante angelum
dominum qui secet medios et disperdat. sed omnino audent agni immacu-
lati sacras contingere carnes. et intingere in calice saluatoris manus
nefarias. quibus paulo ante carnes prochdolor meretricias attre-
ctauerunt. sic altaria circuire sic frequentare psalmos. cum eius-
modi laus execrabilis et oracio sit in peccatum; Sed nec eorum sacri-

legia recensemus, qui diligunt munera, sequuntur retributiones, vendunt sacramenta, iusticiam pervertunt. quorum guttur necdum traxit ad laqueum. nec dum provocavit fauces verbum blasphemie. vox sacrilega sermo nequam. quid michi vultis dare. et ego vobis tradam. Videmus hec omnia sed quodam modo non videntes. quippe quibus nec flagellum est nec comedens zelus; Manifesta loquimur et que vix aliqui erubescant; Postremo et nos in clero sumus, liceat ut nostra scrutari;

Qualiter intrent ecclesiastica beneficia xiii.

Videte vocationem vestram ait vocatus apostolus; Consideremus et nos an vocati venerimus et vocati a deo cui utique hec vocatio est. nec communem in vocationem dixerim. quam sane iuxta eundem apostolum. quos predestinavit hos et vocavit. Sed quis vocaverit nos in honorem cleri convenire velim conscientias singulorum ut secundum preceptum domini ad cor iherusalem loquar; Huic enim parvulo adhuc aut forsan nec dum nato; ecclesiastica iam beneficia provida sane parentum sollicitudo parabat. hunc nos inquiens illi vel illi tradenus episcopo. apud quem habemus gratiam aut cui forte servivimus. ut ditetur de bonis domini. nec in tot liberos nostra dividatur hereditas; Illum prepositus aut decanus ut sibi succederet plusquam materno educavit affectu. in deliciis enutriens et delectis. ille dignus archidiaconatu ut potens filius principis. magis autem si sit episcopi consobrinus. in quo utique tota est episcopata progenies; Alius undique circuit sedulus exspoliator. blanditur. obsequitur. simulat et dissimulat. miseraque sibi suffragia mendicare non

erubescit; manib; & pedib; repens· si quo m̄ tandē aliqū sese in
gere queat· in patrimoniū crucifixi in bona dnī· que sola ex omnib;
hodie inueniunt exposita; Nimirum pegre pfectus sed in
plenilunio forte ut sua districte repetat redditurus; Quis
ea intencione gdus ecctiasticos · ministria scuarū querit· imo
querit· queri nempe quā quere ipse debuerat· ut sine curis
seculi· in scimonia cordis & corpis illuminandus accedat ad dnm̄!
et suā parit ac pximorū opet salutē· orōnis studio deditus uer
bo pdicationis· Nam si eo querit aut tenet animo· eoq; intu
itu· ut hinc uite hāt necessaria euangelizat ut manducet· et
puerso nimis ordine celestib; tēena mercatur; Quē certe dig
nius ampliusq; ɔsentaneum [illegible]rationi· ut p carnali uictu carna
lia magis opa et negocia exerceat· nec fieret uisor rerum;
aut inhonoraret ministerium spūale; S; modico est natura cō
tenta· nec multi sola sibi necessaria querunt· quippe minori
facile satis obtinenda precio; Honorari incedē uolunt placē studēt
hominib; ditari et supbire· 7 huic sclō pomīa ɔformari; Audi
querelas dnī· quid sup hac tanta hominū temeritate· loquat
paciens redditor· penitenciā cupiens quā uindictam; Ipsi inquit
regnauerūt et non ex me· pncipes extiterūt ego non uocaui
eos; Uniuersos siquidē in ordinib; ecctiasticis cetisq; ad scuariū
ptinentib; honorē querentes, ppriam aut diuicias· seu corpis
uoluptatē· postremo que sua sunt non que ihū xpi· manifeste

prorsus et indubitanter non ea que dei est caritas sed aliena adeo et omnium
radix malorum cupiditas introducit; Quid istud temeritatis immo
quid insanie est. Ubi timor dei ubi mortis memoria. ubi iehenne
metus et terribilis exspectatio illa iudicii. Sponsa nec cubiculum
nec cellam ingredi nisi rege introducente presumit. tu irreuerenter
irruis nec uocatus nec introductus; Trahe me post te ait illa. in
odore unguentorum tuorum curremus; Hunc autem trahit sua queque
uoluptas. et odorem turpis lucri sectantes questum estimant pie-
tatem quorum certa dampnatio est; De loculis iude. xiiii.

Veruntamen irreprehensibilis uideatur ingressus et intencio casta.
nichil ne ultra timendum est. Timendum quidem et maxime; Neque
enim quicumque spiritu ceperit etiam spiritu consummantur. sed carne non nulli;
Denique et saul princeps constitutus a domino et iudas non ab alio electus in
apostolum memoratur; Nonne inquit ego uos duodecim elegi et unus
ex uobis diabolus est. Utinam in .xii. unus hodie petrus. unus qui (nota)
reliquerit omnia. unus qui loculis careat inueniatur; Unus in-
quit ex uobis diabolus est; Quid duobus utique uobis diabolus dicitur. et iudas
non loculum sed loculos habet; Utinam sapes miser. et intelligeres
cum thesauro pecunie. thesaurum ire pariter cumulari; Utinam
nouissima prouidens animaduerteres facile perforari acus transitos
non denariorum cumulos sed delictorum; Nichil intulimus in hunc
mundum haut dubium quia nec auferre poterimus quicquam; Sa-
ne argentum et aurum ut nichil est sibi utrumque retinet mundus;

Inexorabilem constituit ianitorem; foramen angustum est. nichil ex
omnibus asportare licebit; Nam peccatum quod nichil est. nulla potest
foraminis angustia retineri; Solum hoc sequitur te quocumque ieris.
quacumque intraueris. pellem hanc non depones; Que autem pastui nisi
prunis cruciis erunt. Ueue indomo dei horrendum uidemus; Quid
in ydolatras ministrantes. Mentior si non ydolorum seruitus aua
ricia est. si non quibusdam etiam uenter suus factus est deus suus;
Quod enim quisque pre ceteris colit. id sibi deum constituisse probatur; Quantos
sane uidemus. qui diligunt munera sequuntur retributiones. quantos qui Christo domino non seruiunt sed suo uentri; **De quatuor uirtutibus;**

q xv. Quis putas est fidelis seruus et prudens quem constituit dominus
super familiam suam. ut det illis escam intempore. Queris forte
quam escam; Meus inquit cibus est. ut faciam uoluntatem patris mei;
Et uita in uoluntate eius; Quam quia nec pasci ipse nec
alios pascere poterit. nisi sit fidelis et prudens ut eam intelligat et
diligat; Diligat autem fortiter diligat et feruenter; Que nam etenim
excusare possit ignorantia hominem. qui se magistrum infa
ntium. doctorem insipientium profitetur. Ignorans quippe igno
rabitur. imo utique et multos ignorare faciet. faciet ignorari; Quid
enim periculi fit. ubi non inuenit pastor pascua ignorat dux itine
ris uiam. uicarius nescit domini uoluntatem. ecclesia multipliciter cot
tidie et miserabiliter experitur; Est enim. ut sanctissima sic et secretissi
ma res uoluntas dei. et occultum omnino consilium. de quo et

apl̄s gl̄atur puto inquiens quod et ego consilium dī habeam; Unde et
ipsa ueritas ait; Nemo scit que sunt in homine nisi sp̄c hominis
qui in ipso est; Sic et que dī sunt nemo nouit nisi sp̄c dī qui in
ipso est; Utilis p̄rin lectio utilis erudicio est. s; multo magis unctio
necessaria! quippe que sola docet de omnib; Unū autē scire uidebit
que sit uoluntas dī bona et beneplacens et pfecta. qui nec pulsare
nec querere nec petere ꝯsueuit. qui donec alienarum curā susciperet
animarum sue nunquam gessisse curā. s; in uano eā uisus est accepisse.
Atq; utinā uel tunc curaret suā. ut meā quoq; postea curatam inspe
tare liceret et de suo prius oculo festucam eiceret. ut de meo trabem
uidere eicere; Nam de his quidē. qui et si forte intelligunt dnī uo-
luntatē negligunt tñ quantum p̄ualent aduersantē ei. qui dederunt
manus morti et cū inferno inire fedus. ut odientes bona. adheren
tes malo. pati sint quantus consentire peccato. fouere maliciā fauere
iniquitati. quā odibiles dō et mundo exectabiles eē ꝯstat! melius
est silere quā loqui; Sane nemo repente fuit turpissimus. et uix
aliquis in hunc effectum nequicie nisi p̄ua ꝯsuetudine ꝑ transiuit;
Sunt et nichilominus et tepidi amatores iusticie quib; aut uigor aut
feruor deest. aut fortassis utrq; cum utrq; sit summope necessarium.
inter pspa quippe et aduersa uersanti; Ut enī uigoris eē di-
noscitur. nequaquam cedere tribulationi. s; ꝓ iusticia psequcionē
uiriliter sustinere! sic feruori uidetur adtribuendū. nullis capi
uoluptatib; nullis illecebris eneruari; Et quod tunc omī pplō.

tum maxime et specialiter duob; populi sunt necessaria ne forte
in perniciem omnium errare contingat; Quid enim refert qua oc-
casione viam deserant veritatis? Seducantur ignari sequantur
spontanei compellantur inuiti seu attrahantur illecti quid inter
est dum in eandem inpdicionem. Sicut enim eue prudentia ade temp-
rancia cayn omnino iusticia petro defuit fortitudo; Quam quidem
uirtutis quadrifarie perfectionem et cathedram sanctitatis omnimodis
exigit ministerium hoc de quo loquimur ut hac dote carens frustra
sibi tanquam per xpistum intierit blandiatur; Si quidem dicitur ignoranti;
Si cecus ceco ducatum prestet nonne ambo in foueam cadunt. Et
item; Sacerdotes non dixerunt ubi est dominus tenentes legem
nescierunt me ipsi prophete et pastores abierunt in terram quam
ignorauerant; Dicitur et iniquo; Fur non uenit nisi ut mac
tet et perdat; Et illud; Dilexisti maliciam super benignitatem dicitur pusillanimi
mi; Mercennarius et qui non est pastor uidet lupum uenientem
et fugit; Dicitur ei qui post concupiscentias uadit; Mors est
posita secus introitum delectationis; Dicitur iterum; Omnes
que sua sunt querunt non que ihesu xpisti; Uerum hactenus;
Iam qui per xpistum sibi in sortem ministerii huius introisse uidetur,
de cetero quemadmodum ei seruiat tripliciter ut predixims quemque
dum sollicita secum examinatione discutiat; Indignus enim
lacte et lana conuincitur si non pascit oues si non uigilat in custo
dia gregis iudicium sibi manducat et uestit; Ue ue tibi dice.

mors mella· mors mollis carnium· mors inhumi modi deliciis est; Non
tamen quia secus introitum delectacionis posita esse cognoscitur. sed ob id
maxime quia populi constat esse peccata que comedis; Sumptus eccle-
siasticos gratis habere te reputas· cantando ut aiunt tibi peruenire
iudicium. sed bonum erat fodere magis aut etiam mendicare; Peccata enim
populi comedis ac si propria tantum tuis sufficere uideantur; Sollicitus esto tamen
quam redditurus racionem; dignos penitentie fructus facere dignos agere peni-
tencie fructus, alioquin tibi nouerit imputanda que tamen inter
delicias comedis· et paruipendis et dissimulas tanquam nichil attine-
ncia tibi; O iudiciorum dei abyssus multa· et terribilis deus in consiliis super
filios hominum; Frustra incipient miseri montibus dicere cadite super
nos et collibus operite nos; Uenient uenient ante tribunal christi· audi-
etur populorum querela grauis· accusatio dura· quorum uixere stipen-
diis nec diluere peccata· quibus facti sunt duces ceci· fraudulenti me-
diatores; Quid tibi insipiens delicie sapiunt· quid diuicie ille
cecos oblectant oculos· quibus mercaris tam graue iudicium tam
dure temet ipsum obligas racioni· Uniuersa siquidem usque ad qua-
drantem nouissimum exigeris; Quomodo deseruiant clerici quibus xvi.
Sed esto studiose quis et fructuose laboret· De ecclesiis habent
dignus plane operarius est mercede sua· ut qui altario seruit de
altario uiuat; Uiuat inquam de altario ut iuxta eundem apostolum
alimenta et quibus tegatur habens his contentus sit; Ceterum vs hoc
preceptum est; De altario inquit uiuat· non superbiat· non luxurietur·

demq; non ditetur. non contra sci cuiusdam plane dignam omni
acceptione sententiam ex clericatu dicior fiat. non sibi de bonis
ecclesie ampla palacia fabricetur mutans quadrata rotundis
nec loculos inde congreget nec in uanitate aut superfluitate dispergat.
non extollat de facultatibus ecclesie consanguineos suos. aut nepotes
ne filias dixerim nuptui tradat; Res pauperum non pauperibus
dare. par sacrilegii crimen esse dinoscitur; Sane patrimonia
pauperum facultates ecclesiarum. et sacrilega eis crudelitate subri
pitur quicquid sibi ministri et dispensatores non utique domini uel pos
sessores ultra uictum accipiunt et uestitum; Hec enim ordinauit
dominus his qui euangelio seruiunt de euangelio querere delicias uel or
natum s; uiuere ait paulus. exeo. ut fideles sint contenti alimenta
corporis. non gule irritamenta. aut incentiua libidinis. et quibus
tegantur non quibus ornentur accipere; Sane qui non fideliter introi
uit neque per christum. quid nisi infideliter agat et contra christum. Manifes
tam sine dubio faciet arborem fructus radicem palmes. opus in
tencionem; Faciet ad quod uenit. ut mactet utique et disperdat;
Quando enim altario seruiat qui eiusmodi est. seruiat autem in spiritu
et ueritate; Tales nimirum pater adoratores querit. alioquin
ministracio mortis est. in iudicium et condempnationem; Aut
quando poterit necessariis esse contentus. qui eo animo introiuit. ut sti
pendia cleri in usus uoluptatis curiositatis et uanitatis congre
get. seruet expendat; Triplex ergo funiculus qui difficile rum

pitur hominem miserum in perniciem trahit. qui impure uitiat indigne ministrat. s; et ipso fructu abutitur temporali;

De uirga et baculo ·xvii·

Quid enim si in hoc mundo floret et prosperatur uita sua; arescet uelociter cito decidet flos feni et uapor ad modicum parens; Parcit uirge. quando inuenitur iniquitas eius ad odium. utique non ad iram; habet et uirgam s; habet etiam baculum. et hec consolatio est. quod is qui uirga ceditur. baculo sustentur; Aut certe pater pastor uirgam et baculum illam ouibus; illum lupo. omnia autem propter electos; Siquidem et uirga eos consolatur a stimulis conscientie dum hoc eum sentiunt sibi peccata dimitti dicente domino ego sum qui deleo iniquitates tuas. et baculus iuuat. ad tolerantiam uirge dum illius operatione fit leuior; Et contra uero dicitur induratis; Frons mulieris meretricis facta est tibi. erubescere noluisti; Et addit; Recessit zelus meus a te ultra non irascar tibi; Quem enim diligit arguit et flagellat filium omnem quem recipit; Liquet prorsus eos qui in labore hominum non sunt et cum filiis non flagellabuntur. nec diligi ab eo nec recipi; An forte diligi putas. audi quid super hoc scriptura loquatur;

de uirga et baculo

Quis sit amicus mundi ·xviii·

Omnis qui uoluerit amicus esse huius mundi inimicus dei constituitur; Et alio loco; Si quis diligit mundum non est caritas patris meo; Primum quidem iacobi uerbum secundum eius discipuli quem diligebat ihesus et qui ipsius ignorare non posset amicos; Sed uis nosse quis sit qui diligat mundum. Neque enim caritatis dei uberius odisse s; que a deo non sunt ea diligere plurimis; Que uero sunt

hec totiens ipse loquatur; Nolite autem diligere mundum, neque ea que
in mundo sunt; Omnia enim que in mundo sunt concupiscentia
carnis est· et concupiscencia oculorum et ambicio seculi· que non sunt in-
quit ex patre sed ex mundo; Videat hic quisque cuius sit spiritus· quid dili-
gat quid cupiat· quid sectetur; Ecce enim speculum ueritatis tum· ne
quis considerato uultu conscientie sue pretereat· et qualis fuerit obli-
uiscatur; Ambicio· curiositas et uoluptas· non ex patre sunt sed
ex mundo· aut certe quia multi codices habent non ambicionem seculi·
sed superbiam uite in concupiscentia carnis· uniuersam accipe corporalium
sensuum delectacionem· qua quidem nec ipsa curiositas caret· ac
deinceps concupiscentiam oculorum quecumque ad humanam diem que propria
inuitine concupiscit· in sclarem gloriam et extrinsecam pertinent uanitatem
Porro in superbia uite elacionem cordis intellige· hec enim tria qui di-
ligit· mundum diligit et dei constitutus est inimicus; Suscipiat autem
qui eiusmodi est reconciliacionis officium nomen mediatoris
proditoris scelere inimicicias cumulauit· ut merito iam non ut
.xix. Nam hostis sed ut traditor iudicetur· ut iudas utique non ut saulus;
Nam inpudencia et frontositas **De inpudentia;**
cum obduruerit ut non paueat· non horreat non contremiscat;
ea iam demum desperatio est; Quid enim? Horum sibi conscius
homo tanquam qui iusticiam fecerit diuino sese uultui sistere
non ueretur· tanquam domesticus intrat et exit magistrum salutat·
genua flectit· osculatur ore sacrilego; Dolose agit sed in conspec-

ru dei ut inueniatur iniquitas eius ad odium; Odibilis plane deo
frontosa temeritas et impudencia execranda; Propter quod enim irri-
tauit impius dominum · exacerbauit dominum peccator, ut secundum multitu-
dinem ire sue non querat. Non propter fornicationes incestus aut
sacrilegia; Nichil horum propheta memorat · sed quod in corde suo dixerit
non requiret; Sermo cordis affectio est · et dicere non requiret non
expauescere requisitionem; Hec impietas cum secundum multitudinem ire
sue mereretur deus nec querit nec arguit · nec flagellat nec ulciscitur
in aduentiones eorum sicut de moyse et aaron et samuele legimus
quibus tamen propicius fuit; Sed expresse atque signanter cuius sit
hec impietas audiamus; De miseratione crudeli; ·xx·

Misereamur impio ait deus uelut in concilio angelorum et congre-
gacione deliberans; Nec eos latuit crudeliorem omni indignacio-
ne misericordiam iudicem meditari qua non discat homo iusticiam facere.
sed obdormiscens miser et dicens · oblitus est deus auertit faciem suam ·
dies suos ducat in bonis · in puncto ad inferos descensurus et cum
dixerit pax et securitas tunc subitaneus ei superueniat interitus
nec effugiat; Et non discet inquit facere iusticiam; In terra sanctorum
iniqua gessit ait dominus · ac si dicat; Nolo discat iusticiam facere inuenta est
iniquitas eius ad odium; An adhuc querendum quis iste sit impius;
In terra inquit sanctorum iniqua gessit in ecclesiasticis possessionibus;
que sanctorum fuerant usibus assignate in domo dei quam sanctitudo
decet · de qua paulus disciplinam studiose sollicitans ut scias in

quit quo modo te opporteat conuersari in domo dī· que est ęcclia
dī uiui· columpna ⁊ firmamentū ueritatis; In clero quippe
tanquā in celo gerens iniqua· quid tū de ministerio iudicetur;
Celeste tenet officium angłs dnī exercituum factus est tan
quā angłs aut eligitur aut rep̄batur; Inuenta quippe in an
gelis p̄uitas districtius iudicetur necēē est· ⁊ inexorabilius quā
humana; Age ergo qm̄ iudicium ḡue his qui p̄sunt· ⁊ poten
tes potenter tormenta pacientur· ascendat sup̄bia tua semp̄·
seque'e regem tuū· omē sublime uideant ocłi tui; Festina multi
plicare p̄bendas· tūi ad archidiaconatus euola· deinū aspira ad
ep̄atum· ne ibi quidē requiem habitur⁹ qm̄ sic itur ad astra; Quo
p̄gredieris miser·, an ut ab altiori gradu sit casus grauior· Neque n̄·
sic paulatī decides s; tanquā fulgur in impetu uehem̄ti quasi
alter sathanas subito deicieris; In labore inquid hominū n̄ sunt
⁊ cū h· n̄ f· idō tenuit eos sup̄bia peccm̄ diaboli· quo ceciderunt
qui operant̄ iniquitatē hoc est qui non recepit disciplinā· curari
renuit medelam non sustinet ulcus pessimū quod ne fumis saltē
digitis patitur attrectari; Huius et ipse indignationē uereor sup̄
his ⁊ graue iudicium; Quid nisi timeam morsus sp̄alem insaniā
et animarū frenesim non ignorans; Sed dnī sunt uerba que replico;
⁊ eadem quoq; ipsi legunt ⁊ intelligunt pariter· legem quippe sci
entes; In terra inquit scōꝝ iniqua gessit ⁊ non uidebit glām
dnī; Durus est hic sermo· ⁊ comminacio ualde terribilis; Non

uidebit gl'am d'ni; Quid igitur certa uidisse p'stat; Hec est uite totus misericordie fructus; Hanc ego miseriam uolo; Procul fiat miseracio tam crudelis ne ueniat meorum consorcium anima mea; De comu

tatione humanae penitentie pro diabolica. XXI.

Quis enim nobis miseri demonstrauit fugere auentura ira; Quid presentem tantopere fugitis iram; flagellum timetis declinatis uirgam; Et quidem in hac die uestra que ad pacem nobis sed si cognouissetis et uos; Mutatis et non effugitis penitenciam nam malum inpunitum esse non potest; Non punitur hic propria uoluntate punietur alibi sine fine; Misera sane et extreme plena demencie mutacio. huma num declinare laborem et paratum diabolo stridorem eligere sempi ternum; Animaduertite siquidem et uidete. non hominibus sed diabolo et angelis eius ignem illum esse paratum; Ille enim hostis et lupus nos autem populus eius et oues pascue eius; Illi securis et malleus nobis flagellum et uirga debetur; Illius iniquitas inuenta a domino est suum habere carcerem ubi nulla redempcio nec nulli liceat respi rare; Michi sane et labore tollerabilior carcer et tempore breuior assignatur ubi cum iratus fuerit dominus misericordie recordetur redemptionem suo mittens populo copiosam; Denique tempus in constituit in dic; donec illi pateat eternum; In sudore inquit uultus tui comedes panem tuum. donec in terram de qua sumptus es reuertaris; Pessimus ille angelus de terra sumptus non est. nec in terra aliquem reditum. propterea non habet. donec sed ignis ei pateat eternus; Oh

nunc igitur expedit ut in sapientia huius sancti auctoris sancti non
vereamur frustrari iudicium; Et deludere velle sententiam de-
clinando videlicet laborem hominum et sudorem. ac si nullo modo nos con-
tingere videatur quod dictum est aut non in eo sententiam labo-
ris exceptum in quo sine exceptione peccatum omnes aut non con-
munis culpe nichilominus debeat esse pena communis; De iudicio abrahe

xxii Forte enim aliqui dicant; Quid peccamus? Bona est
omnis creatura dei; Nostra licite possidemus. nostris utimur facultatibus;
Rapinis et latrociniis abstinentes; Cum vero non pascemus in cruce
corvos; Ergo sane divitem illum cuius salvator meminit in evangelio
in nullo horum audio accusari; Induebatur purpura et bysso cottidie
splendide epulabatur; Si crudelitatis arguitur. quod substantiam mundi
habens et videns fratrem suum egere. clauserit viscera sua ab eo. quando h
diviti de est; Quantos videtis et ipsi lazaros esurientes nudos.
egrotos. et plus de iumentis vestris. plus de eorum phaleris quam de
istorum miseriis cogitatis; Sed ad tremendum abrahe iudicium
veniamus; Non enim abrahe sed dei abrahe sententia est; Memento
inquit fili quod recepisti bona in vita tua et lazarus similiter
mala; Verum utrumque est non potest omnino negari; Fer sen-
tenciam quia paucis expressa tocius summa negocii est; Ille bo-
na et iste mala recepit; Quid modo. Nunc autem inquit hic
consolatur tu vero cruciaris; Expergiscimini ebrii et flete; Ter-
ribilis enim deus in iudiciis super filios hominum est. heccine cru-

ciatuum causa tota quod in hoc seculo bona recepit; Ipsa plane;
Neque enim ad hoc nos de paradyso uoluptatis animaduersio diuina
eiecisse uidetur ut alterum sibi hic paradysum adinuencio humana
paret; Homo ad laborem natus si laborem refugit non facit ad quod
natus est. ad quod uenit in mundum; Quid respondebit ei qui iussit.
ei qui instituit ut laboret; Memento ait quod recepisti bona multa
tua et lazarus similiter mala; Nunc autem hic consolatur tu uero cruci-
aris; Quid dicemus ad hec. Si talis est finis et tale iudicium. ut ex-
trema gaudii luctus occupet. numquid non preferenda sunt in hoc
seculo mala bonis; Quippe nec illa uera bona. nec illa mala
esse uera manifestum est; Uera pocius sentencia salomonis melius
est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuii; Ceterum si sic cru-
ciandi sunt qui multa sua receperunt bona. et habentibus consolationem
presentem. ue repositum est sempiternum. cum insipientibus; inuenti sunt
aliqui de sapientia utique carius. scientes in omnibus et per omnia reprobare malum
et eligere bonum. quis nam eorum poterit esse finis. si secundum multitudinem
consolationum suarum. dolores apprehendunt animas miserorum; Consequens
enim uidetur. ut bona omnia et omnem seculi huius recipientes consolationem nichil
omnino uniuersum ue. et innumeris maneant cruciatus; An uero et illud
eque ex eadem abrahe sentencia conuenienter uidetur. eos qui contrario
ducti spiritu uite presentis omnia bona respuunt. eligunt mala. omnia
quoque bona dum et omnem habitos consolationem; Forte enim erat hoc
quod petrus audire uoluit cum tanta fiducia dicens tantaque;

libertate conuenit; Ecce inquit nos reliquimus omnia et secuti

XXIII. sumus te; Quomodo reliquit omnia qui nil fere habebat;

Nota admodum questio est. quemadmodum petrus cum nil fere ex omnibus habuisse sciatur. tam fiducialiter glorietur sese omnia reliquisse; Unde scorum quispiam. omnia inquit deseruit qui uoluntatem habendi dereliquit; Fidelis sermo. sed fortasse clausus et ipse est; Nunquid enim uoluntas habendi omnia sic complectitur. ut reliquisse illam sit omnia deseruisse; Quis enim hominum omnia desiderare possit. ne dum piscator ille. ille pauper et modicus. Sed quod cuique sufficere possit diligentius uestigato. et facile est inuenire omnia desiderantem; Neque enim ponere est concupiscentie modum. donec uideatur impleta donec adepta sint quibus ualeat esse contenta; Ceterum nec amator pecunie dicet aliquando sufficit. nec libidinosus saciabitur uoluptate; Sic et crudelis quisque semper sanguinem sitit; et ambiciosus aut cupidus laudis humane adeptis dignitatum tytulis seu fauoribus; nullum exinde capit omnino remedium. sed desiderio estuat ampliori; Minus autem inuenit requiem qui sibi placere cupit. et suis de semet ipso testimoniis gloriatur dicens manus mea excelsa et putans sese aliquid esse cum nichil sit; De insatiabili et insexplebili fame;

XXIIII. Vidi ego aliquando quinque uiros. quid nisi freneticos arbitrarer; Primus siquidem buccis tumentibus marinam masticabat arenam; Secundus sulphureo astans lacui. exalantem teterrimum fetidissimumque gestiebat haurire uaporem; Porro tercius fornaci incubans uehementer accense. micantes scintillas hiantibus

quomodo reliquit omnia qui nil fere habebat

excipere faucibus letabatur; Quartus super pinnaculum residens templi
leniorem auram spiritu apto attrahebat ore. et si quo minus influere uidetur.
flabello sibi uentum ipse ciebat. ac si totum sperat aerem deglutire;
Quintus seorsum positus ridebat ceteros. ipse quoque ridendus et maxi-
me; Proprias enim carnes incredibili studio sugere laborabat. nunc manum.
nunc brachium. nunc alias partes applicans ori; Miseratus homines causam
que miserie sciscitatus a singulis. unam esse omnibus reperio ualidissimam
utique famem; Tum uero macilentissimas eorum facies contemplatus recor-
dabar gementis miserabiliter et dicentis; Aruit cor meum quia oblitus
sum comedere panem meum; Quid enim uobis hec prosunt inquam. non sunt
naturales cibi; famem magis hec prouocant quam extinguant; Panis
namque anime iusticia est. et soli beati qui esuriunt illam. quoniam ipsi
saturabuntur; Numquam ad imaginem dei facta anima rationalis ceteris
omnibus occupari potest. repleri omnino non potest; Capacem dei quic-
quid deo minus est. non implebit; De circuitu tempor[is] . XXV.

Inde est quod naturali quidem desiderio summum quiuis probatur appetere bo-
num. nullam nisi adepto eo requiem habiturus; Ceterum errant miseri.
non inuenientes uiam. et ut scriptum est. ambulant impii in circuitu.
dum minora queque bona querentes illud semper desiderant. quod sibi
inuenire nec dum uidentur adepti; Atque utinam si fieri posset; cetera omnia
obtinuisset; unus eodem procul dubio et ipsum quod sibi solum deesse
uideret. summum utique bonum desiderio quesiturus. quo cetera quoque
semper expetit. non adepta; Sed in minima sunt hec et ceteris quoque;

pariter requirunt. quod ualet quisque trahit in partem. nec aliqui
potest hic circuitus pagari; Uis peruenire? Incipe transilire; ali-
oquin prorsus miser in desidio trenorum. et a summo bono eo lon-
gius uiueretis quo te amplius dedicis caducis rebus et transitoriis
appetendis; In circuitu siquidem ambulas. et quod prope erat in
corde et in ore tuo. si corde credens et ore confitens retro uertens declinas
et elongaris abeo; Hinc est quod uociferatur dicens. conuertimini
filii hominum; Et item reuertere inquit. reuertere sunamitis. reuer-
tere reuertere ut intueamur te; Infructuosa siquidem uia est
et inambulabilis faciliusque peruenies spiritus omnibus quam adeptis;

xxvii. Ecce nos reliquimus omnia **De accelerata conuersione**
et secuti sumus te; Quid ergo erit nobis? Dignum plane apostolica
fide et deuocione uerbum; Iam reliquisti omnia iam dominum petre se-
cutus es. et nunc demum quid sis accepturus interrogas; Uere symon uere
obediens in audicione auris sine pacti conuentione; Ad unius
enim iussionis uocem petrus et andreas relictis omnibus secuti sunt
redemptorem; Quod si homini carnali stulticia forte uidetur. audiat
quod stultum dei est sapiencius esse hominibus; et quia placuit deo per stulti-
ciam predicationis saluare credentes. quippe cum mundus eum in sapi-
encia minime cognouisset; Quantos enim mundi sapiencia maledicta
supplantat et conceptum in eis extinguit spiritum quem uoluerat dominus
uehementer accendi; Uoh inquit precipitanter agere; diu considera;
diligencius intuere; Magnum est quod proponis. et opus habens multa;

deliberatione; Excipe quod possis. amicos consule. ne post factum peniteat
cogitat. hec sapientia mundi terrena animalis. diabolica. inimica saluti.
suffocatrix uite. mater tepiditatis eius que deo solet uomitum prouo
care; Caue tibi ait; Ut quid enim; Cum a deo uerbum esse non dubites.
quid opus est deliberatione; Uocat magni consilii angelus quod aliena con
silia pertimescis; Quis ei fidelior quis uero sapiencior illo; Seduc
me domine et seducar. forcior esto et inualesce; Non ego que nam sunt
que oportet fieri cito; Ab ore putei gehenne eripior. et inducias
petam et retardabo. et cunctabor exire si forte interim fiat aliquid;
Absondi ignem in sinu meo et exustio iam latet iam nudatis uisceribus;
iam sanie defluente diu michi deliberandum est. an expergiscar. an
excuciam. an abiciam illum; Magnum omnino est quod offertur. sed eo
utique libencius et festinancius suscipiendum est et obuiis arripiendum manibus;
cum feruore et hilaritate; Probet autem se ipsum qui de propria uirtute
presumit. nam diuina quidem omnino probata est; Amicos consulat qui
non legit. inimici hominis domestici eius; De his promissis
omnibus deum promittentibus sequi eum XXVIII

Quod frequentat euangelium
qui euangelio non obedit; At meo sane legimus promittendum cuidam
sequi dominum. sed defunctum patrem prius sepelire uolenti responsum ab
eo ut sineret mortuos sepelire mortuos suos; Alteri quoque tantum
suis qui in domo erant ualedicere cupienti. nemo inquit mit
tens manum suam ad aratrum et respiciens retro. aptus est reg
no dei; Sed quod audierat primus. Magister ait uolo te sequi quo

cumque teris; Cui respondens dominus uulpes inquit foueas habent·
et uolucres celi nidos· filius autem hominis non habet ubi caput
reclinet· prudenciam carnis in fouea uulpis· in nido uolucris
arguens cordis elacionem; Est enim interdum uidere non nullos·
qui relictis omnibus abrenunciare seculo disponentes· cum recte
offerre uelint nolunt diuidere recte calliditate humana totos
se diuino committere nutui formidantes· sed reseruantes nescio
quid fermenti ut totam massam corrumpant quod in multis
frequenter expertum est; Alius sine duce et preceptore spiritale
studium apprehendere facile cogitans ambulat in magnis et
mirabilibus super se· ut uulgo dicitur· saliens antequam uideat casurus
antequam debeat; Petrus cogitatum suum iactans in domino et omnem
sollicitudinem suam in eum proiciens cuius quod illi foret cura de eo·
reliquit omnia et secutus est dominum ne interrogans quid de primo· do
nec expleto ductum quod saluator prosequebatur sumeret ocasionem;
Quid ergo erit nobis; Ait illis ihesus; De secunda regeneratione
XXIX Amen dico uobis; Verbum confirmacionis premittitur; Mag
num nouis esse quod sequitur; Amen dico uobis quod uos qui secu
ti estis me· in regeneratione cum sederit filius hominis et cetera; Quid est quod dicit in
regeneratione· aut que est hec noua regeneratio; Neque enim iam
ignoramus quoniam oportet hominem nasci denuo non ex sanguinibus
neque ex uoluntate uiri· sed ex aqua et spiritu sancto; Ceterum cum nullate
nus ad eam regenerationem ualeat homo premissio preter me· forte et alia

regeneratione opus esse uidetur. nec solum denuo sed et tercio hominem nasci
necesse est; Infelix ego et miserabilis casus meus. cui non una su-
fficit. cui duplex necessaria est regeneratio; Utrumtamen ex corpore et anima
constans cecidi totus simul. simul totus resurgere omnino non possum;
An uero dignum non est ut ea que uidetur pocior. prior quoque porcio repa-
retur; At ipsam sane animam esse nemo sane mentis ignorat; prior
ergo reficiatur que prior corruit. presertim quod ab eius culpa altius
pena processerit et ipsius corruptio. corporee quoque fuerit causa corrup-
tionis; Hinc est quod animabus primum saluator aduenit tollere utique pec-
cata mundi non molestias carnis; Quod sane manifestius docuit
in se ipso. penis omnibus corpus exponens. animam autem immunem prorsus
custodiens a peccato; Ut tempus sue regenerationis corpus expectet. XXX

Non sic hodie filii hominum non sic. sed anime curam negligunt.
curam autem carnis perficiunt in omni desiderio neque enim peccare
metuunt sed puniri. nec uirtuti cordis dant opera sed ualitudini
corporis. immo etiam uoluptati; De scola ypocritis et epicuri didicerunt
hec. neque enim suis Christus discipulis horum quippiam tradit. sed discite inquit
a me quia mitis sum et humilis corde; Usque quo graui corde ut quid
diligitis uanitatem et queritis mendacium; Tempus hoc animabus
non corporibus est assignatum. dies salutis utique non uoluptatis; Omnia
tempus habent. animabus nunc operam dare necesse est; Nam in carne
qui seminat. solam ex ea metet corruptionem; At nemo inqui-
unt carnem suam odio habuit; Uerum est. sed zelum habens absque

scia· dum p dee festinat inuenitur obee; Cum enim iudicium car-
nis examina pendeat· nichil carni potest utilius quam salus anime
pudicitie· ut uidelicet in tempore sit respectus illius et socia passionis·
felicitatis quoque consortium mereatur; Unde apostolus salvatorem inquit
exspectamus dominum nostrum ihesum christum qui reformauit corpus humi-
litatis configuratum corpori claritatis sue; Requiesce in hac spe caro
misera quia propter animam uenit· pro te quoque uenturus qui reforma-
uit illam tui quoque non obliuiscetur in finem; Regeneretur interim
anima· et tanquam prescita et predestinata a domino· conformis fiat ima-
ginis filii eius· in mansuetudine cordis et humilitate; Ipsius enim
intuitu te quoque nouissime aliquando regenerandam et conformandam corpori
eius in gloria et claritate; Ut non resideamus in uia

XXXI· In regeneratione inquit cum sederit filius hominis in sede maies-
tatis sue sedebitis et uos et cetera; Consequimini autem quem sequimini ut
cum ipse sederit et uos pariter sedeatis; Quoniam et ille resedit in mu-
ndo· quando substitit quando reclinauit caput; Exultauit ad curren-
dam uiam· benefaciendo pertransiit· quippe nec nidum nec foueam nec
locum habens in diuersorio· donec opere tandem quod susceperat consummato·
sedendi precepta meretur accipere et dicentem dominus domino meo sede ad
dextris meis; Insipiens tu qui presidere eligis quam consedere quereris
in itinere diuerticula; Ille ministrare uenit· non ministrari·
tu supra magistrum et domino maior· immo nec discipulus· profecto
nec seruus recumbere iam festinas; Paululum dormies paulu-

lum dormitabis paululum conseres manus. ille salit in montibus transilit colles clama ad eum anima mea. trahe me post te. in odore unguentorum tuorum curremus; Alioquin quantum eum remorando · tepescendo pausando consequi sperabis; Exultauit ut gygas ad currendam uiam · hilarem sine dubio diligit secutorem; Nec dum ad brauium peruenisti nec dum apprehendisti metam · quantumcumque adhuc restat uia · noli sistere quicumque noli in medio itineris residere; In sudore uultus tui inquit comedes panem tuum. donec reuertaris in terram de qua sumptus es; Ex tunc sane tempus erit requiei in inicium quando iam ipse spiritus dicet ut requiescas a laboribus tuis; Nec dum tamen erit consummata pax · nec dum perfecta quies. denique nec dum sessio plena; In regeneratione inquit cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis et uos; Sermo ne ex nulla parte sedeonis

Felix regnatio; Quando enim renascar ad sessionem miser homo natus ad laborem; O si unquam sedeam totus · cum modo nec minima porcio sedet · in quo nichil tranquillum · nichil quietum · sedatum nichil · nichil in eodem permanens statu; Sedebitis et uos; O sessio; Quis mihi tribuat ut dignus exprimam uerbis quod de sessione hac cordis affectione concipio; Immo quis michi tribuat sessionis huius inperturbata frui requie quam desidero quam cupio quam requiro; Ecce enim ut dixi nil in me sedet. sed cuncta in motu sunt. omnia nutant fluctuant uniuersa; Postremo ubi concupiscit adhuc caro aduersus spiritum · spiritus aduersus xxxvi.

carnem. quid iam hominis sedem dicitur; Hec sola iam concupiscentia pacem turbat. impedit sessionem. vetat esse sedatum. sed duplex quoque secundum corpus miserum hominem contricio vexat. presentis videlicet sensu doloris et mortis metu future. Interim cum et passibile sit et mortale. duplex nichilominus animam sollicitudo agitare dicitur. spei utique et timoris; Inter hec nempe fluctuat iugiter. donec peccati corpus inhabitat. ascendens usque ad celos et iterum usque ad abyssos descendens. tabescens in malis et ad bona nichilominus marcescens;

De inperfecta sessione

de inperfecta sessione

XXXII. Erit autem cum luteum hoc egrediens domicilium a timore quidem penitus liberabitur; sed nec dum ab exspectacione; Ex tunc enim iam non erit timor in finibus nostris. sed singulariter constituti in spe psallent singuli mente et spiritu quod prelibabat quodam modo qui dicebat; Convertere. a. m. in r. t. quia dns. b. t.; Quia eruit a. m. de m. o. m. a la. p. m. a lapsu; Sed enim de exspectacione; idem ipse significat; Me exspectant iusti donec retribuas michi; Nec enim numerum fratrum ut compleatur sed et ipsum corpus ut sua regnatione restituatur exspectant animo vero et expetunt cum desiderio sub altare dei vociferantes ad ipsum. et qui audire meruit potuit et testificari; Nam corpus quidem illo in tempore sedem quis dicat. dum effluit et in saniem pulueremque redigitur;

XXXIII. In regnatione inquit sedebitis et vos;

Seminatur enim corpus animale resurget spiritale corpus;

seminat̃ in ignobilitate resurget in gł̃a; Ubi iam tunc mors uicto
ria tua. (al) Siquidẽ & tu inimica nouissima destrueris. Corpus enĩ
resurrectionis iam non moritur mors illi ultra non dñabitur;
S; et dolor & gemitus omĩs abscedet. quĩ absterget ds̃ omnẽ lacri
mã ab oculis scõr & iam non erit amplius neq; luctus neq; clamor
s; neq; ullus dolor quĩ priora transierunt; Felices lacrime quas beni
gna manus conditoris absterget. & beati oculi qui in talib; liquefieri
fletib; elegerunt. quã eleuari in superbiã. quã omñe sublime uidere
quã auaricie & petulancie famulari; Sedebit igitur corpus inmor
talitatis & inpassibilitatis gemina quadã felicitate dotatum liberũ
ab omĩ necessitate. ab omĩ corruptione securum. alienum & inmu
ne ab omĩ concupiscencia configuratũ denique claritati corporis xp̃isti;
Sedebit & anima sicut nil intuens sic nec cupiens ultra. immo ex
plena beatitudine & secura plenitudine fruens. nullos iam cogi
tacionũ fluctus nullos temptacionũ conflictus. nullos affectionũ
senciens motus. s; eterne illi inconmutabilitati prorsus uniuersa & sic
adherens dõ. ut unus iam sit sp̃c facta cum eo; De sessione dñi XXXV.

Sed qñdo h̃ aut quib; h̃ erunt. (al) Uos inquit qui secuti estis
me cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sede
bitis & uos; Iam quod sedet filius in sede maiestatis. siquidẽ ascen
dens in celum sedet ad dexteris dẽi. sed cum sederit dictum est ap
paruerit sedens sicut apl̃s ait; Cum enĩ apparuerit xp̃c uita
uŕa tunc & uos apparebitis cum illo in gl̃ia; An magis audebi-

nus dei et ipsum adhuc stare quodammodo ut potentem cui nec dum
consummata videtur sedes. nec dum pedibus eius scabello subposito
quod a patre promissum est; Non quod illi plenitudini quicquam de-
sit sed quod membra caput exspectet; Audeat hoc testari qui
meruit intueri; Ecce ait stephanus video celos apertos et filium
hominis stantem a dextris virtutis dei; Paulus quoque sic scribit;
Xpc assistens pontifex futurorum bonorum introivit semel in sancta
eterna redemptione inventa; Ceterum in regnatione corporum se-
debit in sede maiestatis qui per animarum regnatione stetit in igno
minioso supplicio et interrogatus est contumeliis pariter et tor
mento nec modo durissima morte sed et turpissima condempnatus
Quoniam enim obediens patri factus est usque ad mortem. mortem autem cru
cis; propter hoc exaltavit illum et donavit illi nomen quod est super
omne nomen ut in nomine ihu omne flectatur genu; Hec autem
diximus fratres ut noveritis que nam sint duo latera scale; que volentibus
sequi dominum proponit ascendenda. que bases earum que capita qui
ve gradus quorum summitati deus innixus est; De laterib; scale;

XXX° Oportet siquidem nos domare carnem calcare mundum ut volup
tates corporis declinantes caveamus nichilominus seculi vanitatem;
Hec nimirum abhominaciones egypciorum quas immolamus domino deo nostro;
et totum quod a via vite et discipline detrahit filios huius seculi totum
quod exercet interim servos dei in his duobus est que sub uno versu
propheta commendat vide inquiens humilitatem meam et laborem meum;

Hec igitur sunt duo latera scale uilitas et asperitas. quibus deinceps
interne uirtutis et gratie gradus firmiter inserantur; Et
enim uidere homines mundi spernentes gloriam fauorem calcantes proprii
non desiderantes humanum diem sed non adeo fortes in tollerancia
molestie corporalis. non adeo reicientes mollia non adeo carnis ille-
cebras superantes; Quid istos dixerim nisi latus alterum
non tenere. Porro uni tantum lateri innitentes periculosus nimis
ascensus et proximus est ruine; Quod si periclitatur quis circa carnem uideri
plus quam oporteat infirmari. licet mundi respuat gloriam. nec
contumeliis moueatur; profecto longe horribilius est periculum et
multomagis inexcusabile siquis forte licet castigans uiriliter
corpus suum et non parcens eius afflictioni. inueniatur tamen minus
resistens glorie desiderio minus paciens iniuriarum minus
puritatis et solide humilitatis habens minus immunis a seculi
uanitate; Quid enim tibi infelix homo cum his iugis et calami-
tatibus cum hoc fastu et uanitate ista que nec anime nec corpori
prodest. Quid irritaris quid inflammaris ad uerbi flatum quod nec
carnem uulnerat nec inquinat mentem. Nichil sic alienum
a natura tua. uel tam contrarium rationi; Neque enim sic dicere
possum quid tibi cum cibis et uestibus aut frigore uel esurie
quid moueris cum uincta personaliter anima non huic mundo
sed corpori longe minus carnem possit odisse quam mundum quippe
que huic multum debeat illi nichil; Quod quidem dixerim

XXXVII

non ut uoluptas pinde excusetur s; ut uanitas 7 inpuritas ante omnia fugiatur;. De gradibus Scale

Sane ubi sic stabilieris et firmaueris incorde tuo et asperitatē corpalis abstinencie et laboris amplecti 7 omi uilitate & extimitate eē contentus· bona sunt latera se curus iam insere gradus exercicii spiritalis ut totum quod carni et mundo subtrahis· studio pietatis impendas· oblitus que retro sunt 7 extentus inanteriora· ut ascensionib; dispo sitis de uirtute pficias inuirtutē· ut uidere dm̄ insyon merearis; Et primo quidem p desertum ppriī cordis· et conuallē ploronis ascendens ut uirgula fumi· de hinc iam inserem[us] quiddam elapsus ascendens et de deserto deliciis affluens in nixus sup dilectum· ductus de claritate inclaritatem tanquā adnī spū· illo utiq; qui scrutatur etiam alta dei;. Hec paucos nibis gradus inuenies multiformis grē dei;. Uerum hec spi ritalia sunt et spiritalib; utiq; cōpanda;. Nunc u̇ adinncian dos poci sermo dirigit̄· cui tota intencio est· reuocare ad cor puaricatores;. Ceterum hunc pficientes editum olim· de ;xii· gradibus · humilitatis ex sermonis occasione libellum· qs uidelicet gradus ille uirtorum omniū spū plenus in regula sua tradit· uere p omīa bndictus;. Ille enī nobis spiritalē scalā erexit cui utiq; summitas celos tangit· quod inei gloso tran situ euidenti legimus miraculo cōmendatū· beato papa GG sic scribente;.

De uia orientali que a beati benedicti cella procedit XXXVII

Inter discipulorum manus inbecillia membra sustentans. erectis
in celum manibus stetit et ultimum spiritum inter uerba oracionis
efflauit; Qua scilicet die duobus de fratribus uni longius posito alteri
autem in cella commoranti. reuelatio unius atque indissimilis uisionis
apparuit; Viderunt namque quia strata palliis et innumeris cho-
rusca lampadibus uia recto orientis tramite. ab eius cella in celum
usque tendebatur; Cui uenerando habitu uir desuper clarus assistens.
cuius esset uia quam cernebant inquisiuit; Illi autem se nescire professi sunt;
Quibus ille ait; Hec est uia qua dilectus domino benedictus celum as
cendit; Que est enim uia ab eius cella progrediens. nisi ordo quem
idem uir beatus instituit. et forma uite que sumpsit exor
dium ab eo; Qua nimirum uia domino dilectus ascendit quia non
potuit uir sanctus aliter docere quam uixit; Et hec quidem eorum uel maxima
fiducia est qui ipsius utcumque student inherere uestigiis ipsum pre-
ceptorem premiumque sequuntur; Neque enim uenire aliquatenus in dubi
um potest. quin omnino sacer sit modus conuersacionis et diuina
magis inspiracione atque consilio. quam humana prudencia uel
adinuencione formatus. quo nimirum tantam inuenit graciam sancti-
tatis tantam post obitum gloriam felicitatis idem uere benedictus
obtinuit; Sed hec hactenus ne quis forte quod longe sit semper
a cordibus nostris derogare nos eis qui sibi uarios pro cuique uisum
est. religiose uiuendi formauere modos quam alios consolari et
animare uoluisse causetur; Cum tamen quam uidemus in ecclesiis

hodie formam cleri ne informem dixerim uitam a quo sanctorum habu-
erunt quis umquam uel in nouo uel in ueteri testamento sic uixerit.
sic uiuere docuerit homines utinam ipsi se interrogent singuli.
nec conscientias super hoc proprias inuenire dissimulent; Quantos
enim uidemus sectatores uiarum que uidentur quidem hominibus bone.
sed in profundum inferni descendunt fines earum quantos ascensores
scale. non cuius summitas celos tangit sed que illi contraria est om-
nino. habens latera concupiscentiam carnis. et concupiscentiam oculorum.
gradus uero superbiam uite que quidem ex mundo sunt non ex
patre; At eius sane quam uobis commendare uolumus scale gradus
et latera ex patre sunt. non ex mundo cui nimirum inmix-
us aparuit; Sobrie inquit et iuste et pie uiuamus in hoc se-
culo; Sed sobrietas uoluptatem carnis impugnat iusticia seculi
uanitatem dum uidelicet cuique reddens quod suum est. et ad-
ulantem deplorat et compatitur irascenti; Denique ipse sal-
uator dum baptiste manibus celsum illum uerticem incli-
naret. sic inquit decet nos implere omnem iusticiam. so-
lam nimirum humilitatem iusticiam reputans; Exhibeatur
ergo sobrietas nobis. iusticia proximo. pietas deo; Pietas enim
ipsa est cultus dei; Sane ut uoluptas et uanitas fouere
noscuntur cordis elationem. sic sobrietas et iusticia pietatem. ut
inter hec latera de fide in fidem spe mediante proficiens. super
eminenciam aliquando teneat caritas;

j Innituntur autem hec latera basibus; **De basibus scale** xxxix de basibus scale
quas nobis subposuit artifex sapientia. duobus forsitan lignis
crucis; Ubi enim ille multatur morte. turpatur cruce quis suorum
delicias. seu gloriam sustinere queat. nedum audeat querere
Flagellatus christus et sputis illitus. baiolat sibi crucem et ludibrio
factus irrisoria ueste arundineo sceptro corona spinea. foditur
clauis. annumeratur sceleratis in ligno extenditur etiam mor
tuus uulneratur; Et hec intuens qui dicitur christianus pprius nichilo
minus uoluptatibus indulgere et florere uelle in hoc seculo nullate
nus erubescit; Ceterum si omnis qui se dicit in christo manere. debet
sicut ille ambulauit et ipse ambulare multomagis qui pro eo ma
nere se dicit. qui pro eo legatione fungitur. qui et ministrat si
eum non sequitur. inexcusabilis est; Sane nisi abnegauerit semet
ipsum et tulerit crucem suam sequi eum omnino non potest; Quid uero crucem
tollere est nisi laborem amplecti et humilitatem; Sicut scriptum est;
Elegi abiectus esse in domo dei; **De capitellis scale** xl
.s. Sed fortasse minus adhuc firmiter stabilita hec uideantur
si tamen fuerint sub iuxta basibus; non etiam desuper choretica
capitellis; Hinc est quod minime suis contentus exemplis. salua
tor etiam premia repromittit ut quem forte non prouocat imitacio
uel imitacio precedentis trahit desiderium retribucionis; Et
siquidem uoluptuosus est illum sitiat torrentem uoluptatis;
Sin uero glorie cupidus aspiret ad illam gloriam uel celsitudinem

iudiciarie potestatis; Sedebitis autem et vos super sedes .xii. iudi-
cantes .xii. tribus israel; Ac si dicat; Pro confusione vestra duplici et
rubore pars vestra laudabitur; Propterea in terra vestra duplicia pos-
sidebitis et leticia sempiterna erit vobis; In exilio vobis afflictio
duplex, humilitatis utique et laboris. sed consolamini et nolite deficere
quoniam in terra vestra terra utique viventium duplex vos nichilominus re-
muneratio manet sublimitatis et delectacionis; In sedibus enim quies
inperturbata in iudicio dignitatis eminencia commendatur;

xli. Quis vero sanctorum honor excogitari potest. **De iudicio**
qui non prorsus in tante sublimitatis comparacione vilescat; Non
unius siquidem civitatis aut populi seu regionis unius. sed universi-
tatis iudices habent presidere cum christo nec solum homines. sed et angelos
iudicabunt qui parentem ad modicum vaporem presentis glorie dedignan-
tes et exsufflantes. imperium christi universis preferunt titulis digni-
tatum; Nolite timere pusillus grex quoniam complacuit patri vestro da-
re vobis regnum; Destinatum est consilium quod non evacuabitur.
propositum immobile perseverat; Denique iuravit dominus et non penitebit eum;
Amen dico vobis quod vos qui secuti estis me in regeneratione cum
sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis et vos
iudicantes; Quid gloriosius. Iudicent nunc et preiudicent
filii superbie cum rege suo sedeant qui sibi latera aquilonis ele-
git; Exaltentur et eleventur sicut cedri libani transibunt et ecce
non erunt; Opprimant nunc quos possunt. blasphement;

congerant maledicta; Veniant super nos opprobria exprobrancium christo. quoniam merces nostra copiosa est in celis; Gloriam que ab inuicem est habent. uanam utique et mendacem. quoniam uani filii hominum mendaces filii hominum; Gloriam enim que a solo deo est. nolunt. ueram utique et manentem. quoniam ipse ueritas et ipse est qui est;

De grossis ficuum xlii.

Infelix prorsus ambicio. que ambire magna non nouit. querens de modico crescere et de maximo minui; Amant enim cathedras primas que uelut grossi ficuum uelociter sunt casure; Sunt enim grossi prime quedam ficus. prorsus inutiles solam habentes speciem ficuum non saporem. nec tam fructus quam futurorum quedam presagia fructuum. quas et decidere necesse est ut eis alie humano usui et esui apte succedant; Unde sponsa in cantico canticorum. hyemps transiit. ymber abiit et recessit et post pauca. ficus inquit protulit grossos suos. quod uidelicet persequutione cessante. inclita facta sit ecclesia. posita in superbiam seculorum; Quam sane sublimitatem et excellentiam dignitatum congrue satis grossos uocat. ut futura nobis moneat. quam presentia cogitare. Que enim . . . uidentur temporalia sunt. que non uidentur eterna; Caueant igitur qui primas cathedras amant ne contingat cadere sedis. et qui primos in cenis recubitus eligunt incipiant cum rubore nouissimum locum tenere; Sedebitis inquit super sedes xii. iudicantes xii. tribus israel; Hee iam ficus erunt non utique grossi; Has interim sedes preuidebat qui de superna ciuitate dicebat;

Illic sederunt sedes in iudicio sedes super domum david; Illic
plane non hic; Quot enim sedent quas hic uidemus sedes que
tociens mutant. tociens titubant tocies etiam subuertuntur. Isti
uirorum grossi ficuum sunt quos tenuis aura deicit et disper-
git; Ceterum quid sibi uult quod xii tribus israel iudicaturos fore
promittit. in quibus etiam mundus ipse cognoscitur iudicandus; An
quia notus adhuc tantum in iudea deus uniuersitatem fidelium
appellatione xii tribuum uoluit designare. et quasi solas inueni-
unt iudicandas; propter illud qui non credit iam iudicatus est. hec
enim est perfectorum gloria singularis inter ipsos etiam eminere fideles.
et ceteris quoque saluandis preminere auctoritate iudiciarie potestatis.
ut iuxta illud de ipso psalmo sedeant supra domum david; Quid
istud miserie est quod ad uerbum tante promissionis. negligencia
humana dormitat; Querimonia saluatoris

xliii p

Popule meus ait dominus quid debui tibi facere et non feci;
Quid cause quod inimico meo iurato libet seruire quam michi.
Neque enim creauit uos ille. sed nec pascit quidem aut tempora
uite ipse disponit; Si parua hec uidentur ingratis. non ille sed ego
redemi uos; Sed quo precio? Non utique corruptibilibus auro et
argento non sole uel luna non saltem aliquo angelorum sed proprio
cruore uos redemi; Ceterum si neque tam multiplici iure de-
bitum a uobis elicere est famulatum omissis his omnibus mecum
saltem ex diurno denario conuenite; Nichil uobis ille nocue-

rit. nichil ipse videatur profuisse. et obtemperare qui plurima vobis
et pociora pollicetur. apud quem cercior copiosiorque remuneratio est.
ut illud quoque benignissima miseratione dissimulet quod bonorum
vestrorum non egens. vobis tantum in velum esse consultum. ne presencia
suscipere detrectetis. que nunc offero dona gracie futuris muneribus
eadem coronanda promittens. Quid ad hec consciencia humana respon
det. Cum impii pati ceperint tormenta iudicii. quorum miseri
sustinebunt. Quid excusationis habere de peccato poterunt.

Numquid tunc dicere incipient. **De excusatione sectariorum** .xliiii.
modo ecce. modo sine paululum. Sicut nunc
dissimulant infelices. et tamen non habent modum et sine paululum in lon
gum vadit. Bonus est inquiunt deus qui in proximo iuvat. Magna
quidem divina promissio. sed longa nimium dilacio et molesta expectacio
est. Terrenam deserere sortem. et necdum obtinere celestem. afflictio
est intollerabilis et inconsolabilis dolor. Quid accelerare necesse est ut
miseria prolongetur. Misera prorsus et seductoria cogitacio. Nova siqui
dem hec querela est. nunc prolixiorem vitam filii hominum hactenus
causabantur. Breves dies hominis sunt. donec consciencia stimulante
de penitencia et conversione mentis aspiratu vel foris commoveatur ab
homine. Ex tunc sane novum concipitur tedium longioris vite. diffe
rende mortis. oritur fiducia nova. Sed esto multa tibi annorum
curricula restant. adolescens es usque ad senectutem victurus
et senium. Quid necesse habes amittere tempora tanta perdere

tanta lucra; Nichil preciosius tempore sed heu nichil hodie uilius esti
matur; Transeunt dies salutis et nemo recogitat. nemo sibi non red
ditura momenta perisse causatur; An putas o homo biennii tui aut
triennii opus ab omnipotente posse recompensari; Sic adbreuiata
est manus domini ut centum annorum non possit remunerare laborem; Sed e
computa quid diebus singulis acquirere ualeas et tuis equitatem apud deum. nullum
omnino bonum irremuneratum fore. et sicut non capillum de capite sic
nec momentum de tempore peritum; Quid illius sapientis consilium inge
ram ne tardes conuerti ad dominum nescis quid superuentura pariat
dies; Quid insaniam causer de futuro. tam temerarie presumitis; Qui a
suum tempora et momenta in sua ac non magis sua posuit uoluntate;
Postremo quid de incerto fine quid de etiam breuitate laboris retribucionis
eternitate loquar; Nouit dominus figmentum nostrum consulit dominus pusilla
nimitati nostre humane obuiat cogitacioni; Anxietatem abigit
xlv S preueniet trepidacionem; **De duplici promissione**
s. equitur enim; Et omnis qui reliquerit patrem aut matrem.
aut domum aut agrum. p. n. m. c. a. et uitam e. poss. Quid ultra
dicetis filii hominum quibus et in hoc mundo tanta uobis promissa sunt
ut dormiatis inter medios cleros. de quibus paulo ante causabimini
ni. et exeuntes a sorte terrena amplior statum excipiat consolo
quatum in pacientes; etiam gratulantes exspectetis sortem sanctorum inte
gratione promissam; Siquidem et ipsa exspectacio iustorum leticia
est; Centuplum inquit accipiet et u. e. pos; Habetis filii adam

promissione uite est que nunc est pariter et future. ut obstruatur omne
os loquentium iniqua et confundantur omnes iniqua agentes superuacue;
An non superuacue peruerse agit iniquus qui non tam fructuose sed et
iocundius non tam salubrius sed et sanius deo potest seruire quam mundo;
Et attende quod petro querenti dominus tantum de futuro respondit; Neque
enim super his que expetebat presencialiter hesitare poterat aut opus
habebat interrogare; Denique nunquid nobis est dixit sed quid erit;
An uero quis dubitat instantis esse temporis centupli promissionem; Ma
nifeste id querentis ipsa uerborum consequencia probat ubi centuplum accepturi
et possessuri dicitur uitam eternam; Ceterum ne quis omnino impudenti
remaneat obstinacioni locus mitto uos ad euangelium secundum marcum,
ubi promissio eadem descripta manifestius inuenitur; Ait enim dominus
Nemo est qui reliquerit patrem aut matrem aut filios aut agrum
aut domum propter me et propter euangelium qui non accipiat centies
tantum nunc hoc tempore; Atque ut uehemencius animus eius carnalis
anima non percipiens que sunt spiritus dei sed stulticiam reputans addit
signanter cum persecucionibus; Forte enim cum audisset in tempore hoc
promitti centuplum expectabat etiam de temporalibus exhiberi sed propter
hunc intellectum nominatim additum persecutionis; Quid enim ter
rene est consolationis quod non facile terrena persequcio tollat;
Quid terrenum inter persequciones sancti martyres acceperunt cum ipsa
quoque beatorum terra corporum data est in manus hominum impiorum.
Iterum tamen undecumque centuplum De incredulitate; xlvi.

sint accepturi. dum tamen sit centuplum. dum valeat centuplum centu-
plicetur. placeat. consoletur. delectet. ametur. quid insanie est
quod contempnant homines relinquere simpla pro centuplis? Ubi est cupidus
ubi ambiciosus est. ubi conquisitor huius seculi? Quid ad fidele nego-
cium et nundinas questuosissimas avaricia intepuit et obdormivit
humana? Cur id in deo negares. o homo qui in vanum accepisti
nomen domini ihesu christi. cum sacrilego quicquid habes pro centuplo dare
contractareris? Sed execrabilis tibi est manus domini ut nullam ab eo commu-
tacionem recipere. nec ei in racione dati vel accepti communicare penitus
acquiescas? An forte non exactio sed ex incredulitate detrectas? Nam
id in fateor credibilius est? Nemo enim prorsus magis optaret mini-
me cum prima consolacionis obtentu quam in maxima exultacione salva-
ri? Sed non est omnium fides. neque eorum quidem qui nominetenus sunt fi-
deles? Poteram sane multorum vobis exempla proponere multos producere
testes. qui id profecto sicut crediderunt sic senciunt sicut audierunt sic
experiuntur. habundat huiusmodi testimoniis. huiusmodi carbonibus
desolatoriis. omnis nacio regio omnis et omnis lingua. ubicumque sanctorum
congregacio est? Sed quid humanis credat experimentis qui veritati non
credidit promittenti. Illud ego vehementer arbitror ammirandum quod
fideles magis in maximo quam in modico videamini? Num enim
difficile est ei dare centuplum in presenti. qui daturus est vitam eter-
nam in futuro? Qui daturus est quod nec oculus vidit nec auris au-
divit nec in cor hominis ascendit. non tamen dare centuplum potest?

Sed quomodo inquit possunt hec fieri. **De labore ficto.** xlvii.
Qua ratione accipit centuplum qui nil sibi reliquit ex omnibus; Nempe
hoc est quod paulo ante commemoravi. tollite iugum meum super vos
et invenietis requiem; O vera novitas. sed eius qui nova facit omnia;
Iugum tollens invenit requiem. relinquens omnia. centuplum habet; No-
verat hec et ille nimirum homo secundum cor dei qui ei loquebatur in psalmo;
Numquid adheret tibi sedes iniquitatis qui fingis laborem in precepto;
An non fictus in precepto labor est; Relinque omnia et habebis centu-
plum. tollite iugum meum. et invenietis requiem; An non fictus labor
onus leve; Suave iugum crux iuncta. huius et rei sacramentum est.
quod in ecclesiarum dedicacione depictas in pariete cruces. oleo sancto pon-
tifex linit; Sic et olim cum abrahe dictum est. tolle filium tuum quem
diligis ysaac et offeres eum mihi in holocaustum labor factus est in
precepto; Oblatus siquidem ysaac sanctificatus est non mactatus; Et
tu igitur si vocem domini audieris intus in animo et dicatur tibi ut offeras
ysaac tuum. tuum quodcumque est gaudium immoles deo. interpretatur enim
ysaac gaudium seu risum. fideliter et constanter obedi. ne timeas; Nimirum.
et si rem grandem dixit tibi propheta facere debes et obtemperandum ei per
omnia. et si oportuerit ipsum ysaac iugulari; Nunc autem quicquid affe-
ctio propria iudicet securus esto. non ysaac sed aries morietur. non peribit
leticia sed contumacia cuius utique cornua vepribus herent. et sine punc-
tionibus anxietatis esse non potest; Temptat enim te dominus deus tuus
nec mactabitur ysaac ut opinaris immo vivet. sed elevatus

utique super ligna. ut in sublime gaudeas nisi in carne propria sed in cruce
domini glorieris per quem crucifixus ipse est sed crucifixus mundo nam
xlviii. ei uiuus. De nigredine et decore sponse.
Hec mirum conuersacio perfectorum habet sed uita habet gratia spiritualis.
Denique tanquam tristes inquit. semper autem gaudentes tanquam nichil
habentes et omnia possidentes tanquam morientes. et ecce uiuimus. Qui
uidebant me foras fugierunt a me. dicit et filia regis ea utique
cuius gloria omnis ab intus. Unde et clamitat in cantico canticorum ado
lescentulas reuocans. quas exteriori sua in posicione detritas uidet.
Nigra sum sed formosa filie ierusalem sicut tabernacula cedar. sicut pellis sa
lomonis. Nolite me considerare quod fusca sum. quia decolorauit me
sol. ac si manifeste spiritualis conspiram dicat. teneras et infirmas
mentes exhortans. Quid laboriosa queque et humilia conuersacionis
nostre tam seculi miramini. Saga cilicina sum et pelles arietum
rubricate quibus interior ille splendor. et intima tegitur gloria ut illesa apud
uentis et ymbris iniuria conseruetur. Nolite me considerare quod fusca sum.
nolite pauere nolite mirari. Neque enim tristicie aut necessitatis est
exterior iste neglectus et nigredo forinseca sed occulti splendoris et ex
ultacionis interne. Decolorauit inquit me sol. lux interior et exte
rioris inpaciens. Nimirum ignis est et inania folia non admittit.
Alioquin aut exurit folia aut certe si preualuerint ignem extingui
necesse est. Quod quidem omnino cauendum apostolus docet spiritum inquiens
nolite extinguere magis autem id Christus prohibet uolens eum uehementer

de nigredine et decore sponse

accendi; Ideo sponsa quidem nigra est sed formosa apostoli tamquam tristes.
semper autem gaudentes ipsi christo si iudaicis considerentur oculis non erat species
neque decor **De sepulcris dealbatis** xlix de sepulchris dealbatis

Contra sane alios dealbatis veritas comparat monimentis foris quippe
splendidos et nitentes intus sordidos et fetentes; Ambulant enim in stolis
et primas ut dictum est cathedras amant. gloriosi honorati et magni in oculis
hominum. Intus autem vel quod deus videt pleni avaricia invidia ambicione super
bia et luxuria fortasse et multi; Quid enim talibus detestabilius preciosum illud sti
pendium nisi forte ad iudicium et condempnationem. ne quid paveant
et resipiscant et revertantur a studiis suis. sed obdormiscant in peccatis
et decipiant ipsa irreverencia et securitate; **Quod in egestas animi** l. 25

Sane ut exercicium spiritualis **sol foras eicitur**
et cure cordis indicium evidens et temporis extiorum sic eorundem sollici
tudo certum nichilominus signum mentis inculte; Scriptum quippe est;
In desideriis est omnis ociosus; Et item; De stercoribus boum lapida
bitur piger; Ve ve misero dum stercoratur pat ornari; Bos erat
paulus triturans in area domini et suum cognoscens utique possessorem; Unde
et dicebat; Propter christum omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora.
ut christum lucrifaciam. hec amplexatur stercora etiam si quondam nutritus
fuit in croceis; Unus lapidatur stercoribus piger qui christum lucrifacere neg
ligens corde vacuo et deserto foras cogitur evagari; Siquidem famis
necessitate iacob patriarcha descendit in egyptum; prodigus ille filius
servire porcis. esurire siliquas egestate coactus est;

·li·

de homine qui non moritur

Sed quid dicit scriptura? Habenti **De homine qui non moritur**
dabitur et habundabit non habenti autem et hoc ipsum quod uidetur
habere auferetur ab eo; Arescet fenum et decidet flos ipse quoque fene
stre claudentur ut nichil ultra ualeant terrene consolationis haurire;
Denique arguam te ait dominus et statuam te contra faciem tuam; Quid
illud confusionis erit. quid miserie. quid doloris. quando dissipatis
foliis et dispersis. uniuersa nudabitur turpitudo. reuelabitur ignominia.
sanies apparebit. quando iam inmortalis factus internus ille consci
entie uermis tota malignitate corrodet sed non consumet animam in
felicem. nec erit omnino dissimulationis locus aut spes ulla consolatio
nis; Quid enim cause est quo ne modo quidem conscientie stimulos sustinere
aliquatenus possunt. sed auertunt oculos cordis et ad consolationes
miseras conuertuntur. aut certe simulationibus aliquibus decipiunt
semetipsos et mentitur iniquitas sibi nisi quod tolerabilis est ille
cruciatus; Licet adhuc blandiatur spes et extenuet omnino dolorem.
dum sibi ipsis pro libitu tempora metiuntur. ac omne quod agunt fa
cile diluendum. deserendumque quod appetunt temeraria pre
sumptione promittunt; Sed et ipsa consuetudine ac incuria stupi
di et insensati corde. fere nil sentiunt. que quidem omnia longius
aberunt ubi fiet quod scriptum est; Arguam te et statuam te con
tra faciem tuam; **Quod alterius oblectet spiritum spiritualia quam carnalia**

·lii·

Quanto enim sibi uicinior et naturali necessitudine carior ani
ma carne sua tanto acrius doleat necesse est et molestius

ferat propriam quam corporis lesionem. ubi a stupore isto et insensibilitate
fuerit excitata; Sic et econtra bona propria, et delicias spirituales inter
namque animi voluptatem. ubi contigerit experiri eo utique delectabilius
amplectatur. iocundiusque fruatur oportet: quo propius et expressius ea
tangunt nec extrinsecus mendicantur; Nemo quippe eo modo iumenti
sui: quo corporis sui refectione potest delectari; Placet quidem et illa:
sed longe aliter ista sapit. aliterque sentitur; Quod si iumentum anime
corpus esse fateris: eadem utique racio tibi observanda est et in ipsis.
Noli ergo errare. noli seduci. ut in corporalibus credas spiritum posse quam in
spiritualibus oblectari. vel humanam consule racionem si fides in te penitus
obdormiuit. De tribus in carcere et tribus in cruce; ... ... liiij-

Tres in carcere quondam fuisse leguntur. tres in cruce; Ioseph siquidem
cum pincerna et pistore regis carcerali custodie mancipatur. Christus
verus Ioseph cum duobus utique sceleratis reputatus est: et illi quidem in car
cere viderunt somnia et audiere interpretacionem. isti in cruce verba locuti
sunt; et unus accepit promissionem; Priorum siquidem alter propinabat regi.
et audiuit restitueris in gradum pristinum. alter pascebat aves:
et responsum mortis accepit; Ipsi quippe sunt porci quos pauit ille
prodigus adolescens. spurci quidem et elati. unito porcorum et avium no
mine designantur; Porro eorum qui crucifixi sunt cum salvatore alteri
utique confitenti dictum est. hodie mecum eris in paradyso. alteri blasphe
manti non quidem actio. neque enim ille tunc iudicabat quemquam sed a
socio responsum est nec tu times deum qui in eadem dampnatione

es; Quid ergo putamus quid duobus illis quorum alteri dictum est restitu
eris post tres dies. alteri mecum eris in paradyso. utrum potuit esse
molestum; Quid uero illum potuit delectare cui dictum est. truncato
capite post triduum suspenderis auium esca futurus; Sane in hoc po
siti sumus omnes et nemo nisi cum cruce sine cruce uiuit nemo; Quippe uero
nec innocens inuenitur in mundo a peccato. qui peccator regem sperat.
Cum tamen si uolens sustinet et dicit nos quidem iuste. mercedem habebit.
Si autem inuitus et blasphemans ac negans deum factis. duplex ei con
tricio est; Si quis testimonium habet salutis etiam caro eius requiescit in
spe. et prophete farinula pulmentum condit atque dulcorat ut mors tam
non mors sit; uita sit. Quod sine exceptione centuplum pro
Denique nemo sane mentis ampliorem esse credat mittitur
inimicis quam in uirtutibus delectacionem. presertim cum sit deus
uirtutum totius uere iocunditatis fons. leticie et exultacionis
origo; Neque enim carni seu mundo aut maligno principi; sed christo
utique seruire regnare est; Audi hominem de propria utique experien
cia perhibentem fidele testimonium ueritati; In uia inquit testimoniorum
tuorum delectatus sum sicut in omnibus diuiciis; Quid erit in patria.
si tanta est copia delectacionis in uia; Apostolus quoque non in spe
solum sed etiam in tribulacione docuit gloriari; Ille quidem sic ait
amicus huius sancti auctoris sancti nunc. illi quidem sic. ego forte
non ita delicatus sum; homo peccator sum. nec subsistere in tan
to labore sine gratia multa. nec ipsam ualeo gratiam promereri; Quasi

uero gratia non sit gratia, sed operum merces. quasi non omnes peccauerunt.
aut non omnes egeant gratia dei. Estimas o homo quod personarum acceptio
sit apud deum, et non omnes omnia relinquentes tam copiose consoletur.
Noli esse incredulus. acquiesce ueritati. de cuius testimonio nulli licet
dubitare fideli. Et omnis inquit qui reliquerit patrem aut matrem.
aut domum aut agrum propter nomen meum centuplum accipiet. Ne
minem xpistus excipit. miseri qui dicunt preter me. qui excludunt semet
ipsos. et excipiunt a beneficio gratie. Si munerum indignos se iudicant.
multo magis uite eterne. qui ne ipsum quidem centuplum sperant. Sed
quia deus uerax est qui promittit. homo utique mendax qui diffidit

Et omnis qui reliquerit **De his qui uidentur omnia reliquisse**
patrem aut matrem. aut domum aut agrum. **nec centuplum accipiunt**
propter nomen meum centuplum accipiet et uitam eternam possidebit.
facile ego potuissem contradictionem sustinere linguarum si id loquerer
ex me ipso. Siquidem non percipit carnalis homo que sunt spiritus dei.
sed stulticia illi uidentur. Nunc autem ipse id loquitur. cuius uerba etiam celo
et terra transeuntibus non transibunt. Sed audiui ait homo quod predica
omnis sue occasionem. et ut uulgo dicitur festucam querit unde sibi eruat
oculum. audiui inquit de illo qui reliquerant omnia et ad uomitum
sunt reuersi. Quomodo illi acceperant centuplum. Exurge domine iudica
causam tuam. Et istorum nempe calumpnia et murmur ipsorum qui
forte omnia reliquisse uisi minime tamen centuplum acceperunt.
non contra nos sed contra te est qui dixisti. Omnis qui reliquerit

patrē ⁊ cetā centuplū accipiet; Quid tamē dicimꝰ? an ne e collegio
discipulorum reprobari quis potest in loculos ihūs? Sunt enim loculi non tm̄
pecunie. sed et proprie uoluntatis; Scrutetur primū unusquisque uias suas et studia
sua. qui promissam centupli gratiam sibi deesse causatur. nec dubiū quin in-
ueniat angulū ⁊ diuersoriū reclinatoriūque. non quidem filii hominis.
sed aut foueam uulpis. aut uolucris nidū; Magis autem perfectus ob
secro relinquat omnia ⁊ solum sequatur xp̄m iactans cogitatum suū
in eo enutriendus ab eo ⁊ centuplū sine dubio percepturus; Neque enim
potest solum scriptura que tam certa ueritate subnixa omnibus id sine ex
ceptione promittit; Nichil sibi retineat nichil suis ne modicū fermē
tum totā massam corrumpat; Sunt enim qui sibi retinent aliquid
dulce uocis obliti. quod in suam uenit facere uoluntatem ⁊ in ipsis quoque
sanctorum collegiis proprio aut desidio aut fortasse consilio importunius adhe-
rentes; Sciolos sese faciunt. de se sibi aliquid retinentes quos penitus
abnegasse ⁊ diuine prudencie ac obediencie patrum consiliis quoque
spiritualium uirorum debuerant commisisse; Sunt enim qui propinquis re
tinent et amicis. quod abiciunt a se ipsis pro eorum prosperitate presenti.
mām pr ſus ⁊ seculari sollicitudine estuantes; Crudeles plane qui
nequaquā proximos diligant tanquā se. crudeles inquā uel in se
uel in suos. immo quod uerius est utrosque; Nemo igitur cum se ui
det non omnia reliquisse. centuplū non accepisse miretur;

P reciosa siquidem Quod celesti consolatione se priuat qui resilire
diuina consolatio est nec omnino tribuitur; pati sermo ad ...

admittentib: alienā; Infelix tu esau qui dixisti; Num unā tm̄ bn̄di
ctionē habes pater; Quanto meli9 erat dic̄e cū pph̄a; Unā pecii a dn̄o
hanc requirā; Indigum se enī bn̄dictione celesti conuincit. qui dubio
querit affectu. duplici petit intencione. aliud sibi refugium parans
si forte eā non obtinē contingat; Maior est iniquitas m. ait fr̄icida
p̄mus quā ut ueniā merear; Quod ergo; Renuat consolari anima
mea si ueniā non meret̄; h solum deplora. hoc solum plange.
aliud ne cogites quicq̄; Sed ue inq̄t oīs qui inuenerit caym. occidet
me; Graue dampnū grandis iactura si priuatur corpus quod quidē
anima p̄it; Sic eū occidendū sese causabatur infelix. tanquā
p magno bn̄ficio habitur9 si p̄hibetur occidi; Quod et factum
est; Consolacionē miseram obtinuit quā querebat. et oblitus
est desolationis maxime. p qua multo studiosius supplicare
et remediū querere oportebat; Simile quiddam et de saule
legisti. cū amalechitar rege seruato. p̄mū quidē samueli scō
nisus est p indulgencia supplicare. s; eo tamē in sententia p
sistente. nunc inquit honora me coram pplō. hoc enim quod
dicebas peccaui roga dn̄m p me; Merito non peperit qui in
tuebat̄ cor. nec simulate est humiliacioni misertus; Non
ita sane post maiora licet crimina inexorabilē eum dauid
potuit inuenire; Denique uix adhuc dixerat peccaui. et re
sponsum illi est. dn̄s abstulit peccatū tuum a te; Sic nimirū
sic usq: hodie dilectissimi. cui ad alias consolones mens inhiat.

et non penitus renuit in caducis ac transitoriis consolari. ipse sibi profec-
to celestis subtrahit gratiam consolationis; Quam si digna deuocione ple-
no affectu desiderio uehementi petere querere pulsare satagerit. si-
ne dubio petens accipiet. querens inueniet et pulsanti aperietur;
Alioquin si forte quod absit pudendum illum apostasie saltum presum-
pserit. certum omnino sit testimonium ueritatis accipientibus; aut num-
quam eum omnia reliquisse. aut ipsum quoque postea deseruisse centu-
plum quod accepit; Non nulli siquidem cum spiritu ceperunt. heu carne po-
stea consummauerunt; Quod si insanum est centuplum nolle recipere uelle re-
linquere plusquam insanum iure censetur; At uero plangendus tibi uidetur
qui abstractus et illectus a concupiscentia sua sponte id deserit. libens
abicit. uoluntarie derelinquit. et qui nutriebatur in croceis amplex-
atur stercora; Non est ut causetur qui eiusmodi est. tanquam in eo
uideatur irritum uerbum domini aut euacuata promissio; Omnis enim qui
reliquit omnia habet sine dubio repromissam centupli benedictionem.
Sine causa contendat non ei magis quam christo credimus nec omnino acqui-
escimus mendacem eum facere qui promisit.

De centuplo et uita eterna

c. lxiii. Centuplum inquit accipiet et u. e. p. Illud enim in uia
hec in patria est immo in patria illud in uia. Illud consolacio presen-
tis laboris. hec future felicitatis consolacio est; Sic nimirum et opa-
riis huius seculi solet quibus inope merces in fine dari; Sic militanti-
bus quoque et stipendia ministrantur pro necessitate temporis et
nouissime donatiuum manus erogatur pro quantitate laboris; Sic

⁊ filiis israel donec terram repromissionis intrarent in deserto manna
non defuit et ab ecclesia post quesitum regi celestis adventum · con
ticiantis patris cotidie petitur oracione quam ipse salvator in
stituit · habes hanc duplicem promissionem ⁊ in propheta evidenter expressam
ubi ait; Reddet deus mercedem laborum sanctorum suorum et deducet eos in via
mirabili; Ipsa est enim via testimoniorum domini in qua propheta alius sicut
omnibus diviciis delectatum se esse testatur; Ut quid ergo in
incredulitate hac morientium filii hominum; Quod hic centuplum lviii.
Et forte adhuc secularis ad hec quispiam dicat; spirituale sit;
Ostende michi centuplum quod promittis ⁊ libens universa
relinquo; Ut quid ostendam; fides enim non habet meritum · cui
humana racio prebet experimentum; An homini ostendam quam
veritati credere spernenti; Deficies scrutans scrutinio nisi credide
ris non intelliges; Manna absconditum est quod in apocalipsi iohannis
victori promittitur · nomen novum est quod nemo scit nisi qui accipit;
Videtur enim forte non nullis presentem sanctorum communionem facultatum
pariter ⁊ voluntatum hic loco centupli nomine designare; Et magna
quidem hic ipsa consolacio sed; non adeo generalis · ut possit universaliter
omnibus convenire; Quantos enim sanctorum aut voluntarie constat dese
ruisse ut anachoritas · aut violencia persecucionis ut martyres
exilio relegatos · humana consolatione omnino caruisse; Datum
optimum est centuplum hoc desursum descendit a patre lu
minum; Quid sit hoc centuplum ·

lix. An non denique omnia possidet. cui omnia cooperantur in bonum; An
non centuplum habet omnium. qui impletur spiritu sancto. qui Christum
habet in pectore; Nisi quod longe plus quam centuplum est. visi
tacio paracliti spiritus et presencia Christi; Quam magna inquit multitu
do dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te. perfecisti eis qui sperant in te;
Vides quomodo memoriam habundancie suauitatis huius eructuet
anima sancta quomodo exprimere gestiens verba multiplicet; Quam
magna inquit multitudo. hoc ergo centuplum adoptio filiorum est
libertas et primicie spiritus. delicie caritatis gloria consciencie regnum dei
quod intra nos est. non utique esca et potus sed iusticia et pax et gaudium
in spiritu sancto; Gaudium sane non tantum in spe glorie. sed etiam in tribulati
onibus; Hic est ignis quem voluit Christus vehementer accendi. hic uer
tutis ex alto que et andream fecit amplecti crucem; Laurencium
mercedis desiderare carnificem; Stephanum in morte pro lapidantibus flectere
genua adoracione; Hec illa pax quam suis reliquit Christus quando
dedit et suam; Siquidem donum et pax est electis dei pax utique presens
et donum future; Illa superat omnem sensum sed et hunc quicquid sub sole
placet. quicquid in mundo concupiscitur non potest comparari; Hec gratia
deuocionis et unctio docens de omnibus; quam expertus novit. inexper
tus ignorat quam nemo scit nisi qui accipit; Exhortatio
lx. Vanitatem hic filiorum hominum BREVIS...
concupiscencia vigilet. vanam uel curiositas excitetur. ut
dicant in cordibus suis; Non michi hoc verbum admonicionis

humane. cum sic consonant uno ore testimonia scripturarum. Quod
si ita est sine dubio uehementer erramus. Probare libet an hec haurit
se ita gustare quid hoc absconditum manna sapiat. experiri quid
sit hoc centuplum quale gaudium in spiritu sancto. Cras profecto responde
bit ei iusticia sua quid studiose quesierit. Confestim ut gusta
uerit. uidebit quoniam suauis est dominus quam bonus. non modo tenentibus sed
et querenti se anime sperantibus in se. Alioquin ueniet et arguet
dicet dominus si non omnis qui reliquerit patrem aut matrem aut domum
aut agrum propter nomen meum centuplum accepit nunc in hoc tempore.

p Parum est et uitam eternam possidebit. **De uita eterna** lxi.
Uerum si in presentis commendacione centupli sermo deficit.
et ex habundancia cordis angustia oris obstruitur. quid nisi mul-
to magis ad promissionem eterne uite ipsa quoque defectum suum co-
gitacio fateatur. Sed quod expertus est non ualet eloqui nec
expertus quid inexpertus de perfectione balbutire conetur. Oculus
non uidit deus absque te que preparasti diligentibus te. Pax enim est que
exuperat omnem sensum. pax super pacem exultacio indeficiens flumen
leticie torrens uoluptatis diuine gaudium plenum est. Cogita
quicquid uis. quicquid potes excogita. excedit cogitatum omnem. de-
siderium omne exsuperat. illa felicitas. eternitas illa. illa beatitudo.
Ad quam nos sua miseratione perducat. preueniat in benedictionibus
dulcedinis et indeficienter interim tribuens promissam centupli
gratiam ad solacium utique et remedium laboris huius ne deficiamus

miria. ut de exhibicione presentium munerum firma sit exspecta
cio futurorum qui uenit ut uitam habeant et habundancius habeant. ihesus
christus dominus noster qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat deus per infinita
secula seculorum amen;

Iturus ihersalem dominus betfage uenit unde duos de suis in castellum
quod contra ipsos erat misit asinam alligatam et pullum eius solui
et adduci sibi precepit; Bethsage interpretatur domus bucce et est
uiculus sacerdotum per quod signatur confessio ad quam dominus uenit quia
ad confitentes accedit. nam ab eis qui culpas suas nolunt con
fiteri longe est; In confitentibus requiescens unde suos mittit
quasi scriptam duorum testamentorum. uel predicatores gemina caritate
preditos. in castellum quod contra ipsos est. idest mentem proprie uo
luntati deditam in quo castello murus est obstinacio quia ad omnia
que ei iniunguntur huiusmodi homo resistit; Arma sunt uius idest
amara uerba quibus remordet. et sepe pluris timetur et ne quidem
sibi iniungantur defenditur; Est scilicet in castello fructus quem non consequitur.
quia per obstinatione aliquam requiem sepe adipiscitur. saltem quia dulce
est ei propriam implere uoluntatem; In hoc castello alligata est
asina et pullus eius. idest humilitas et simplicitas homo enim
deditus proprie uoluntati. aliquando nouit quid sit humilitas et scit sim
plicitatem si uellet in se habere; Sed si hoc ageret propriam uoluntatem
non impleret; Alligat quia et reponit nec apparere permittit;
Hic itaque talis quoque diuino sermone compunctus. murum obstina

cionis euertit. arma locutionis abicit. escam quietis male quesite
paruipendit. asinam et pullos eius absolutos ducens obuiam dn̄o.
bethfage currit idest confitetur se uiliis peccasse. et spondet se
deinde humilit̄ ac delectabilit̄ uiuere. et qui p̄us erat castellū
diaboli. efficit̄ urbs fortitudinis nr̄e. syon. saluator ponet̄ in
ea murus et ante murale; Murus humilitas. an̄ murale paciā.
et in hac ciuitate sunt porte. aures. oculi. et hui⁹ m̄i. que n̄ semp̄
pat̄e debent. s; claudant̄ diabolo. et apiant̄ xp̄o; Corpus autē
pons p̄ quē ascenderūt in ciuitatē. que et debet claudi et aperi.
claudi .s. ut subiciat̄ sp̄ui. ne conculcetur a uiciis et diabolo ne pateat
eius ingressus in urbem;

Missus est angelus gabriel ad mariā. idest p̄dicator diuini
uerbi ad peccatorē. et concepit maria ih̄m idest peccator scm̄
p̄positum et bonū desiderium. q. ē. i. saluator peccator̄. quia sic
queret remedium salutis; Conceptio autē fit a timore dī qui
est p̄ncipiū boni et ianua conuersionis; Et nouē mensib⁹ portatur
ihc concept⁹ sic bonū p̄positum n̄ cito p̄fert iustus s; nutrit de
liberando q̄ aliqn̄do fit p̄ moram t̄pis diuturni. aliqn̄ momen
to breui; In nono mense parit. q̄ tunc ad claustrum uenit
et scm̄ p̄positum apit; Sed adhuc paruul⁹ et tener est ihc. nec
potest circumcidi ne ledatur ul̄ moriatur; In circūcisione
enī sup̄flua deponunt̄ idest p̄pria uoluntas; Sed iste talis.
non est idoneus; In octauo die circumcisio fit; Prim⁹ dies

i est dies spei quia appropinquante regno celorum iam incipit bona
sperare. et unde nascitur paciencia quia per se paciencia sustinet aduersa.
ii Secundus dies est ueritatis quando incipit se cognoscere scilicet perpendendo
quanta sit infirmitas et miseria sua. Unde dolet cognoscens abiec
tionem peregrinacionis sue. et sic habet humilitatem. Ex cogitatione
enim infirmitatis humilitas nasci solet. Et hec duo paciencia et humi
iii litas necessaria sunt contra pugnam carnis quam primo sustinet
et contra quam pugnat. Tercius dies est uirtutis quia uirtute
et fortitudine opus est contra suggestiones et assultus quos diabolus
extra mouet. sed ne cadat uirtus est necessaria. Post pugnam car
iiii nis sequitur pugna diaboli. Quartus est dies pacis quia post pugnam
et uictoriam pax sequitur in qua non torpet et pigritatur sed congre
v gat uirtutes multis et exercetur. Sed necessarius est dies scien
cie ne indiscrete et inordinate utatur uirtutibus sed racionabile
vi sit obsequium omnibus. Postea est dies iusticie quia iusticiam quam
habet ipse zelatur in aliis uolens alios sibi conformes fieri et do
let quam exemplo non proficit. Ideo etiam uellet plone frui ad
corrigendos illos qui nolunt corrigi. Irascitur et contra detrahe
ntes et obstinatos. Sed ne zelus uertatur in iram inmodera
tam et ne sub specie correctionis appetat primatum elacionis.
vii recurrendum est ad diem sapiencie. Sapiencia dicitur a sapore quia iratus
habet saporem dei et dulcedinem eternitatis. et ad illum fontem
recurrendum est et potandum. ne sit nimis iustus. ne pereat

in iusticia sua; Sed rursum ne nimis delectatus in sapore et dulce
dine interiori minus sollicitetur de utilitate proximi; Sequitur dies
octauus idest caritatis que non querit que sua sunt. sed que viij
aliorum et de proximo tanquam de se sollicitatur; In hac die fit cir
cumcisio idest proprie uoluntatis deposicio; De propria enim
uoluntate fiunt mala; de communi bona; In propria uolun
tate fit superbia in communi dilectio et humilitas; In hac die
puer circumciditur quia omnis circuitus superbie et erroris depo
nitur et amputatur et nomen imponitur quod noticia uirtutum
in palam ostenditur et sic ab aliis sua proprietate discernitur; Ante circum
cisionem in presepio est positus pannis inuolutus. presepe est me
moria cui iumenta alligantur idest animales homines et feno uescuntur.
idest carnalibus desideriis et motu illicito delectantur; Sed me
moria constringitur ut sit presepe ihesu et tunc mens secundum propositum
deponitur idest pannis inuoluitur; Panni sunt memoria passio
nis christi et recordacio uirginis et per hec iumenta arcentur et fenum
desideriorum expellitur; Nichil enim melius carnalia desideria expellit.
quam frequens recordacio passionis christi;

v Videndum est autem qui sunt pii illi scilicet qui deum colunt
Pietas est cultus dei qui in tribus est que inuisibilia sunt.
scilicet fides spes caritas; Impii carent his tribus nec deum colunt.
quorum consilium est uisibilia inuisibilibus terrena celestibus ante
ponere; Horum caput est diabolus qui deo nolens subici deus

ee̅ affectauit; Impius etiā iste euam seduxit· uolens eam habe̅
sociā erroris sui· ⁊ participē iniquitatis; Illa uero iniquitatē
ade suggessit· qui impius factus iterum ꝯsensit; Sicut adhuc
malus motus suggerit carni· caro delectatur ⁊ consentit· ⁊ spiritum
ꝯsentire facit; Quatuor autē sunt modi· quib; itur inconsilio
impiorum· Quidam trahuntur inuiti· per coactionib; ⁊ minis impel
luntur admalū· ⁊ timore penarum; alii trahuntur illecti pmissionibus·
blandiciis ⁊ carnalib; desideriis; Quidam secuntur ignari· nesci
entes sibi puidere nec mala abonis discernere; Alii secuntur spontanei·
quib; iniquitas placet· ⁊ libenter mala faciunt· et facientib;
ꝯsentiunt; De quib; dicitur; Si uidebas furē currebas cum eo;
His quatuor uirtutes sunt necessarie· quib; reuocantur ⁊ sa
nantur; Illis qui inuiti trahuntur fortitudo est necessaria· qua resistant
minis· cruciatib; dampnis· ⁊ fortes facti resistant· usq; adsangui
nē et mortē; Illi qui trahuntur illecti indigent temperantia· que
lenit desideria illicita· non cedit pmissionib; non minis· non
emollitur blandiciis; Illis qui seducuntur ignari· opus est pruden
cia· que discernit abutilib; inutilia et docet quid sequendum
quid reiciendum; Iusticia indigent illi qui sequuntur sponta
nei; Iusticia est rectitudo uoluntatis· que nec amat peccare
nec peccō ꝯsentire; Iusticia ⁊ fortitudo sedem habent uoluntatē·
quia uoluntas iusta debet ee̅ ⁊ fortis; Est autē iusticia uolun
tas hoc modo ordinata· s· mala respuens· bonisq; meliora pre-

ponens; Hanc non uidetur habuisse adam qui malo consentiens
quod utile erat deseruit; Prudentia et temperantia sedem habent racio
ne· quia racio prudens esse debet et temperata; Est quippe pruden
cia racio docta sciens uitare contraria iusticie; propter iusticiam; Ui
tat quidem non solum iniusticiam apertam scilicet; sed illa que aliquo modo sunt contra
iusticiam attendens non quod licet scilicet; magis quod expedit· uitans diuicias·
et quedam alia non quidem illicita scilicet; que iusticie solent esse impedimenta; Sed
propter quosdam qui ex hypocrisi hec faciunt additur propter iusticiam;
Legale preceptum fuit quod uirga aaron poneretur
in templo que protulit frondes florem et fructus; Hec uirga
beatam mariam nobis annuntiat· que posita in templo inter homines
que secundum apostoli dictum templum dei dicitur· sicca ab humano semi
ne· et a spiritu sancto obumbrata; Germinauit in regione umbre
mortis solem iusticie dominum nostrum ihesum christum· qui est unus cum patre
et spiritu sancto· est lux que illuminat omnem· h· u· in hunc mundum; De
hac gloriosa uirgine ante partum et post partum clamat ysaias di
cens; Ecce uirgo concipiet· et· u· et· p· f· etc; Hunc etiam osee sic ua
ticinatur; Adducet urentem uentum dominus de deserto ascendentem
qui exsiccabit uenas mortis; Desertum intelligimus sancte marie
uterum uirginalem· eo quod absque semine humano ediderit nobis
rosam de qua dicitur in canticis canticorum; Ego flos campi et lilium
conuallium; Et propheta dauid; Speciosus forma pre filiis ho
minum; Iste formosus dominus noster qui uenit de edom tinctis

uestib; de bossa. exsiccat uenas mortis. peccā scilicet pplor.
quib; arefactis p penitenciā mors ipa siccat; Et sicut in
ter spinas nascitur rosa 7 ab eisdem pungitur reddendo
odorē. sic in iudeis natus est xpc. cui beneficior obliti
iudei eius latus post multa obpbria in ligno uiuifice
crucis apuert; Ex cuius sanctissimi lat'is apcione fabri
cata est eccl'ia. que in corpore xpi dedicata sine macula
sine ruga. in eternū fulget glosa quā circumdant flores
rosarū. et lilium conuallui; S; psens rosa quā certutis per
tres. in quib; resplendet pulchritudines ternū in nobis
ē in medio uirtutum significat; Nam p rubedinē p cōmissis
peccatis ad corporis afflictionē nos hortatur; Per odorē
in dilectione dī 7 pximi quiescē. in xpi bonus odor sumus
in omni loco; Per candorē auctis ad uirtutes resurgere;
Itm rosa ex rubore passionē dni repsentat. in odore dnicam
sepulturā. in splendore fulgidam 7 glificatam die resurrec
tionis de qua dr; Hec est dies quā fecit dns. exul. 7 l. in ea;
In qua ē quia uā rosa xpc tanquā sol 7 luna resplendet. porta
regni celestis peccatorib; apta est. 7 sacerdotes ē ppli habentes
uestimenta idest opa candida 7 lūbos castitatis baltheo pcinctos
cōmedūt agnū q toll'. p. m. q in habundantia bndictionis patris nri
abrahe nos bn opando in unctō pacis 7 unitatis cseruet;

Cuo panis 7 uini p cōsecrationē uertant in xpm; Queritur
utrum in totū xpm inte

c

graliter· an in partem illius; Nam in totum integraliter non ui-
detur posse conuerti; Cum enim tres nature sint in eo· corpus
anima diuinitas· nulla earum in diuinitatem conuerti potest. R.
Panis et uinum per consecrationem uertitur in xpistum integrum; secundum
humanam naturam idest corpus et animam· non in diuinitatem; Q(uaeritur);
utrum horum duorum corporum scilicet panis et uini grossiora in corpus·
subtiliora in animam xpisti transeant· an utrumque totum in utramque·
naturam totam· an particulariter pars utriusque in partem corporis xpisti et
animam; R. Utrumque in utramque naturam xpisti transit; Cum igitur
in corpus et animam xpisti transeant· et non in diuinitatem quando in-
personaliter et communiter diuinitas; R. Ex quo conceptus est xpistus in utero
uirginis; Semel enim diuinitas assumpsit humanitatem non coti-
die; Unde in hoc sacramento non prius est corpus et anima
xpisti quam diuinitas quia numquam unquam fuit corpus et anima
xpisti sine diuinitatis unione; Quamuis igitur illa fiant corpus
et anima xpisti non tamen dicentur corpus et anima xpisti facta ex eis;
Neque enim illa sunt materia xpisti; Si enim illa essent materia xpisti· tunc
in xpisto materiato ab eis aliquid de essentia illorum remaneret· sicut
farine in pane et sic in ceteris; In xpisto autem nichil remanet de
essentia panis et uini; Obicitur; Perit igitur corpus illud panis
et uini· ut nusquam sit· et quod prius erat creatura dei· desinit
esse creatura dei; R. Perit quidem ita quod nusquam sit illa creatura·
cuius adhuc speciem tenet. non tamen ideo penitus perit quia in-

xp̄o optime ⁊ humano generi utilius transit. q̄ facit d̄s
ꝑ potestatē suā ⁊ ꝑ uim ꝯsecrationis; Hec potestatē suā
ita alligauit numinis rerum. s; res ipsas sue potestati.
nec habet fides meritum cui humana rō p̄bet experimentū;
Quod si ex pane illo corpus xp̄i fi concederet. iam non so
lum de maria s; de frumento eum hr̄e diceretur;

Sobrie & iuste & pie uiuam' in hoc sc̄lo; Sobrie nob.
iuste p̄ximo. pie dō. Sobrie in duob; id est in cauen
da uoluptate carnis ⁊ curiositate sc̄li; Unde dn̄s; Caue
te ne grauent corda ur̄a in crapula ⁊ ebrietate & curis
huius sc̄li; Et salemon; Corpus q̄ corrūpitur aggreuat
animā. ⁊ deprimit t̄rena inhabitacio sensum multa cogita
ntē; Ecce conpedes et carcer; Conpedes id est cure carnis
stringunt ⁊ angustant; Carcer id est curiositas sc̄li claudit
et obfirmat; Qui p̄mū uincit in carne ambulans non se
cundū carnē militat; Qui sc̄dm uincit dicere pot; Nr̄a con
uersatio in celis est; Iuste in duob; id est ut non noceas ⁊ om
nib; p̄desse uelis; Unde scriptū est; Quod tibi non uis alii ne
feceris; Et omnia que uultis ut faciant uobis homines et
uos facite illis; Pie quantum ad fidem que in duob; est; In iusti
ficacione que in p̄senti nos iustificat in beatificatione que
in futuro nos beatificabit; Hanc fidem a nobis exigit d̄s. ut
credam' nos ab illo iustificandos ꝑ miām et beatificandos

per ueritatem; Promisit enim quod iustos beatificaret; Nam quos iustificauit hos et beatificauit; Unde est illud; Si terrena dixi uobis et non creditis quomodo si dixero uobis celestia credetis? Terrena sunt iustificatio in presenti. celestia beatificatio in futuro; Unde apostolus; Ex parte cognoscimus et ex parte prophetamus; Sobrie ergo uiuamus ut bonam conscientiam habeamus. iuste. ut proximo prodesse uelimus; Unde est illud; Sapientia que de sursum est. primum quidem pudica est. deinde pacifica; Pie ut deum diligamus; Hec enim omnia propter deum agenda sunt;

Peccantes primum excipit negligencia sui. deinde curiositas rerum externarum et ad se non pertinencium cum ipsarum rerum concupiscentia; Concupiscencia sequitur consensus. consensum consuetudo. consuetudinem contemptus. contemptum malicia id est affectus et delectacio peccatorum; Negligentia tardat. curiositas impedit. concupiscentia ligat. consensus stringit uel obdurat. consuetudo trahit. contemptus precipitat. delectacio incarcerat carcere desperationis. quia peccator cum uenerit in profundum contempnit;

Ueniens autem spiritus sanctus et uisitans miseram animam per septiformem gratiam suam primum infundit ei timorem timori subinfert pietatem ut miseriam timoris suauitas consoletur pietatis; Pietati scientiam ut sciat uti timore et pietate. timore ne tristicia habundantiore absorbeatur. pietate ne presumptio uana precipitet; Scientie fortitudinem scilicet contra temptaciones. ut

pficiat in bono non tm̄ scienter s; & fortit'. fortitudini ꝯsiliū ut nec sciē nec fortitudini nimis ꝯdatur s; omnia cū ꝯsilio agant; Consilio intellectum ut iam intelligant non solum qd consulant hoies. s; ēt que sit uoluntas dī bona & beneplacens & pfecta; Intellectui sapiam ut q. actenus consilio ul' intellectu discebat iam ei transeat in affectum ut p ipām grām dei sapiat. & sapidum ei ac dulce fiat q. ante durū uidebatur;

Primūq; negligentię opponit' timor. quia qui timet nichil negligit; Curiositati pietas id est affectus diuinū. qui sicut dicit apls. ad omne opus bonū est utilis. & ideo contrarius curiositati; Concupiscentię sciā. ut sciat se ipm̄ & interioribus suis uacans non egrediatur ad ꝯcupiscentiā sciī. ne audiat illud; Si ignoras te egredere. & abi post. &c. ut sciat quā uana sunt & caduca que ꝯcupiscit; Consensui fortitudo ne uincatur ad consenciendū; Consuetudini consiliū. quia cum uentum fuit ad consuetudinē tunc uē opus est consilio; Contemptui intells. quia consilio iam hominū ꝯtempto. nisi ipse intelligat piculū suum iam pximus est despationi. Malicię sapiā quia sola sapiā uincit maliciam;

Destruens autē sps scs. in anima humana septiformē hanc miseriam. statim in ea edificat septiformē grām

Due sunt mole suam;

inter quas molitur xpianus ut de eo quasi de frumto

fiat panis xpi. s. spes & timor; Qui enim timet et non sperat
desperatus est; Qui sperat et non timet negligens est; huic dictum
est. non accipies pro pignore superiorem et inferiorem molam; Hoc
ad prelatos dicitur. qui aliquando debent urere. id est penam comminari et
aliquando lucem id est uitam eternam polliceri; Ad quod notandum quia
uestis pontificis erat de cocco bis tincto qui est ignei coloris; Qui
ignis ardet et lucet; Hinc est baculus pontificis ab una parte pun
git. ab alia replicat; Hinc uerus samaritanus post uinum iusticie ap
ponit oleum misericordie; Inde post pascha est post pascha est pente
costes; Sic itaque prelati subditos suos debent instruere ut non time
ant sine spe. nec sperent sine timore. et sciat unusquisque suum uas
possidere in sanctificatione et timore;

Expurgate uetus fer. Vetus homo adam a quo triplicem
uetustatem contraximus in corde. ore. opere; In corde duplex fer
mentum amor carnis et amor seculi; De amore carnis dehortatur
petrus; Abstinete uos a carnalibus desideriis; De amore seculi
paulus; Abnegantes impietatem et secularia desideria; Sobrie et
iuste et pie uiuamus in hoc seculo; Sobrie quantum ad nos. iuste quan
tum ad proximum. pie quantum ad dominum; In ore duplici fermento in
fecti sumus arrogantia et derogatione; Arrogantia est in appe
titu proprie excellencie et dilatacione fame et nominis. quod fit cum
quis se iactat de bonis que non habet. uel que non a deo sed
a se ipso uel pro ceteris se accepisse predicat; Unde dauid; Dis

perdat dns uniuersa labia dolosa. l. m. De rogatione cum
quis fri suo detrahit et eum iudicat; Unde sedens aduersus f.
t. l. Inope quoque duplici fermento uetascimus. flagitio quantum
ad nos. facinore quantum ad proximum. quem triplici iniuria ledimus.
contumelia uerborum. damnpno rerum. cruciatu corporum; riplici
uetustate corruptos. xpc qui dicit ecce noua facio omnia reformat
in nouitate uite. singula singulis opponens. et quasi clauum clauo expe
llens; Uetustati cordis que procedit ex amore carnis et seculi. opponitur
amor proximi et amor dei; Uetustati oris que dicitur arrogantia.
opponitur humillima sui acusatio. sicut dicitur. iustus primo accusator
est sui; Et in eu. Cum feceritis omnia. dicite serui inutiles sumus.
De rogationi opponitur frugi uite in exemplis emendatio. et ut am
bigua in melius interpretemur; Uetustati operis que dicitur flagitium
opponitur continencia. facinori innocentia; Et ista duo .s. contineu
cia et innocentia sunt duplex spiritus helie in heliseo; Secundum hysto
riam quidem quia celebria miracula fecit helyas. xii. heliseus
xxiiii; Mistice duplex spiritus .i. duo operatis continenciam et innocen
tiam. uidelicet ut nulli noceamus. prosimus quibus ualeamus; Sicut
paulus qui dicebat; Cupio anathema esse pro fratribus meis; Et
moyses; Si non dimittis populo huic dele me de l. q. s. Uolebant
separari a xpo. bificante non a xpo iustificante. id est quamuis uellent
dissolui et esse cum xpo. tamen si possent prodesse proximis mallent di
fferri a premio. non ut in perpetuum carerent sed ut magis magis

que in proximis laborando id ipsum sibi infusio augerent; Xpc
ergo reformator in nobis est et magnus fuit in corpore uel opere uero est
iusticia in ore ueritas in corde sapientia; Sapientia dicitur a sapio; Scilicet;
enim dulcedinem celestis iocunditatis cuius usu et presencia angeli et
et sancte anime modo perfruuntur. interim exspectant et concupienti
animo nichil satis festinanter tam longam dilationem ferre non possent.
nisi quam quodammodo prelibarent et pregustarent et iugi meditacione
et memoria pertractarent; Unde memoriam habundancie s. t. e;

Mors anime obliuio de qua morte
hoc modo suscitatur; Per memoriam sentit per obedienciam audit.
per intelligenciam uidet per circumspectionem olfacit per dilectionem gustat;
Memoria est atrium uoluntas aula delectacio thalamus. custos
atrii est memoria proprie confessionis. custos aule memoria
celestis patrie.

Quinque flumina abluunt peccata baptismus corpus Xpi
lacrime sudor in labore boni operis et sanguis martirii; Xpc
et ecclesia unum corpus constituunt; Xpc caput ecclesia corpus. quia
sicut in capite uita et uegetacio tocius corporis ita in Xpo uita
et sustentamentum ecclesie; Que si uelint conformari et ei seruire
per diuersitatem personarum et officiorum fiet unum cum eo membrum; huius
corporis oculi qui debent membris inferioribus prouidere sunt episcopi quique
non solum oculi sed et pastores et subditi non solum membrorum nomine
sed ouium respectu horum dicuntur; Multum est inter pastorem et ouem;

platum ⁊ subditum; Ille regit iste regit; Ille pascit iste pascitur;
Et sicut pastor p est ouib; dignitate rationis. q rationalis.
q erectus ad celum. oues irrationales pne ad pascendum. ita
epi debent dici rationales ⁊ discreti conparatione subditorum. hij
debent habe canem et funem ad tenendum illum. baculum ad arcendum
tam lupum quam canem si opus fuit. uirgam ad regendas oues. que
non possunt baculum pati. peram ubi portet panem suum; In eccla
di sunt pdones lupi. contra quos necessarius est canis. id est latratus
aspe correptionis ⁊ comminatio de supponendo gladio mat.
si non sufficit spualis

P
auptas necessaria graue habet miseriam; Simulato
ria falsam pfert leticiam; Uoluntaria nullam sentit penuriam;
Item; Necessaria habet coactionem; Simulatoria zelat seducti
onem Uoluntaria pauptas deuotionem; Uoluntariam pauptatem
tria pficiunt. scilicet contemptus ppe uoluntatis abdicatio. plena obedien
cie executio. plenam ut ibi xpianus puectus sui ⁊ obediencie figat
metam. ubi xpc qui factus est obediens usque ad mortem;

S
epulto ihu uenere mulieres cum aromatib; Moritur ihc quando
uir magnus aliquis grauiter labitur. sepelitur. si in pec
cato obdormit accepta securitate; Mulieres sunt aliquis spiri
alis homo lapsui conpaciens ⁊ uolens subuenire; Hic parat
mentem linguam manum; Hec sunt aromata que de spēb; confi
ciuntur; Mens habet spēs has. affectum conpassionis et zelum

iusticie spiritus consilii et discretionis; Qui necessarius est ne uel
compassio irracionabilis sit. uel zelus inmoderatus et non f.;
sciam; Has species emit mens dando nummum proprie uoluntatis;
Qui enim regitur propria uoluntate nec species habet. nec aromata
parare potest; Postea uero parat linguam ut manifestet uo-
luntatem; Lingua habet suas species modum in correptione. ha-
bundantiam in exhortacione. suauitatem in persuasione; Pro his
dat nummum confessionis ut non sit superbus. sed humilis ore enim
confessio fit ad salutem; Tercio loco paratur manus id est operatio.
cuius pigmenta sunt exemplum innocentie ut nulli noceat. Ex-
emplum continencie quantum ad se. munificentie largitas in rerum
suarum distributione; Hec tria emuntur nummo obediencie sine qua
uel parum uel nichil prosunt talia. huius modi aromata emere ut
ungerent ihesum; Ideo corpora unguntur uel ut non feteant uelut
minus corrumpuntur; Et ad hoc spiritalis iste mundat. ut fetor mali
operis non prodeat. uel ne lapsus grauius cadat; Dicebant autem mulie-
res; Quis reuoluet nobis lapidem et cetera; Lapis iste pondus auctori-
tatis per quo timet spiritualis ad studium correctionis accedere; Angelus
magni consilii aliquando reuoluit; Paratis aromatibus non est
unctus ihesus; quia surrexerat. sic aliquando lapsos suscitat gracia.
antiquam spiritales adhibeant curationes ad aromata;

Cum in corde uestro sit uel esse debeat
Christi sepulchrum cur cottidie id est singulis momentis

non introivit? Quia lapis super positus est. id est delectacio carnis. que quasi per nos revolvere non possumus. ut pote mulieres id est fragiles ad angelum magni consilii vocem orationum clamando dirigamus. ut revoluto lapide ingredi valeamus. Licet enim nimie gravitatis sit lapis superpositus non tamen diffidamus. quia revolucio lapidis non in nostra consistit liberacione. sed in divina vocatione; Unde dicitur quia cito fit mutacio dextere excelsi; Quod bene notatur per latrones illos qui ferentes cadaver auditis hostibus; atque cadere illud permiserunt. et forte cecidit in sepulchrum helisei; et ut ossa illius tetigit mox vite restitutum est; Vere latrones nos sumus; Qui nos ipsos deo furamur. qui animam nostram cadaver fecimus. dum illam carni subdidimus; Audita autem voce hostium. id est predicatione sanctorum. qui carnalitati nostre adversantur. confunditur; Cadit cadaver in sepulchrum helisei. id est christi. et tactis ossibus remanet. quia confusi terrore iudicii dei. ad christum qui propter nos mori sustinuit. refugium et nostrum in iudicium expetentes a confusione desperationis revocamur. ossaque illius tangentes id est virtutes imitantes vitam eternam consequimur;

Hec est dies quam fecit dominus; Ista est dies non dies mundi que transitoria est. sed illa dies quam non sequitur nox; Unde; Qui sequitur me non ambulat in tenebris; Dies hec dies est iusticie in qua qui vadit non offendit. quam desideravit videre abraham et vidit et gavisus est; Ista est dies tam raciona-

bilium creaturarum. hec mundana non est racionabilium quia et con-
munis est nobis et iumentis. Hic est dies ille qui dicit ego sum
lux mundi. In hac die exultari et letari debemus. iubilare scilicet
corpore et anima quia per ipsum redempta est utraque natura. Car-
nem enim dominus induit ut carnem nostram faceret incorruptibilem. animam
sumpsit ut anime resurgerent. Resurrectionem carnis habemus in spe.
quam futuram probat resurrectio carnis christi. resurrectionem anime iam re.
et hoc multipliciter. Primum in baptismo postea in confessione. Ut autem
sic sepeliatur caro nostra. ut ad gloriam possit resurgere. preueniamus ungere
corpus christi in sepulturam. Preuenire oportet. quia nisi ante diem
mortis nos affligendo carnis commissa defleamus. cum christo non
sepelimur. Si non consepelimur non conresurgamus. Sua igitur
unctione perungatur caro et anima sua. Caro quidem debet ungui
mirra et aloe. Que uermes occidunt. et carnem dissolui putredi-
ne sua amaritudine non permittunt. His ergo speciebus caro ungitur.
quando uigiliis ieiuniis. que amare sunt caro affligitur. Non autem
carnem nostram hac unctione sed christi perfundimus. Postquam enim ueterem
hominem exuimus membra diaboli facta sunt membra christi. Unde
si nos ipsos libidine polluimus. non in carne nostra sed christi peccamus.
Anima carismatibus sancti spiritus ungui debet. Unde dicitur. Qui non
habetis argentum properate. emite absque argento. Sed quoniam
potest fieri hec unctio nisi ematur. Non desperet emptor.
quoniam sed illo a quo emitur si uult esse non potest quia per-

exteriore unctione ditior acquiritur; Qui enim crucem Christi portat consolatione sancti spiritus privari non potest; His ergo unctionibus insistamus et sciamus quantum debemus saltem quantum cum discretionis perfectione; Idem prefigurabat Nichodemus qui ad inunguendum Christum quasi centum libras attulit myrre et aloes; In libra enim utraque unctio ponderatur ut equali trutina inter se coequentur. ut que carnis sunt. carni exhibeamus et sciamus quantum debemus sibi et anime quantum possumus; Multi enim amore contemplationis in carne carnem egressi sunt eo quod exteriorem hominem permittunt deficere. sine quo interior in via peregrinationis sue non potest diu vigere; Alii autem econtra ita que carnis sunt carni tribuunt. ut dum impetu accelleratur id est tota sensualitas; Habitis itaque utriusque hominis uel nature unctionibus ad sepulturam Christi cum piis mulieribus accedere possumus; Hoc autem a nobis remotum non est certarum discriminibus; quia quisque in corde suo sepulchrum Christi habet. si tamen tale sit cor in quo sit hortus Christi et monumentum divino lapide excisum id est fundamentum vere fidei et sanctarum virtutum deliciosum edificium; Ergo in corde nostro Christus sepelitur. cum vera fide fulgentes passionis Christi conformes fieri optamus; Hoc autem sepulchrum nostrum est tabernaculum in quo defendimur ab estu tribulationis et pluvia estu id est timore iudicii tribulatione id est adversitate sectarum perturbacionum. pluvia id est prosperitatis habundantia;

Ascendit dn̄s in celum; Aquila magna i.
xp̄c p(er)uolauit & uos id est pullos suos ad uolandū ubi
ip(s)e est p(ro)uocat; Aquila cū senio grauat(ur) tā ag(itur) id est p(re)parat
sibi nidū ab omī inquietudine ul' frequentia remotissimū. cui
p(ro)pinquū fontē p(ro)uideat. dein usq; ad solis in(ti)mitatē euolat.
cui calore suis plumis uetib; & pennis exustis exuta paula-
tim alarū q(ua)si remigio se deorsum submittens. & recto uolatu
fonti immittens. ibi(dem) se refrigerat & abluit; Postea quomodo
cūq; ascendendo nidū ing(re)ss(a) ubi aliq(ua)ndiu morando in p(ri)stinā
iuuentutē renouat(ur); Sic & nos debem(us) nidū a d(e)o nobis p(re)pa
ratum querere. id est cauernā maceriæ . s. mansionē in plaga
to x̄ corpore ex quo renouatio fit anime cui sit fons lacri-
mar(um) maior(um) uicin(us) quib; p(re)paratis soli caritatis approximare de-
bemus. adeo & iutæ ueteris plumis exustis. & pennis quib; ad
uicia uolabam(us) sensim id est cottidie fonte lacrimar(um) immer-
gamur. & post ad nidū plagati x̄ lat(er)is spei subsidio reuolando
in eo tamdiu requiescam(us) donec animo renouem(ur); Notandū
est q(uod) aquila tria h(abe)t. id est corpus . & alam a dextris . & alam a si
nistris ex corpore p(ro)cedentes quor(um) singula tria h(abe)nt ala p(ri)ma
id est sinistra . s. castitas tria h(abe)ns id est pudorē ad custodiā.
candorē ad munditiā ruborē ad gl(ori)am; Ala altera id est dex-
tra est humilitas in trib; subsistens; Est . n(am) humilitas cordis
quā fides ornat et coronat . est humilitas op(er)is quā ornat

⁊ coronat obedīa· est sermonis quā sequitur grā; Corpus uero ipsa
est caritas que trifaria accipitur· ut prius dictū· secūdo proximū
tāquam nos· ad ultimū inimicū propter dm̄ diligamus; Sed utriq;
ale cauendus est diaboli laqueus· ⁊ uiscum ei ne irretite
possint uolare; Uiscum castitatis est luxuria· humilitatis
superbia· et inpedimentū caritatis inuidia; Cum senescere in
cipit aquila crescit ei rostrum tam grande ut eo nō possit
comedere; Querit igitur petrā· ⁊ tandiu allidit donec fracto
rostro comedere possit; Petra est xp̄c rostrum uita uetus;

Z acharias interpretatur
memor dñi; Moraliter est timor dni· q. primum de
donis sci spc· inspiratus ⁊ peccatis specialius· et usq; in finē perfec
tius gignit et nutrit· conseruat ⁊ perficit memoriā dni
in cordib; fidelium; Hic sacerdos dr; Cui· n· acceptum deo
magis sacrificiū quā timentis et dn̄o obedientis obsequiū;
In dieb; herodis qui dr uaria pellis· quia in tempore idest mu
tabilitate uariabilis ⁊ diuersificantis se humane intencionis
et actionis sue in incerto heretice uel diabolice temptacionis
nō cessat officium pii timoris; Iudee qr quorum in corde fides
ad iusticiā est· et in ore confessio fit ad salutē; His se timor
precipue exhibet ministrū ⁊ sacerdotē; Docet enim ⁊ agit
ritum sacrificandi· cū post confessionē accepta penitencia
carnē affligendi· ⁊ per contricionē spc deo adherendi· qua

litate insinuat; De uice abia; abia pat dns; Uice eni agit dni
pius timor anima. di eius puemens iudiciu. uicia insectando
et dampnando iudicis qdamm exercet ministerium; De filiab;
aaron qui interptatur mons fortitudinis ul de uirtutib;
qs generat gra. et ubi x qui mons dr montiu; Elisabeht
saturitas di mei uirtus est copunctionis. iuncta semp et qi
uxor diuini timoris; S; quare sterilis. q in pmordio sue
peticionis. qi initio sue iuuentutis. et cu marito sue socie
tatis n ditat ple optate fecunditatis; Optaret siquide omni
moda uirtutum habundare gra et teptacionis carius ul imm
di absq: certamine carere molestia. q non nisi circa fine
fit laboris; Ido q cu sicut sare ei deficiunt muliebria idest
quis hui sclaris uite delectabilia. q quasi mentis st natalia;
tc uirtutu nascit ples contra natam p di gram; Uel certe io
uxor timoris idest elisabeht est sterilis. quia n petit gaudia
uite psentis. s; tunc fecundabit cu nuntiante anglo. idest uite
celestis nuncio. maritus eius timor elinguis fiet. pinfidelitate
influentiu contra se bonoz omniu; Uix. et in timor potest
spare. et tc uix potit loqndo idest qsi subsistendo spirare idest
remane. ul sup ee. cu pmissa ceprit bona appare ul adesse;
Et qsi obmutescet. quia succedente caritate deficiet et tabes
cet; Quod uero elisabeht dr saturitas di mei. ideirco intellr
quia dulcedine pie conpunctionis diuina reficitur esuries

et saturatur. Ex huius itaque utriusque, id est pii timoris et superne compunctionis tam sollempni coniugio nascitur proles venerabilis toti mundo. Iohannes enim qui interpretatur dei gratia, amor dei accipitur, in totius cultu religionis et omnium professionum studiis virtutum et meritorum refertur corpus. Unde dicitur: Iohannes auctus in cuncta. Hunc in quantum Iohannis cultor abstinencie, doctor penitentie, castitatis persuasor, instructor humilitatis, et totius magister virtutis, voce sponsi iocundatur, sponsa non sibi zelatur, sed paranimphi vice in nuptiis ei famulatur. Infulis pontificum et debitis mirificarum vestium honoribus, templique inhabitatione et sacrificiorum assiduis epulis et cultibus sua iura preferens heremi secta, que loca rerum penuria facit inhabitabilia. Zona circumdatus pellicia, pilis camelorum tegmina contexerat, lenia melli silvestri et locustarum esu solvens ieiunia, voce superbos terrebat, humiles consilio fovebat, vita et moribus quasi quibusdam sermonibus omnes ad celum vocabat. Ex huius enim beatissimo ore primum premissus est aditus celestis patrie gradientibus per viam penitencie. Cuius siquidem dies natalicius celebratur, quod non alii sancto fieri scitur, quia sua etiam nativitate deo famulatum impendisse monstratur, cum alii vita sua vel morte tantum honorasse legantur. Sed quis omnia vel cogitare sufficiat huius acta dicta vel merita. Redeamus igitur ad moralitatem. Amor Christi de quo dicitur amor dei numquam est ociosus. Amor namque Christi procedens et quasi nascens ex

timore et compunctione nullum praetermittit cultum vel viam bone
religionis nullus exhorret vel refugit mores vel habitum profe-
ssionis immo austeriora semper eligens bona tamen certa diligens
effectu quecumque singula affectu complectens omnia quanto forcius
quanto securius viam incedit perfectionis; Sub tutela et ductu obe-
diencie sese claustrali committens discipline pro sancta mentis
desideria remotiora semper vice heremi appetit secreta et ab-
dita solitudinis ut in nob legitur sibi construit edificia; Nunc
agente talia tempora pervenit commutatur et subsequitur divina gracia;
Premittitur enim vite inmutabilis omnis et penitencie vel ab-
stinentie labor fit facilis omnisque vite carnalis cruciatus dulcis
et amabilis;

p PETRUS siquidem servabatur in carcere; Carcer mundus
vel corporis vel pocius obligatio peccatorum in quo tenebre id
est cecitas mentis; Traditur anima quatuor quaternionibus
id est quatuor passionibus que sunt gaudium dolor spes et
timor; Quorum quodque si est de temporalibus que notantur per iiii.
propter iiii elementa vel quatuor tempora est quaternio; Si de celes-
tibus ale sunt sublevantes ad celum; Nocte dormit; Nox est
habitus viciorum; Inter milites id est carnalia desideria que
militant adversus animam; Due catene delectacio et con-
suetudo; Custodes qui observant ne exeat pudor per deri-
sione si convertatur timor ne deficiat in bono cepto; Iuxta

nocte dum sperat angelus angelus magni consilii uisitat eum gratia
sua, et cellam id est cor replet lumine quo se uideat et deum cog-
noscat. Latus caro. Unde eua que de latere facta est caro
dicitur. Quod percutit angelus dum caro afflicta reducit ad ueniam
que leta traxit ad culpam. Surge uelociter. Et spiritus sanctus mouet.
Surge qui dormis et illuminabit tibi christus. Sic ceciderunt catene
et precedente angelo transiit primam et secundam custodiam. Prima cus-
todia est sensualitas. Animalis enim homo non percipit ea que sunt
dei. Secunda custodia imaginatio qua sepe diabolus fatigat
animam. Occurrunt enim ei imagines corporum quas uiderat et
sic transit ad imagines eorum quas non audierat uel uiderat.
Unde penitens in psalmo: Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus.
Sed quia imaginatio ex sensualitate procedit recte dicitur secunda
custodia. Tunc uenerunt ad portam ferream. Porta ferrea
est ineuitabilis necessitas mortis, extremum iudicium, dap-
natio malorum, infernus. Ad hanc plerumque uenit qui transit
predictas custodias ponendo pre oculis cordis et in timore con-
cepto abstinet a malis et opera caritatis exercet que ad supernam
perducunt ierusalem. Sed dum quis timore percutitur districti
examinis consolatione diuina releuatur quasi aperiri ei hostium.
Sed nec tunc uenerunt ad ciuitatem sed prius ad uicum. Superna
ierusalem edificata est ex uiuis lapidibus id est electis qui iam
gaudent cum domino. Huius uicus est ecclesia que adhuc peregri-

natur intra que et seruit ei per cuius sacramenta peruenit; Sed discedente angelo petrus ad se rediit dicens; Nunc scio uere quia misit deus; Dum attendit homo suam infirmitatem si desit auxiliatrix gratia· ascribit deo suam liberationem;

Mulier que erat in ciuitate peccatrix; Notandum unde uenit· qualis uenit· quomodo uenit· ad quem uenit· ad quid uenit; Unde uenit· De ciuitate id est de communi humane confusionis habitacione; Qualis uenit· Peccatrix; Quomodo uenit· Cum unguento id est cum oblatione proferende et percipiende reconciliationis; Alabastri; Alabastrum est lapis solidus et fortis· in quo cauato preciosum unguentum optime reponi potest; Alabastrum ergo designat firmam et fortem bone mentis intentionem· in qua est unguentum id est humilitas compunctionis ex desiderio boni odorem proferentis; Nardus· scilicet· est herba aromatica· humilis· breuis· odorifera; Pistici id est fidelis non adulterati; Pistis· scilicet· fides interpretatur; Sic et unguentum compunctionis nichil habere debet alterius commixtionis· id est terrenarum rerum sicut fuit oratio balaam· qui prius compunctus· post auaricie ignibus fletus siccauit; Sed debet compunctio sue uel alterius tantum salutis fieri desiderio; Preciosi id est perseuerantis nichil enim preciosius deo perseuerancie merito; Cum tali unguento uenit maria id est amaritudo uel amara per penitenciam; Sed magdalena id est turrensis et turris per uite subsequentis altitudinem et excellentiam

caritatis; Sic et peccatrix quelibet anima. uenit ad xpm̄ idest
xpi uicariū. abbtm et platum; S; stat retro idest p̄ritorum re-
miniscens n̄ audet frontose diuino ɔspectui se p̄sentare.
ut p̄sumat tam cito aliquā ɔgnitionis ei uelut granū petere.
q̄ est ante faciē s; sed erit sibi sufficē si mereat̄ p̄ritorum ueniam
obtinē; S; tn̄ stat sec⁹ idest iuxta pedes. idest iux mandatorum
ei⁹ p̄parata incedē. ul' et ut discat. quōn̄ anno debeat agere;
Qui appropinquant pedib; ei⁹ accipient de doctrina ei⁹; Pedes
xpi sunt equitas et mansuetudo; Sup pede equitatis fudit
mulier lacrimas timoris et doloris; Sup pede n̄ mansuetudi
nis fletus spei et consolationis; Sic et iudiciū dī timere de
bemus. ut in misericordiam n̄ desperem⁹; Capillis tgit. idest sup
flua uite p̄oris. ut in uictu uestitu nimio et hui⁹ modi que n̄o
reqr̄ n̄ s; luxuria deposcit et supbia. et iō prius supflua; hec
inquā cū x̄ ɔtempnunt et inde deducere obprobrium supbie ɔdempnant.
quasi capilli ad tergendos dn̄i pedes adaptantur; Hec mir; Ex
ɔtemptu enim supfluorum fiducia tribuunt peccatū dn̄i tgendorum. et ea
ɔuertunt indi obsequium. q̄ prius uiciis seruiebant ad eius in
pium; Sicut et cum expandunt capilli quodam a sue digni
tatis qualitate multi mittantur ut inde pedes tgantur. sic
deliciosa et composita uite p̄oris supbia dn̄i humilitatē recipit.
et habitus et ordinis famulatū impendit dn̄icis pedib; et suis
uacare potest pfectibus. et osculata est pedes; Osculum aliud

reconciliationis ut est inter inimicos. aliud dilectionis ut
inter coniuges et parentes et filios. Hec autem osculum expe
tit reconciliationis: ut pote inimica inter positis. Sed hoc os
culum imprimitur duobus labiis id est confessionis peccatorum
et promissionis implendorum bonorum. et unguento ungebat id est
perseverantiam in mandatis domini perficiendis ipso affectu spon
debat. Rectus igitur ordo. Prius lacrimas fudit quod fuit
signum doloris et compunctionis. deinde capillis tersit. quod est indici
um mundane renuntiacionis et delectabilium abiectionis.
Tercio osculatur quod est indicium petende et acquirende dile
ctionis. Quarto unguento ungit. quod est demonstratio
perfecte in christo et perseverantis bone operationis. Ex cuius effusione
id est exemplo et opinione procedit odor suavitatis. Hoc
malus videt et invidet bonus considerat et imitari desiderat.
Ecce qualiter pro quibus mundata est ab inmundiciis criminalibus
et digna effecta sanctorum inter eorum agminibus. Gratias illi a quo talia
dantur.

Transit petrus primam
et secundam custodiam. Prima custodia est concupiscentia carnis
et concupiscentia mundi. Secunda est vana gloria que petrum circum
duxit et observat. Quo cum transierit venit ad portam
ferream id est mortem duram et gravem mortalibus. que quia commu
nis et naturalis est omnibus: ultro patere dicitur. Post hanc faciem
ad faciem dominum contemplans dicit. Nunc scio vere et cetera. Prima

custodia est mundi; carnis quã difficili9 transitu9 q facili9 scelera relinquimus9 quã desideria carnis uincimus; Porta ferrea est. uana gl(ori)a. ul' sup(er)bia sp(eci)e; ferrea quia g(ra)uis & difficilis est om(n)ib;. nec facile exitum suis uiatorib; p(re)bet; Ultro tam ap(er)ta d(icitu)r. cu(m) p(re)cedentes custodias fidelis anima p(er) d(e)i adiutoriu(m) transierit; Hanc sibi q(uas)i ultro ip(s)a gr(ati)a ap(er)it. que multo habundancior est multo quã uicetis (et) dignu(m) est. ut qui laborauit p(er) gr(ati)am ut p(re)cedentes transiret in hac ultima d(omi)n(u)m magis p(ro)picium inueniat. ut iam merito dicat; Nunc scio (et) c(etera);

H N isi granu(m) frumenti cadens in terram (et) c(etera); Granu(m) est uerbum p(re)dicationis x(rist)i. qui factus homo seru(m) n(ost)r(u)m uertit in frumentu(m). dum quasi animalib; (et) more bestiarum. nichil nisi transitoria querentibus ul' sentientibus. p(er) carnis n(ost)re assumptione(m) escã uite et salutis n(ost)re p(re)buit p(er)petuam (et) sp(irit)uale(m); Huius frumenti granu(m) nisi cadens in terram. m. f. (et) c(etera); Terra modo eccl(es)ia t(ame)n fidel' anima; In hanc t(er)ram cadens granu(m) frum(en)ti id est in humanatã animã ueniens uerbu(m) fidei x(rist)i. nisi fuerit mortuu(m) id est d(omi)nice mortis memoriã (con)tulerit. (et) dilectione(m) (et) ip(s)am animã salubrit(er) et ut ita dicam uitalit(er) mortificauerit ip(su)m solum. s(cilicet) uerbu(m) d(e)i in se solus uirtute (et) dignitate manebit. absq; anime p(ro)fectu et utilitate; Si aute(m) mortuu(m) fuit id est p(re)dicta fuit multu(m) fructu(m) affert. id est non solum radices tollit uicior(um). s(ed) (et) g(er)mina (con)fert uirtutu(m) (et) mor(um); Qui s(un)t p(ro)fectus x(rist)i

morum. Frumentum est sapor redolens et solidum. fides est sapor
fide redolens. caritate solidum. Sapor enim fidei nutrit ac reficit.
odor et redolentia spei delectat et afficit. soliditas caritatis cor
roborat et perficit. Sed hoc granum frumenti habet paleam non propriam
nisi caveatur admixtam id est secularis iactancie vanitatem vel
heretici dogmatis levitatem vel pravitatem. A qua palea per salubrem
discretionem separatum siccari debet et torreri igne tribulationis.
ut melius moli possit tempore sue comminutionis vel confractionis inter
duas molas obedientie et paupertatis. Salutis enim verbum sive regu
laris vite propositum in corde veri pauperis et perfecte obedientis col
locatum. inter paupertatis asperitatem et obedientie disciplinam. et
virtutes subtiles divine et spiritalis intelligentie id est celestis gratie
sententias. quasi candide farine et semper crescentis profert minu
cias. quibus fidelium reficiat animas. Sed ne ventus elationis
hanc farinam dispergat. aqua humilitatis eam conglutinat. ut in
unam massam redigat de qua panis fiat. qui panis est purga
torius conso latorius. solidus purgatorius incipientium.
consolatorius perfectorum. solidus beatorum. De assumptione beate marie

Intravit ihesus in quoddam castellum. Mirantur et querunt plerique quod
ad beatam mariam lectio ista pertineat. Hoc itaque videant. Castellum
est turris quelibet. et murus in circuitu. que duo se invicem defendunt.
ita ut hostes per murum ab arce. et a muro per arcem detrahantur.
Tali castello virgo Maria congrue notatur. quia virginitas

mentis et corporis· quasi murus undique uallauit· ita ut nullus umquam esset ascensus libidinis; Et quia uirginitatem solet impugnare superbia· est quoque in hac turris humilitatis· que a muro uirginitatis omnem repellit elationem; Sic mea numquam fuit superba uirginitas· uel inquinata humilitas; De uirginitate ipsius euangelium interroganti angelo filium promittenti respondit; Quomodo fiet istud· quoniam uirum non cognosco· Si enim uirgini nubere disponenti diceret filium habebis· non miraretur· nec inquireret quomodo usu naturali se grauidari speraret; Hoc uero multo mirata est· que numquam se uirum cognituram certissime sciebat; De humilitate uero dicendum quia cum ab angelo salutaretur· mater dei eligeretur· et quomodo hoc salua uirginitate fieret doceretur· benedicta super omnes mulieres predicaretur respondit; Ecce ancilla domini f. m. s. u. t.; Et alibi; Respexit humilitatem ancille sue; O sublimis uirgo mater dei· o mater humilis ancilla dei; Quid sublimius esse potest· Quid humilius de se sentire potest; Quidam hoc castellum magdalum dicunt· a quo et maria magdalena uocatur; Bene hoc; Magdalum enim turris dicitur; et humilitati comparatur· hic uero non nominatur· sed tamen quoddam dicitur· quod discutiendum est; Quoddam id est singulare castellum fuit beata maria; Licet enim alie multe murum et turrim habeant id est uirgines sint et humiles· tamen salua uirginitate matres esse non possunt· quod hec sola potuit ideo quoddam id est singulare; Unde fit ut aliqua mater et uirgo dicatur.

hoc impossibile sit. q̄ sicut maria singularis erit. q̄ unicū
filiū dī genuit. qui sicut est unic̄ unico patri. ita est unic̄
unice matri; Et id ī si uirgo pariat. nulla talē gn̄abit Est
ergo castellū q̄dam ing̃. intrauit ihc; Porta fides est; Quia
credidit pfc̄ā sunt om̄ia que dicta sūt ei a dn̄o; Hec quia x̄c
intrauit castellū. hoc uiolatum est; Ihc enī saluat n̄ uiolat.
fracta ɔsolidat. non solida ɔfring̃; Sicut nouī ei. ita ɔ opus est.
Et mulier q̄dam martha noīe ex. ɔ huic erat soror. n. m. Quid
sorores hee significent. plenissime patres exposuer̄t. s. duas
uitas. martha actiuā. maria cōtemplatiuā; Sicut g̃ mater dī
est singl̄aris ita ɔ barū uitarū effectus in ea singl̄aris fuit; Alij
marthe officio quēlibet hospitē in domo susceperunt. ista dei
filiū non in domo s; in utō suscepit; Alij nudū ueste corrupti
bili operiunt. in hac uirgine ūbum dī carnē in unā psonā assumpsit.
que incorruptibilis pmanebit; Aliū esurientē ɔ sicientē ex
trinsecus reficiunt. h dn̄ hominē humani it̄ indigentē. non
solum extīorib; uīn ī suo lacte nutriuit. ɔ ut breuit̄ sex opa
misc̄die dicā. filiū dī hospitē suscepit. nudū carnē ul ī pannis
induit esurientē pauit. sicientē lactauit. infirmū p infan
ciam iacentē n̄ solum uisitauit. s; ī balneando fouendo
leniendo gestando frequētauit ut merito dicat̄; Martha sa
tagebat. c. f. m. Comphenso ac crucifixo qui in carcē posito affuit.
ut scriptū est; Stabant iuxta crucē. i. o. e.; Turbabat̄ et

sollicita erat· cū fugerēt inegiptū afacie herodis; Turbabat̃ cū
iudeos insidiantes ꝯgnoscēt; Adultimū turbata est ualde cū
suū talem filiū ligari· flagellari· ꝯspui· spinis coronari· deri
deri· colofizari· crucifigi· mori· sepeliri; Unū ꝯgruit ei qđ dicit̃;
Martha sollicita es·· ꝛ· t· e· p· Nemo dubitat q̃ beata maria
filiū suū de omni tribulatione uoluit libari ꝛ se ip̄am imp
turbatione adiuuari· adiuuitate quā ꝓthoricā ꝑtem· s̄ ma
rię filio inēē nouat; Haec est q̃ martha ꝯquerit̃ qđ eā relique
rit solam ministrare soror· ꝛ eius auxiliū in ministrio flagitat·
Ħ de ꝑte marthę; Porro de ꝑte marię quę optimā p̄r· quanta
ul̃ qual̃ ē pars· quā optimā elegit maria quę sic laudat̃ ut
ab ea auferri non dicat̃; O quā magna multitudo dulcedinū
dī fuit· in uirgine maria inquā sp̄c sc̄s superuenit ꝛ uirtus
altissimi obūbrauit· ꝛ de eodem sp̄u sc̄o ꝯcepit; Quid n̄ de celo
sapiebat· in qua sap̄ia dei latebat· exciui ūto corp⁹ x̄ adaptabat·
Xp̄c ergo in maria dī uirtus ꝛ dī sap̄ia ꝛ om̄s thesauri sapię
ꝛ scię in maria; Ħ non tm̄ ad pedes s; ad caput sedens audi
ebat ūbū exore ei⁹; Haec ꝯseruabat omīa uerba angloꝝ pas
torū· magoꝝ· ꝛ ip̄si⁹ filij conferens in corde suo; Nemo ūquā
gustauit quā suauis est dn̄s; Apud eam· immo intra eā erat
fons uitę; Circa plurima occupabat̃ martha· circa unū de
lectabat̃ maria· ꝛ unū est necessariū; Plurima auferunt̃·
unū manet; Singulare ꝑtē mathę ꝑegit· singularē op·

timam marie elegit; Sed pars marthe auferetur ei; Iam enim non
erit sollicita ut ministret ei sicut puero cui omnes ordines
angelorum ministrant sicut domino; Pars uero marie perficitur. que
non auferetur ab ea; Exaltata est enim super choros angelorum et repleta
est in bonis desiderium eius. uidet dominum facie ad faciem sicuti est;
gaudet cum filio in eternum; Hec est pars optima que non aufe-
retur ab ea cuius et nos participes simus meritis et precibus eorum.
Per xpistum dominum nostrum;

c Continencia et castitas non idem sunt; Continentia enim per
penarum timorem. sub dolorum labore. ieiuniorum. uigiliarum. et ceteris
huiusmodi afflictionibus laborat. carnem eique omnes sensus cohibere. et
quasi carnali uinculo ab appetitu et negociorum forti temperantia
constringere; Sed in hoc nemo perfectionem debet ponere; Castitas uero
quasi regina potens libertate. ac regnali fulgens uenustate. secu-
re amplitudinis et pulchritudinis gaudet et delectatur ameni-
tate nil siccitatis timet calore estiuali. nil lesionis tempestate
hiemali non hanc temporum annositas set uirtutum prouehit matu-
ritas; De hac dici potest quod mundus eam non potest cognoscere. quia uel
opinionem eius uix sustinet audire; Set tamen huius castitatis tres gra-
dus; Primus est integritas fidei et intentionis; Secundus desiderium
et delectatio uoti ac professionis; Tercius instancia et perseuerancia
promisse perfectionis; Fides et intencio illud scilicet uotum et professio
angelorum etiam in hac uita releuatur solamine. et gaudet consor-

cio pfectio de celesti non dubitat primo; Hec q in orto deliciarum floribus circumdata liliorum et uiolarum gestans tamen in capite coronam rosarum propter communionem uirtutis martirum obsequiis continencie utitur more ancillarum uirginitatem uero affectu licet et diligit loco filiarum;
Hanc uero digne possumus attollere caritatis tamen non tepescat incendium et si nec cordis sufficit ingenium nec lingue officium;
Hec ergo castitas multo amplior et pfectior mansit et habundauit in beata maria cui custos semper affuit. humilitas quam utramque docebat et regebat karitas; Nam respectu et intencione diuine caritatis hec prima uotum fecit seruande uirginitatis; De qua uel quid digne possumus dicere; Aptemus tamen IIII. sollempnitates eius; ad pfectum uite uel mortalitatis nostre; Prima est natiuitas in inicio sue illuminationis dans indicium future in mense claritatis; Cui comparatur ortum diuinus propositum castitatis in corde electi ostensi tamen exterius more nati pueri pro loco et tempore pfessionis et uoti; Quamuis enim uelit quisque castitatis inse bonum zelari tamen ipsa pfessio et uotum non debet occultari; pro aliorum edificatione ut si tamen ceciderit penitencie satisfactione auxilio tocius ecclesie uirtus tamen et uotum seruari potest et debet intuitus intentione pro eterna remuneratione;
Deinde annuntiacione comparatur pfectio et plenitudo castitatis que omnia mundi fugiens angelicam affectat et exercet conuersationem ut digna sit uisitacione uel allocutione

angli · de laboris eam primo ul' salutis filio qui de xpo gaudio
certificantis; Quasi . ii . sibi . 7 aliis xpm generat . qui singulare ca
stitatis primum exemplo uite ul' predicatione quam fit in celis speci
ale preceteris conuincat; Purificatio tps perfectum castitatis est . quo
iam omnimode purificationi . 7 ac cogitacionum purgationi perfe
ctus insistit . non tam laborib; quam animę suspensione ad contempla
cionem diuinam; Purificatio . xl . dierum numero completur . quia ab hac
non debet cessari donec uitę claudatur termino; Assumptioni con
patur ipsi castitatis remuneratio quia susceptio inter choros
angelice societatis; Ideo maior 7 clarior ceteris est hec sollempnitas;

Cum de thalamo uirginali
sponsus processit . exultauit ut . g . ad . c . u . suam per omnem
dispositionem suę conuersacionis . qui quandam uiuendi uiam nobis
sternens 7 ordinans . per quam nos post se trahet amore exemplis
quasi quib; dam uestigiis; Unde dicit; Uenite post me; Uenturi
enim post eum cum toto corde inminstia incarnationis eius intendi
mus; Hec namq; meditacio fit maria uirgine quę soli deo cu
pit placere; Spiritualis in nobis conceptio pię est uoluntatis intencio;
Natiuitas uero boni operis inchoatio; Circumcisio quam non licet
fieri suis manib; magistrorum est sup opa discipulorum discretio;
tunc ihc nomen sortitur . quia post subiecte salutis indicium acce
pit discretionem; plati; Apparitio nutu dei opum manifestacio;
In apparitione semper uirgo mater inuenitur . quia bonum

opus semper pudor comitatur. nec se scit; dum laudari cupit. xl.
dierum purgatio usque in finem boni operis exercitacio; Pueri ad tem-
plum dilatio post finem vite perfecti operis representacio; Symeon
senex. antiquus dierum; Puer in ulnis ponderatio cuiusque meriti;
De reliquiis ut ista faciamus admonet apostolus petrus; Xpc autem passus
est pro nobis u. r. e. Ieiunavit et nos ieiunemus; Mortuus est et nos pec
catis moriamur; Resurrexit et nos ad vitam resurgamus; Ascendit.
et nos cor sursum habeamus; In morte fides. in resurrectione spes.
in ascensione caritas; Debet esse conceptio pura. nativitas volun
taria. circumcisio discreta; apparicio verecunda. purgatio continua.
oblacio sancta; Qui hec de domino imitatur fideliter. currit post eum feliciter;
Tria sunt que faciunt currere. timor fugiendo. desiderium appeten
do. amor proximum imitando; Quatuor sunt qui cursum impediunt.
frigus. id est torpor diffidencie. calor concupiscentia carnalium.
via laboriosa. id est asperitas observationum. vehemencia proficiscen
tis. id est nimia confidentia. contra torporem unguentum laxa
tivum quod conficitur de recordatione miraculorum xpi; Contra estum
unguentum refrigatorium. ex verbis preceptorum; Contra laborem;
unguentum sanativum ex memoria passionum xpi; Contra ve
hemenciam unguentum mitigatorium de recordatione misera
TRes sunt assumptiones tionum xpi;
quibus deus assumit hominem; Prima inchoationis per solam gratiam;
Secunda pausationis et meritorum cum gratia; tercia consummationis et se-

curitatis cu plenitudine gre prima animam uiuificans secda
animam a laboribus recreans tercia animam eterna beatitudine
exsatians prima anime solius secda et tercia tam corporis quam anime;

Septem modis suscepit ds hominem primo ad sponsionem
secdo ad protectionem.
tercio ad sustentacionem quarto ad reconciliationem v. ad probationem.
vi ad consolationem vii. ad remuneratione; Primum propugnato
res contra diabolum suscepit in causam ut quasi spondeant pro eis.
et quando confidit in eis. quem admodum causam beati iob. quasi cuius
dam agoniste sui contra diabolum defendendam suscepit; Quosdam
autem quasi timidos et inertes suscepit ad protectionem ne ledantur.
alios inpugnatos ruentes suscepit ad sustentacionem ne sternantur.
alios post ruinam resurgentes suscepit ad reconciliationem ut restitu
antur. alios iam bene operantes suscepit ad probationem ut remune
rentur. alios inter operandum fessos suscepit per initiam remune
rationem ut refocillentur et consolentur. alios post bonam operationem
suscepit ut glorificentur;

Epties cadit iustus id est per cogitacionem per sermonem.
per surreptionem per necessitatem. per uoluntatem per obliuionem.
per ignorantiam; Septies resurgit. per meditacionem uerbi dei.
per taciturnitatem. per confessionem. per ieiunium. per caritatem. per ora
cionem. per regule diligentiam;

Qui de seculo exeunt initia cti ee incipiunt; In hac

uita debent esse solliciti et perspicaces. que retro sunt obliuis
centes ad celestia anhelantes; Oportet etiam ut habeant peram in qua
reponant uitulum saginatum et panem angelorum in lac conuersum;
Pera est sacculus et receptaculum memorie. in qua amor christi
et retractio assidua debet uigere. et de die in diem crescere. ita ut
in opere extra appareat sicut extra portatur. et apparet pera;
Hanc non portauerunt antiqui quia uitulus saginatus non dum
occisus erat nec panis in lac conuersus; Habebant fidem de uen
turo clausam. sed impletio fecit ostensionem et manifestacionem; De
bent etiam portare monetam non illam quam in egipto habuerunt.
sed que cognoscatur tota in uia illa qua incedunt; Moneta est hu
militas christi. cum diuinitas scilicet imago regis est impressa; hanc cog
noscunt omnes iusti cum hanc emunt et uendunt; angeli etiam hanc
cognoscunt et hominibus deuotionem suam uendunt. emittentes fidem et
deuotionem eorum quia placet angelis fides et bona operatio eorum et
deuote supplicant deo pro illis; Non debent etiam illi qui in uia dei
sunt ambulare soli; Ue enim illi qui solus ambulat. quia si ceci
derit non habet subleuantem; Solus ambulat qui peccatum suum
celat. nec confitendo querit subleuari ab alio; Solus etiam ambulat
qui remanet in propria uoluntate; Ubi propria uoluntas ibi in
iquitas que deo resistit. et usurpando sibi sedem dei eum expellit;
Qui in propria uoluntate offenderit. non releuatur ab aliis. ubi
tam communis uoluntas ibi equitas; Ex equitate iusticia et

caritas que cadentes erigit et sublevat.
Iter huius seculi sicut nudi ingressi sumus sic et nudi pertranseamus quanto
minus honerati tanto securius et celerius ad patriam perveniamus
quo tendimus. Unde: Nichil intulimus in hunc mundum nec aliquid
auferre possumus. Unde et athlete nudi luctabantur. Nudi cum nudo
luctemur ne diabolus in nobis deprehendere valeat per quod nos sup-
plantet et deiciat. Si nudi sumus nichil perdemus quia cantabit va-
cuus coram latrone viator. Transnaturus aquas ab omnibus se de-
nudat ut expeditius ad portum veniat. Non capiamur deliciis
vel illecebris concupiscibilium huius mundi quia stultus est viator qui
captus pulchritudine pratorum et florum obliviscitur quo tendebat.
Unde divicie delicto acquisite si affluant nolite cor apponere.
Prefigit nobis certam metam apostolus et regulam. Habentes inquit vic-
tum non delicias vel superflua et vestimentum quo frigus arceatur non
aurea vel gemmata indumenta. His contenti simus. Unde Iacob non
petebat a domino nisi panem ad edendum et vestimentum ad operiendum.
Sunt autem nobis in hoc carnali exilio viantibus duo necessaria.
Pera insignum peregrinationis. baculus in auxilium sustentacionis.
Per exteriorem partem pere. significatur mortificatio exterioris homi-
nis in carne. Per interius latus pere pacientia per quam posidemus
animas nostras. In pera reponamus ne in via deficiamus. panem. carnem.
monetam. Per panem Christus significatur qui cum sit panis et refectio
angelorum in patria ad alendam infanciam nostram versus est in

inlac. cum uerbū caro factum est; Moneta probata est caritas. que
emunt celestia; In quocumq; xpc hanc agnoscit. ibi magnum fuę
applaudit; Hanc a nobis exigit. ut ab emptore uenditor. a de
bitore conditor; De hac dicitur; Nemini quicquā debeatis.
nisi ut inuicē diligatis; Baculus est uirtus discretionis. quę ne-
cessaria est. tanquā decoratio omniū uirtutū; Hic est baculus
quo noe inmoderatū rugitum animaliū quę inferiori triste-
ga erant conpescebant; Hic est baculus quo abrahā de sacrifi-
cio suo abigebat. idest demones superbos. leues. et uagos. qui
iter nostrum quasi latrunculi ex omni parte obseruant; Unde
israel hostes habebat a tergo egiptios. mare in facie. montana
a latere;

Psallite dno in cithara; In cithara sunt duo ligna. unū
inferius et aliud superius. inferius lignū cauū est. superius
solidum est; Inter utraq; ligna tenduntur cordę. quib; deor-
sum tenentib; sursū trahentib; superiores clauos plectrum tor-
quet. ad inferiores autē clauos cordę digitis percussę resonant.
Duo ligna duę sunt cruces; Inferius lignū crux carnis. superius
lignū crux mentis; Crux carnis est afflictio in corpore. crux
mentis passio in corde; Inferius lignū solidum nō est. quia omne
quod in carne dolet. si conscientię bonę gaudiū non tollitur. foris
speciem doloris habet. intus ueritatem non habet; Superius lignū solidū
est. quia dolor mentis ad intima penetrans monstrari potest;

figi non potest; Corda est corpus quo tenditur et maceratur inter
penam et dolorem cordis; Inferior clauus est timor. superior clauus
est amor. quia timore caro configitur. amore animus uulneratur;
Ille ne ad mala moueatur. iste ut ad bonum sensificetur; Plectrum
est gratia que affectum cordis apprehendens ad se trahit. et ad superiora
ire facit; Corda siccatur et tenditur. ut sonum reddat. quia caro
hominis prius a malo mundatur. postea in bono excitatur. ibi sic-
cata hic tensa. siccata per abstinentiam. tensa per patientiam; Inferiores
claues sunt rotundi. superiores solidi. quia timor circumspectus esse
debet amor perfectus;

Ligna saltus propter paucitatem. n. Solet aliquando per siluam genus hu-
manum accipi in quo diuersitas est morum. sicut in saltibus diuersitas
inuenitur lignorum; Cesores uero lignorum sunt doctores animarum fi-
delium. qui habent securim iudiciarie potestatis. que per pie discretio-
nis considerationem teneri. et per iuste seueritatis correptionem incidere
debet;

Quamdiu igitur manubrio gratie ferrum. id est anima predicatoris tenetur.
utilis est et efficax ad uicia succidenda; Si uero per superbiam excussum
ceciderit in aquam. id est in carnalem concupiscentiam. iacet in profundo gra-
uis et inutilis; Unde; Peccator cum uenerit in profundum contempnit;
Et illud; Submersus sum in limo profundi; Quo si humiliatur; Spiritu
clamet. heu. heu. heu. domine et hoc ipsum mutuo acceperam; dum
intelligit et confitetur ad quid unicuique datur gratia inmisso in aquam;

lignum ferrum natat. dum per memoriam dominice crucis sedatur car-
nis luxuria. itinque spiritus ad superna reuolat. et reddit ei gratiam quam

Si quis ierit perdiderat;
cum amico simpliciter in siluam ad ligna cedenda et lignum
s. fugit et c. Ad siluam cum amico imus. quociens cum quolibet
proximo admittenda delicta nostra conuertimus. et simpliciter ligna
succidimus cum delinquencium uicia pia intencione resecamus; S;
securis manum fugit. cum sese increpacio plus quam necesse est in
asperitatem pertrahit. ferrumque de manubrio prosilit. cum de cor-
reccione sermo durior procedit. et amicum percuciens occidit. quia
suum auditorem prolata contumelia a spiritu dilectionis interficit; S; is
qui incaute ligna precidit et proximum extinguit. ad tres necesse
urbes fugiat. ut in una earum defensus uiuat. quia si ad pe-
nitencie lamenta conuersus in unitate sacramenti sub fide. spe
et caritate absconditur. reus perpetrati homicidii non tenetur.
eumque extincti proximus cum inuenerit non occidit. quia cum
districtus iudex uenerit. ab eo uindictam de culpe reatu non
exigit. quem sub eius uenia fides. spes. et caritas absconderint;

Viuit dominus cuius est ignis
in syon. et caminus in ierusalem; Syon presens ecclesia. in qua dum
de longe speculamur per speculum in enigmate; Ierusalem superna ecclesia
in qua facie ad faciem dominum uidemus; Unde; Nunc cognosco
ex parte tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. in ierusalem

supna & celesti in qua facie ad faciem plenaria dei uisione perfruentur;
Est igniculus in syon & caminus in ierusalem quia hic est portio. ibi
plenitudo per similitudinem; Sicut paruos & paucos carbones in
aliena domo sumimus ut inde magnum ignem exsuscitemus; sic in
hoc mundo tanquam in extranea domo ardorem caritatis ac-
cendimus ut in eterna patria plenam habeamus. quam spem in mutue. una
quem commutabimus. ueritate. imperfectum plenitudine;

Sicut ignis in uiridi Liber sce marie de berge
ligno primo quidem difficile apprehendit se; cum flatu ue-
hementiori excitatus fuit. & acrius in subiectam materiam ex
ardescere cepit. tunc magnos quosdam fumose caliginis globos
exurgere & ipsam adhuc modice scintillacionis flammam
raris influcentem obuolui uidemus. donec tandem paulatim cres-
cente incendio uapore omni exhausto & caligine disiecta
splendor serenus appareat; Tunc uictrix flamma in omnem
crepitantis rogi congeriem discurrens libere dominatur. subiectamque
materiam circumuolitans ac molli attactu perstringens lambendo
exurit. ac penetrat nec prius quiescit. quam intima penetran
do succendens totum quodammodo traxerit in se. quod inuenit preter
se; Postquam autem incendio id quod exurendum est concrematum a suo
quodam tamen natiua totum in ignis similitudinem & proprietatem transierit.
tunc omnis fragor decidit. et strepitus sopitur. atque illa flammarum
spicula e medio sublata tolluntur. seuusque ille & uorax ignis

cunctis sibi subiectis et amica quadam similitudine conformatis, in
alta se pace silencioque composuit, quia iam non invenit iam diversum aliquid
a se, nec adversum contra se. Primum quidem visus est ignis cum flamma
et fumo, deinde ignis cum flamma sine fumo. Postremo ignis purus
sine flamma et fumo. Sic nimirum carnale cor quasi lignum viride et
nec dum ab humore carnalis concupiscentie exsiccatum, si quando ali-
quam divini timoris seu dilectionis scintillam conceperit, primum quidem
pravis desideriis reluctantibus passionum et perturbationum fumus
exoritur, deinde roborata mente cum flamma amoris et validius
ardere et clarius splendescere ceperit, mox omnium perturbationum
caligo evanescit, et iam pura mente animus ad contemplationem ve-
ritatis se diffundit. Novissime autem postquam veritatis contempla-
tione cor penetratum fuerit, et ad ipsum summe veritatis fontem medullitus
toto anime affectu intraverit, tunc in idipsum dulcedinis totum
quasi ignitum et in ignem amoris conversum, ab omni strepitu et per-
turbatione pacatissimum requiescit. Primum ergo cum inter pericula
temptacionum consilium querit, quasi in meditacione fumus cum
flamma est. Secundo quia mente pura cor ad contemplationem veritatis
diffunditur, quasi in principio contemplationis flamma sine fumo est.
Tercio quia iam inventa veritate et perfecta caritate nichil ultra idque
unicum est queritur, in solo amoris igne summa tranquillitate et feli-
citate repausat. Tunc corde toto in ignem amoris converso vere
deus omnia in omnibus esse sentitur, cum tam intima dilectione sus

capitur. ut propter illum et de semetipso cordi nichil relinquatur;
Faber deus: qui omnia de nichilo
nulla necessitate, sed sola benignitate potenter sapienterque
operatus est; Huius autem fabrica est sancta ecclesia in qua hodieque operari
non cessat misericordissima pietate faciens quedam uasa in honorem.
et iustissima districtione quedam efficiens in contumeliam; Fornax autem
huius fabrice est tribulatio presens. de qua dicitur; Vasa figuli probat
fornax et homines iustos temptacio tribulationis; Follex qui
ex duobus lignis et corio fortiter clauis affixo constant. utrumque testa-
mentum designant. nouum uidelicet et uetus. que intra spiritus sancti
operatione concorde flatus sui spiritum emittunt. quo frigidorum corda
in amorem bone operationis accenduntur; Per corium enim patres utriusque
testamenti accipiuntur; Qui in indissolubili caritatis uinculo
quasi clauis inuicem conexi. conceptum ex gratia dei spiritum per unam di-
lectionis fistulam concorditer pro uoluntate dicentis emittunt; Vel per folles
accipiuntur sanctos predicatores. qui acceptam spiritus sancti gratiam per uirtutem hu-
militatis in se custodientes spiraculum uite. id est tuba sancte exhortacio-
nis non subito uel cum impetu totum enim spiritum profert stultus. sed
paulatim ac discretus: secundum considerationem locorum temporum et personarum.
et causarum sapienter proferunt; Ferrum autem forcia sunt fidelium
corda. de quibus dicitur in iob; Ferrum de terra tollitur. ac inde
in deuteronomio; Ferrum et es calciamentum eius id est ecclesie; Forcipes
uero sunt utriusque testamenti pagine. altrinsecus se intra

concordia continentes; Uel certe per forcipes accipiunt misericordiam dei et iudi-
cium; Misericordiam qua sustinentur ne pereant. iudicium quo constringuntur.
et uriuntur ut castigentur; Carbones autem designant sanctorum patrum
exempla. qui nigri quidem per humilitatem extincti per corporis mortem.
imputribiles per future incorruptionis gratiam in nobis qui de mortuis
uiui efficiuntur. dum eorum facta et dicta. legendo uel audiendo in a-
more dei igniuntur et excandescunt. ut ictus mallei et incudis pressuram
non tantum fortiter tollerare possint. sed et ex hoc perductiores per bone
fame gloriam et formosiores per uite sanctitatis munditiam efficiantur; Malleus
et incus diabolum exprimunt. qui crebris percussionibus et temptatio-
nibus sanctos dei aggreditur. sed uirtute omnipotentis dei gratia. unde ipse quasi
deterit ac deformat. inde electi augmentantur et decorantur; Notan-
dum autem quia sicut illud ferrum quod bene ignitum fuerit mallei percus-
suram ferre potest. frigidum autem uel tepidum frangitur statim
ac dissilit. ita nimirum nemo ualet temptamentis sathane resistere.
nisi quem sancti spiritus ignis in amore dei et proximi fortiter accenderit. nam
qui frigidi sunt uel tepidi. ad primum temptationis ictum confringuntur
et deficiunt; Restant adhuc lima et cos; Per limam itaque morda-
ces falsorum fratrum detractiones intellege qui dum sanctorum uitam
rodunt. et ipsi quidem parum iam deterunt. sed illi puriores ac
splendidiores fiunt. quia non potest esse abel. quem cain ma-
litia non exercet; Cos autem que in aqua dependet. ac rotatur
secularium linguas designat. qui fluxui mortalitatis dediti.

dum successu prosperitatis in altum elationis sustolluntur, et casibus ad
versitatis in profundum desperationis merguntur, et inter incertos fortune
eventus certum sanctorum tenent odium, quos lingua manuque persequi
non cessant, aut invidentes eorum felicitati, aut insultantes de-
iectioni. Sed hec est iustorum beatitudo, quia cum illi conteruntur et difflu-
unt, tunc isti meliorantur et proficiunt. Facit ergo deus in hac fabrica
sua non tantum vasa, sed instrumenta, utensilia domus sue, et arma quibus
se fideles protegant. Facit vomeres districte correptionis, ligones
aspere invectionis, quibus terra cordium nostrorum scindatur, ut fruges iusti-
cie recipiat, falces comminationum qui succidit in nobis inutilia
viciorum germina, gladium verbi dei, galeam spei salutis, loricam fidei.
Operatur etiam ex auro vasa quedam, dum quosdam sapientia rutilos reddit,
ex argento dum alios eloquii venustate condecorat, ex ere dum
quosdam predicatione sonoros et paciencia longanimitatis robustos
efficit.

Diabolus servit deo.

Gloriosus quondam princeps despexit esse in palatio, fecit eum deus la-
boriosum fabrum in hoc mundo, ut coactus totis viribus serviat, qui
vacare deo fruendo nolebat. Unde in Iob dicitur: Faciam tibi eum ser-
vum sempiternum. Huius fabri caminus est afflictio et tribulatio,
folles temptaciones, mallei et forcipes tortores et persequutores,
lime et serre sunt lingue maledicorum et detrahentium. Tali
camino et his instrumentis purgat ipse aurea vasa celestis
regis, electos videlicet, in quibus renovat imaginem dei. Unde: Vasa

figuli pbat fornax ⁊ h· in· t· trib· R eptos autē ipse tortor· ut hostes
puniꝛ quia contra regem agunt;

Sunt quoq; mectā fabri· idest doctores scī· ut aug· ieronim·
⁊ Gregorius & alij qui fabricauerūt ligones· idest pcepta qb;
colat terra pmissionis· ⁊ alia arma quib; pugnem contra diabolū;
S; philistiin idest potione cadentes· idest ebrij cura sclari uolunt
nos exercē arma· h est ingenia ap se· idest plucro ul fauore
sclari; S; si apud eos stimulū cānis nr̄e acuimus· acutius pugnt
nos· ⁊ incitat ad zelum luxurie; Habent autē ⁊ hij· s· doctores
caminū discipline· folles exhortacionū forcipes phibitionū· ⁊
pceptionū· qs iungit discrētio mater uirtutum· malleū com-
nacionū· incudē castigacionis· limā aspe correptionis pie con-
passionis; His fabricant· s· apl̄s arguentes· obsecrantes· in
crepantes· cū omī paciencia ⁊ doctrina;

Spc̄ quoq; hoīs habet fabricā suā· idest interiorē cordis sui
domū in qua ⁊ bona ⁊ mala fabricare non cessat; S; bona
⁊ optima facē uult uasa· ht caminū diuini timoris· folles gemi
ne cōpunctionis· qui ignē dilectionis accendit; ferrū uero est·
ipm mentis acum· forcipes autē humilitas inpsꝑis pacīa in
aduersis· qs iungit gaudiū spc̄ uinculo pacis; Malleus ppe
castigatio cānis· incus uoluntaria pauptas· lima pfecte obe
diencie· cos paciencie· que duo splendidā ⁊ planā faciunt
animā; Si aut mala fabricat· ht caminū cānalis concupiscen-

cię in quo ignē desideriorū follib; accendit uanę ⁊ iniq̄ cogitacio͞is
malleū sup̄bię; ⁊ incudē obstinationis infixum in trunco despera
tionis forcipes auaricię duplicis quos iungit clauus inuidię;
limā iactancię et cotē uanę glię. quib; ypocrisim induium se
conatur ⁊ pulchrū ostendere; S; ut nos bona ⁊ utilia semp̄ facē
possim⁹ adiuuet faber sūm⁹ qui omīa opa sua fecit bona ualde
conuersos ad dn̄m.

TRia sunt difficilia michi ⁊ quartū q̄ penit⁹ ignoro; Uiam
aquilę in celo; Viā nauis in mari; Viā colubri sup̄ petrā; Uiam
uiri in adolescentia sua; Ignorauit hoc salomon. nos tn̄ dō reue
lante cognoscim⁹; Aquila xp̄c est. uia ipsi⁹ in celo qua celos pene
trauit; Nemo pot̄ digne cōsiderare qualit̄ xp̄c corp⁹ humanū
p̄ potenciā diuinitatis ultra om̄s celos eleuauit; Nauis ecclā.
mare sclm; Quis cōsiderare pot̄ quom̄ ecclā int̄ scli fluctus.
int̄ paganos int̄ hereticos int̄ p̄sequtores recto tendat cur
su ad celestem patriā. P colubrū sensus antiquus accipit̄. qui
p̄mos homines decepit; Petra xp̄c; Sup̄ hanc petrā noluit
uestigia inuenire. id est aliquod prauitatis signū sue. s; nō
potuit q. peccatū non fecit; Uia uiri in adolescentia; P fect⁹
uir xp̄c est cui⁹ uiam s diuinitatē. nec p̄ph̄ia cōpit. nec sapi
entia salemonis attigit nec mundus uidit. nec potestas ulla

TRia sunt difficilia michi ⁊ cognouit;
quartū q. penitus ignoro; Uia aquilę in celo idest sub

limitas inimici · que circa celestium cõcda uolitat uix scit; Dia
bolus et ppt uelocitate aquila ppt uenenu coluber dr; Viam
colubri sup petra · idest astucie hostis quib; insidiat sup petra
fidei fundatis; Via nauis in mari · idest iniquitatis uia que
p amaras sclī undas innundoꝝ spirituum flatib; agitatas tanta
subtilitate discurrit · ut uix ul nũqua inueniri queat; Et uia
uiri in adolescentia; Sicut illa tam callida st ut inueniri ne-
queant sic adolescens qui uiam ueritatis deserit . difficilis co-
gitatu est · quo se p omis horas in quod cogitamta uecors uaga
mente detinuet; Talis est et uia mulieris adulte · que comedit
et tergit os suu et dicit · non sum opata malu; In similitudine
eoꝝ que commemorauit mens adultere · semp instabilis est · que
si turpitudine sua zelare potuerit · negat se aliqd mali ppe-
trasse;

Sicut in domo uisibili ·
quedã sunt eliminanda ut sunt fetores stercoꝝ ul tele
araneaꝝ ul quecũq; possunt offende oclos intuenciu · quedã
ordinanda ut sunt scanna · scabella · scutelle · et cetera uasa ul
quelibet utensilia · quedã operienda ut est puluis qui ex toto nũ
quam potest exponi · qui tñ herbis boni odoris ut est menta ·
iuncus et aliis huiusmodi operiri potest · ita in domo cordis nri que-
dam sunt eliminanda ut sunt luxuria · supbia · auaricia · et
cetera uicia · que diuinos offendunt · oclos · ul etia male intenci
ones et cogitaciones que diuina effugant psentiam · quedã

ordinanda ut sunt uirtutes· que nisi tp̄r & loco suo ordinent᷑·
& exerceant᷑ inuicia conuertunt᷑; Verbi grā; Ieiuniū ꝗ̄ uirtus
est si ordinate fiat; Si aut̄ contra p̄ceptum uł ad scandalū fratrū·
uertitur inuiciū· sic uigilie & cetā hui᷒modi; Quedā operienda
ut fragilitatis nr̄e debilia; Verbi grā; aliquā nimis somno· gule·
ocio· indulgem᷒· que ista & hui᷒modi orationū flagrancia & elemo
sinarū instancia· q̄i herbis bn̄ olentib; in conspectu dn̄i tegere debem᷒·
ut domū nr̄am ds̄ sibi dedicans inhabitare dignet᷑;

In domo dn̄i id est scā ecclīa non debent ocio uacare puelle eius·
id est fideles anime· s; digiti earū apprehendant fusum; Solent
femine sinistra tenentes colū fusum tenere in dextra; In colo &
lana inuoluta est· que filo ducenda & nendo transeat in fusum;
P̄ dextām uitā p̄petuam plenā p̄sentia dn̄i dona accipim᷒· opulen
ciam uidelicet rerū pacē tempoꝝ sospitatē corpoꝝ scientiā quoq;
scripturarū celestiū p̄ceptiones sacramētoꝝ; Hec & hui᷒modi bona cū
dn̄o largiente p̄cipim᷒· quasi lanā colo inuolutā in leua gestam᷒;
At cū ea p amore celestiū subtilit᷑ exercere incipim᷒· iam lanā agni
inmaculati de colo in fusū de leua in dextām traicim᷒; Digiti
itaq; quib; apprehendere fusum debent ipām intencionē discretionis·
qua opant᷑ insinuant· q̄ nulla corpis nr̄i membra tam plrib; sunt
distincta articulis ac flexib; apta quā digiti; Uł planā possum᷒
intelligere exempla innocentie & sc̄itatis patrū· que subtili
consideratōe discerpere· & in colū id est stabilem mentis inten-

cione colligare debent. et in fuso idest studio bone operationis in -
fila in tutum nendo et perseuerando transducere de iustitia uite index
teram eterne beatitudinis;
9 Quia uero adolescentule sponse precipue in lino operantur et
texunt unde linteamina non solum quibus ipse uestiantur in die
sollempnitatis et leticie. scilicet et quibus inuoluatur corpus ihesu fiatque unde
sudarium quod sit super caput eius; Uidendum de satione lini de -
uetione et texta; Primum itaque uomere predicationis scinditur terra
cordium fidelium. deinde semen lini idest castitatis accipiunt. dum uitam
suam in uirginitate consummare proponunt; Sed linum cresens folliculos
germinat. quia plerumque propositum castitatis sequitur inanis glorie ap -
petitus; Sed hi folliculi abstrahendi sunt pectine. idest proprie in -
firmitatis consideratione. deinde aqua compunctionis intingendum.
et ne computrescat uicio desperationis dum timet se ideo quod proposue -
rat perseuerare non posse. lauandum et in sole siccandum est. quia -
mens castitatis propositum habens spe ad christum uerum solem semper se at -
tollere debet. ut eius gratia omnis in ea humor carnalis concupiscentie
exsiccetur; Deinde malleo proprie castigationis omnem in se rigorem
extollentie confringere et comminuere super truncum pacientie. ac
si uerbi dei machera. omnem a se proprie uoluntatis stuppam
excutere in furcula obedientie sicque acutissimis ac subtilissimis
interne discretionis dentibus quicquid in se aut grossum per incu -
riam aut inequale per singularitatis presumptionem deprehenderit

abstrahe; Post hec iam incolam fidei componens et colligans fructum me
ditacionum suarum manu deuote operationis in fusum spei transmittit quod neuit;
Sed ne tortura fili dissoluatur pensum habet fusum qui deorsum fila trahens
torta non ea retorqueri patitur. quia timor domini custodit cor hominis.
ne uane glorie leuitas quod operatus fuit dissoluat. et in nichilum redigat;
Inde in fili ductam que uulgo haspela dicitur. et constat ex tribus lignis
alterutrum sibi coniunctis quod netum est conducitur. quod oportet ut boni operis
exhibicio in bonam conscientiam colligatur. ne uel inepta leticia diffluat.
aut remissiori conuersatione dissoluatur; Non sunt autem que bona fa-
ciunt conscientiam penitere de malis et abstinere a malis; Hec quidem uero
corruptibile seu ingrediens in ea remaneat. cum aqua compunctionis
et cinere. idest huius mortalitatis consideratione molla pii desiderii
excoquitur. exsiccatur que in sole. idest acumine sapientie ab omni humore
inpicie et sic in girgillam que crucis figuram tenet collocatur. et in quattuor
stipitibus; idest prudentia. fortitudine. iusticia. temperancia. distenditur.
ita ut nouerit comprehendere cum omnibus sanctis. que sit longitudo. lati
tudo. sublimitas. et profundum. et cum gaudio achilaritate [illegible] te cor
dis seruiens crucifixo in globella unitatis et concordie semetipsam
colligat; Sequitur post hec textura in qua nullum opificis mem
brum ocio uacat. Sed pedes in suppedaneis nunc in fusum nunc sursum per insu
bulos stamina trahunt. manus uicissim sibi particulas in
trama transmittendo. et pectine subtemina feriendo laborant.
oculi diligenter intuendo animus subtiliter intendendo. totum

denique corpus sedendo et reciproca quadam incurvatione se reflecten-
do desudat; Ita uniuscuiusque fidelis anima que indumentum christi esse
desiderat. affectibus; actionibus; intellectibus; totam se in eius famulatum
humiliare debet; Ac primo quidem in meliori interioris domus sue
pariete. id est rationabilitate. telam bonorum operum ordiri inter cla-
uos sapientie. ut scilicet rationabile sit obsequium eius. et intelligere possit que
sit uoluntas dei bona et beneplacens et perfecta; Vt autem per stamen mentis
intencionem qua future actionis iusta disponuntur. in stamine reor
intelligi. per subtemen uero ipsa operum exercicia non incongrue accipi;
Licium autem cui stamen adnecti et circumuolui debet. dilectionem dei signat.
a quo omnis anima accepit ut bonum uelit. per quem adiuuatur ut opere
quod uult efficiat. in quo consummatur ut beata fiat; Sed ociosa uidetur
bona intencio nisi subsequatur operum execucio. ideo aliud apponitur
licium. id est dilectio proximi. ad quod quia iuxta nos est operari debemus;
Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet. deum quem non uidet
quomodo potest diligere. Sic ergo prius licium inuolutam in se
habet telam. et sequens ab illo accipit quod operatur. tantumque
illud approximat. quantum in isto operi explendo instatur. ita adeo
perficiuntur quecumque boni uel circa nos metipsos. uel circa proximum
egerimus. quia nec uelle. nec perficere bonum sine ipsius adiutorio pos-
sumus. et ita quod dilectio dei precedit dignitate. dilectio autem prox-
imi prior apparet in affectu et operatione; In subulis qui nunc
supra nunc infra trahunt. sunt spes et timor.

suppedanei qui ipsos regunt p pedes· id est affectus ꝫ ꝯside
ratio iudicioꝝ dn̄i· ⁊ recordatio miserationū eius; Spes enī
ne se nimia ꝑsumptione inaltum elationis subrigat· ꝯsidera
tione diuinoꝝ iudicioꝝ deprimenda est· timor ne inꝓfundo
desꝑationis subsidat· recordatione miserationū dī subleuand᷒
est; Et pulchre satis hec ipsa eleuatio· ⁊ detractio p quasdā
fit corrigias· quib; eadem instrumenta sibi inuicē colligant᷑
Quid uero p corrigias qui de pellib; mortuoꝝ animaliū inci
dunt᷑ nisi antiquoꝝ exempla patrū intelligunt᷑? Quib; ⁊ ter
remur ne ꝑsumam᷒ de dī pietate· ⁊ consolam̄ ne desperem᷒
de iusticie eius seueritate; Uider aute mihi p tramā corp᷒·
p uirgulā que inipsa est ⁊ panniculas recipit & continet·
anima inqua uirtutes recipiunt᷑; Per foramē aut p quod
filum emittit᷑· sensus exteriores figari pectines uero qui ⁊ sta
minis fila discernunt· ⁊ subtemen inp̄munt uirtutes duas for
titudinē· s· ⁊ temꝑantiā denotare; Considerandū uero q̄ ⁊
insubuli ⁊ pectines inuirga dependent· qua quid meli᷒ quā
fides non ficta intelligit᷑; Que idcirco insupiorib; collocat᷑·
quia accedentē ad dn̄ credere oportet· quia est· ⁊ qm̄ re
munerator est sperantiū inse; Habet etiam textor corā
se duas uirgas que sibi inmedio duob; circulis colligant᷑;
⁊ habent inutroq; fine ꝑacutos ferreos dentes· quib; trans
figitur ⁊ distenditur id quod texitur· ne se inuicem fila

collidant · et rugosum faciant pannum · quib; nisi fallar significatur
paciencia in adversis · continencia in prosperis · que iniungunt pruden-
cia circumspectionis · et iusticia proprie considerationis · transfigunt
mentem sui excessus accusatione · distendunt fructue infirmitatis
compassione; Puer autem qui in rota panniculas preparat · et eas
in calatho iuxta textorem collocat · spiritus sanctus est · qui dona virtutum
quib; vult · et prout vult distribuit · et ea in vasa idest fidelium
corda ponit · ut pro loco et tempore · ac persona noverint quid loqui quid
agere debeant ·; Solet autem et uncinum iuxta se habere textor quo
decidentem in terram tramam ad se retrahit · et quid per uncinum nisi
castigatio carnis et voluntaria sui reprehensio significatur · qua corpus
quod corrumpitur et aggravantem anime sensus carnem ad vine hora
semper trahere debemus ·; Igitur ut breviter dicam pro utilitate sua ac
edificatione proximi in laudem dei semper active vite laborib; et
contemplative studiis inherere debet fidelis anima · ut mereatur
cum ceteris sanctis fieri indumentum christi de quo dicit propheta; Vivit
dominus quia his omnib; sicut vestimento vestieris; Sessio igitur
humilitatem · textura boni operis instantiam · consummatio tele no-
tat perseverantiam; Due autem ale in quib; instrumenta depen-
dent · sicut devota et fidelis oracio · ac iugis divine medita-
cio; Quod vero a superiorib; descendit ordinatio inferiorum ·
quid est aliud nisi omne datum optimum · et o · d · p · d · e · a patre
luminum ·; Ponuntur etiam in medio stamine due virgule

conexe adiuncte· que inflexione eius et continent· et discernunt·
bentes appensum sibi uel plumbum uel lapidem· quo ipse et per eas
stamina deorsum trahuntur· ne in altum se subrigendo moram
texenti faciant· que sunt cura discipline· et legum custodi
cio sustinentia longanimitatis· et modestia benignitatis deo
se et proximo coniungentes in spiritu humilitatis· unitatis· et pacis;
Solent et pelliculam ericii setosam lignoque affixam et coctam in
aqua cum ipso furfure farinam iuxta se ponere· quibus ut aiunt
pexum et illitum stamen planum forte et candidum efficitur; Pellis
ericii recordatio peccati est· farinula in aqua decocta in con
tradictione cordis modicus sapientie gustus· quibus inte[n]cio mentis
et roboratur per humilitatem et dealbatur per gratiam Christi exhilaratione;
Iam itaque pannos uiros
si lanei sunt ad cubum deferant· nam linei tot tantisque laboribus prepa
rati mox ut a texente perfecti fuerint formari possunt in uestem
et usum· tamen in aqua pura intingunt prius atque in solem exsiccant;
Sic immirum contemplatiui qui multorum conamine laborum castitatem
corporis et animine mundiciam obtinuerint· tamen in aqua scripturarum et
sole sapientie ablui et exsiccari satagunt; Qui enim lotus est· non
indiget nisi ut pedes idest affectus terram tangentes lauet;
Sed actiui quos per laneum pannum significari puto· fulloni affendi
sunt ut ipse imperfectionem eorum perficiat;
Fullo est Christus· qui pannos suos calcat· idest electos suos

per tribulationes emundat. ut eos super niuem dealbatos uestimentum sibi faciat; Cunibus fullonis est ista conuallis lacrimarum presens. scilicet mundus in quem proiecti sumus; Sed dum calcamur tundimur et mundamur. quia pressura tribulationis et caritatem accendit et culpam abluit; Ager uero fullonis ager est sancta scriptura in qua inueniuntur diuersarum precepta uirtutum. quasi flores quidam ad decorandas animas. cardi quoque correptionum ad depectenda superflua.

Sed iam tempus est scindendi et tempus consuendi; Omnis qui in carne secundum carnem uiuit per carnis affectum quasi unum est cum his que caro concupiscit; Necesse est ergo ut homo qui a carnalibus ad spiritualia conuertitur. prius animo ab his quibus per affectum inheserat euellatur; Tunc siquidem libere se spiritualibus per amorem conglutinat. cum de terrenis affectibus nichil super est quod eius mentem in desideria aliena auertat; Itaque tempus est scindendi ut prius homo mentem a terrenis desideriis auellat. postea tempus consuendi ut animo per amorem spiritualem eternis et permanentibus bonis adherere incipiat; Nec hoc pretereundum uidetur. quod ea quidem que scinduntur substantialiter unum sunt. ea uero que consuuntur essentialiter quidem diuisa sunt. sed mediante uinculo fili quasi accidentaliter unum fiunt; Sic enim omnis homo corruptibilibus unitur et periturus per naturam. sed efficitur particeps eternorum per gratiam; Sic quippe consuuntur humana et diuina in unum. ut que duo fuerant per naturam. fiant unum per gratiam; Compunctio siquidem ipsa

acus est et dilectio filum. Et facit uiam acus per utrumque ut filum
utrumque contineat. Neque enim constructio aliter fieri potuisset nisi
utrumque coniungeretur. quia discederet alterum ab altero et facile se ab
unitate diiungeret. si utrumque uinculum non contineret. Propterea
utrumque perforat acus compunctionis. et filum dilectionis connectit
utrumque ut stent simul et non discedant abinuicem. Humana
quippe perforat acus compunctionis quando culpam persequitur. diuina
perforat quando occulta eternorum scrutatur. Sic enim gemina constat con-
punctio et est irriguum superius et irriguum inferius. Per irriguum
superius perforantur diuina per irriguum inferius perforantur humana.
Per compunctionem quippe que de culpa surgit transfigitur
peccatrix conscientia. et per compunctionem que surgit de desiderio
eternorum penetrantur occulta. Illa subtiliter conscientiam penetrat.
ut pellat noxia. ista profunda consideratione inuisibilia scrutatur
ut apprehendat amara. Sic utrumque perforatur et utrumque trans-
figitur alterum dolore quo reatus eruuntur alterum desiderio quo
concupita requiruntur. Post hec succedit filum amoris quo utrique
uinculum unitatis efficitur ut abinuicem deinceps iuncta non
separentur. Utrumque enim amor surgit et concurrit uinculum di-
lectionis inuicem. quia mens humana respiciens uidet illic quan-
ta sibi dimissa sint per ueniam. diuina uero considerans contem-
platur in eis quanta sibi sint promissa ad gloriam. et utrumque
diligit et fit nexus caritatis in ambobus. quia dulcis est

misericordia ad gloriam, et gloria iocunda ad misericordiam, et non potest dilectio horum separari quia constitutio facta est et stant firma uincula caritatis eterne;

b

Humilitas est mons altissimus ad cuius fastigium quisquis ascenderit et uirtutibus replebitur et uiciis omnibus euacuabitur; Superbia est uallis profundissima in cuius tenebrosum fundum quicumque descenderit et cecitatem cordis incurret et a nullo uicio immunis erit; Seruus erit peccati et suam seruitutem non uidebit; Utinam quam tam male uallis descensum et quam rarus tam boni montis ascensum; Septem sunt gradus quibus ad illius summitatem peruenitur; Primus est ut aliquis se peccatorem et contemptibilem se esse credat; Secundus ut quod sit talis doceat; Tercius ut ore suo proferat; Quartus ut sibi credi uelit; Quintus ut non irascatur si quod ipse de se dicit alius dicat; Sextus ut contemptibiliter tractatum pacienter sufferat; Septimus si gloriatur in contemptu de quo se dignum iudicat; Dispositis ergo humilitatis gradibus monstrandum est qualiter ipsos ascendere possimus; Nobis ergo si quis proficere desiderat conuenit ei ut sua mala et aliorum bona sepius et diligenter aspiciat et a suis bonis et aliorum malis intuitum suum auertat; Si quelibet utilitas illi desit et alteri assit in illo conspiciat illius presenciam et in se despiciat illius absenciam; Si autem in aliquo ualet et alter in ipso non ualet nec se ualere nec illum intueatur non ualere; Ut autem sua peccata sibi magnificentur et de

suo contemptu non contristetur. consideret quia peccare deum exhonorare est. et qui creatorem suum exhonorat dignissimum est. ut omnis creatura illum contempnat. omnia uero debere aduersari ei qui conditoris resistit uoluntati; Terribilem autem diem iudicii meditetur. eternos cruciatus inferni rememoretur. diem sue mortis non obliuiscatur. et ita se semper inspiciat. quasi tam districto iudicio dei representetur; Memor sit etiam quod ille cui peccauit de nichilo eum creauit. creatum nasci permisit. natum nutriri fecit. nullisque precedentibus meritis ad fidem suam perduxit. postea autem contra se plerumque facientem misericorditer tollerauit. et merenti mortem spacium uite indulsit; Hec frequenter meditata humiliant superbum. terrent securum. ad pietatem commouent impium. ad amorem emolliunt durum. ad conpunctionem excitant aridum. ad sustinentiam corroborant inualidum. ad sufferentiam indurant tenerum. et intra conuersantem subleuant ad celum;

Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua et ex tota mente tua; Ex toto corde id est intellectu ut nullum in confessione diuinitatis relinquas errori locum; Ex tota anima id est uoluntate ut nichil ei contrarium uelis; Ex tota mente id est memoria nichil reminiscens quo minus de eo sentias; In toto corde integritas fidei exprimitur in tota anima perfecta obedientia exigitur. in tota mente perseuerantia ostenditur;

Tria sunt genera orationum; Alii qui solis labiis. alii qui solo corde alii qui et labiis et corde orant;

Qui solis labiis orant, dolosi sunt. quia non habent in corde quod
ore proferunt; Qui solo corde orant devoti sunt. quia oratio-
nem suam a deo tantum exaudiri volunt; Qui corde et labiis orant
veraces sunt. quia sicut loquuntur ita sentiunt; Quando ergo in orati-
one verba proferimus si cogitamus quid loquimur facimus quod debemus;
Si autem dum verba orationis fundimus aliud quodcumque in corde
versamus etiam si illud bonum sit. quia tamen ordinatum non est; prorsus
a culpa liberi non sumus. ita tamen si id quod dicimus intelligere valemus;
Siquis autem non intelligens verba orationis proferat. et si non in-
telligere valeat quod dicit. si tamen bona intencione dicit. sine fructu
non erit; Si autem orantes vana cogitamus et si veritatem loqui-
mur cogitando vanitatem vani efficimur; Si autem dum os ve-
ritatem loquitur. in corde turpitudo versatur. iam non solum vani.
sed abhominabiles in conspectu dei reputamur; Aliud tamen est quando ho-
mo hec invitus patitur. et aliud quando in eis per delibationem delectatur;

Sine intermissione oremus.

hoc non possumus facere; Sed est alia sine intermissione oratio
interior quod est desiderium; Quicquid aliud agas si desideras sabba-
tum idest requiem non intermittis orare; Si non vis intermit-
tere orare. noli intermittere desiderare; Continuum deside-
rium tuum continua vox tua est; Tacebis si amare destiteris;
Illi tacent de quibus dicitur; Quoniam habundavit iniquitas refrige-
scet caritas multorum; Frigus caritatis silentium cordis est;

Si semper manet caritas, semper clamas; Si semper clamas, semper desideras; Si desideras requiem recordaris; Uidetur aliquis humilis dei seruus gemere, aliquis ridere; Unquid desiderium illud mortuum est in corde? Si desiderium inest. inest et gemitus. non semper ad aures hominum uenit. sed nunquam recedit ab auribus dei; Omni tempore diligit qui amicus est. et frater in angustiis comprobatur; Qui uero deum amat. omni tempore custodit amorem. neque in angustiis passionis deserit. quem in pacis tranquillitate confessus est; Sine intermissione orantes;

Quidam sunt qui occupationibus ab oratione impediuntur; Quidam sunt qui in ipsa oratione occupantur; Quidam sunt qui post orationem ad occupationem festinant; Quidam nec ipsa oratione occupationem recipiunt recipiunt. nec appetunt post orationem; Primi nunquam orant. secundi pure non orant; Tercii qui perseueranter non orant; Quarti orant. et pure orant. et perseueranter orant. et hii quidem petunt accipiunt. quia bene petunt et non deficiunt; Ante orationem animus parandus est ad orationem. primum ad quietem. deinde ad deuocionem ut uacans foris intus ferueat; Quod si post feruorem deuotionis hoc facere non potest saltim acquiescat interim propter deum aliud non facere. et si non datur illud statim per compunctionem quod requirit. proponat tamen illud per pacientiam exspectare;

Tribus ex causis seruitur deo. ex timore. ex commodo. ex amore;

Sunt itaque non nulli qui si penas inferni non esse scirent. pro
nulla promissione eternorum bonorum a suis uoluptatibus abstinerent;
Sed quia cruciandos malefactores audiunt. et ne ad dampnationem
rapiantur. sola perditionis formidine a malo opere uacant. interdumque
bona operari uidentur; Qui licet penam euadant. non tamen plenam re
tributionem. quam deum inuite uenerantur merentur quoniam quidem nunquam
nisi coacti benefecerunt; Alii autem deo seruiunt. ut magnum inde
commodum habeant. siue in presenti uita. siue in futura siue in utraque; Quibus
pro suo seruicio mercedem querentibus iusta ratione respondet deus;
Uos michi seruistis timore compulsi. et uobis causa commodi uestri;
Si uos ante dampnari non timuissetis michi nequaquam seruire
uelletis; At quia perire timuistis. a prauo uos opere abstinuistis; Non
ergo mei causa a malo opere cessastis. sed quia dampnationem incur
rere formidastis; Quare uobis nichil iuste debeo. quoniam quidem
nichil operati estis amore meo; Uos autem qui propter commoditatem uestram
seruire tantum decreuistis. uidete si uobis quid debeam iusta consideratione;
Causa commodi uestri mea mandata seruastis. non quia me dilige
batis. sed quoniam ante lucrari uolebatis; Non igitur me sed commodum
uestrum dilexistis; Nam sicut hii qui regi propter aurum obsecundant.
non regem sed aurum cupiunt. sic uos inquantum michi uidebamini
in seruire non causa mei seruistis sed causa uestri commodi; Quare
palam est uidere me uobis nichil debere. cum aliud plus ama
ueritis quam me; Hac itaque consideratione potest uideri ad salutis

pfectionē nimime sufficē. ſi qui pp̄ter solum timorē aut solū
cōmodum dō seruiunt; At tam̄ quia dō seruiunt bn̄ quidē
faciunt. ſ; necessariū est ut meliori intencione dō seruiant.
si sufficientē incedē ꝯsequi uolunt; Verū qui dnm̄ diligit ꝙ
diligendo eius mandata custodit. non alio respectu nisi solo a-
more quia hoc iustum est facē. quōquidē dn̄s ꝛ conditor omniū
est. ille pfecto bn̄ seruit. ꝛ bonā pfectamq; incedē acquirit. ꝙ
sicut illi p̄ omnib; rebus bonū est soli dō adherere. seruire atq;
placē. sic ei dn̄s bonū ꝙ excellit om̄s res debet reddere iusta
recōpensatione;

Anima duas uias habet. unam bonā alterā malā. p quas
ambulat non passib; pedum ſ; desideriorum. Una uia est caritas.
altā est cupiditas; Cupiditas est amor hui mundi caritas
est amor dī; Anima quę dnm̄ diligit quibusdā amoris passib;
p caritatē currit; Anima que mundū hunc diligit. illam
affectus carnis adea que amat p cupiditatem abducit; Ca-
ritas autē uia pacis est. quia in amore conditoris currens
animus nil q ledat inuenit; Cupiditas uia pacis non est. ꝙ
mentē p multos labores ꝛ dolores distrahit; Huius uitę portę
sunt sensus corporis quia p eas anima ꝯcupiscentiā educit;
S; inter has portas p̄ma est uisus. quia oculi aliorum sensuum
duces sunt. ꝛ eos fere in omni actione ad ꝯcupiscentiā p̄ce-
dunt; Dum enī gustare desideras primū manū porrigis.

ut accipias. s; postquā accipis. uisum dirigis ut eligas; Hoc
ordine ē primū peccatum ꝑpetratum est; Vidit mulier
lignū q eēt pulchrum uisu. & aduescendum suaue. ⁊ tulit de
fructu eius ⁊ cōmedit; Primū uidit. de inde tulit. de inde gusta
uit; Si non uidisset. nec tetigisset. nec gustasset; Ecce quo
mō uisus alios sensus in cōcupiscentia pcessit. uł poci⁹ aliorū sen
suum ꝯcupiscentia in ipso uisu fuit; Cum .n. dr̄ uidit q
pulchrū eēt uisu. ecce in uisu ꝯcupiscentia uidendi; Cum
dr̄ ⁊ suaue. ecce in uisu ⁊ ꝯcupiscentia tangendi; Cū dr̄ ad
uescendum. ecce in uisu ꝯcupiscentia gustandi; Non solum
ḡ uisus in cōcupiscentia pcedit alios sensus. uerū ē omīs alii
sensus in cōcupiscentia uidendi pcedunt semet ipsos. ⁊ totū
quodāmō in uisu prius ꝑ delectacionē agr. quicquid post modum
cęteris sensib; in opatione ꝑpetratur; Ideo dixit dn̄s; Qui uidit
mulierē ad cōcupiscendū eā .i.m.e.e.i.c.s. quia ꝑfecto anim⁹
uidendo totum delectabilit cogitat. quicqd eum post modū
imagendo delectat; Si igitur porta oclorū bn̄ munita fuit. tota
illa ciuitas interior cordis nrī ab assultu uiciorū tuta erit; Sed
huic porte nullus custos pot esse melior quā timor dī. ut ille
uidelicet carnalē mentē quę lubrica est ne ad antiquas de
lectaciones redeat. semꝑ in ꝑposito discipline configat atq;
choerceat; Hanc custodiam psalmista desiderabat cum di
ceret; Confige .t.t.c.m. Et sapia hanc custodiam nobis

habere monuit. qui do uirtutis studium aggredienti formam disci
plinę perscripsit dicens; Fili accedens ad seruitutem dei sta in
.t.r.p.a.t.ad.t. Sta in timore ne te blandimenta carnis se
ducant. preparara cor tuum ad temptaciones, ne aduersa superue
nientia frangant; Lasciuiam carnis per timorem comprime, pressuram
tribulacionis per pacientiam uince; Duo quippe sunt que percipue
inchoancium propositum labefactare solent. incumbencium scilicet
temptacionum molestia et preteritarum delectacionum memoria; Ille
namque dum solito grauiores superueniunt, sepe pusillanimes per
inpacientiam deiciunt; Ille dum solito male dulces redeunt.
per incontinenciam incautos seducunt; Ponamus ergo ante oculos
nostros custodem optimum timorem dei. ut scilicet ipse reliquorum sen
suum duces custodit. omne sequencium actionum corpus sanum
et integrum esse possit; Hanc custodiam ysboseth qui domus
suę perficere noluit, in inguine uulnus mortis accepit.
quia quicquis sensus suos per timorem dei munire neglegit, hunc
subito irrepens delectatio carnis uitam extinguit;

Est quidam finis bonus. et est quidam finis
malus; Finis bonus est consummatio uirtutum. finis
malus est perseuerantia uiciorum; Disciplina ergo dei in finem
corrigit. quia eos etiam qui in profundum peccatorum lapsi sunt.
ad consummationem uirtutum perducit. o bona o dulcis disciplina
dei. utinam cognoscamus eam. utinam suscipiamus eam. utinam

sustineamus eam; Que tamen est ut uideamus eam ut conspiciamus
eam; ut apprehendamus eam ut teneamus eam. In tribus consistit in-
in preceptis. in temptamentis. in flagellis; In preceptis expe-
ritur deus obedienciam tuam. in temptamentis constanciam. in flage-
llis pacienciam; Precepta obedienter suscipe. temptamentis con-
stanter resiste. flagella pacienter sustine; Hec tamen tria id est obe-
diencia. constancia. paciencia. sibi inuicem deesse non possunt. que
in singulis omnia necessaria sunt; In preceptis quidem ut primum ea
obedienter suscipias. deinde constanter teneas. postremo patienter
tempus retribucionis sustineas; In temptamentis autem obedi-
ens esse stude. ut si forte deus uiciorum incursu te sollicitari et
ad tempus fatigari uoluerit. per elacionem non contradicas. constans
ne per delectacionem ad consensum defluas. paciens ne impor-
tunitate instancia temptacionis tandem aliquando emollescas; Hoc
autem precipue dictum propter quosdam minus discretos. qui spiritualis
studii modum ignorantes. post prima inicia bone conuersacionis.
ita a temptacione uiciorum liberi esse uolunt. ut si se uel tenuerit
delectacione illicita pulsari presenserint. statim tumido corde
infirmitatis sue obliti contra deum murmurant. et si uel modo
dictum fatigentur. per inconstancie atque impaciencie uicium eneruati;
ad consensum iniquitatis declinant; Sed nesciunt isti quam
pia sit dispensatio dei. ut mala que iam uoluntate dimisi-
mus. quamuis inuiti adhuc in temptacione sentiamus. quatenus

meis nc expiamus cu cruciant. q prius meis commissu est cu
delectabant. & nre infirmitatis memores dum semp cogimur
reminisci q fuim . non nos extollat q sum ; Preterea & cum
mala nra cu tanta difficultate uincim amplius peccare
timeam ; Cum itaq tot humilitates ex temptacioe puen-
ant. oportet quotiens temptamur. obedienter dispensatione
di excipere. & constanter praue delectacioni contraire. &
pacienter molestiam teptacionis sustinere. quatenus & fatiga-
cio nra nobis placeat. & tam delectacio praua ad consensu non
accedat; In flagello nre seruat. qui et si causam sue pcussio-
nis ignorat. tam contra dnm non murmurat; Constans aut
& paciens est. que nec pondus tribulationis opprimit. nec di-
uinitas frangit; Primus gradus discipline di est custodia
mandatoru. scds gdus est pugna temptacionu. tercius gradus
est paciencia tribulacionu; Unde manifestum est q hi qui
mandata di non custodiunt. adhuc in disciplina di ee non
ceperunt; Qui aute sub disciplina di non est. ad hereditate
filioru di ptinge non potest; Nemo ergo contepnat disciplina
di quia si peccator est necessaria est illi ut corrigatur. si iustus
est. necessaria est illi ut erudiat ; Ppterea & dauid qui eam iam
ad correptione acceperat. adhuc ea ad eruditione sibi neces-
sariam ee afirmat. ut sic correctus expiauit culpas pteritas.
ita eruditus cautelam habeat contra culpas futuras ;

9 Quosdam inimicos spiritales habemus qui nobis insidiantur. hi quanto magis occulti sunt. tanto amplius nocere possunt; Hi sunt motus carnales qui in corde oriuntur. et quia de latentibus uiciis prodeunt. incautos sepe sub specie uirtutum fallunt; Quos tunc nimirum persequimur. quando ipsam ortam eorum radicem subtiliter inuestigamus. quatenus dum nos illicito motu pulsari senserimus. statim de qua affectione natus sit. et ad quem finem appetitus eius tendat perspicere studeamus; Hoc fortassis qualiter fieri possit cicius agnoscitur. si eius aliquod exemplum in medium proponatur; Verbi gratia; Est aliquis qui de semetipso plus quam oportet sentiens occulta superbia laborat; Hic ergo si forte inter ceteros uel ad colloquendum uel ad consulendum consederit. quia se singulariter sapientem existimat. debere audiri putat; Si uero alios ad uerbum suum minus fortassis uiderit intentos suumque consilium aliquando repudiari conspexerit. statim per impacientie uicium tumens totum quod contra uoluntatem suam agitur. ad iniuriam suam fieri arbitratur; Et quia eos non ratione. sed odio potius aut inuidia ad contemptum suum excitatos credit. iam omnino ut potest a maliuolis suum colloquium subtrahere disponit; Cumque se inmoderate lingua allocutione restringit. a caritate frigescit; Oportet ergo ut dum nos uel loquentes uel consulentes minus audiri. et exinde

cor nostrum aliquo fortassis subito dolore tangi senserimus: impetum animi nostri refrenemus et hunc dolosum inimicum a latere de insidiis prosilientem instanter persequamur. et latebram eius occultam de qua radice prodit idest superbiam et excursum eius ad quem finem tendit idest fratrum odium perscrutantes. dum laqueos conspicimus periculum caveamus. Comprehensus est inimicus quando cum finem pravi desiderii providemus animum ad consensum retrahimus. Sic enim uia inuestigando persequimur. sic comprehendimus inueniendo et donec deficiant non reuertimur. si ab instancia boni operis ante subiugacionem iudicii non relaxamur.

Multe sunt necessitates bonorum in quibus periclitantur quas fortasse melius cognoscimus si eas distinguendo proponamus. Gemina siquidem est sanctorum necessitas. altera quam foris. altera quam intus sustinent. altera a proximis. altera a semetipsis. Quamdiu enim in hac corruptibili carne uiuunt molestias et temptationes que ex carne corruptibili oriuntur omnino declinare non possunt. In quibus tantum cum labore periculum est. ut eas cotidie sentire necesse sit. et tamen consentire eis nemo umquam sine graui detrimento possit. Altera necessitas est bonorum. quia cum inter malos quos declinare non possunt conuersantur. ex illorum praua consideratione. cotidiana quidem persequutione uita eorum affligitur. Quos ita tollerare necesse est ut nec propter iniquitatem eorum odio habeamus

homines, nec ꝓpter amorē hominū iniquitatis efficiamur
consortes; S; hoc sine humilitate ⁊ labore nemo potest facere;
Humilitate uidelicet ne se ꝑ superbiā a consortio unitatis diuidat.
⁊ dum malorū societatem contempnit, quasi de singulari iusticia
ꝑnuciosius intumescat; Labore autē opus est. ut quorū societatē
non deserit corpore, semꝑ fugere quantum potest studeat conuersa
cionē; Putruerunt et corrupte sunt cicatrices meę;

Diligencius considerantī .iiii. hic genera
hominū occurrunt; Primū est eorū qui nūquam uulne
rati sunt. secundū est eorū qui post uulnera ꝑfecte sunt sanati;
Tercium est eorū quib; obducta quidē sunt uulnera ⁊ tamē per
manserunt cicatrices idest uulnerū signa; Quartum ē eorū
inquib; adhuc ipsa uulnera hiancia sunt. ⁊ nec dum obduci
ceperunt; Si igitur ꝑ uulnera peccata intelligimus. qui in pec
cati desiderio ꝑmanent. quasi uulnera apta habent; Qui
uero peccatum deserunt. & tamē a reatu peccati ꝑ satisfactionē
plene purgati non sunt. in his quasi quedā signa uulnerum
ꝑmanserunt; Qui autē post ꝑpetrata scelera ⁊ peccandi
affectum deserunt. ⁊ reatum peccati plena satisfactione ob
ducunt. ab his ē uulnerum ipsa uestigia discesserūt; Sic sa
natus erat paulus. qui post tanta mala dicebat. nichil michi
conscius sum. quia in istrū preteritorū uulnerum in se signa
quidem inuenire non poterat, quē de ante acta prauitate

conscientia non accusabat; Hos secuntur hii qui et si vitam sine pec-
cato ducere nequeunt, numquam tamen aliquid criminalis culpe
perceperunt; Primum genus est peccantium, secundum genus est
penitencium; Tercium est eorum qui per penitenciam correcti sunt;
Quartum est eorum qui puniquitate non sunt corrupti; Primi sunt
egri, secundi ad sanitatem conversi, tercii sunt sanati; Quarti sunt
sani; Ex his satis colligi potest de quo genere hominum iste sit
qui cicatrices suas ad corruptionem conversas plangit; Penitere
enim iam ceperat et peccatum iam voluntate deseruerat; sed reatus
peccati nondum adhuc in eo plene sanatus erat, et priusquam
pervenisset ad integram sanitatem vulneris corruptus est putre-
facione iniquitatis; Unde recte prius dicitur putruerunt, ac deinde
adiungitur corrupte sunt cicatrices mee; Prius enim prava de-
sideria ad mentem redeunt, et sic quodam modo obducte cicatrices
computrescunt; Deinde vero cum voluntas mala usque ad opera-
tionem ire permittitur, iam ipse cicatrices quasi ex super habundanti
sanie corrumpuntur; Causa quoque corruptionis explanatur cum dicitur;
a facie insipiencie mee; Sapiens a sapido dicitur, non ille qui sapores
palato oris percipit, sed ille qui veritatem mentis iudicio comprehen-
dit; Unde et cor quod veritatis expers est non absurde insipiens
dici potest; Notandum vero est quod non quelibet veritatis
cognicio proprie sapiencia dicitur, nisi illa que non solo auditu,
sed per ipsam experientiam rerum comparatur; familiarius enim quodam

modo atq; ꝑfectius expta quã audita cognoscimus· & cognitione
ueritatis quã in nobis doctrina inchoat· experiencia consũmat;
Ipsa etiam rerum natura docente didicim9 q cuiuslibet rei
qualitatẽ ꝑfectius ꝑ sui contrarii experienciam iudicamus·
quia & bona quelibet· & tunc iocundius atque delectabilius
amplectimur· cũ maloꝝ experientia fatigamur· et post lõgam
miseriam fatigati· suauius respiramus; Hinc quoq; est q̊d
dñi misericordiam tanto amplius in nr̃a liberacione diligimus·
quanto nobis est iniquo sapit ipsa miseria de qua erepti sum9·
& derelicti aliquãdo melius ꝑ tribulacionẽ cognoscimus· qua
stricte tenenda fuerit grã· qua tempore quietis minus
fortasse amabamus; Proptea in quodã loco scriptura nos
ammonet dicens; Fili in tp̃r maloꝝ ne in memor sis bonoꝝ·
& in tempore bonoꝝ non inmemor sis maloꝝ; Memoria
namq; bonoꝝ in tempore tribulacionis animũ per spem
erigit· et memoria maloꝝ in tempore ꝓsperitatis ad custodiã
sui cautiorẽ facit; Cumq; altno sapore se contemperat· nec ad
uersitas ꝑ desperationẽ deicit· nec ꝓsperitas ꝑ inanẽ leticiam mentẽ
dissoluit; Hinc poplo israheli ꝑ moysen sub increpatione dr̃;
Gens absque consilio est· & s· p· u· s· & int· a· n· p· Quia enĩ
nec ꝑsencia dñi beneficia cognoscere nec sua ꝑicula futura ꝑ
uidere poterant· quasi prudentie saporẽ in palato mentis
non habebant; Duo igitur sunt que nobis semꝑ sapere

debent. mala uidelicet n̄ra que euasimus. ⁊ gr̄a dī quā consecuti
sumus; Meus ⁊ eiū stulta cum malarum delectacionū laborem
non meminit. easdem delectaciones si quando pulsata fuerit
tēptacione iterare non pertimesc̄; Et quē admodū mulier cū
angustia pariendi p̄mitur ꝯcupiscentie carnalis delectacionē
abhominat̄; s; cū memoria doloris amente recesserit. itū̄
carnales illecebras concupiscit. totaq; auiditate ad eaꝝ expi
enciam rapitur. quia eis quantus admixtus sit dolor non
recordatur. ita carnalis anim⁹ carnis temptacione pulsatus.
iniquitatē suā reiterat; Nam si bene memorie saperet.
dolor ipse qui malam delectacionē sequit̄. nequaquā ita effre-
nis mens ad ei⁹ appetitum traheret̄; Ipsa quoq; gr̄a accepta
si animus ab eius recordacione non desiperet. ab iniuria con-
ditoris uł solo pudore nos coherceri potuisset; Quia igitur
cicatrices peccatoꝝ nr̄oꝝ nequaquā apirent̄ ad actum. nisi
prius putrefacte essent ꝑ desiderium. neq; ullom̊ ꝑ praua de-
sideria mens intus putresceret si non prius ad memoria p̄
teritarum miseriarū suarū in p̄senti beneficiꝝ dī considera
tione desipuisset. plangat iste insipientiā suam & dicat;
Putruerunt ⁊ corrupte sunt c. m; Sed libet adhuc conside
rare. quare non simplicit̄ dixit ab insipientia mea uł ꝑpter
insipientiā meā. s; a facie insipiencie mee. utrum ne aliquid
nobis ista adiectione significare uoluerit; Primū ipse modus

loquendi considerandus est. quia sepe in diuino eloquio simile inuenitur. cum dicitur a facie domini. uel a facie inimici. siue etiam quod magis obscurum est cum de rebus humana figuratione carentibus corporeis. non numquam et incorporeis agitur. cum facies memoratur. quod in usu loquendi hic minime esse cognoscitur; Tunc tamen fuisse dubium non est. quod satis ex tam frequenti scripturarum positione colligi potest; Quia enim ubique occurrentis faciem declinare non possumus. congrue in scriptura per faciem presentiam atque instantiam. siue importunitatem significamus. Quid est ergo quod cicatrices non solum ab insipientia sed a facie insipientie putruisse. et corrupte esse dicuntur. nisi quia dei gratia nequaquam nos usque ad lapsum peccati desereret. si non prius nostra insipientia deo in nobis habitanti diu importuna fuisset. Qui cum per longam negligentiam nostram recedere a nobis inuitus cogitur. statim cicatrices uulnerum nostrorum. non solum per praua desideria putrescunt. sed usque ad operationem prauam corrumpuntur;

Quatuor modis seculo renuntiatur; Sunt enim qui seculo renuntiant more apostolorum. alii more iude. alii more ananie et saphire. alii more iezi; Qui enim pro deo cuncta que huius seculi sunt ad imitationem apostolorum. dimittunt. causa solius uite eterne. illi cum apostolis laudabuntur et remunerabuntur; Qui autem postquam a seculari conuersatione transit. de rebus monasterii fraudes facere presumit. iudas est. et pena iude si non penituerit

apud inferos mulctabit; Qui autem de seculari conversatione ad
divinum servicium convertuntur. si ea que in seculo habuerunt. partim
distribuunt. partim sibi etiam reservant. non credentes quod eis
dominus in huius vite cursu ministrare possit victum et vestitum.
et cetera necessaria. isti sententiam maledictionis excipient si
non penituerint cum anania et saphyra. qui vendito proprio
agro. fraudaverunt de precio eius. et partem sibi reservantes
partem quandam ad pedes apostolorum posuerunt. et ideo pro eiusdem
fraudis reatu. verbo petri ante pedes eius ceciderunt mortui;
Mortem igitur quam illi corpore pertulerunt. hanc imitatores
eorum in anima patientur; Qui vero in monasterium transit.
et quod in seculo habere non potuit vel non habuerit. in mo
nasterio habere quesierit. sine dubio adherebit ei lepra gezi.
qui abscedente domino suo helyseo propheta a naaman syro qui
eiusdem prophete iussu in iordane septies lotus a lepra mundatus
fuerat. pecuniam fraudulenter accepit. et ideo eiusdem prophete sen
tencia leprosus factus est; Quod ergo in corpore ille pertulit.
hoc imitator illius si non penituerit in anima pacietur;

Deus ubique presens est. et ubique totus.
Ubique presens. nec habitans ubique sed in templo suo. cui
per gratiam benignus est ac propicius; Capitur autem habitans
ab aliis plus. ab aliis minus; Capi autem est intelligi et cog
nosci; Humanam animam similitudinem trinitatis servans.

triplici natura consistit; Habet .iii. esse uiuere corpus regere;
Habet etiam rationem, concupiscentiam, iram; Hec est trinitas racio-
nalis. quia illuminat et regit trinitas spiritualis. que est lux et gratia
naturalis; Super rationem enim fundatur fides que est lumen eius.
et sicut racio naturaliter precedit prius enim discernimus quam concupis-
camus sic fides que est prima lux anime. precedit alias uirtutes;
Super cupiditatem est spes, que est lumen eius; Super iram caritas
regens et illuminans eam, et sicut ira naturaliter ardet. sic cari-
tas spiritualiter feruet; His tribus etiam coheret intelligentia. uo-
luntas. et memoria. et tria prius posita esse uiuere. et regere; Tria
sunt qui trinitatem spiritualem expellunt et subuertunt, concupiscen-
tia carnis. concupiscentia oculorum. superbia uite; Hec tria opposita
sunt fidei. spei. et caritati. et dum homo istis consentit. cadit a
uirtutibus; et opponuntur singula singulis; Sed tria sunt que re-
uocant. et redire faciunt ad memoriam trinitatem spiritualem. id est
timor mortis. timor iudicii. spes eternorum; Tria sunt que con-
firmant. iusticia. pax. et gaudium in spiritu sancto; Amor dei lux est cor-
dium; medicina uulnerum, soluens uincula peccatorum; Hic est
quasi lucerna in media domo, ad cuius radios singula
discernuntur que in domo sunt lapides. ligna. et cetera;
Sic quoque spiritualis iudicat omnia; Operatur amor iste in omnibus,
diuersis et pluribus modis; In his qui adhuc in seculo sunt facit
ut uestiant nudos. pascant egentes. uisitent infirmos;

Illi qui sunt in claustris hec non operantur. habent .ii. manus confixas
pedes constrictos sub obediencie iugo; In quibus amor dei operatur
ieiunium. oracionem. voluntariam subiectionem. virtutum sollici-
tudinem et promotionem; In angelis operatur ut indesinenter cohere-
ant. ut eo delectentur. eum diligant. Hoc idem operabitur in
iustis post hanc vitam. caritas enim non excidit; Est autem tam-
quam scala duobus lateribus erecta. dilectione dei et proximi ac gradus me-
dios quibus ad summum ascenditur. donec perfectio addatur et cumulus.
quod erit in futuro; Apostolus enumerat gradus dicens; Caritas paciens
est benigna est. et cetera. et sunt in secundo latere quindecim gradus illi;
Qui scalam conscendit. uno primitus pede terre altum in alto ponit;
Per terram significantur terrena subsidia que etiam ascendentibus sunt
necessaria ad usum et sustentacionem. non ad delectacionem. et susten-
tacionem; Alter pes est virtutum promotio tendens ad summum;
Caritas est civitas in quadro posita; Diligit enim deum. diligit
seipsum. diligit amicum. diligit inimicum; Habet etiam primas
.iiii. virtutes sibi adiunctas et coherentes. que sunt quadrum
civitatis humilitas. prudentia. fortitudo temperantia; Humi-
litas fecunda mater est virtutum et nutrix; Hec duplex est
prima ut homo se abiciat. ac quod est ex se contempnat. aliis se
subiciat. Hec est principium et mater virtutum; Postquam
etiam promotus est. et opulentiam habet virtutum necessaria
est humilitas ne de habitis superbiat. sed humilietur ne cadat;

Hec ostenditur in canticis graduum; Fortitudo similiter duplex est; Per eam in presenti resistimus uitiis; in futuro deo coherebimus; Secundum hunc effectum durabit. secundum alium excidet. & de duabus aliis dici potest;

Karitas paciens est. quia illata mala equanimiter tolle rat; Benigna est. quia pro malis bona largiter ministrat; Non emulatur. quia per hoc quod in mundo nil appetit. inuidere terrenis successibus nescit; Non inflatur. quia cum premium; eternorum anxia desiderat. de bonis exterioribus non exaltat; Non agit perperam. quia quo se in solo dei & proximi amore dilatat. quicquid a rectitudine discrepat ignorat; Non est ambiciosa. quia quo ardenter intus ad sua satagit. foris nullatenus concupiscit; Non querit que sua sunt. quia que hic transitorie possidet. uel aliena negligit. cum nil sibi esse proprium nisi quod secum permanet agnoscit; Non irritatur. quia iniuriata ad nullos se ultionis motus excitat. dum pro magnis laboribus maiora post premia exspectat; Non cogitat malum. quia in amore mundicie mentem solidans. dum omne odium radicitus eruit. uersare in animo quod inquinat nescit; Non gaudet super iniquitate. quia quo sola dilectione erga omnes inhiat. nec de perdicione aduersantium exultat; Congaudet ueritati. quia ut se ceteros diligens. per hoc quod rectum in aliis conspicit. quasi de proprio profectu hilarescit;

David minimus contra goliad ·

Ad pugnam processurus. uti non valuit indumentis re-
galibus. id est humilitas aduersus inuisibilem dimicatura
superbiam. temporalis glorie ducetis · et sectaris potencie prec-
cionibus uel munimentis non curat ornari que magis ei sunt
impedimento quam adiumento. magis detrimento quam munimento.
magis denique oneri quam saluti. Pastorali igitur dauid
baculo contentus et funda. cum quinque lapidibus positis in pera.
procedit fidei ductu ex dei gratia confidens de uictoria. Sic
et humilitati adest baculus pastoralis. id est timor domini de
quo dicitur. In timore domini fiducia fortitudinis. Pastoralis
in qua quo excalceat et effugiet lupinos morsus · uel mores
carnalitatis. quatinus ouibus similes pie cogitaciones pas-
cantur in campo securitatis. Pera que ex corio constat mor-
tui animalis memoria intelligitur uel representacio huius uite
mortalis. in qua scilicet memoria sunt lapides quinque. qui de tor-
rente sumuntur sacre scripture. Qui ergo sunt hii lapides
quinque. Primus est saluatoris passio. secundus martyrum imi-
tacio. tercius castitatis professio. Quartus penitencie suscep-
cio. Quintus perseuerantis obediencie perfectio. Quo ulti-
mo lapide. id est obediencie uirtute. humilitas
nouit perfectius durissimam superbie cer- uicem deicere.
Hinc ergo unus sufficit. set alii absque isto non sufficiunt.

Funda que manu tenetur · digitis explicatur et brachii
fortitudine maxime utitur · fidei est soliditas · que opere im-
pletur · et discretione explicatur · id est expeditur · et uirtutis
robore confirmatur · ut hostis id est quodlibet uicium forti
ictu feriatur; Libet etiam goliad cum armis eius intueri;
Goliad igitur est superbia · cuius equus est tunica ex seculari
honore iactancia; Lorica est generose nobilitatis cum afflu-
entibus diuiciis memoria · instar lorice circumdans et protegens
undique corporis exteriora; Scutum est obstinatio et mendacium
quo repellit a se omne salutis iaculum; Lancea que ex lig-
no constat et ferro · est perplexa iniquitatis extensio · que quasi
mucronem · id est ferri summitatem heretice · uel diabolice prauitatis
tatis habet acumen; Gladius biceps id est ex utraque parte
acutus · est doli malicia interius · et fraudis fallacia · quasi in
uerbis exterius; Caput igitur goliad eodem ipsius gladio
abscidatur · quia ut in psalmo dicitur · incidit in foueam et
maliciam quam tetendit; Galea est altitudo qua se eleuat
contra dominum · galea iniqua muniens et protegens tocius
superbie caput;

Incipit eplã libs magist' heruei uitaq; contines

Cum pphã dicat quia dñs uirtute opu suor annuntiabit
pplo suo. si ipse non psua s; pauditor salute ppas enarrat lau-
des. quõ nos quor tota salus inlaudib; ei' est. tacẽ audebim'
magnalia ipsi' que nr̃is tpr̃ib; ostendere nobis dignatus est.
Nouit itaq; quisqs h auditurus est ul lecturus nos nequaquã
uanis & falsis laudib; uelle mortuos extollẽ s; adlaudẽ & glãm
xp̃i salutẽ audientiũ p amore ueritatis ipi' de ueritatis ama-
tore ueraci stilo pauca describẽ; Fuit ẽ uir tam uita qũ
& doctrina uenabil' heruei' noĩe dolensis cenobiĩ monach'
degens ibidẽ circitẽ qinqginta annis inpdicanda mor pbitate.
patẽ aũt cenomanẽsis indigena multa apd nos fuẽ fidi & sapie
nec ñ & innocentiẽ monimẽta dẽlinqns; Iam itaq; uiuens
& apuero scolar dogmatib; multiplicit imbut'. cũ pdictum mo-
nasterium ingssus fuisset. totũ se studio scãrum scpturar dedit
atq; catholicos tctatores. augustinũ uidt ieronimũ. ãbrosiũ. gg-
riũq; ac reliqs freqntare cep. ingit q; dieb; ac noctib; eor tcol;
icumbẽ meditatiõi inseruire ñ destitit. nec quolib; ipedimto
abinqsitioẽ ueritatis auelli potuit; Cumq; singlaris ingenii. atq;
inestimalis memorie eẽt. cepit inuasclo cordis tuy multa psfita
recondẽ. & colligẽ more meliora qua eligẽ sibiq; memorit
retinẽ scptoq; mandare; Fecẽ q primũ expositioẽm mirabilẽ.
sup librũ bĩ dionisii de ierarchiis anglor. Deĩn exposuit

inaestimabilis —)
(tui

totum librum ysaie prophete. et lamentationes iheremie. extremamque partem
ihezechielis. ibi incipiens ubi est gog propter diuinitatis. et ad finem usque perducens.
simul et deuteronomium moysi et ecclesiasten salomonis. nec non quoque librum iudi
cum. et libellum ruth. librumque tobie. omnia que nullis nisi intelligentibus
solam litteram sonare uidentur. inuincibili ratione ostendens christum et ecclesie con
testari et predicare misteria; Preterea apostoli pauli epistolas cum tanta sapientie
affluentia exposuit. ut qui eas legerit asserat numquam se illis comparabiles
cognouisse. et uix aut numquam tanta expositas diligentia posse alicubi
reperire; Adultimum cum fama doctrine eius circumquaque spargeretur et
iam nullus ei sic attestaretur qui eum uacuum cognouerit uel canonicarum
scripturarum scientia penitus haberet. librum xii. prophetarum. et librum genesis
exinteger tam mirabili sensu exposuit. ut expositionem super illos
nec dum potuerimus inuenire. que sue equiparari possit; Inter haec quippe
fecit plurimas expositiones delect ionibus sanctorum euangeliorum canticorum
etiam que in ecclesia leguntur. libellum quoque de correctione quarundam lec
tionum. ostendens aliter in quibusdam ecclesiis legi quam in sacra historia. de
quibus unum quod subdetur exemplum sufficiat; Legitur in quadragesima
tertia quadam de libro hester. et prima in quibusdam lectionariis incipit; Hec libri
hester orauit hester ad dominum dicens. domine deus rex omnipotens in ditione tua
cuncta sunt posita; Quam orationem ipse illic ex auctoritate sacre historie
probat non fecisse hester. sed fecisse mardocheum et ideo non esse legendum
orauit hester sed legendum esse orauit mardocheus; Et multa similia
ibidem affert; Librum etiam non minimum fecit de miraculis sancte dei genitricis

marie; que ead inuiolata uirgo tempib; ei gessit in dolensi templo.
que ipse mox p quam gesta erant sic audiebat ab ipsis in quib;
fiebant 7 a monacho custode monasterii sine aliqua dilacione scribebat;
Decimi quintus p̄p̄ quum finis sui termini paulatim uigore deficiente
sensisset. et sine consueto scribendi opere esse non potaret 7 rogatus a nonnullis. ut qui omnes scripturas sup ceteros memoriter retinebat. de cena sci
cypriani cecilii carthaginensis epi fere de omnib; libris canonicis
aggregata. quid intimaret catherus ad hec incognitum erat edo
cere. ipse quod de ea sentiret acquieuit rogantib; dicens dum scriberet
se fortassis cum ista presentem uitam finire. ut quia prior lib expositionum
suarum de dictis scorum patrum dionisii uidelicet ariopagite exstiterat. de
eorum de scorum patrum dictis iste postior esset; Sicque contigit; Itaque cum eandem
cenam usque ad illum locum exposuisset; quo dicitur consedebat elizabet; stu
pebat maria ridebat de sco sara. quo loco uidelicet apud nos terminabatur.
arbitraretur autem de ea non minimam ab esse partem tam ipse quam domnus
abbas girbertus qui hoc ei tanquam monacho 7 filio suo mandauerat eamque
deesse partem abbate sci saturni qui se eam habere dicebat. 7 mittendam
illis pmisat expectabant; Multa siquidem inea uel demptius fortasse uel additius ita sic erat in abolitione reliquit; Et cum tempus
quadragesime in maxima mentis 7 maiore corporis quam umquam fuerat
uirtute in multa abstinentia. multisque cotidianis uirgarum uer
berib; deuotis atque assiduis orationib; 7 in cotidiana sacrosca
sacramenti corporis 7 sanguinis dni reuerenda celebratione cum

alacritate et gaudio sci spc consumasset. In die sco cene dni nos
dulcifluo uerbi di pane in caplo refecisset. in die sco pasche
misse ebdomodarius fuit. & sermone in caplo fecit. scda feria
missa in couentu cantauit. et post modu debilitate correptus.
iiii. fra inunctus est. sz tunc communicare n potuit. Quod ipse post ea
aliquantulu conualescens diuina puidentia accidisse asserit. dicens
non dnm ad se. sz se ad dnm uenire debere. et sic sequenti qua pcedenti
die non audierat. ipsi que diei missa audiuit. et confessus prius sac
sca misteria corporis et sanguinis dni in tutelam exiture in proximu
anime deuotissime accepit. Sicque p totam ebdomada cu missa cot
tidie audisset. quam nullomodo amittere uolebat. et domnu abbatem qui
tunc forte deerat antequam recederet multu uidere uellet. postqua uenit
ab eo uisitatus atque absolutus. inter manus ipsius cui se accusabat
cepit acri quidem sz breuissimo dolore fatigari usque ad mortem. dom
in octauis pasche transiens ex hac uita. et scandens ut credimus
ad sidea regna. Hec uero longius ptrahat epla de omni tempore uite
eius breuiter diximus. in diebus nris maioris abstinentie. pudicicie
mundioris. sanioris consilii. humilitatis. altioris taciturnitatis
magis assidue. locutionis plus circumspecte. prorsusque auaritate
aliene purioris. uel amplius catholice doctrine. inque uniuersa morum
honestate pclariore nullum nos cognouisse. Hec scripsimus uob
quorum frater erat. ut de tanto fratre gaudeatis et quod ei pmisistis deuo
te psoluatis. in regno dei ad quod eum euolasse confidimus ei consociari
sperantes Valete.

Incipit liber sancti bernardi abbatis clareuallen
sis de diligendo deo.

Viro illustri. dn̄o .a. ecclesie romane diacono Haymerico
cardinali et cancellario. B. abbas dictus de
claraualle, in dn̄o uiuere et in dn̄o mori. Orati
ones a me et non questiones poscere solebatis. et quidem ego
ad neutrum idoneum me esse confido. Verum illud in
dicit professio. et si non ita conuersatio. Ad hoc uero ut uerum
fatear ea mihi deesse uideo que maxime necessaria
uidentur. diligentia et ingenium. Placet tamen fateor quod
pro carnalibus spiritualia repetitis. si sane apud locu
pletiorem id facere libuisset. Quia uero doctis et indoctis pa
riter huiusmodi excusandi mos est. nec facile scitur que
uere ex impitia. que ue ex uerecundia excusatio procedat.
si non iniuncti operis obeditio probat. accipite de mea pau
pertate quod habeo. ne tacendo philosophus putarer. Nec ta
men ad omnia spondeo me responsurum. Ad id solum
quod de diligendo deo queritis. respondeo quod ipse dabit.
hoc enim et sapit dulcius et tractatur securius et auditur
utilius. Reliqua diligentioribus habeo reseruare. Vultis ergo a
me audire. quare et quomodo diligendus sit deus. Et ego. Cau
sa diligendi deum deus est. Modus. sine modo diligere. Estne
hoc satis. Fortassis utique. sed sapienti. Ceterum si et
insipientibus debitor sum. ut sat est dictum sapienti.
etiam illis gerendus mos est. Itaque propter tardiores idem.

profusius quia profundius repetere non gravabor. Ob duplicem ergo causam Deum dixerim propter seipsum diligendum: sive quia nichil iustius, sive quia nil diligi fructuosius potest. Duplicem siquidem parit sensum, cum queritur de Deo, cur diligendus sit. Dubitari namque potest quid potissimum dubitetur: utrumnam quo suo merito Deus, aut certe quo nostro sit commodo diligendus. Sane ad utrumque idem responderim: non plane aliam invenio dignam causam diligendi ipsum preter ipsum. Et prius de merito videamus. **Quo merito diligendus sit Deus.**

Multum quippe meruit de nobis, qui et immeritis dedit seipsum nobis. Quid enim melius se ipso poterat dare vel ipse? Ergo si de merito queritur et ipsum diligendi causa queritur, illud est precipuum, quia ipse prior dilexit nos. Dignus plane qui redametur, presertim si advertatur quis, quos, quantum quoque amaverit. Quis enim? Nonne is cui omnis spiritus confitetur: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges? Et vera huius caritas maiestatis, quippe non querentis que sua sunt. Quibus autem tanta puritas exhibetur? Cum adhuc inquit inimici essemus, reconciliati sumus Deo. Dilexit nos Deus, et gratis et inimicos. Sed quantum? Quantum dicit Iohannes: Sic Deus dilexit mundum, ut unigenitum daret. Et Paulus: Qui proprio ait filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illum. Ipse quoque filius de se: Maiorem

inquit karitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis
pro amicis suis. Hic meruit intus ab impiis. summus
ab infimis. ab infirmis omnipotens. Sed dicit aliquis. Ita
quidem ab hominibus. sed ab angelis non ita. Verum
est. quia necesse non fuit. Ceterum qui hominibus subuenit
in tali necessitate. seruauit angelos a tali necessi
tate. Et qui homines diligendo tales fecit ne tales re
manerent. ipse eque diligendo dedit et angelis ne
tales fierent. Quibus hec palam sunt. palam arbitror esse
et cur deus diligendus sit. hoc est unde diligi meru
erit. Quod si infideles hec latent. deo tamen in promptu est
ingratos confundere super innumeris beneficiis suis. hu
mano nimirum et usui propositis. et sensui manifestis.
Nempe quis alius amministrat cibum omni uescenti. cernenti
lucem. spiranti flatum. Sed stultum est uelle tamen enumerare.
que innumera esse non longe ante prefatus sum. Satis est
ad exemplum precipua protulisse. panem. solem. et aerem. pre
cipua dico. non quia excellentiora. sed quia necessariora. Sunt
quippe corporis. Querat enim homo eminentiora bona
sua in ea parte sui qua preminet sibi. hoc est in anima. Que sunt dig
nitas. scientia. uirtus. Dignitatem in homine. liberum di
co arbitrium. in quo ei nimirum datum est. ceteris non solum premi
nere. sed et presidere animantibus. Scientiam uero. qua eandem in se

dignitatem agnoscat. non a se tamen. Porro uirtutem qua subinde
ipsum est a quo est et inquirat non segniter. et teneat fortiter cum
inuenerit. Itaque geminum unumquodque trium horum apparet.
Dignitatem siquidem demonstrat humanam. non solum na
ture prerogatiua. sed et potentia dominationis quod terror hominis su
per cuncta animantia terre imminere decernitur. Scientia
quoque duplex erit. si hanc ipsam dignitatem uel aliud quodque
bonum in nobis. et nobis inesse. et a nobis non esse no
uerimus. Porro uirtus et ipsa eque bifaria cognoscetur.
si auctorem consequenter inquirimus. inuento quoque insepa
biliter inheremus. Dignitas ergo sine scientia non prodest. il
la non obest si uirtus defuerit. Quod utrumque ratio subiec
ta declarat. Habere enim quod habes te nescias. quam gloriam
habet. Porro nosse quod habeas. sed quia a te non habeas ig
norare. habet gloriam. sed non apud deum. Apud se autem glorianti
dicitur ab apostolo. Quid habes quod non accepisti. Si autem accepis
ti. quid gloriaris quasi non acceperis. Non ait simpliciter quid gloriaris.
sed addit quasi non acceperis. ut asserat reprehensibilem.
non quia inhabitis. sed qui tamquam non acceptis gloriatur. Merito ua
na gloria nuncupatur huiusmodi. ueritatis nimirum solido
carens fundamento. Veram enim gloriam ab hac ita discernit.
Qui gloriatur ait in domino glorietur. hoc est in ueritate. Veritas quip
pe dominus est. Utrumque ergo scias necesse est. et quid sis. et quod

a te ipso non sis; ne aut omnino videlicet non glorieris. aut
inaniter glorieris. Denique si non cognoveris igitur te ipsum; egredere
post greges sodalium tuorum. Revera ita fit; homo factus in ho
nore, cum honorem ipsum non intelligit, talis sue ignoran
tie merito comparatur pecoribus velud quibusdam presentis sue cor
ruptionis et mortalitatis consortibus. Fit ergo ut sese non agnos
cendo egregia munere rationis creatura. irrationabili
um gregibus incipiat aggregari; dum ignara proprie glorie
que ab intus est conformanda. foris rebus sensibilibus sua ip
sius curiositate abducitur. efficiturque una de ceteris. quod se pre
ceteris nichil accepisse intelligat. Itaque valde cavenda hec
ignorantia qua de nobis minus nobis forte sentimus. sed non
minus immo et plus illa qua nobis tribuimus quod fit si
bonum quodcumque in nobis esse a nobis decepti putemus.
At vero super utramque ignorantiam declinanda et execran
da illa presumptio. qua sciens et prudens forte audeas
de bonis non tuis tuam querere gloriam; et quod certus es a te
tibi non esse. inde tamen alterius capere non verearis honorem
Prior equidem ignorantia gloriam non habet. posterior vero habet
quidem sed non apud deum; ceterum hoc tercium malum. quod iam sci
enter committitur. usurpat et contra deum. In tantum deni
que ignorantia illa posteriori. hec arrogantia gravior
ac periculosior apparet; quod per illam quidem deus nescitur. per istam

et contempnit. In tantum et priori deterior ac detestabi
lior. ut cum prioribus pecoribus putata et demonibus sociemur.
Est quippe superbia et delictum maximum. uti datis tamquam
innatis. et in acceptis beneficiis gloriam usurpare beneficii.
Quamobrem cum duabus istis. dignitate atque scientia. opus
est et uirtute que utriusque fructus est. per quam ille in
quiritur et tenetur. qui omnium auctor et dator merito glorificetur
de omnibus. Alioquin sciens et non faciens digna. mul
tis uapulabit. Quare? Utique quia noluit intelligere
ut bene ageret. magis autem iniquitatem meditatus est in cu
bili suo. dum bonus que a se non esse ex scientie dono
certissime cognoscit boni domini gloriam seruus ipsius capta
re sibi. immo et raptare molitur. Liquet ergo et abs
que scientia dignitatem esse omnino inutilem. et sci
entiam absque uirtute dampnabilem. Uerum homo uir
tutis cui nec damnosa scientia nec infructuosa dig
nitas manet. clamat deo et ingenue confitetur. Non nobis
inquiens domine. non nobis. sed nomini tuo da gloriam.
Hoc est. Nihil o domine nobis de scientia. nil nobis de dig
nitate tribuimus. sed tuo totum a quo totum est nomini depu
tamus. Ceterum pene a proposito longe nimis digressi su
mus. dum demonstrare satagimus eos quoque qui Christum nesciunt
satis per legem naturalem ex perceptis bonis corporis animeque

moneri, quare Dominum propter Dominum et ipsi diligere debeant. Nam
ut breviter quae super hoc dicta sunt iterentur: quis vel infide
lis ignoret, suo corpori non ab alio in hac mortali vita
supradicta illa necessaria ministrari, unde videlicet sub
sistat, unde videat, unde spiret, quam ab illo qui dat es
cam omni carni, qui solem suum oriri facit super bonos et
malos, et pluit super iustos et iniustos? Quis item vel
impius putet alium esse quem in anima splendet hu
manae dignitatis auctorem, praeter illum ipsum qui in Gene
si loquitur: Faciamus hominem ad ymaginem et similitudi
nem nostram? Quis alium scientiae largitorem existimet,
nisi eum ipsum qui docet hominem scientiam? Quis rursum munus
sibi aliunde virtutis aut putet datum, aut speret
dandum, quam de manu itidem Domini virtutum? Meretur ergo
amari propter seipsum Deus, et ab infideli, qui et si nesciat
Christum, scit tamen seipsum. Unde inexcusabilis est omnis eti
am infidelis, si non diligit Dominum Deum suum ex toto corde,
tota anima, tota virtute sua. Clamat nempe intus ei in
nata et non ignota rationi iusticia, quia ex toto se illum
diligere debeat, cui totum se debere non ignorat. Verum
id difficile, immo impossibile est, suis scilicet quempiam
liberi vel arbitrii viribus semel accepta a Deo, ad Dei ex
toto convertere voluntatem, et non magis ad propria retorquere

ea quae sua vult tamquam propria retinere? sic scriptum est. Omnes quae sua sunt quaerunt, non quae Iesu Christi. Proni sunt sensus hominis et cogitationes in malum. Considerandum quod plane fideles norunt, quam omnino necessarium habeant Iesum et hunc crucifixum, dum admirantes et amplexantes supereminentem scientiae caritatem in ipso, id est vel tantillum quod sunt in tantae dilectionis et dignationis vicem non rependere confunduntur. Facile proinde plus diligunt qui se amplius dilectos intelligunt. Cui autem minus donatum est, minus diligit. Iudeus sane sive paganus nequaquam talibus aculeis incitatur amoris, quales ecclesia experta est, quae ait: Vulnerata caritate ego sum. Et rursum: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Cernit regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua. Cernit unicum patris crucem sibi baiulantem. Cernit caesum et consputum dominum maiestatis. Cernit auctorem vitae et gloriae confixum clavis, perfossum lancea, opprobriis saturatum, tandem illam dilectam animam suam ponere ~~ponere~~ pro amicis suis. Cernit haec et suam magis animam gladius amoris transverberat, et dicit: Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Haec sunt quippe mala punica quae in hortum inducta dilecti sponsa carpit ex ligno vitae, a caelesti pane proprium mutuata saporem, colorem a sanguine Christi. Videt deinde mortem mortuam

et mortis auctore triumphatur. uidet de inferis ad
terras. de terris ad superos captiuam duci captiuitatem.
ut in nomine ihu omne genu flectatur. celestium terrestrium et
infernorum. Adtendit terram que spinas et tribulos sub anti
quo maledicto produxerat. ad noue benedictionis gratiam
innouatam refloruisse. et in hys omnibus illud recordata uer
siculi. et refloruit caro mea. et ex uoluntate mea
confitebor ei. passionis malis que de arbore crucis
tollantur se cupit ungere. et de floribus resurrectionis. quorum
preter ceteris fraglantia sponsum ad se crebrius reuisendam
inuitet. Denique ait. Ecce tu pulcher es dilecte mi et
decorus. lectulus noster floridus. Que lectulum monstrat.
satis quid desideret aperit. et cum floridum nunciat. satis indi
cat unde quod desiderat obtinere presumat. Non enim de su
is meritis. sed de floribus agri cui benedixit dominus. Delectatur
floribus xpc. qui in nazareth et concipi uoluit et nutriri.
Gaudet sponsus celestis talibus odoramentis. et cordis tha
lamum frequenter libenterque ingreditur. quod huiusmodi refer
tum fructibus. floribus respersum inuenerit. Ubi sane uidelicet
aut passionis gratiam. aut resurrectionis gloriam. sedula
inspiciet cogitatione uersari. ibi profecto adest sedulus.
adest libens. Monimenta siquidem passionis. fructus ag
noscere anni quasi preteriti. omnium utique retro temporum sub

peccati mortisque ipso decessorum. tandem in plenitudine
temporis apparentes. Porro autem resurrectionis insignia
nouos adiitte flores sequentis temporis in noua sub gra
tia reuirescentis estatem. quorum fructum qualis futura re
surrectio in fine pariet sine fine mansurum. Iam
inquit hiemps transiit ymber abiit et recessit flores ap
paruerunt in terra nostra. estiuum tempus cum illo aduenisse sig
nificans. qui de mortis gelu in uernalem quandam noue
uite temperiem resoluitur. ecce ait noua facio omnia
Cuius caro seminata est in morte. et refloruit in resurrec
tione. Ad cuius mox odorem in campo conuallis nostre reui
rescet arida. recalescet frigida. mortua reuiuiscet. Horum ergo
nouitate florum ac fructuum et pulchritudine atque suauis
simum spirantis odorem. ipse quoque pater in filio in nouitate omnia
delectatur. ita ut dicat. Ecce odor filii mei sicut odor agri
pleni cui benedixit dominus. Bene pleni. de cuius plenitudi
ne omnes accepimus. Sponsa tamen familiarius ex eo sibi cum
uult flores legit et carpit poma. quibus proprie aspergat
intima conscientie. ut in ea sponso cordis lectulus sua
ueredoleat. Oportet enim nos si crebrum uolumus habere
hospitem christum. corda nostra semper habere munita fideli
bus testimoniis tam de misericordia scilicet morientis. quam de
potentia resurgentis. quoniam dixit aiebat. Duo hec

audivi. quia potestas dei est. et tibi domine misericordia. Siquidem
utriusque rei testimonia credibilia facta sunt nimis. christo
utique moriente propter delicta nostra. et resurgente prop
ter iustificationem nostram. et ascendente ad protecti
onem nostram. et mittente spiritum ad consolationem nostram.
et quandoque rediturus ad consummationem nostram. Et nempe in morte
misericordiam. potentiam in resurrectione. utramque in singulis
exhibuit reliquorum. Hec mala hii flores. quibus sponsa se
interim stipari postulat. et fulciri. credo sentiens fa
cile vim in se amoris posse tepescere et languescere quodammodo. si non
talibus iugiter foveatur incentivis. donec introducta quandoque in
cubiculum diu cupitis excipiatur amplexibus et dicat.
Leva eius sub capite meo. et dextera illius amplexabitur me.
Sentiet quippe tunc et probabit universa dilectionis testi
monia. que in priori adventu tamquam de sinistra dilecti
acceperat. pre multitudine dulcedinis amplexantis dex
tere contempnenda. et omnino iam quasi sub pede habenda.
Sentiet quod audierat. caro non prodest quicquam. spiritus est qui vivi
ficat. Probabit quod legerat. spiritus meus super mel dulcis. hereditas mea super mel
et favum. Quod autem sequitur. memoria mea in generatione seculorum.
hoc dicit quia quamdiu stare presens cernitur seculum. in quo
generatio preterit. et generatio advenit. non deerit electis con
solatio de memoria. quibus nondum de presentia plena re

refectio indulget. Unde scriptum est. Memoriam habundan
tie suavitatis tue eructabunt. haut dubium quin hy quos
paulo supius dixerat generatio et generatio laudabit opera
tua. Memoria quidem in generatione seculorum. presentia in regno celorum.
Ex ista glorificatur iam assumpta electio: de illa interim peregrinans
generatio consolatur. Sed interest que iam generatio ex dei capiat recor
datione solamen. Est enim generatio prava et exasperans cui dicitur. Ve
vobis divites qui habetis hic consolationem vestram. Sed que dicere
veraciter potest. renuit consolari anima mea. Huic plane et
credimus si secuta adiecerit. Memor fui dei et delectatus sum.
Iustum quippe est. ut quos presentia non delectat, presto eis sit
memoria futurorum. et qui de rerum fluentium qualibet affluen
tia despicuit consolari. recordatio illos delectet eternita
tis. Et est hec generatio querentium dominum. querentium non que
sua sunt. sed faciem dei iacob. Quibus quidem querentibus et suspirantibus
presentiam. presto interim et dulcis memoria est. non tamen quo sacie
entur. sed quo esuriant unde sacientur. Hoc ipsum de se cibus ipse tes
tatur ita aiens. Qui edunt me adhuc esurient. Et qui cibatus est
saciabor inquit cum apparuerit gloria tua. Beati tamen iam nunc
qui esuriunt et sitiunt iusticiam. quoniam quandoque ipsi et non alii saturabuntur.
Ve tibi generatio prava atque perversa. ve tibi populo stulte et insipiens
qui et memoriam fastidis. et presentiam expavescis. Merito
quidem. Nec modo enim liberari vis de laqueo venantium. siquidem

qui uolt̄ diuites fieri i hoc seclo incidit i laqueū diaboli.
nec te a ūbo aspero potis. O ūbum aspm̄. o sermo durus
ite maledicti i ignē etnū. Durior plane atq; aspior illo.
qui cotidie nobis de memoria passiōis i ecclia replicat
Qui manducat carnē meā et bibit sanguinē meū. ht
uitā etnā. hoc est q̄ recolit mortē meā et exemplo meo
mortificat mēbra sua que st sup trā. ht uitā eternam.
Hoc est si cōpatimini. conregnabitis. Et tam̄ pleriq; ab hac
uoce resilientes et abeuntes hodieq; retrorsū. respon
dent n̄ uerbo s; facto. Durus est hic sermo. Qs potest e
um audire. Itaq; gnatio que n̄ direxit cor suū. et n̄
est credit cū deo sps eius. s; magis spans in incerto diuiciar.
ūbū crucis audire grauat. ac memoriā passiōis idicat
sibi onerosam. Verū qualit uerbi illius pondus ipresen
tia sustinebit. Ite maledicti i ignē etnū. qui parat est
diabolo et angelis eius. Sup quē pfecto ceciderit lapis
iste. cōteret eū. At ū gnatio rectorū bndicetur. qui utiq;
cū aplo siue absentes siue psentes cōtendit placere
dō. Deniq; audiet. Venite bndicti patris mei r̄c. Tūc
illa que n̄ direx cor suū. sero quidē expiet. quia i illi
cōpatione doloris iugū xpi suaue et onus leue fuerit.
cui tanq̄ graui et aspo. dura ceruice supbie subduxit
Non potestis o miseri serui mamone simul glari

i cruce dni nri ihu xpi. et sperare i pecunie tesauris. post aurum abire. et probare quam suauis e dns. Proinde que suaue i memoria n sentitis. asperum proculdubio in presentia sentietis. Ceterum fidelis aia et suspirat presentiam i hyant. et i memoria requiescit suauiter. et donec ydonea sit reuelata facie speculari glam dei. crucis ignominia glat. Hic profecto. sic sponsa et columba xpi. pausat s interim et dormit iter medios cleros. sortita ia ipresentiarum de memoria habundantie suauitatis tue dne ihu. pennas deargentatas. inocentie uidelicet. pudicicieque candore. et sperans isup adimpleri leticia cum uultu tuo. ubi etiam fiant posteriora dorsi eius i pallore auri. quando i splendoribus scorum itroducta cum gaudio. sapientie fuit plenius illustrata fulgoribus. Merito proinde iam nunc glat et dicit. Leua eius sub capite meo. et dextra illius amplexabitur me. in leua reputans recordationem illius caritatis qua nulla maior est. qua animam suam posuit pro amicis suis. i dextera uero beatam uisionem quam promisit amicis suis. et gaudium de presentia maiestatis. Merito illa dei et deifica uisio. illa diuine presentie inestimabilis delectatio. i dextra deputatur. de qua et delectabiliter canitur. delectationes i dextra tua usque in finem. Merito i leua ammirabilis illa memoria et semper me

moranda dilectio collocatur. quod donec transeat iniquitas. su
per eam sponsa recumbat et requiescat. Merito ergo le
ua sponsi sub capite sponse. super quam uidelicet capud su
um reclinata sustentet. hoc est mentis sue intentionem.
ne incuruet et inclinet in carnalia et secularia desideria. quia cor
pus quod corrumpitur aggrauat animam. et deprimit terrena
inhabitatio sensum multa cogitantem. Quid namque aliud
faciat considerata tanta et tam indebita miseratio. tam gra
tuita et sic probata dilectio. tam inopinata dignatio. tam
inuicta mansuetudo. tam stupenda dulcedo. quid inquam
hec omnia faciunt diligenter considerata. nisi ut conside
rantis animum ab omni prauo penitus uendicatum. amo
re. ad se mirabiliter rapiant. uehementer afficiant. faciant
que pre se contempnere quicquid non in contemptu horum appeti non
potest. Nimirum proinde in odore unguentorum horum sponsa
currit alacriter. amat ardenter et parum sibi amare sic
amata uidetur. etiam cum se totam in amore constrinxerit.
Nec immerito. Quid magnum enim tanto et tanti
repensatur amori. si puluis exiguus totum se ad redaman
dum collegit quem illa nimirum maiestas in amore
preueniens. tota in opus salutis eius intenta conspicitur.
Denique sic deus dilexit mundum ut unigenitum daret.
haut dubium quin de patre dicatur. Item tradidit in morte

animam suam. nec dubium. quin filium loquitur. Ait et de
spiritu sancto. Spiritus paraclitus quem mittet pater in nomine meo.
Ille uos docebit omnia. et suggeret uobis omnia. quecumque
dixero uobis. Amat ergo deus. et ex se toto amat. quia tota
trinitas amat. si tamen totum dici potest. de infinito. et
incomprehensibili. aut certe de simplici. Intuens hec credo
satis agnoscit. quare deus diligendus sit. hoc est unde dili
gi mereatur. Ceterum infidelis non habens filium. nec patrem
proinde habet nec spiritum sanctum. Qui enim non honorificat filium
non honorificat patrem qui misit illum. sed nec spiritum sanctum
quem misit ille. Is itaque mirum non est. si quem minus agnos
cit. minus et diligit. At tamen et ipse totum ei sese debere
non ignorat. quem sui toti non ignorat auctorem. Quid ergo ego
qui deum meum teneo. uite mee non solum gratuitum largito
rem. largissimum administratorem. pium consolatorem. sol
licitum gubernatorem. sed insuper etiam copiosissimum redemp
torem. eternum conseruatorem. ditatorem. glorificatorem.
Sicut scriptum est. Copiosa apud eum redemptio. Item. In
troiuit semel in sancta. eterna redemptione inuenta.
Et de conseruatione non relinquet sanctos suos. in eternum
conseruabuntur. Et de locupletatione. Mensuram bonam
et confertam et coagitatam et superfluentem. dabunt
in sinum uestrum. Et rursum. Nec oculus uidit. nec auris.

audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus dili
gentibus se. Et de glorificatione. Saluatorem expectamus
dominum nostrum ihesum christum qui reformabit corpus humilita
tis nostre configuratum corpori claritatis sue. Et illud. Non
sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que
reformabitur in nobis. Et iterum. Id quod in presenti est mo
mentaneum et leue tribulationis nostre. supra modum in subli
mitate eternum glorie pondus operatur in nobis. non contemplan
tibus que uidentur sed que non uidentur. Quid retribuam domino
pro omnibus hiis? Illum ratio urget et iusticia naturalis.
totum tradere illi a quo se totum habet. et ex se toto debere
diligere. Michi profecto fides tanto plus indicit aman
dum. quanto et eum me ipso pluris estimandum
intelligo. quippe qui illum non solum mei. sed sui quoque
ipsius teneo largitorem. Denique nondum tempus fidei
aduenerat. nondum innotuerat in carne deus. obierat in
cruce. prodierat de sepulchro. redierat ad patrem. nondum
inquam commendauerat in nobis suam multam dilectionem
illam. de qua iam multa locuti sumus. cum iam manda
tum est homini diligere dominum deum suum toto corde. tota a
nima. tota uirtute sua. id est ex omni quod est quod scit
quod potest. Nec tamen iniustus deus suum sibi uen
dicans opus et dona. Et quid enim non amaret opus

artificem. cum haberet unde id posset. Ad hoc quod de
nichilo. quod gratis. quod in hac dignitate conditum
est. et debitum dilectionis manifestius facit et exactum
iustiorem ostendit. Ceterum quantum putamus ad
iectum beneficii. cum homines et iumenta saluauit. quem
admodum multiplicauit misericordiam suam deus. Nos dico qui
mutauimus gloriam nostram. in similitudinem uituli co
medentis fenum. peccando comparati iumentis insipien
tibus. Quod si totum me debeo pro me facto. quid addam
iam pro refecto. et refecto hoc modo? Nec enim tam
facile refectus quam factus. Siquidem non solum de me.
sed de omni quoque quod factum est scriptum est. Dixit et fac
ta sunt. At uero qui me tantum et semel dicendo
fecit in reficiendo profecto et dixit multa. et gessit
mira. et pertulit dura. nec tantum dura. sed et indigna.
Quid ergo retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi?
In primo opere me mihi dedit in secundo se. Et ubi se dedit
me mihi reddidit. Datus ergo et redditus me pro me debeo.
et bis debeo. Quid deo retribuam pro se? Nam etiam si me
milies rependere possem. quid sum ego ad deum?
Hic primum querendum quomodo immo quam sine
modo a nobis deus amari meruerit qui ut paucis
quod dictum est repetam. prior ipse dilexit nos. tan

tus et tantu͂ et q̃tus tantillos. et tales. Et quod
in p̄ncipio dixisse me memini. modu͂ esse dili
gendi deum. sine modo diligere. Denique cu͂ di
lectio que tendit in deum. tendat in imensum.
tendat in infinitu͂. nam et infinit͂ deus ē et imen
sus. q̄s nam queso debeat finis esse n͂ri uel mod͂
amoris? Ca quod amor ipse n͂r n͂ iam g̃tuit͂ inpendit͂.
s; rependit͂ debit͂? Amat q̄ imensitas. amat et͂nitas.
amat sup eminens scientie karitas. amat deus
cui͂ magnitudinis n͂ est finis. cui͂ sapientie n͂ est
n͂us. cui͂ pax exuperat omnem intellectu͂. et ui
cem rependim͂ cum mensura? Diligam te d͂ne for
titudo mea. d͂ns firmamentu͂ meum et refugium
meu͂ et liberator m͂s. et meu͂ denique quic
quid optabile atque amabile dici potest
D͂s meus adiutor m͂s diligam te p̄ dono
tuo et in meo. min͂ quide͂ iusto. s; plane
n͂ mini͂ posse meo. Qui et si quantu͂ debeo n͂o
possum. n͂ pos sum tam͂ ult͂ quam possum.
Potero u͂ plus. cum plus donare dignabis. nu͂qua͂
tn͂ p̄ ut dign͂ haberis. Inp̄fectu͂ meum uiderunt
ocli tui. s; tam͂ in libro tuo omis scribent͂ q̄ qd
possunt faciunt et si quod debent n͂ possunt. Satis q̃tu͂

reor apparet et quonam modo deus diligendus sit. et quo
merito suo. Quo inquam merito suo. Nam quan-
to cui sane appareat quis dicat quis sapiat. Nunc quo
nostro commodo diligendus sit videamus. Sed quantum est
in hoc videre nostrum ad id quod est. Nec tamen quod
videtur tacendum est. et si non omnino videtur ut est. Su-
perius cum propositum esset quare et quomodo diligendus
sit deus. duplicem dixi parere intellectum. id quod que-
ritur quare. ut aut quo suo merito aut quo nostro com-
modo diligendus sit. utrum libet queri posse per-
inde videatur. Dicto proinde de merito dei non prout
dignum ei. sed prout datum mihi. superest ut et de premio quid

Non enim sine premio diligitur deus. ~ Item dabitur dicam
etsi absque premii intuitu diligendus sit.
Vacua namque vera caritas esse non potest
nec tamen mercennaria est. Quippe non
querit que sua sunt. Affectus est non contractus. nec
acquiritur pacto. nec acquirit. Sponte affi- cit et sponta-
neum facit. Verus amor se ipso contentus est.
habet premium. sed id quod amatur. Nam quicquid propter aliud
amare videaris. id plane amas quo amoris finis perten-
dit. non per quod tendit. Paulus non euuangelizat ut come-
dat. sed comedit ut euuangelizet. eo quod amet non cibum

sed evangelium. Verus amor praemium non querit, sed meretur. Premium sane necdum amanti proponitur, amanti debetur, perseveranti redditur. Denique in rebus inferioribus suadendis, invitos promissis vel premiis invitamus, et non spontaneos. Quis enim munerandum hominem putet, ut faciat quod et sponte cupit? Nemo verbi causa conducit aut esurientem ut comedat, aut sitientem ut bibat, aut certe matrem ut allactet filium uteri sui. Aut quis putet prece vel precio quempiam commonendum, suam ipsius vel sepire vineam, vel arborem circumfodere, ut structuram proprie domus erigere? Quanto magis deum amans anima, aliud preter deum sui amoris premium non requirit. Aut si aliud requirit, illud procerto non deum diligit. Inest omni utenti ratione naturaliter pro sua semper estimatione atque intentione, appetere potiora, et nulla re esse contentum, cui quod deest iudicet preferendum. Nam et qui tibi forte uxorem habet speciosam, petulanti oculo vel animo respicit pulchriorem. et qui veste preciosa induitur, preciosiorem affectat. et possidens multas divitias invidet ditiori. Quid? Videas iam multis prediis et possessionibus ampliatos, adhuc tamen indies agrum agro copulare, atque infinita cupiditate dilatare terminos suos. Videas et qui in regalibus amplisque habitant palatiis, nichilominus cotidie coniungere domum ad domum, et inquieta curiositate

edificare. diruere. mutare quadrata rotundis. Quid homines
sublimatos honoribus; an non insaciabili ambitione. magis
ac magis totis uiribus conari ad altiora uidemus? Et
horum omnium idcirco non est finis. quia nil in eis sum
mum. singulariter reperitur ut ad optimum. Et quid mirum. si
inferioribus et deterioribus contentum non sit. quod citra summum
uel optimum quiescere non potest. Sed hoc stultum et extreme
dementie est. ea semper appetere que nunquam dico sacient.
sed nec tempent appetitum. dum quicquid talium habueris. ni
chilominus non habita concupiscas. et ad queque defuerint.
semper inquietus anheles. Ita enim fit. ut per uaria et falla
tia mundi oblectamenta. uagabundus animus inani la
bore discurrens. fatigetur non satietur. dum quicquid famelicus
ingluttierit parum reputet. ad id quod superest deuorandum.
semperque non minus anxie cupiat que desunt. quam que ad
sunt lete possideat. Quis enim obtineat uniuersa? Quamquam
et modicum id quod quisque cum labore obtinuit. cum
timore possederit. certus quidem non sit. quando cum
dolore non amittat. certus autem. quod quandoque amittat.
Sic directo tramite uoluntas peruersa cum tendit ad op
timum. festinat ad id unde possit impleri. Immo uero his
anfractibus ludit secum uanitas. mentitur iniquitas sibi.
Si ita uis adimplere quod uis. hoc est si illud apprehende

nis. quo apprehenso. nil iam amplius uelis. quod tem
tare opus est et cetera. Curris per deuia. et longe ante
morieris quam hoc circuitu peruenias ad optatum. Hoc ergo cir
cuitu impii ambulant naturaliter appetentes unde fi
niant appetitum. et insipienter respuentes unde propinquent
fini. fini dico non consumptionis sed consummationis. Quam
obrem non beato fine consummari. sed consumi uacuo labore
accelerant. qui rerum magis specie quam auctore delecta
ri. prius uniuersa pertentare. et de singulis cupiunt experiri
quam ad ipsum curent uniuersitatis dominum peruenire. Et qui
dem peruenirent si quandoque uoti compotes effici possent.
ut omnia scilicet preter omnium principium uir aliquis
obtineret. Ea namque sue cupiditatis lege. qua in rebus
ceteris non habita pro habitis esurire. et pro non habitis
habita fastidire solebat. mox omnibus que in celo et
que in terra sunt obtentis et contentis. tandem ad ipsum
procul dubio curreret qui solus deesset omnium deus.
Porro ibi quiesceret quia sicut retro nulla reuocat qui
es. sic nulla ulterius iam inquietudo sollicitat. Diceret pro
certo. Michi adherere deo bonum est. Diceret. Quid enim
michi est in celo. et a te quid uolui super terram. Et
item. Deus cordis mei. et pars mea deus in eternum. Sic ergo
ut dictum est. ad id quod optimum est quisque cupidus perueniret

siquidem ante quod eum cuperet assequi posset. Verum quoniam id
omnino impossibile praestruit et uita breuior et uirtus in
firmior et consortes numerosior, longo profecto itinere et casso
labore desudant qui dum quaeque desiderant attingere
uolunt, ad cunctorum desiderabilium nequeunt pertingere
finem. Et utinam attingere uniuersa animo et non expe
rimento uellent; hoc enim facile possent et non incassum.
Nam et animus sensu quidem carnali tanto uelocior
quanto et perspicatior datus est ad hoc ut illum ad omnia
praeueniat, nilque audeat contingere sensus, quod animus pre
currens ante utilem non probauerit. Hinc enim arbitror
dictum: Omnia probate, quod bonum est tenete, ut uidelicet il
le huic prouideat, nec is suum uotum nisi ad illius iudici
um consequatur. Alioquin non ascendes in montem domini neque
stabis in loco sancto eius, pro eo quod in uano accepis animam tuam,
hoc est rationem, dum instar pecoris sensum sequeris, ra
tione quidem otiosa et non resistente in aliquo. Quorum itaque
ratio non praeuenit gressus, currunt sed extra uiam, ac proinde
apostolico spreto consilio non sic currunt ut apprehendant. Quan
do etenim apprehendant, quae apprehendere nisi post omnia
nolunt? Distortum iter et circuitus infinitus, cuncta primi
tus attemptare uelle. Iustus autem non ita. Audiens nem
pe uituperationem multorum commorantium in circu

ini· multi enim s̄t. uiam latam pgentes que du
cit ad mortē. ipse sibi regiam elegit uiam. nec de
clinans ad dexteram. ut ad sinistrā. Deniq; adtestā
te ppha. semita iusti recta est rectus callis iusti
ad ambulandum. Hy s̄t qui salubri cōpendio cauti
s̄t molestū hic et infructuosum uitare circuitū. u
bū adbreuiatū. et adbreuians eligentes. n̄ cupe que
cumq; uidēt s; uendere magis que possidēt et dare
paupib; beati plane paupes. qm̄ ipsoꝝ est regnum
celoꝝ. Om̄s quidem currunt s; int̄ currentes dis
cernit. Deniq; nouit dn̄s uiam iustoꝝ. et iter ipioꝝ
peribit. Ideo autē et melius est modicū iusto. su
p diuitias peccatoꝝ multas. qm̄ quidem ut sapiens
loquit' et insipiens expit'. q diligit pecuniā n̄ satiā
bitur pecunia. qui autem esuriunt et sicīūt iusti
ciam. ipsi saturabunt. Iusticia siquidem rationē u
tentis sp̄c cib; est uitalis et natalis. pecunia uero sic
non minuit animi famem. quom̄ nec corpis uent'.
Deniq; si famelicū hominē aptis faucib; uento in
flatis haurire buccis aerem cernas. q q̄si cōsulat
fami. n̄ne credas insanire. Sic n̄ minoris īsanie
est. si sp̄m rationalem reb; putes qb;cumq; cor
palib; n̄ magis īflari quā saturari. Quid namq;

de corpib; ad spc. Nec illa sane spiritalib; nec isti ere-
gione corporalib' refici queunt. Benedic anima mea
dño. qui replet inbonis desiderium tuum. Replet in
bonis. excitat ad bonū. tenet in bono. pducit. sustinet.
implet. Ipse facit ut desideres. ipse est qd desideras.
Dixi sup causa diligendi dm ds est. Verū dixi. nam et effici
ens et finalis. Ipe dat occasionem. Ipse creat affectio
nem. desiderium ipe cōsumat. Ipse fecit ul' poci' fact'
est ut amaretur. ipse sperat amand' felici' ne ī uacuū
sit amat'. Huius amor et nrm pparat et remunat. Pre
cedit benignior. rependit iustior. expectatur suauior.
Diues est omib' qui inuocāt eū. nec tñ habet quicq seipo
melius. Se dedit ī mitum. se seruat in pmiū. Se appo
nit in refectionē animarū scarum. se in redemptio
nem distbuit captiuarū. Bon' es dñe anime querenti
te. Quid g inuenienti. Sz enim in hoc est mirū. qd ne
mo querere te ualet nisi qui prius inuenerit. Vis g inueniri
ut quararis. queri ut inueniaris. Potes qdem qri i
inueniri. non tamen preueniri. Nam etsi dicim' mane
oratio mea preueniet te. nō dubiū tam qn tepida sit
omis oratio. quā tua ñ preuenit inspiratio. Dicendū ia un
de inchoet amor nr. qm ubi cōsumetur dictū ē.

Amor est affectio naturalis. una de qtuor. Note sut

non est opus nominare. Quod quia naturale est. iustum quidem
foret primo omnium auctori deseruire nature. un
de dictum est primum et maximum mandatum. diliges
dominum deum tuum et cetera. Sed quoniam natura fragilior atque infir
mior est. ipsi primum imperante necessitate compelli
tur inseruire.
Et est amor quo ante omnia homo dili
git seipsum propter seipsum. Nondum quippe sapit nisi
seipsum. unde scriptum est. Prius quod animale. deinde
quod spirituale. Nec precepto indicitur. sed nature inseritur.
Quis nempe carnem suam odio habuit. At uero si ceperit a
mor idem. ut assolet profusior esse siue procliuior et ne
cessitatis alueo minime contentus campos etiam uolup
tatis exundans latius uisus fuerit occupare. statim superflui
tas obuiante mandato cohibetur cum dicitur. Diliges proxi
mum tuum sicut te ipsum. Iustissime quidem. ut con
sors nature non sit exsors et gratie. illius presertim gratie que na
ture insita est. Quod si grauatur homo fraternis non dico
necessitatibus subuenire. sed et uoluptatibus deseruire.
castiget ipse suas si non uult esse transgressor. Quantum uult
sibi indulgeat dum eque et proximo tantumdem me
minerit exhibendum. Frenum tibi temperantie imponitur
o homo ex lege uite et discipline. ne post concupiscen
tias tuas eas et pereas. ne de bonis nature hosti seruias

i. gradus amoris est se diligere homo propter se.

Primus gradus amoris est cum se diligit homo propter se

anime. hoc est libidini. Quam iustius atq; honestius
cõmunicas illa consorti q̄ua hosti. idest proximo. Et q̄
dem si ex sapientis cõsilio a uoluptatib; tuis abstineris. et
iuxta doctrinam ap̄li uictu uestituq; cõtentus. pau
lisp. suspendere n̄ grauaris amorem tuū a carnalib;
desiderijs que militant aduersus animam. sane q̄d sub
trahis hosti anime tue. consorti nature puto n̄ grauaberis
impartiri. Tunc amor tuus et temperans erit et iustus. si
quid proprijs subtrahitur uoluptatib; fr̄is necessitatib; n̄
negetur. Sic amor carnalis efficitur et socialis. cū in cõ
mune subtrahitur. Si autē dū cõmunicas proximo. for
te tibi defuerit necessaria q̄d facies. Q̄d enim n̄ ut
cū om̄i fiducia postules ab eo q̄ dat om̄ibus affluenter
& n̄ improperat. qui aperit manū suā et implet om̄e
animal benedictione. Dubiū siquidem n̄ est q̄d ad
sit libenter in necessarijs. qui plerisq; et in superfluis n̄
deest. Deniq; ait. Primū querite regnū dī et ius
ticiam ei9 et hec om̄ia adicientur uobis. Sponte se da
turū pollicetur necessaria. superflua restringenti et
proximū diligenti. Hoc quippe est q̄rere regnū dī.
contra aduersus peccati implorare tyrannidem. pudicicie
poci9 ac sobrietatis subire iugū. q̄m regnare peccatū
in tuo mortali corpore paciaris. Porro autē et hoc ius

ticie est. cum quo tibi est nata c̄mus. nature q̄q; cū
eo mun⁹ n̄ habere diuisū. Vt cū iusticia sit dilig̃e
proximū. dm̄ in causa haberi necesse est. Alioquī
proximū pure diligere q̄modo potest. q̄ in deo non
diligit. Porro in deo diligere n̄ potest qui dm̄ n̄ di
ligit. Oportet ḡ dm̄ dilig̃ prius. ut in deo diligi pos
sit et proxim⁹. Facit ḡ etiam se diligi ds. q̄ et cetera
bona facit. Facit autem sic. Qui naturam cōdidit. ip̄e
et protegit. Nam et ita condita fuit ut habeat uigt̃
necessariū protectorem. que habuit conditorem ut
que n̄ p ipsū n̄ ualuit esse. nec sine ip̄o ualeat omnino
subsistere. Vt ne sane de se creatura ignoret ac pro
inde sibi q̄d absit supbe arroget bn̄ficia creatoris.
uult hominē idem conditor alto quidē salubriq;
cōsilio t̄bulatiōib; exerceri. ut cū defecerit homo. et
subuenit ds dū homo liberat̃ a dō. ds ab homine ut
dignum est honoret̃. Hoc enim dicit. Inuoca me in
die t̄bulatiōis. eruā te et honorificabis me. Fit itaq;
hoc tali modo. ut homo animalis et carnalis. qui
p̄ter se neminē diligere nouerat. etiam dm̄ ut prop
ter se amare īcipiat. q̄d in ip̄o nimirū ut sepe ex
ptus est om̄ia possit. que posse tam̄ psit. et sine ip̄o
Amat ḡ iam deū. s; p̄p̄t se interim ... possit nichil

sc̄ds ē ḡo p̄p̄t se diligit dm̄

adhuc n̄ propt̄ ipsū. Est tam̄ quedam prudentia scire
q̄d exte quid ex dei adiutorio possis. et ipsi te seruare i
fensū. q̄ te t̄ seruat illesū. At si freq̄ues ingruit tribula
tio. obquam et frequens ad dn̄m cōuersio fiat. et a dō eque
freq̄ues liberatio cōsequat̄. nonne et si fuerit ferreū
pectus. ut cor lapideū totiens liberati. emolliri neces
se est ad gr̄am. liberantis. quatinus dn̄m homo diligat n̄
ppt̄ se tm̄. s; propt̄ ipm̄. iii gradus ē cū ds ppt̄ ipm se diligat
Ex occasione quippe freqventiū necessitatū. crebris neces
se est interpellationib; dn̄m ab homine frequentari. fre
quentando gustari. gustando pbari. q̄m suauis ē dn̄s.
Ita fit ut ad diligendū pure dn̄m. plus iā ipsius alliciat
gustata suauitas. q̄m urgeat n̄ra necessitas. ita ut
exemplo samaritanoꝝ dicentiū mulieri. que adesse do
minū nuntiauerat iam n̄ ꝑpter tuam loquelam cre
dim̄. ipsi enī audiuim̄. et scim̄ quia ipse est uere salua
tor mundi. ita inq̄ et nos illoꝝ exemplo carnē n̄ram
alloquentes. dicam̄ merito. Iam n̄ ꝑpter tuam necessita
tem dn̄m diligim̄. ipsi enim gustauim̄ et scim̄ q̄m sua
uis ē dn̄s. Est enim carnis quedam loquela neces
sitas. et bn̄ficia que experiendo pbat. gestiendo renū
tiat. Itaq; sic affecto. iam de diligendo pximo implere
mandatū non erit difficile. Amat quippe ueracit̄

dn̄m. ac p hoc que dei sunt. Amat caste. et casto n̄ grauat
obedire mandato. castificans magis cor suum ut scrip
tum est in obedientia caritatis. Amat iuste et man
datum iustum libent amplectitur. Amor iste merito gratus. quia
gratuitus. Castus est. quia n̄ impenditur uerbo neque lingua sed opere
et ueritate. Iustus est quoniam qualis suscipitur. talis reddi
tur. Qui enim sic amat haut secus profecto quam amatus
est amat querens et ipse uicissim non que sua sunt.
sed que ihu xpi. quemadmodum ille nra ut potius nos et
non sua quesiuit. Sic amat qui dicit. confitemini
dn̄o quoniam bonus. Qui dn̄o confitetur non quoniam sibi bonus est.
sed quoniam bonus est. hic uere diligit dm̄ propter dn̄m. et
non propter seipsum. Non sic amat de quo dicitur. confite
bitur tibi cum benefeceris ei. Iste est tertius amoris gradus. quo
iam propter seipsum ds diligitur.

Felix qui meruit ad quartum usque pertingere. quati
nus nec seipsum diligat homo nisi propter dn̄m. Iusti
cia tua ds sicut montes di. Amor iste mons est. et
mons di excelsus. reuera mons coagulatus mons pin
guis. Quis ascendet in montem dn̄i. Quis dabit mihi
pennas sicut columbe. et uolabo et requiescam. Factus
est in pace locus iste. et habitatio eius in syon. Heu mihi
quia incolatus meus prolongatus est. Caro et sanguis

uas luteum. terrena inhabitatio quando capit? hoc
huiuscemodi experitur affectum. ut diuino debriatus
amore animus oblitus sui. factusque sibi ipsi tanquam
uas perditum. totus pergat in deum. et adherens
deo. unus cum eo spiritus fiat. et dicat. defecit caro mea
et cor meum deus cordis mei et pars mea deus in eternum.
Beatum dixerim et sanctum cui tale aliquid in hac
mortali uita. raro interdum. aut uel semel. et hoc
ipsum raptim. atque unius uix momenti spacio experiri do
natum est. Te enim quodammodo perdere tanquam qui
non sis. et omnino non sentire teipsum. et a temet
ipso exinaniri. et pene adnullari. celestis est conuer
sationis non humane affectionis. Et siquidem e mor
talibus quispiam ad illud raptim interdum ut dic
tum est et ad momentum admittitur. subito in
uidet seculum nequam. perturbat diei malitia. corpus mor
tis aggrauat. sollicitat carnis necessitas. defectus
corruptionis non sustinet. quodque his uiolentius est.
fraterna reuocat caritas. heu redire in se re
cidere in sua compellitur. et miserabiliter exclama
re. Domine uim patior responde pro me. Et illud. In
felix ego homo. quis me liberabit de corpore mortis
huius. Quoniam tamen scriptura loquitur deum omnia fe

eisse propter semetipsum. erit profecto ut factura sese
quandoque conformet et concordet auctori. Oportet
proinde in eundem nos affectum quandoque transire. et
quomodo deus omnia esse uoluit propter semetipsum. sic
nos quoque nec nos ipsos nec aliud aliquid fuisse uel esse
uelimus. nisi eque propter ipsum. ob solam ipsius uidelicet
uoluntatem. non nostram uoluntatem. Delectabit sane.
non tam nostra uel sopita necessitas. uel sortita felici
tas. quam quod eius in nobis et de nobis uoluntas ad
impleta uidebitur quod et cotidie postulamus in orati
one cum dicimus. fiat uoluntas tua sicut in celo et in terra. O amor sanctus et
castus. o dulcis et suauis affectio. o pura et defeca
ta intentio uoluntatis. eo certe defecatior et purior.
quo in ea de proprio nil iam admixtum relinquitur
eo suauior et dulcior. quo totum diuinum est quod sen
titur. Sic affici deificari est. Quomodo stilla aque modi
ca. multo infusa uino. deficere a se tota uidetur. dum
et saporem uini induit et colorem. et quomodo fer
rum ignitum et candens igni simillimum fit.
pristina propria que exutum forma. et quomodo sol luce
perfusus aer. in eandem transformatur luminis clarita
tem. adeo ut non tam illuminatus quam ipsum
lumen esse uideatur. sic omnem tunc in sanctis humanam

affectione quodam ineffabili modo. necesse erat a semet
ipsa liquescere. atque in dei penitus transfundi volun
tatem. Alioquin quomodo omnia in omnibus erit deus. si
si in homine de homine quicquam supererit? Manebit
quidem substantia. sed in alia forma alia gloria. alia
que potentia. Quando hoc erit? Quis hoc videbit?
Quis possidebit? Quando veniam et ap. a. f. di.? Domine
deus meus tibi dixit cor meum. ex. te. f. m. f. t. d. requiram.
Putas videbo templum sanctum tuum? Ego puto non
ante sane perfecte impletum iri. diliges dominum
d. t ex. t. et. ex. t. a. t. e. ex. u. t. quousque ipsum cor cogi
tare iam non cogatur de corpore. et anima eidem in hoc
statu vivificando et sensificando intendere de
sinat. et virtus eidem revelata molestiis in dei
potentia roboretur. Impossibile est namque tota hec
ad deum colligere. et divino hec infigere vultui. quam
diu ea huic fragili et erumnoso corpori intenta et diste
ta necesse est subservire. Itaque in corpore spirituali et
immortali. in corpore integro. placido placitoque. et per omnia
subiecto spiritui. speret se anima quartum appren
dere amoris gradum. vel potius in ipso apprehendi. quippe
quod dei potentie est dare cui vult non humane
industrie assequi. Tunc inquam summum optinebit

facile gradum. cum in gaudium domini sui propensissime et
auidissime festinantem nulla iam retardabit carnis
illecebra. nulla molestia conturbabit. Putamusne tamen
hanc gratiam uel ex parte sanctos martyres assecutos in
illis adhuc uictoriosis corporibus constitutos. Magna uis
proculdubio amoris. illas animas introrsum rapuerat que
ita sua corpora foris exponere. et tormenta contempnere
maluerunt. At perfecto doloris acerrimi sensus. non po
tuit non turbare serenum. et si non perturbare. Quid autem iam
solutas corporibus? Immersas ex toto credimus immenso illi
pelago eterni luminis. et luminose eternitatis. ccc

Sed si quod negatur uelint sua corpora recepisse. aut
certe recipere desiderent et sperent. liquet proculdu
bio necdum a seipsis penitus immutatas. quibus constat
necdum penitus deesse de proprio. quo uel modice inten
tio reflectatur. Donec ergo absorta sit mors in uicto
ria. et noctis undique terminos lux perhennis inuadat.
et occupet usquequaque quatinus et in corporibus gloria celestis
effulgeat non possunt ex toto anime seipsas exponere
et transire in deum. nimirum ligate corporibus etsi non
uita uel sensu. certe affectu naturali. ita ut
absque his nec uelint nec ualeant consummari. Itaque ante
restaurationem corporum non erit erit ille defectus

animorum quo perfectus et summus est ipsorum status. nec car
nis iam sane consortium. si perfici non requireret. si absque illa
consummaretur. Enimvero absque profectu anime. nec ponitur
corpus nec resumitur. Denique preciosa. i. c. d. m. s. e. Quod si
mors preciosa? quid vita et illa vita? Nec mirum si corpus
iam glorie conferre videtur spiritui. quod et infirmum
et mortale constat ipsi non mediocriter valuisse. O quam
verum locutus est qui dixit. diligentibus deum omnia cooperari
in bonum. Valet deum diligenti anime corpus suum infirmum.
valet et mortuum. valet et resuscitatum. Primo qui
dem ad fructum penitentie. secundo ad requiem. postre
mo ad consummationem. Merito sine illo perfici non vult.
quod in omni statu in bonum sibi subservire persentit. Bonus
plane fidusque comes. caro spiritui bono. que ipsum
aut si onerat iuvat. aut si non iuvat exonerat. aut cer
te iuvat et minime onerat. Primus status labori
osus sed fructuosus. secundus ociosus sed minime fastidiosus.
tertius et gloriosus. Audi et sponsum in canticis
ad profectum hunc trimodum invitantem. Comedi
te inquit amici et bibite. et inebriamini ca
rissimi. Laborantes in corpore vocat ad cibum. iam
posito quiescentes ad potum invitat. resumentes
corpora. etiam ut inebrientur impellit. Quos et vo

cat kmos. nimirū caritate plenissimos. Nam
et in ceteris. qs non kmos s; amicos appellat dif
ferentia est. ut hy quidē q̄ in carne adhuc grauati
gemunt. cari habeantur pro caritate quā habent.
qui uero iā soluti carnis cōpede sunt eo sunt cariores
quo et promptiores atq; expeditiores facti ad amandū.
Porro pro utriusq; merito nominantur et sunt kmi. q̄ re
cepta iam scd̄a stola in corporib; utiq; cū glā resūptis. tan
to in dei feruntur amorem libiores et alacriores. quanto
et de proprio nil iā residuū est qd eos aliquatenus sollicitet
uel retardet. Quod quidē neuter sibi reliquorum statuū
uendicat. cū et in priori corpus cum labore portetur. et
in scd̄o quoq; n̄ sine aliq̄ proprietate desiderij expec
tetur. Primo g̃ fidelis anima comedit panem su
um. s; heu in sudore uultus sui. In carne quippe
manens. adhuc ambulat per fidem. quā sane opa
ri per dilectionē necesse est. quia si n̄ operatur mor
tua est. Porro ipsi opus cib; est dicente dn̄o. Meus
cib; est ut faciam uoluntatē patris mei. Dehinc
carne exuta iā pane doloris n̄ cibatur. s; uinū amo
ris tanq̄ post cibū plenius haurire permittitur
n̄ purū tamen. s; quom sub sponsi nomine dic
tum in canticis legitur. Bibi uinū mē c. l. meo.

Vino enim divini amoris etiam anima suavi-
tatem immiscet naturalis affectionis, qua resumere cor-
pus suum ipsumque glorificatum desiderat. Estuat ergo ia-
tunc sancte caritatis potata vino, sed plane nondum
usque ad ebrietatem, quoniam temperat interim ardo-
rem illum huius lactis permixtio. Ebrietas denique
solet evertere mentes atque omnino reddere immemo-
res sui. At non ex toto sui oblita est, que adhuc
de proprio corpore cogitat suscitando. Ceterum hoc
adepto quod solum utique deerat, quid iam impe-
dit a se ipsa quodammodo abire et ire totam in de-
um, eoque penitus sibi dissimillimam fieri quo
deo simillimam effici donatur?

Tum demum ad crateram admissa sapientie
illam de qua legitur: Et calix meus inebrians
quam preclarus est; quid mirum iam si inebria-
tur ab ubertate domus dei, cum nulla morden-
te cura de proprio secura bibit purum et novum
illud cum Christo in regno patris eius. Hoc vero
convivium triplex celebrat sapientia et ex una
complet caritate, ipsa cibans laborantes, ipsa po-
tans quiescentes, ipsa regnantes inebrians. Quemadmodum
autem in convivio corporali ante cibus quam potus

appon̄t. quoniam et tali ordine nata req̄rit.
ita et hic primo quidem ante morte ī carne mor
tali labores manuū n̄raru manducam̄ cū la
bore quod gluttiendū ē masticantes. post mor
te ū in uita spiritali iam bibim̄
suauissima quadam facilita te quod per
p̄ colantes. tandem rediuiuus corpib; in uita
inmortali ī ebriam̄. mira plenitudine exube
rantes. hec pro eo quod spons̄ in canticis dicit.
Comedite amici et bibite. et inebriamini k̄mi. Come
dite ante mortem. bibite post mortem. inebri
amini post resurrectionem. Merito iam ca
rissimi. qui caritate inebriant̄. merito ī ebri
ati. q̄ ad nuptias agni int̄duci merentur: ē
dentes et bibentes sup mensam illius ī regno
suo. quando s̄ ia exhibet glosam ecc̄liam. n̄
habente maculam neq; rugam. aut aliq̄d
huiusmodi. Tunc p̄rsus inebriat k̄mos suos.
te torrente uoluptatis potat q̄in quidem ī
cōplexu illo artissimo et castissimo sponsi et
sponse. fluminis ipet. l. c. d. Quod non aliud
esse arbitror. q̄ua dei filiū qui transiens mi
nistrat quemadmodū ipse pmisit ut ex hoc

iam iusti epulentur et ex. in c. di. et de. in leticia
Hinc illa sacietas sine fastidio. hinc insaciabilis
illa sine inquietudine curiositas. hinc eternum
illud atque inexplebile desiderium nesciens egesta
tem. hinc denique sobria illa ebrie
tas vero non mero ingurgitans non madens
vino sed ardens deo. Ex hoc iam quartus ille
amoris gradus perpetuo possidetur cum summe et so
lus diligitur deus. quia nec nos ipsos iam nisi
propter ipsum diligimus. ut sit ipse premium
amantium se. premium eternum amantium in eternum;

Memini me dudum ad sanctos ~~ad sanctos~~ fratres cartusien
ses scripsisse epistolam. ac de hys ipsis in ea gradibus
inter cetera disseruisse. Forte autem alia ibi
et si non aliena de caritate locutus sum. et ob hoc
quedam huius huic quoque sermoni subiungere non in
utile duco. presertim cum facilius ad manum
habeam transcribere iam dictata quam nova i

Illa inquam vera et sincera est Ceterum dictare
caritas. et omnino de corde puro et conscien
tia bona. et fide non ficta fatenda est procedere
qua proximi bonum eque ut nostrum diligi
mus; Nam qui magis aut certe solum diligit

suum. conuertitur non caste diligere bonum quod utique
propter se diligitur non propter ipsum. Et hic talis non
potest obedire prophete qui ait. Confitemini do
mino quoniam bonus. Confitetur quidem quia
fortasse bonus est sibi. non autem quoniam bonus est in se.
Qua propter nouerit in se diligi illud ab eodem
propheta obprobrium. Confitebitur tibi cum bene feceris ei. Est qui
confitetur domino quoniam potens est. et est qui confitetur.
quoniam bonus est et item qui confitetur quoniam simpliciter bo
nus est. Primus seruus est et timet sibi. Secundus mercen
narius et cupit sibi. Tercius filius et defert patri.
Itaque et qui timet et qui cupit. utique pro se agunt. Sola
que in filio est caritas non querit que sua sunt.
Quamobrem puto de illa dictum. lex domini inmaculata
conuertens animas. quod sola uidelicet sit. que
ab amore sui et mundi auertere possit animum.
et in deum dirigere. Nec timor quippe nec amor
priuatus conuertunt animam. Mutant inter
dum uultum uel actum. affectum numquam. Facit quidem
nonnumquam etiam seruus opus dei. sed quia non sponte. in sua
adhuc duritia permanere cognoscitur. Facit et mercen
narius. sed quia non gratis. propria tamen cupiditate
conuincitur. Porro ubi proprietas. ibi singularitas.

Ubi singularitas ibi angulus. Ubi autem angulus
ibi sine dubio sordes siue rubigo. Sit itaque ser- uo
uo sua lex timor ipse quo constringitur. Sit itaque merce-
nario cupiditas. qua ipse temptatur abstrahitur et illec-
tus. sed harum nulla aut sine macula est aut animas
conuertere potest; karitas uero conuertit animas. quas fa-
cit et uoluntarias. Porro ideo eam dixi inmaculatam.
quod nil sibi de suo retinere consueuit. Cui nempe de
proprio nichil est totum profecto quod habet dei est. Quod autem
dei est. inmundum esse non potest. Lex ergo domini inmaculata
caritas est. que non quod sibi utile est querit. sed quod mul-
tis. Lex autem domini dicitur. siue quod ipse ex ea uiuat. siue quod
eam nullus nisi eius dono possideat. Nec absurdum uideatur
quod dixi etiam deum uiuere ex lege. cum non alia quam cari-
tate dixerim. Quid uero in summa et beata trinitate. sum-
mam et ineffabilem illam conseruat unitatem
nisi karitas? Lex est ergo. et lex domini caritas. que
trinitatem in unitate quodammodo cohibet et
colligat in uinculo pacis. Nemo tamen me estimet
caritatem hic accipere qualitatem uel quodlibet accidens.
alioquin in deo dicerem. quod absit esse aliquid quod deus
non est. sed substantiam illam diuinam quod utique non no-
uum nec insolitum est dicente iohanne. deus caritas est.

Dicitur ergo recte caritas, et deus et dei donum. Itaque
caritas dat caritatem, substantiva accidentalem. Ubi
dantem significat, nomen substantiae est; ubi donum, qualitatis.
Haec est lex aeterna, creatrix et gubernatrix universitatis. Siquidem
in pondere et mensura et numero per eam facta sunt universa, et
nichil sine lege relinquitur, cum ipsa quoque lex omnium sine le
ge non sit, non tamen alia quam seipsa, qua et seipsam et si non
creavit, regit tamen. Ceterum servus et mercennarius habent
legem non a domino, sed quam ipsi sibi fecerunt: ille deum non ama
do, iste plus aliud amando. Habent inquam legem non domini sed
suam, illi tamen quae domini est subiectam. Et quidem suam sibi quisque le
gem facere, non tamen eam incommutabili aeternae legis ordini sub
ducere potuerunt. Tunc autem dixerim quemque fecisse suam le
gem, quando communi et aeternae legi propriam praetulit voluntatem,
perverse suum volens imitari creatorem, ut sicut ipse sibi lex
suique iuris est, ita is quoque seipsum regeret et legem sibi suam
faceret voluntatem. Grave utique et importabile iugum super
omnes filios adam, heu inclinans et incurvans cervices nostras,
adeo ut vita nostra inferno appropinquaverit. Infelix ego ho
mo, quis me l. d. c. m. h.? Quo utique premor et pene oppri
mor, ita ut nisi quia dominus adiuvit me, p. h. i. inf. a. m.
Sub hoc onere gravatus gemebat qui dicebat: Quare posuisti me
c. t. e. f. s. m. g.? Ubi dixit: factus sum mihimetipsi gravis.

ostendit q̄d lex ip̄e sibi esset nec ali⁹ hoc q̄s ip̄e
fecisset. Q̄d aūt loquens d̄o p̄misit posuisti. m. g. t.
d̄i se t̄n ñ effugisse lege īdicauit. Hoc quippe ad et
nam itaq; d̄i lege p̄tinuit ut q̄ noluit suauit
regi penalit̄ a seipso regēt̄ qq; sponte iugū sua
ue et on⁹ leue caritatis abiecit, ip̄e uoluntatis
on⁹ īportabile sustineret. et inuitus. Miro itaq;
et īto m̄ et̄na lex fugitiuū suū. et posuit eidē
ip̄i gr̄uū. et retinuit subiectū. dū uid̄ ñ facie
p̄meritis legē euasit. nec tam̄ cū d̄o ī sua luce in
sua requie ī sua gl̄a remansit subiectus p̄uitati
et submot⁹ felicitati. Dn̄e d̄s m̄s c̄ ñ tollis peīn me
ū. et q. ñ. a. i. m. ut abiecta grui sarcina p̄pe uo
luntatis. sub leui onē caritatis respirē. nec iā ser
uili timore cohercear ñ m̄cenaria cupiditate illi
ciar. s; agar sp̄u s̄co. sp̄u libtatis. q̄ agunt filii tui
q̄ testimoniū reddat sp̄ui meo q̄ et ego sim un⁹
ex filiis dū eadē m̄ lex fuit q̄ et t̄. et sic tu es ita
et ip̄e ego sim ī hoc mūdo. Hii siquidē q̄ h̄ faciūt
q̄d ait ap̄ls nemini q̄cq̄ debeatis. ñ ut ī iu̇ dilig̃
p̄culdubio sic d̄s ē. et ip̄i s̄t ī hoc mūdo. ñ serui
aut m̄cenarii. s; filii dei. Itaq; nec filii s̄ sine le
ge. ne forte aliq̄s ita sentiat. p̄pter hoc q̄d sep̄

tum est. iustis non est lex posita. Sed sciendum quod
alia est lex [illegible] promulgata a spiritu servitutis
in timore. alia a spiritu libertatis data in suavitate. Nec
sub illa coguntur esse filii. nec sine ista esse patiuntur.
Vis audire quod iustis non est lex posita. Non accepistis autem
spiritum servitutis iterum in timore. Vis tamen audire quod sine
lege caritatis non sint. Sed accepistis inquit spiritum adoptionis
filiorum. Denique audi iustum utrumque de se fatentem. et quod
non sit sub lege. non tamen sit sine lege. factus sum inquit his
qui sub lege erant quasi sub lege essem. cum ipse non essem
sub lege. his qui sine lege erant tamquam sine lege essem.
cum sine lege dei non essem. sed in lege essem christi. Unde apte
non dicitur iusti non habent legem. aut iusti sunt sine lege. sed iustis
iustis non est lex posita. hoc est non tamquam iniustis posita. sed vo
luntariis eo liberaliter data. quo suaviter inspirata.
Unde et pulchre dominus. Tollite autem iugum meum super vos. ac
si diceret. Non impono invitis. sed vos tollite si voluntarii. Alio
quin non requiem sed laborem invenietis animabus vestris. Bona
itaque lex caritas et suavis. que non solum leviter suaviterque
portatur sed et servorum ac mercenariorum leges portabiles ac
leves reddit. quas utique non destruit sed facit ut implean
tur dicente domino. Non veni legem solvere sed adimplere. Illam
temperat. [illegible] istam ordinat. utramque levigat. Neque erit

caritas sine timore sed casto. numquam sine cupiditate sed or
dinata. Implet ergo caritas legem servi. cum infundit devoti
onem. implet et mercenarii cum ordinat cupiditatem. Porro
timori permixta devotio. ipsum non adnullat sed castificat.
Pena tantum tollitur sine qua esse non potuit dum fuit servilis
et timor manet in seculum seculi castus et filialis. Nam quod
legitur perfecta caritas foras mittit timorem. pena intel
ligenda est que servili ut diximus numquam deest timori. il
lo scilicet genere locutionis. quo sepe causa ponitur pro effectu.
Deinde cupiditas tunc recte a superveniente caritate
ordinatur. cum mala quidem penitus respuuntur. bonis vero melio
ra preferuntur. nec bona nisi propter meliora appetuntur. Quod
cum plane per dei gratiam assecutum fuerit. diligetur corpus. et
universa corporis bona. tantum propter animam. anima propter
deum. deus autem propter seipsum. Verumtamen quia carnales sumus
et de carnis concupiscentia nascimur. necesse est cupiditas vel
amor noster a carne incipiat. que si recto ordine dirigitur quibus
dam suis gradibus duce gratia proficiens. spiritu tandem consumma
bitur. quia non prius quod spirituale sed quod animale. deinde quod
spirituale. Et prius necesse est portemus imaginem terrestris.
deinde celestis. Inprimis ergo diligit seipsum homo propter se.
caro quippe est. et nil sapere valet preter se. Cumque se ~~videt~~ vi
det per se non posse subsistere. deum quasi sibi necessarium incipit
per fidem querere et diligere. Diligit itaque in secundo gradu deum.
sed propter se non propter ipsum. At vero cum ipsum cepit occasione proprie
necessitatis colere. et frequentare cogitando. legendo. oran
do. obediendo. quadam huiuscemodi familiaritate paulatim sen

sumque deus innotescit. consequenter et dulcescit et sic gustato quam
suavis est dominus. transit ad tercium gradum ut diligat deum non iam propter
se sed propter ipsum. Sane in hoc gradu diu statur. et nescio si a quoquam ho
minum quartus in hac vita perfecte apprehenditur. ut se scilicet
homo diligat tantum propter deum. Asserant hoc si qui experti sunt. michi fateor
impossibile videtur. Erit autem procul dubio cum introductus fu
erit servus bonus et fidelis in gaudium domini sui. et inebriatus
ab ubertate domus dei. Quasi enim miro quodam modo oblitus sui. et a se
penitus velud deficiens. totus perget in deum. et deinceps adherens
ei unus cum eo spiritus erit. Arbitror hoc prophetam sensisse cum
diceret. Introibo in potentias domini. D. m. i. t. s. Sciebat profecto cum
introisset in spirituales potentias domini exutum se iri universis
infirmitatibus carnis. ut iam nil de carne haberet co
gitare. sed totus in spiritu memoraret iusticie dei solius. Tunc pro certo
singula christi membra dicere poterunt de se. quod paulus aiebat
de capite. Et si cognovimus secundum carnem christum. sed nunc iam
non novimus. Nemo ibi se cognoscet secundum carnem. quia caro et
sanguis regnum dei non possidebunt. Non quod carnis substantia
futura non sit. sed quod carnalis omnis necessitudo sit defutura.
carnisque amor amore spiritus absorbendus. et infirme que nunc sunt
humane affectiones in divinas quasdam habeant commuta
ri. Tunc sagena caritatis. que nunc tracta per hoc mare magnum
et spaciosum ex omni genere piscium congregare non desinit. cum per
ducta ad litus fuerit. malos foras mittens bonos solummo
do retinebit. Siquidem in hac vita ex omni genere piscium
intra sinum latitudinis caritatis rete concludit. ubi se pro
tempore omnibus conformans. omniumque in se sive adversa sive prospera

gaude cum

traiciens. ac sua quodammodo faciens. non solum/gauden
tibus. sed etiam flere cum flentibus consueuit. Sed cum perue
nerit ad litus uelud malos pisces omne quod triste
patitur foras mittens. sola que placere et iocunda
esse poterunt retinebit. Numquid enim ibi ubi gratia
aut infirmabitur cum infirmis. aut uretur pro scanda
lizatis ubi scandala et infirmitates procul erunt.
Aut certe lugebit eos qui non agunt penitentiam.
ubi certum est nec peccatorem fore nec penitentem.
Absit autem ut uel eos qui ignibus eternis cum di
abolo et angelis eius deputandi sunt plangat et de
fleat in illa ciuitate quam fluminis impetus
letificat. cuius et diligit dominus portas super om
nia tabernacula iacob. quod uidelicet in tabernaculis et si
quando gaudetur de uictoria. laboratur tamen in pug
na. et plerumque periclitatur de uita. in illa autem patria
nulla prorsus admittetur aduersitas. siue tristicia. que
admodum de illa canitur. Sicut letantium omnium ha
bitatio est in te. Et rursum. Leticia sempiterna erit
eis. Denique quomodo misericordie recordabitur. ubi me
morabitur iusticie dei solius. Proinde ubi tamen non
erit miserie locus aut misericordie tempus. nullus pro
fecto esse poterit miserationis affectus. Explic

Liber sancte Marie de berge

Lib sancte Marie virginis in veteri monte

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

tione. Quid est coram deo? nisi in conscientie puritate. Sic
uiuendo et hoc amando habebitis dominum in contemplatione.
et in illo uitam sine defectione. dies bonos sine contenebrati
one. pacem sine dissensione; De uerbis apostoli ubi dicit
Ut sciatis que sit latitudo. longitudo. altitudo. et profundum

Quis enim cognouit inquit latitudinem. et longitu
dinem. et altitudinem et profundum. et super eminentem
scientie karitatem Christi uidit et Christum uidit et patrem;
Ergo hec uerba apostoli pauli sic intelligere soleo. In latitudi
ne bona opera karitatis. in longitudine perseuerantiam usque
in finem. in altitudine spem celestium premiorum. in profundo in
scrutabilia iudicia dei, unde ista in homines ueniunt et
hec intellectum coaptare etiam sacramento crucis. ut in latitu
dine accipiatur transuersum lignum quo extenduntur manus
propter operum significationem. in longitudine ab ipso usque
in terram. ubi totum corpus crucifixum stare uidetur quod signi
ficat persistere hoc est longanimiter permanere. in altitudi
ne ab ipso transuerso ligno sursum uersus quo caput est. et
propter expectationem supernorum ne illa opera bona atque in
eis perseuerantiam propter beneficia dei terrena ac temporalia facien
da credantur. sed potius propter illud quod desuper sempiternum
sperat fides que per dilectionem operatur. In profundo autem pars
illa ligni que in terre abdito defixa latet sed inde consurgit
illud omne quod eminet. sic ex occulta dei uoluntate uocatur

De uerbis apostoli ubi dicit ut sciatis que sit latitudo lon
gitudo altitudo et profundum

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

ad participationem tante gr̄e. ali sic. ali aūte sic
Supereminentē ū scientię xp̄i. eam p̄fecta uox par
uła est que p̄cellit omnē intellectuo͞z. Omel' quomodo
bis facere possim' amicos de mamona iniquitatis.

Quod ammonem̄. āmonere debem'. Recens euuan
gliea lectio āmonuit facere amicos de mamona
iniq̄tatis. ut q̄ faciūt recipiant et ipsi ī eterna ta
bernacla. Qui sūt q̄ habebūt tabernacla etna ń sci.
Qui sūt q̄ ab ipsis recipiendi sūt in tabnacłā etna.
ń hy q̄ eo͞r īdigentię seruiūt. et q̄d eis op' est hilar
subministrat. Recordem̄ ḡ in nouissimo dn̄m esse d
turū eis q̄ stabūt ad dexteram et. Esuriui et dedi
m̄ manducare. et ceta q̄ nostis. Et cū illi quererent
quando ei obseq̄a ista p̄buissent respondit. Quod
ui ex minimis istis fecistis. m̄ fecistis. Ipsi minimi
recipiūt ī tabnacłā etna. hoc dix̄ dextris q̄a fecerūt.
dixit sinist's quia face noluerūt. S; dextri q̄a fecerūt
q̄d accepti sūt. uenite igr̄ bndicti patr's mei. possi
te paratū uobis regnū. a cōstitutione mūdi. Esurivi
enī. et dedistis m̄ manducare. Q̄ndiu ex minimi
meis fecistis. m̄ fecistis; Minimi ḡ q̄ sūt. r̄. Illi sūt q
sua dimiserūt. et secuti sūt eū. aut q̄cq̄d habuerūt p
p̄ib; distribuerūt. ut dō sine sclāri cōpede expediti s
uirent. et ab honerib; mūdi lib̄atos. uelud penn

tetetet tiuod habeat.

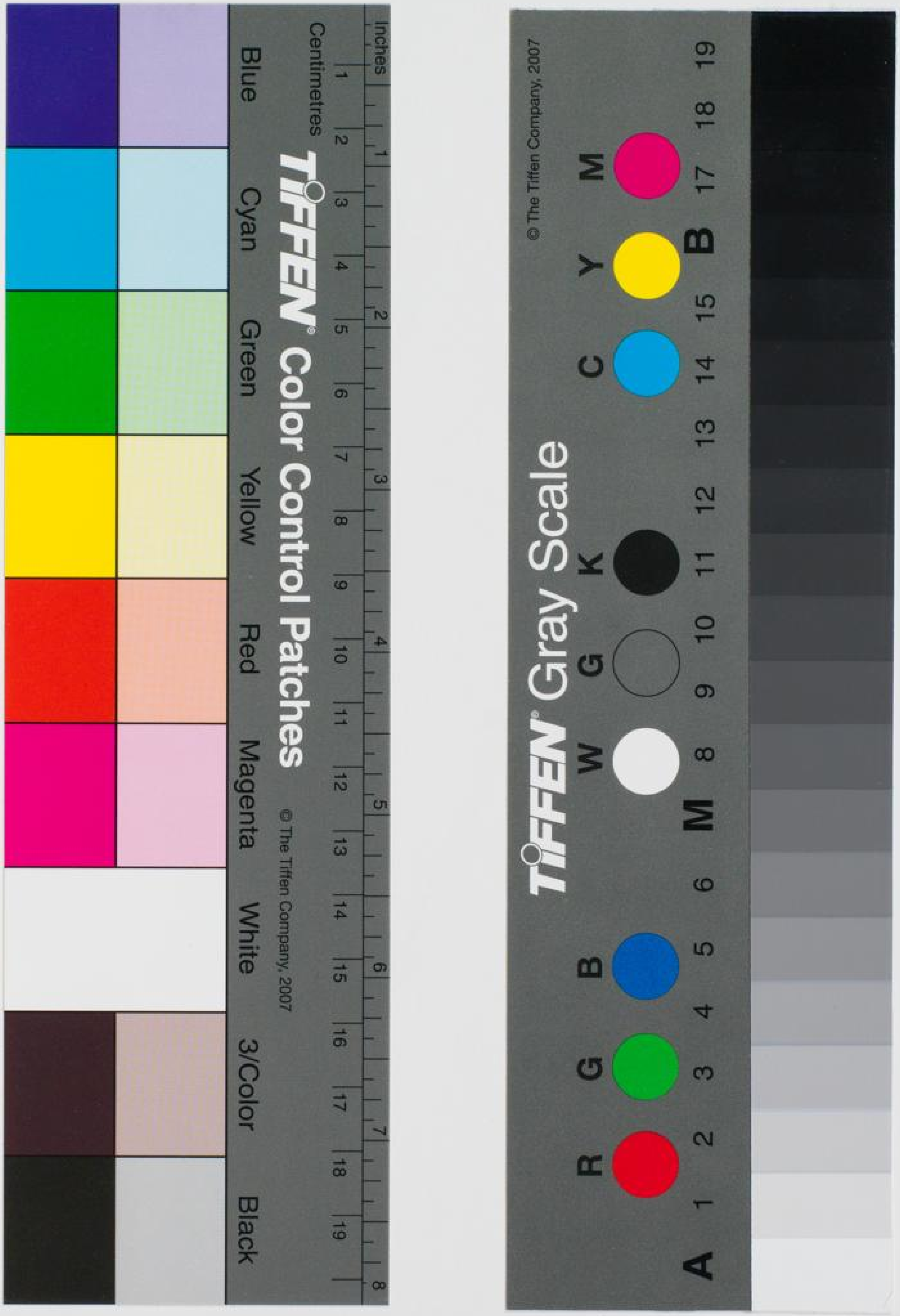
TIFFEN Color Control Patches
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Inches
Centimetres
© The Tiffen Company, 2007
TIFFEN Gray Scale
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
R G B W G K C Y M
© The Tiffen Company, 2007